8V9.0-2
A 28

aurel baranga

TEATRU

**

editura eminescu

aurel baranga

TEATRU

Vol. II

Coperta de
Petre Hagiu

859.0-2
B.28

Aurel Baranga

TEATRU

Vol. II

Seria
„Teatru comentat"

COLEGIUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

V9.331
D

1978

Editura Eminescu

București, Piața Scînteii, 1

SFÎNTUL MITICĂ BLAJINU

FARSĂ SATIRICĂ ÎN TREI ACTE

Pentru Marcela

Sfîntul Mitică Blajinu

De peste treizeci de ani scena românească este literalmente dominată de verbul incandescent al lui Aurel Baranga, singurul scriitor care a avut curajul, dar și harul de a continua, în socialism, și de a face să strălucească, cu originalitate, marea tradiție satirică a lui Caragiale.

Nu este prima dată cînd fac această observație, întîmpinată ea însăși ca un act de curaj, dar iată, acum și aici, în cuprinsul ediției definitive a teatrului său, ea vine să fie validată de imaginea de ansamblu a unei opere masive, impunătoare, care îl așază, sigur, pe dramaturg, alături de Mușatescu, Kiriţescu, Camil Petrescu, prin vocația de a sublima satiric imaginea unei epoci întregi.

Baranga este, azi, nu numai un dramaturg de mare succes, scriitorul care de trei decenii ne face, cu o nobilă jertfă de sine, să rîdem în hohote și care ne obligă, cu aceeași nobilă jertfă de sine, să ne despărțim rîzînd în hohote de trecut și de ceea ce reprezintă în noi înșine, în fibra noastră cea mai intimă, trecutul, el nu este numai scriitorul care a știut să ne încurajeze în credința noastră că numai oamenii sănătoși sînt capabili să rîdă și care a știut să ne reînvețe să rîdem ca niște oameni sănătoși, Baranga este scriitorul care a avut virtutea morală, superioară, de a ne atrage, sever, atenția că farsa poate fi și atroce și că de la farsa atroce la tragedia însăși pe care a descris-o în *Viața unei femei* nu este decît un pas.

Una din ipostazele vocației care îl situează pe Baranga în galeria moraliștilor ce n-au ezitat să apeleze la mijloacele comediei, slujită magistral, pentru a-și ascunde cu o mare eleganță sufletească durerea în fața mizeriei umane poate fi întîlnită în această farsă lirică intitulată în spirit caragialian *Sfîntul Mitică Blajinu* . . .

Poezia replicii evanescente se asociază, într-o gradație savantă a derulării faptelor, cele mai banale în aparență, cu vibrația din ce în ce mai acută a implicației satirice, pentru a ne releva, printre hohotele de rîs declanșate de surprinderea automatismelor de limbaj, de gîndire oportunistă, de apel demagogic la principii sfinte, de reacții cameleonice la pericolul pierderii privilegiului social și politic, pentru a ne releva, zic, izvoarele ascunse ale unui mod specific de alienare și ale unui mod specific de exploatare a acestei alienări produsă, paradoxal, într-un climat aflat esențialmente sub imperiul luptei împotriva alienării umane de orice fel.

Baranga are meritul, unic în literatura teatrală la noi, și iarăși nu cred să exagerez prea mult făcînd și această afirmație, are meritul unic în teatrul nostru de după război, de a fi surprins esența unor grave fenomene de dezumanizare și de a fi relevat-o în imagini-metafore definitive, capabile să intre în istoria literaturii drept momente și motive de istorie socială cu valoare de referință.

În *Sfîntul Mitică Blajinu*, mai întîi, și apoi în *Opinia publică* și *Interesul general*, Baranga imortalizează un tip de alienare specifică, determinată de procesul dedublării, al iezuitismului și cameleonismului politic, al degradării principiilor înalte, al răsturnării valorii lor morale și al exploatării lor astfel răsturnate în interes personal, — e vorba de satira pregătirii și desfășurării ședințelor incriminatoare în diverse scopuri submorale, de la o simplă înlocuire din post în favoarea unei intervenții protecționiste, pînă la punerea la cale a lichidării morale și chiar fizice, pentru ca degradarea umană să fie urmărită apoi, pînă în consecințele ei grotești, organizarea funeraliilor „recompensatoare" pentru memorie.

În *Sfîntul Mitică Blajinu* însă, farsa este numai lirică, dramaturgul creionînd portretele unor personaje dezumanizate prin stereotipia gestului reflex de a-și conserva existența apelînd, cu o disimulată disperare, la intuirea conjuncturii.

Umorul este gras, suculent, aparența banalității eroilor așa-zișimărunți, dar aflați de partea adevărului, descrisă cu un farmec poetic remarcabil, surpriza reacției lor vehement demascatoare pregătită cu o diplomație savantă, răsturnarea situației în favoarea acestora din urmă condusă cu un tact admirabil, *farsa farsei*, dacă se poate spune astfel, construită impecabil, victoria lui *Mitică Blajinu* topită discret în aceeași poezie delicată plină de generoasă căldură, ce face din personaj un erou care a ieșit din paginile literaturii pentru a intra în viață și pentru a fi identificat, apoi, ca o existență umană de sine stătătoare.

Și iarăși am să-mi permit să fac o observație de principiu, privind arta lui Baranga și contribuția lui absolut originală în planul marii noastre tradiții satirice.

Anume să observăm că Baranga pune în circulație, odată cu satira automatismelor de limbaj, specifice momentului pe care îl descrie, odată cu ipostazele automatismelor de reacție psihică specifice tipurilor de iezuitism, cameleonism și oportunism politic, caracteristice de asemenea momentului social istoric descris, Baranga, zic, pune în circulație în satirele sale o galerie de tipuri profund pozitive, încît cei care se reținu, prin compensație parcă, față de violența satirei politice întreprinse, sînt reprezentanții luptei pentru o nouă morală, pentru apărarea principiilor, pentru purificarea climatului spiritual, pentru sănătate civică și socială.

Așa sînt *Spiridon Biserică*, din *Mielul Turbat*, *Mitică Blajinu*, din farsa lirică în discuție, *Chitlaru*, din *Opinia Publică*, *Bocioacă* din *Interesul general*.

Iată, așadar, o nouă trăsătură a unei opere satirice de prim rang a literaturii noastre.

Și acum să-mi permiteți să vi-l reamintesc pe autorul însuși, din seara fiecărei premiere, așa cum ni se dezvăluie în devotamentul lui față de cauza căreia i s-a consacrat cu toată puterea ființei sale. Căci cine nu l-a văzut, în seara fiecărei premiere, și, apoi, în seara fiecărei reprezentații bucureștene, jucînd în întuneric, lipit de peretele sălii arhipline, cu fața la scenă, toate rolurile piesei lui, intonînd șoptit toate replicile, cine nu l-a văzut cum i se umplu ochii de lacrimi și cum îi tresaltă pieptul și cum în tremură bărbia, și cum îi cad mîinile, inerte, cînd tunete de rîs și salve de aplauze vin să confirme credința lui artistică.

Trebuie să spun aici că nici una din piesele scrise de Baranga n-a ajuns ușor pe scenă și că fiecare a reprezentat pentru autor o bătălie mai mare sau mai mică, și că, nu o dată, a fost el însuși în situația unuia sau altuia din eroii săi puși să facă față diverselor farse. Dar tot aici trebuie să spun că toate piesele lui Baranga odată ajunse pe scenă, au fost salutate cu salve de aplauze.

Poate că nu toți îl iubesc pe Baranga, poate că nu toți îl cred ca mine un mare dramaturg, chiar atunci cînd se sufocă de rîs la replicile lui, sau cînd se sufocă de frică sub tirul satirei lui neiertătoare, poate că nu toți înțeleg cum se cuvine chinul scriitorului care trăiește cu inima lui toată, fiecare rînd scris și fiecare vers și fiecare replică și fiecare virgulă pusă acolo unde numai el știe, poate că istoria literară îmi va da mie dreptate, poate că va da altora, dar pentru vremea noastră și pentru scena noastră, Baranga a scris și a făcut să se joace cîteva pagini ce nu vor fi uitate.

DINU SĂRARU

1977

Premiera absolută a piesei: *20 ianuarie 196(*

DISTRIBUȚIA

Mitică Blajinu	*Ștefan Ciubotărașu*
Ion Cristea	*Toma Caragiu*
Adela Cosîmbescu	*Marcela Rusu*
Florin Colibaș	*Paul Sava*
Doina Boboc	*Rodica Tapalagă*
Vasile Vasile	*Octavian Cotescu*
Frosa	*Evelyne Gruia*
Anton P. Ionescu	*Marius Pepino*
Adrian Mateescu	*George Oancea*
Geta Tudorică	*Rodica Suciu*
Gică Balaban	*George Stilu*
Gheorghe Mitrofan	*Vasile Florescu*
O secretară	*Mariella Petrescu*

Regia: *Aurel Baranga*
Scenografia: *Dan Nemțeanu*

PERSONAJELE

(În ordinea intrării în scenă)

MITICĂ BLAJINU
GICĂ BALABAN
GHEORGHE MITROFAN
GETA TUDORICĂ
ADELA COSÎMBESCU
FROSA
ADRIAN MATEESCU
VASILE VASILE
DOINA BOBOC
ION CRISTEA
FLORIN COLIBAȘ
IONESCU P. ANTON
O SECRETARĂ

ACTUL I

Scena reprezintă biroul serviciului de Documentare şi arhivă al unui minister — fantezist, evident, dar important. O încăpere vastă, în care lucrează întreg activul serviciului, la mese încărcate de hîrtii şi documente. Fiind vorba de locul unde se păstrează nu o arhivă oarecare, ci acte de însemnătate fundamentală, aspectul general al biroului va fi dominat de cei trei pereţi blindaţi în „dulapuri-fichet", de sumbră culoare verde-cazonă. Nu mai e necesar să subliniem că accesul la aceste tezaure severe nu-l are decît şeful serviciului, tovarăşul Mitică Blajinu. E un om de şaizeci de ani împliniţi în ziua începerii acţiunii, şi, vîrsta,— care nu mai este a celor mai elocvente frăgezimi —, se vede pe chipul lui stins şi anonim, dar, poate, mai tare, în înfăţişarea vestimentară a personajului, care nu e jalnică, ci, mai rău, corectă şi uşor vetustă. În serviciul de Documentare şi arhivă mai activează: Adela Cosîmbescu, dactilografă-şefă, patruzeci de ani, expresia funcţionarei absolute, înzestrată cu toate însuşirile: punctualitate, corectitudine, modestie, discreţie, devotament. E de o frumuseţe decentă şi sobră, care paralizează orice iniţiativă frivolă. La dreapta biroului şefului,— aflat în prim-plan —, e masa adjunctului său, Mitrofan. Îi mai zice şi Gheorghe, dar nimeni nu l-a chemat, vreodată, pe numele de botez. Lipsa de familiaritate îşi are explicaţia în caracterul personajului: mediocru, necomunicativ, de o solemnitate uşor ridicolă. Are patruzeci

și cinci de ani vizibili, și o exasperantă lipsă de umor. Și, în sfîrșit, cei doi tineri colaboratori ai serviciului: Gică Balaban, douăzeci și șase de ani, tip franc, cordial, sportiv, și Geta Tudorică, proaspătă angajată, nouăsprezece ani, dactilografă începătoare și plină de timidități. Nu mai dăm amănunte asupra înfățișării sale fizice, fiindcă, la nouăsprezece ani, care fată nu e o primăvară? Deasupra a două dulapuri mai scunde decît celelalte, se întinde o vastă hartă a lumii. Biroul are trei uși, două laterale și una în fund, ducînd spre forurile superioare. Serviciul mai prezintă, trecut pe stat, un angajat: Frosa, femeie de serviciu, cincizeci de ani, brăzdați cu insistență.

E ora douăsprezece fără zece în ziua de 21 iunie a anului... Dar de ce să mai precizăm anul? Nu e mai indicat să spunem: „în zilele noastre"? La ridicarea cortinei, toată lumea lucrează sau, mai exact, fiecare lucrează în conformitate cu personalitatea sa. Deci, Adela bate la mașină, atentă, concentrată, Gică pune ordine într-un teanc de dosare, Mitrofan își ascute, meticulos, un creion roșu, Mitică Blajinu dictează Getei la mașină.

MITICĂ *(dictînd)*: „...Cu privire la acordul bilateral înscris în arhivele noastre cu numărul — fii atentă la cifre — 11.379 din 17 septembrie 1947..." așa... *(și-a cercetat ciorna de pe care dictează)*... perfect... „cu anexa numărul"... o clipă... o clipă... unde naiba ești? — aici... „26.344"... bun... „privitor la paragraful..."

GICĂ: Tovarășe Mitică, lucrați?

MITICĂ: Nu. Fluier.

GICĂ: Dacă lucrați, lăsați...

MITICĂ: Evident că lucrez, dumneata nu vezi? Deci, unde am rămas?... Așa... „privitor la paragraful referitor la intensificarea schimburilor dintre..."

MITROFAN: Tovarășe Mitică...

MITICĂ: Spune.

MITROFAN: Peru are capitala Lima, nu?

MITICĂ: Pînă aseară, asta era situația. Dar cu republicile din America Latină, cine mai poate să garanteze? *(Dictînd, iar.)* „...referitor la intensificarea schimburilor dintre România și..."

MITROFAN *(după ce a consultat harta)*: Cum o să fie Lima, frate?...

MITICĂ *(cu ochii în ciorna lui)*: De ce să nu fie? Că nu vrei dumneata?

MITROFAN: Eu știam că e Caracas, dar voiam să mă conving.

GICĂ: Caracas în nici un caz... Peru are capitala... cum naiba îi spune?...

MITICĂ: Dumneata vezi-ți de treaba dumitale, și nu te amesteca în geografie, c-o încurci! *(Getei.)* Citește!

GETA *(citește ce a bătut)*: „Cu privire la acordul bilateral înscris în arhivele noastre cu numărul, fii atentă la cifre, 11.379 din 17 septembrie 1947, așa, perfect, cu anexa numărul, o clipă, unde naiba ești, aici..."

MITICĂ *(stupefiat)*: Stai, fată! Ce-ai bătut, dumneata, acolo?

GETA: Ce-ați dictat.

MITICĂ: Cum, „ce-ați dictat"? Scrii și vorbele mele?

GETA: Am fost atentă să nu scap nici un cuvînt.

MITICĂ: O să mă băgați în mormînt.

GETA: Vă rog să mă iertați, eu am vrut...

MITICĂ: Ai vrut! Ce ai vrut, fată? Să mă omori? Stai aici cu mine de două luni, nici atîta lucru n-ai învățat?

GETA: Strigați la mine...

MITICĂ *(strigînd)*: Întîi, că nu strig!... Eu nu strig la nimeni! Numai, la mine! Și eu cînd mă admonestez pe mine, nu plîng. Reflectez, meditez, trag concluzii. Ce ți-am făcut? Ți-am atras atenția. Rupe. Bagă în mașină. Repede. Cel puțin, dacă greșim, să nu risipim timpul, că timpul costă. Costă bani, și banii n-ai de unde să-i cumperi, că n-ai bani. E aici o formulă economică mai complicată, ți-o explic eu într-o zi. Scrie. *(Dictînd.)* „...Cu privire la acordul bilateral înscris în arhivele noastre cu numărul 11.379..." *(A sunat telefonul.)* O clipă... Asta nu bați... Alo, alo. Da. Da. Da. Da. Da. Da. *(A închis.)* Mai departe. „Mai departe" nu bați.

GETA: Nu bat mai departe?

MITICĂ: Ba bați mai departe, dar *„mai departe"* nu bați.

GETA: Nu înțeleg.

MITICĂ: Bați mai departe... *„Mai departe"*, al meu, nu-l bați.

GETA *(gata de lacrimi)*: Vă bateți joc de mine...
MITICĂ *(dezolat)*: Lasă, du-te, fugi! *(Geta a trecut la masa ei. Adela s-a apropiat de masa șefului.)*
ADELA: Vrei să-ți scriu, eu?
MITICĂ: Mulțumesc... Dumneata ai altă treabă.
ADELA: E mult de scris?
MITICĂ: Cîteva rînduri. Lasă, că mi le bat singur. Cum stai cu lucrarea? La trei, e gata?
ADELA: Mai am o pagină.
MITICĂ: Ești o comoară. Și ca orice comoară, zaci îngropată. Mulțumesc, îmi bat singur... *(A trecut la mașină și își dictează.)* „...Cu privire la acordul bilateral înscris în arhivele noastre cu numărul 11.379..."
GICĂ *(s-a apropiat de masa șefului)*: Tovarășe Mitică...
MITICĂ *(bătînd la mașină)*: Nu aud.
GICĂ: O clipă...
MITICĂ: Sînt surd.
GICĂ: O chestiune importantă.
MITICĂ *(în timp ce bate)*: „...importantă."
GICĂ: Extrem.
MITICĂ *(a scos hîrtia din mașină, fiindcă a greșit)*: Să știi că dacă nu e importantă, ai cuvîntul meu de onoare că...
GICĂ: Am renunțat.
MITICĂ *(nu mai scrie)*: A, nu, acum spune! Acum, după ce m-ai întrerupt din lucru...
GICĂ: După ce terminați... *(S-a îndreptat spre masa lui. A intrat Frosa, exact în clipa în care Mitică și-a reluat lucrul.)*
FROSA: Tovarășe Mitică...
MITICĂ: Dumneata mai lipseai, ce dorești?
FROSA: E douăsprezece.
MITICĂ *(cu privirea în mașină)*: Douăsprezece?
FROSA: Fix.
MITICĂ: Douăsprezece, fix, și n-am lucrat nimic. *(Cu ochii la Frosa.)* Ei, acum realizezi de ce merg toate alandala? Fiindcă e douăsprezece, fix, și șeful serviciului n-a lucrat nimic. Ce autoritate morală mai am, să le cer ăstora, ceva? Eu atîta te rog pe dumneata: să reflectezi la puterea exemplului. *(Și bate mai departe.)*
FROSA: Eu ce fac? Mă duc?
MITICĂ: Du-te.

FROSA: Două?
MITICĂ: Două.
FROSA: Și chifle?
MITICĂ: Două.
FROSA: Dar dacă n-are iaurt?... Că știți că ieri s-a tăiat.
MITICĂ: Totul se taie pe lumea asta... Iaurt, primă, tot... Iei numai chifle.
FROSA: Tocmai, azi...
MITICĂ: Dar ce e, azi?
FROSA: Ce zi e azi?
MITICĂ: Joi.
FROSA: Joi, joi, dar în cîte?
MITICĂ: Douăzeci și unu iunie... *(Realizînd.)* Douăzeci și unu iunie... Adevărat... Solstițiul de vară... Lasă-mă, te rog. *(Frosa a ieșit, Mitică a scos hîrtia din mașină, a mototolit-o, a azvîrlit-o la coș.)* Adela...
ADELA *(s-a apropiat de masa lui Mitică)*: Vrei să-ți scriu, eu?
MITICĂ: Nu, lasă scrisul, șezi... Dumneata știi ce zi e astăzi?
ADELA: Știu.
MITICĂ: Douăzeci și unu iunie...
ADELA *(evocări nostalgice)*: Douăzeci de ani de cînd am venit în serviciul ăsta...
MITICĂ: Amîndoi, în aceeași zi.
ADELA: Și nu eram decît noi. Amîndoi, cu douăzeci de ani mai tineri.
MITICĂ: Dumneata ești tînără și acum. La început n-am fost decît noi doi, și o mașină de scris, fără panglică. Lucram cîte douăzeci de ore pe zi...
ADELA: Iarna mă duceai, dumneata, acasă, pe jos. Stăteam pe Uranus, și, uneori, cînd plecam la trei noaptea, mi-era frică...
MITICĂ: Douăzeci și unu iunie... Solstițiul de vară... Mă gîndesc că data asta reprezintă o zi fatidică pentru mine. În ziua asta m-am născut.
ADELA: Și eu.
MITICĂ: Da, dar ai fost prudentă: douăzeci de ani mai tîrziu. În ziua de douăzeci și unu iunie o mie nouă sute patruzeci și opt, îți mai aduci aminte ce a fost?
ADELA: Cum o să uit? Ne-a mai adus o mașină de scris, și a venit Mitrofan.

MITICĂ: De mașină, n-am ce să mă plîng, lucrează bine și acum. Iar seara, ca să sărbătorim evenimentul, am ieșit la o grădiniță, pe Dorobanți.

ADELA: Ce seară!... M-ai invitat la dans.

MITICĂ: Eu?

ADELA: Dar pe urmă te-ai răzgîndit.

MITICĂ: Ce rău îmi pare! Sper că nu te-am jignit. Dacă te-am jignit, te rog să mă ierți...

ADELA: Cum zboară vremea!...

MITICĂ: Și tot în douăzeci și unu iunie — dar în cincizeci —, ne-am dat maturitatea.

ADELA: Amîndoi.

MITICĂ: La istorie mi-ai suflat.

ADELA: N-a fost nevoie, știai foarte bine.

MITICĂ: Nu știam, fiindcă, ultima parte a materiei, n-am mai avut timp s-o citesc. Eu n-am avut timp niciodată.

ADELA *(înțelegere reală și adîncă)*: Dacă trebuia să stai prin ședințe...

MITICĂ: Am luat maturitatea, dar acum, cînd privesc înapoi, am sentimentul că am rămas corigenți.

ADELA: La ce materie?

MITICĂ: La viață.

ADELA: Și totuși a fost frumos...

MITICĂ *(mai șoptit)*: Bate la mașină, să creadă ăștia că-ți dictez... *(Ton firesc.)* A fost frumos... Sigur... Am fost evidențiați, nu ne-a criticat, nimeni, niciodată, acum șase ani ne-a avansat...

ADELA: În aceeași zi...

MITICĂ: Tot douăzeci și unu iunie... Vezi? Și totuși, cînd mă uit la dumneata, simt toate reproșurile pe care nu mi le-ai făcut...

ADELA: N-am ce să-ți reproșez.

MITICĂ: Ba da.

ADELA: Ce?

MITICĂ: Că n-am avut timp.

ADELA: Dacă ai stat prin ședințe...

MITICĂ: Că n-am avut curaj.

ADELA: Poate că a fost și vina mea...

MITICĂ: De fiecare dată îmi descopeream o altă justificare. Să termin și universitatea, pe care, bineînțeles, că nici n-am început-o.

ADELA: Dacă ai fost ocupat...

MITICĂ: Sînt ros de toate remuşcările. Dumneata eşti întruchiparea vie a căinţelor mele. Te-am identificat cu zidurile, cu documentele şi cu dulapurile astea, în care mi-am îngropat viaţa şi cei douăzeci de ani ai dumitale, cei mai tineri şi cei mai frumoşi...

ADELA *(zîmbet amar)*: E ziua dumitale... E ziua noastră... Să nu fim trişti...

MITICĂ *(şoaptă şi secret)*: Bate, bate la maşină, să nu ne comenteze.

ADELA: Ce să bat?

MITICĂ: Orice.

ADELA: Dacă tot bat, cel puţin să bat cu folos...

MITICĂ: Lasă... *(Mărturisire sinceră, coclită.)* Cînd mă uit la dumneata, îmi văd toate visurile mele nerealizate...

ADELA: Eu n-am nici o vină... Eu te-am...

MITICĂ: Bate... Eşti casa pe care mi-am dorit-o şi pe care n-am avut-o, biblioteca, pe care mi-am visat-o, şi pe care n-am realizat-o, colecţia mea de timbre, la care am năzuit, călătoriile pe care aş fi vrut să le fac şi din care nu mi-au rămas decît dorinţele. Fiindcă, în loc să trăiesc, am dorit... Să-ţi fac o mărturisire?...

ADELA: Lasă, nu trebuie.

MITICĂ: Cînd au început să călătorească ai noştri în străinătate, şi să aducă o atenţie, un cadou, eu i-am rugat să-mi aducă, din fiecare ţară, cîte un ghid. Şi cum pe mine nu m-a trimis, nimeni, niciodată, nicăieri, am citit ghidurile nopţi întregi, pînă le-am învăţat pe dinafară. Şi am călătorit: în Grecia — la Acropole, în R.A.U.— la piramide, în Islanda — la Reykjywik, cu delegaţia care a semnat acordul cu privire la pescuit, în Indonezia — la Djakarta, pe o căldură infernală, unde erai gata, gata, să te îmbolnăveşti de febră galbenă... Fiindcă, să ştii că n-am făcut un pas fără dumneata...

ADELA *(ironie descurajată)*: Nici nu ştiam ce voiajată sînt...

MITICĂ: Bate, bate, că se uită la noi... *(Adela simulează că bate la maşină; discuţia se stinge aici, se animă la masa Getei, căreia Gică simulează că-i dictează un document important. Şi lumina păleşte la masa lor, în timp ce creşte la masa Getei.)*

GICĂ: Bate, bate, că se uită moșu' la noi... *(Geta bate în mașină, cu înverșunare.)* Și înțelege-mă și pe mine: n-am timp, trebuie să redactez un referat.

GETA *(reproșuri timide)*: Pentru mine n-ai timp niciodată.

GICĂ: ...Și să mă pregătesc pentru examene.

GETA: Spuneai că te prezinți în toamnă. Mi-ai făgăduit că, azi, vii la noi...

GICĂ: Nu ți-am făgăduit. Plîngeai, și ca să evit o scenă...

GETA: Știi că Elvira și Matei s-au logodit?

GICĂ: Știu. Dar dacă ăsta e un alt motiv de tristețe, te rog să renunți. Geta dragă, trebuie să faci efortul să mă înțelegi și pe mine. Țin la tine foarte mult, imens, dar, eu, sînt un tip realist. Am douăzeci și șase de ani, și sînt încadrat la categoria de salarizare pe care o cunoști. Crezi că, mie, nu mi-ar plăcea să te știu soția mea? Crezi că, eu, nu m-am plictisit de singurătate? De cămășile date la spălătorie, de unde se întorc călcate prost și tăiate de clor?

GETA: Mama n-a pus niciodată clor în rufe.

GICĂ: Crezi că, eu, nu m-am săturat de automate și de restaurante de mîna a treia?

GETA: Mama susține că atunci cînd mănînci în oraș, costă mult mai scump.

GICĂ: Tu n-ai simțit că, și mie, mi-e greu? Bate, bate la mașină... Dar cum ți-am mai spus, eu, sînt un tip realist și cu simțul răspunderii. *(Sincer, pătruns.)* Alți tineri te plac, Geta, eu te stimez. D-asta îți zic: ai răbdare, așteaptă. Și mai ales nu plînge, nu suport lacrimile. Spune, vrei să mergem, după masă, la cinema? *(A irupt în birou Mateescu, din Direcția de care ține Documentarea și arhiva. Mateescu e expresia, tipizată, a biruitorului în viață.)*

MATEESCU: Blajinule, gata documentarea?

ADELA *(grăbindu-se)*: Gata! Mai am o pagină...

MATEESCU: Să nu mă întîrzii...

MITICĂ: Dar unde plecați?

MATEESCU: Germania Federală.

MITICĂ: Abia v-ați întors.

MATEESCU *(„victimă")*: Cine mai are putere să răsufle, Mitică? I-am spus-o și tovarășului director: „Mai

lasă-mă, frate, că nu mai pot". Luna trecută la Montevideo, acum două săptămîni la Haga, miercurea trecută, la Paris...

MITICĂ: Interesant?

MATEESCU: Extrem. Sesiunea T.A.I.-ului, tratate și acorduri internaționale. S-au pus acolo probleme legate de specialitatea dumitale: *arhivistica diplomatică*. O clipă ne-am gîndit să te trimitem pe dumneata. Dar pe urmă ne-am zis: „Ce să-l mai deranjăm, săracu', că tot are de lucru". Și m-am repezit. O sesiune foarte grea. Ordine de zi, încărcată. Chestiuni extrem de delicate. A trebuit să mă descurc. Am prezentat o comunicare: *„Cu privire la rolul și însemnătatea duplicatelor după documentele oficiale."*

MITICĂ: Adică?

MATEESCU: Vezi că te surprinde? Am susținut următorul punct de vedere — evident, îndrăzneț, original, dacă vrei paradoxal, dar care trebuia apărat. Eu am susținut că e mult mai bine să ai duplicate după documentele oficiale, decît să n-ai. Fiindcă, să luăm o ipoteză, — că dintr-un motiv sau altul —, se pierd originalele...

MITICĂ *(panică sinceră)*: Vai de mine, cum să se piardă?

MATEESCU: Să admitem. Dacă s-a pierdut originalul și n-ai duplicat, ce te faci? Pe unde scoți cămașa? Dar dacă ai duplicat, faci duplicatul original, și-ai rezolvat problema. Ingenios, nu? Și simplu. S-a raliat la punctul meu de vedere delegația engleză și franceză, s-au abținut suedezii și argentinienii... O să vezi comunicarea, fiindcă sînt convins c-o s-o publice în *Archives des Archives. (S-a apropiat de ei, cu lucrarea în mînă, Adela.)*

ADELA: Gata.

MATEESCU: Mulțumesc. Sper că e controlată...

ADELA: Nici o grijă!

MITICĂ: Am și eu, la dumneavoastră, o rugăminte. Plecați în Germania Federală. E singurul loc unde n-am fost, încă. V-aș ruga să-mi aduceți și mie un ghid.

MATEESCU: Să caut, Blajinule, să văd, dar nu promit, fiindcă știi cum s-au tăiat diurnele... Noroc! *(Și a ieșit.)*

MITICĂ *(Adelei)*: Vezi? Dacă avem noroc, plecăm și în Germania. *(A intrat Frosa, cu două pungi mari, două castroane de iaurt și două chifle.)*

FROSA: La mulți ani, tovarășe Mitică, și dumneavoastră, tovarășă Adela, la mulți ani și *(s-a întors cu spatele, să n-o audă Mitrofan)* ...să vă dea Dumnezeu *(se închină rapid)* ...tot ce vă doriți dumneavoastră singuri, cînd aveți inima bună, fiindcă, de, omul își dorește, cîteodată, cînd e necăjit, și ce nu-i trebuie. Și m-am gîndit să vă aduc și eu ce pot, că a venit sor-mea de la țară și mi-a adus o sută de ouă. *(Sorbindu-și cuvintele.)* Că mie tare îmi plac ouăle. Odată mi-am fert cincisprezece ouă și le-am mîncat, că zicea și sor-mea: „Ce-ai făcut, Froso, să nu mori", dar eu mi-am fert un ceai, că tare bine te curățǎ, așa că v-am adus dumneavoastră douăzeci și cinci de ouă, și lu' tovarășa Adela, douăzeci și cinci, proaspete, ieri luate din cuibar, și Dumnezeu *(iar se întoarce, și iar se închină)* să vă ajute la amîndoi, că, poate, într-o zi, cine știe, îmi faceți și mie un bine.

MITICĂ: Ce „bine", Froso?

FROSA: Să-mi dea și mie casă pe Magistrală.

MITICĂ: Nu te-am pus pe listă?

FROSA: Dumneavoastră m-ați pus, Dumnezeu să vă dea sănătate, dar cînd mi-a venit rîndul, nu știu cine — adică știu eu cine, *(gest discret spre Mitrofan)* ...dar tac —, m-a tăiat.

MITICĂ: Te-a tăiat? Cum te-a tăiat?

FROSA: Cu creionu' roșu, și de unde eram în cap, acù, sînt iar la coadă. Acù, eu aș aștepta, că tot n-am ce face altceva, dar dacă atunci cînd mi-o veni rîndul, mă taie din nou? Că sînt pățită, tovarășe Mitică, și, vorba aia, dacă te-ai fript cu iaurt, sufli și în... și d-asta zicea și sor-mea: „Vorbește și tu, Froso, cu cineva, mare, de la voi, că poate te ajută să-ți iei televizor".

MITICĂ: Dar cu televizorul, ce e?

ADELA: Și la televizor e cu listă?

FROSA: Nu e, tovarășă Adela, dar trebuie să ai pentru rate, și să zicem c-aș avea, că mai mi-aduce sor-mea cîte ceva, de la țară, dar e vorba de prima rată, că aia e mare, și-mi mai lipsește o mie de lei, și o mie de lei

de-un' să iei, că dacă mi-aduce sor-mea ouă, eu le dau ca la Aprozar, să nu zică că fac speculă... *(gest discret și cu subînțelesuri spre Mitrofan)* și să mai ajung prin ședință... Of, și tare aș vrea să am televizor *(sorbindu-și cuvintele)* ...că tare îmi place... Dar, vorba aia, la omul sărac, nici boii nu trag, că, acolo unde stau eu, n-am electrică, și nici radio să ascult nu pot, și decît să-mi iau unul cu baterie, ori cu transzistor, nu e mai bine să-mi iau televizor?

ADELA: De, Froso, dacă ți-ai făcut visuri inaccesibile! Noi le-am rezolvat pe toate mai simplu... *(Și în timp ce se îndreaptă, cu punga de ouă, spre măsuța ei.)* Călătorim...

FROSA: Să v-ajute Dumnezeu! *(Și a ieșit. Gică s-a apropiat de masa lui Mitică.)*

GICĂ *(lui Mitică, în clipa în care acesta voia să se reapuce de lucru)*: Tovarășe Mitică, o chestiune importantă.

MITICĂ *(îngropat în documente)*: Zi-i.

GICĂ: A murit tata.

MITICĂ *(cu ochii în hîrtiile lui)*: Nu mai spune, condoleanțele mele. Cînd?

GICĂ: Azi-noapte... Așa încît v-aș ruga să mă lăsați să plec mai devreme, și mîine...

MITICĂ *(mereu ocupat)*: Sigur, drăguță, mai încape vorbă?... Dar ce a avut? A fost bolnav, a zăcut, cîți ani avea?

GICĂ: Tînăr, tovarășe Mitică, nici șaizeci de ani.

MITICĂ: De, ce să-i faci? Sigur, dacă s-a întîmplat, nu pot decît s-o regret și să fiu, cu tot sufletul, alături de durerea dumitale. O singură observație mi-aș îngădui să-ți fac, în situația asta, grea, în care te afli.

GICĂ: Ce observație, tovarășe Mitică?

MITICĂ: Acum patru ani *(scoțînd dintr-un sertar un catastif)* ...mai exact, la 17 noiembrie 1961, ai lipsit trei zile, fiindcă ți-a murit tata. Exact?

GICĂ: Era tatăl meu bun...

MITICĂ: Dumnezeu să-l ierte. Dar la 7 martie 1962, ai lipsit, din nou, două zile, fiindcă ți-a murit tata...

GICĂ: Era cel care m-a crescut.

MITICĂ: Te privește. La 9 noiembrie, același an, ai lipsit o săptămînă, plecat la Caransebeș, fiindcă ți-a murit tata.

GICĂ: Nu se poate.

MITICĂ: Ba se poate, că e notat aici. Stai, că n-am terminat. La 4 iulie 1964 ai cerut un ajutor de înmormîntare, fiindcă ți-a murit tata. *(Închizînd catastiful.)* Ce te faci domnule, cu atîția tați? De unde-i scoți, Gică? Eu am cunoscut cazul unui tată care avea șapte copii, dar un copil care să aibă șapte tați, și toți morți, asta n-am mai pomenit. *(Dă din cap cu mare amărăciune.)* Și pe urmă, om tînăr ești dumneata? Nici atîta fantezie, să inventezi și alte rubedenii, n-ai? Mamă, n-ai? Bunic, n-ai? Soră, frate, n-ai? Unde naiba te-ai născut? Pe stradă? Ești copil găsit? Sau te pomenești că ești primul homuncul fabricat în eprubetă! *(Aspru.)* Treci, te rog, la locul dumitale și inventează un deces mai plauzibil. Sau, nu, stai, tatăl e totuși motivul cel mai bine găsit. Te previn, însă, că e ultimul tată pe care ți-l mai îngrop. *(Cu un alt ton, tandru.)* Domnule Gicule, domnule Gicule, de ce nu-mi spui, mai bine, c-ai convins-o pe Geta să meargă cu dumneata la cinema?

GICĂ: Tovarășe Mitică, vă jur...

MITICĂ: De ce nu-mi spui că vrei să te repezi la Patria, ca să iei două bilete, pentru după-masă? Taci, nu mă contrazice, nu trebuie să-ți fie rușine că ești îndrăgostit. Mi-a fost mie pentru toți îndrăgostiții, fără noroc, de pe suprafața pămîntului. Nu repeta prostia mea. Nu lăsa să-ți treacă anii. Fă-ți un cămin. Adună-ți o bibliotecă... Dacă îți plac timbrele, fă o colecție de timbre...

GICĂ: Nu-mi plac.

MITICĂ *(ordin)*: Să-ți placă! Și trei, patru, sau cîți mai mulți copii...

GICĂ: Pînă nu mă avansează, n-am dreptul...

MITICĂ: Fă-o, fără să te avanseze. Pentru treaba asta nu e nevoie de state de salarizare. Forțează destinul. Aventurează-te... și, mai ales, nu călători.

GICĂ: Unde să călătoresc?

MITICĂ: Nicăieri. Stai acasă. Nicăieri nu e mai bine ca la București. Ți-o spun eu, care am bătut lumea... *(A sunat telefonul.)* Da. Da. Da. *(Lui Gică.)* Liber... *(Gică*

s-a întors la masa lui.) Da. Da. Da. Eu credeam că „problema « Mitrofan »" e închisă... Da. Da. Da. Bine. *(A închis, a venit, la masa lui Mitică, Mitrofan.)*

MITROFAN: Tovarăşe Mitică, tovarăşe Blajinu, trebuie să mă ascultaţi. Dumneavoastră, care sînteţi cel mai drept om din lume, trebuie să mă înţelegeţi.

MITICĂ *(din hîrtii)*: Sînt drept, şi, totuşi, refuz să te înţeleg, fiindcă, dacă te înţeleg, nu mai sînt drept.

MITROFAN: Am explicat de o mie de ori... Şi dumneavoastră, şi mai sus, şi comisiei de anchetă. În chestiunea importului, acela, nenorocit, eu n-am nici o vină. Am primit o adresă în care scria clar că „Fondul planic" cere o cantitate de 500 de vagoane de „albastru de Prusia"...

MITICĂ: Ai cercetat piaţa şi ai găsit în Belgia.

MITROFAN: La cel mai convenabil preţ.

MITICĂ: Şi dai aviz favorabil de import, fără să sesizezi cîteva elemente. *Primo*, că nu există „Fondul planic", că era o greşeală de dactilografie, că era vorba de „Fondul plastic". *Secundo:* că nu era vorba de 500 de vagoane, ci de 500 de kilograme de vopsea, pentru uzul pictorilor. Ce ne facem, acuma, cu 500 de vagoane, Mitrofane? Astea nu se termină nici în trei mii de ani, chiar dacă pictează toţi pictorii lumii, şi numai cu „albastru de Prusia".

MITROFAN: Şi eu ce vină am?

MITICĂ: Că n-ai deschis ochii. Fii mulţumit că nu ţi se impută paguba, şi că scapi numai cu retrogradarea.

MITROFAN: Tovarăşe Mitică, eu vă rog să vă gîndiţi la prejudiciul moral...

MITICĂ: N-am ce să-ţi fac.

MITROFAN: Şi la cel material.

MITICĂ: Cît îţi opreşte?

MITROFAN: Două sute şaisprezece lei pe lună.

MITICĂ *(clintit)*: De, asta e o sumă...

MITROFAN: Am şi eu greutăţile mele. Soţie, copil, tată bătrîn...

MITICĂ: Trăieşte?

MITROFAN: Trăieşte.

MITICĂ *(lui Gică)*: Vezi? Trăieşte. *(Lui Mitrofan.)* Pe cîte luni ai fost retrogradat?

MITROFAN: Trei.

MITICĂ: Care va să zică... *(Calcul rapid.)* Șase sute patruzeci și opt de lei. Poftim suma, și gîndește-te, numai, la sancțiunea morală.

MITROFAN: Dar nu pot să primesc, nu e just.

MITICĂ *(împingîndu-i banii)*: Nu e just, dar primește.

MITROFAN: Cum o să iau eu bani de la dumneavoastră? Ce sînteți dumneavoastră, Rockefeller?

MITICĂ: Nu sînt, și te rog să crezi că suma contează. Dar m-am planificat. E prevăzut. *(Scoțînd un carnețel.)* Am suprimat: cinematograful pînă la cincisprezece decembrie, cele două teatre din stagiunea de toamnă, nu mai dau trenciul la curățat, renunț la alte cheltuieli suplimentare, asupra cărora nu mai insist, dar de care mă pot dispensa, la întîi ianuarie o mie nouă sute șaizeci și șase, sînt la zi.

MITROFAN: Tovarășe Mitică, dumneavoastră nu sînteți un om...

MITICĂ *(modest și agasat)*: Exagerezi.

MITROFAN: Un înger.

MITICĂ: Mă flatezi.

MITROFAN: Un sfînt...

MITICĂ: „Sfîntul Mitică Blajinu"... *(În timpul ăsta, s-au apropiat tiptil, venind din spate, Geta, Gică, Frosa, care izbucnesc.)* „Mulți ani trăiască... Mulți ani trăiască... La mulți ani!" *(Se asociază la acest cor improvizat și Mitrofan, încît acordurile cresc în amploare.)* „Mulți ani trăiască... Mulți ani trăiască... La mulți ani!"

GETA *(se desprinde din grup, intimidată, emoționată)*: Tovarășe Mitică, colectivul secției „Documentare și Arhivă" vă dorește, prin glasul meu, sănătate, noroc, succes și viață lungă, spre binele instituției și fericirea colegilor dumneavoastră. *(Gică dă tonul.)* „Mulți ani trăiască... Mulți ani trăiască... La mulți ani!"...

GICĂ *(potolind entuziasmul)*: Dați-mi voie... Dați-mi voie... Un moment, tovarăși... *(Liniște treptată.)* Astăzi, tovarășul Mitică Blajinu, șeful nostru, împlinește șaizeci de ani. *(Zîmbet dulce și condescendent.)* Ei... că ne mai mustruluiește el, că ne mai ceartă... că ne mai face zile amare, asta n-o mai reamintesc, fiind un fapt bine cunoscut... *(Serios, grav.)* Eu, tova-

răși, altceva aș vrea să relev, o altă problemă, asupra căreia aș vrea să insist... Eu aș vrea să relev problema că de la tovarășul Mitică am învățat cu toții...

MITICĂ *(modestie jignită)*: Lasă, Gică, n-are rost, mă simt prost...

GICĂ: Ba nu, dați-mi voie... De la el am învățat, nu numai pe linie profesională, ci, mai ales, cum să spun, pe linia caracterului... Fiindcă tovarășul Mitică Blajinu *(și devine, subit, solemn și sublim)* ...a fost un om drept, bun, cinstit, devotat, integru...

MITICĂ *(amuzat)*: Ce faci, Gică? Mă îngropi?

GICĂ *(netulburat)*: De la el am învățat ce înseamnă: să fii om. Deci, să strigăm: „Trăiască tovarășu Blajinu-omul". *(Și tot el dă tonul scandărilor.)* Bla-ji-nu... Bla-ji-nu... *(Și lansează și lozinca.)* „Cu tovarășul Blajinu, e plăcut pînă și chinu"... *(Pe vacarmul general, a intrat tovarășul Vasile Vasile, tipul activistului, „cu experiență" și „trecut prin multe", încît întreaga asistență a încremenit.)*

MITICĂ *(recules primul)*: Vă rog să ne iertați, știți, o mică sărbătoare în serviciu... Spontană și scurtă... Tovarășul?...

VASILE: Vasile.

MITICĂ: Blajinu.

VASILE *(ușor protector)*: Știu, mi-a vorbit tovarășul director de dumneata. Foarte frumos...

MITICĂ: Luați loc, de ce nu luați loc?...

VASILE: Mulțumesc.

MITICĂ: ...Că eu, parcă, v-aș cunoaște...

VASILE: Ne-om mai fi întîlnit... Ai trecut, cumva, pe la „Crucea Roșie"?

MITICĂ: „Crucea Roșie"? Nu. Lucrați acolo?

VASILE: Lucrat. Or, poate, la „Meșteșugarii asociați".

MITICĂ: Ați activat la „Meșteșugari"?

VASILE: Activat. Sau, te pomenești, de la Turnu Măgurele, de la „Fabrica de azotați"?...

MITICĂ: Ați muncit acolo?

VASILE: Muncit.

MITICĂ: Și, totuși, vă știu de undeva, dar nu-mi vine în minte...

VASILE: Ai stat la Galați?

MITICĂ: Nu.

VASILE: Or, la Bîrlad, la „Rulmentul"?

MITICĂ: Nu.

VASILE: Și mie mi-ești cunoscut. Ai legătură cu sportul. Că eu, în șaizeci și șaizeci și unu, am fost la U.C.F.S., pe linie de hipism... Dar ce e cu tovarășul director, că întîrzie?

MITICĂ: V-a chemat el?

VASILE: Pentru ora douăsprezece. *(Și-și controlează, atent, ceasornicul.)*

MITICĂ: O fi prins în vreo ședință.

VASILE: Aici, sînt ședințe multe?

MITICĂ: Se mai întîmplă.

VASILE: Că eu sînt sătul de ședințe, pînă peste cap. D-asta am plecat de la „Crucea Roșie". C-altminteri, munca era frumoasă. Dar eu sînt obișnuit cu terenul. Mie asta îmi place: să umblu, să pun pe picioare, să organizez...

MITICĂ: Ce?

VASILE: Orice.

MITICĂ: Ei, da, sigur.

VASILE: Și mai îmi place ceva: să încep. S-o iau de la zero. Că dacă începi, și o iei de la zero, nu te bate nimeni la cap. Cum zice și șefu: „Să-l lăsăm în pace, să vedem cum se descurcă"... Cînd lucram în „Cinematografie"...

MITICĂ: Ați fost și la „Cinematografie"?

VASILE: Opt luni, în șaizeci și trei. Dar n-am rezistat. M-am luat în bețe cu Stan. Păi, ce-i acolo, să ferească Dumnezeu! Numai pile și lucrături. Nu spui că era să plec c-o tinichea de coadă, și că m-au scos dator cu suma de 37.900, plus majorări? Dar ce o fi cu tovarășul director, că eu aș mai avea un drum de făcut... M-aș repezi pînă acasă la șefu... Aici, de la ce oră o luați? *(Își controlează ceasornicul, deschide geanta, scoate un ceas deșteptător și compară cele două ornice.)*

MITICĂ: Program obișnuit: șapte — trei.

VASILE *(alarmat)*: Da' știu că stați!... Eu așa zic: să dau o fugă pînă acasă la șefu, că nu l-am mai văzut de alaltăieri, și dacă nu trec două zile, se face foc, și să mă întorc... *(Dă să plece, dar a intrat Doina Boboc*

— 22 de ani —, nostimă, modernă, „tapată", încît tovarășul Vasile Vasile, trăsnit de apariție, a uitat de „șef".)

DOINA BOBOC: Aici e Documentarea?

MITICĂ: Aici.

DOINA: Cu tovarășul... *(a scos o bucățică de hîrtie din vasta ei poșetă)* ...Blajinu. Dumneata?

MITICĂ: Depinde.

DOINA: Pentru dactilografie.

MITICĂ: Luați loc.

DOINA: Nu, că se boțește. Tovarășul director nu v-a lăsat vorbă nimic?

MITICĂ: Numele dumneavoastră?

DOINA: *„Duo Boboc"*. Așa sînt mai cunoscută, de pe vremea cînd făceam cu sor-mea un duet, dar p-ormă ne-am despărțit, c-a făcut un nodul pe coardă, și, de fapt, nici nu-mi era soră: cumnată... Tovarășu' director mi-a spus să iau legătura cu dumneavoastră sau cu *(scoate o altă bucățică de hîrtie)* tovarășa Adela.

MITICĂ: Tovarășa Adela, știi dumneata ceva cu privire la „trio Boboc"?

DOINA: Nu, că acum lucrez solo. *(Adelei.)* Pentru dactilografie.

ADELA: Dumneata bați la mașină?

DOINA: De fapt, nu... Adică, da... Am învățat și „steno" și „dactilo", dar vă închipuiți că nu perfect, că n-am avut cînd... Eu am studiat baletul...

MITICĂ *(ironie subțire)*: Superb. Clasic? Modern?

DOINA: Popular. În ansamblu la C.C.S. Dar am făcut o întindere de ligament, și, drept să vă spun, mă și săturasem: cinci ani de fote și opinci, mi-ajunge.

ADELA *(a înțeles-o perfect pe Doina, așa încît în glasul ei e o undă subtilă de ironie)*: Și acum, v-ați recalificat? Vreți să faceți dactilografie?

DOINA: Vreau, pe dracu!... Cui îi place să se cocoșeze pe mașină? Dar trebuie să mă încadrez și eu undeva, nu?

ADELA: Nu era mai bine în teatru?

DOINA: N-am Institutu', tu... Și, dacă n-ai Institutu', poți să ai talent cu caru... Poate în „Cinematografie".

VASILE *(sfat patern)*: Să nu pui, duduie, piciorul pe-acolo, că e foc.

ADELA: Cînd arăți ca tovarășa, nu ți se poate întîmpla nimic rău. Cîți ani ai, tovarășă?

DOINA: Douăzeci și doi.

ADELA: Și ai să te scoli, dumneata, în fiecare dimineață, la șase?

DOINA: De ce la șase?

ADELA: Ca să semnezi condica, la șapte...

DOINA: Și dacă n-o semnez, ce se întîmplă?

ADELA: Depinde.

DOINA: De ce?

ADELA: De multe.

DOINA: Dumneata o semnezi în fiecare zi?

ADELA: Eu, da.

DOINA De mult?

ADELA: De douăzeci de ani.

DOINA *(sinceră în panica ei)*: Auăleu!...

(A intrat tovarășul director Cristea — cincizeci de ani, robust, prosper —, urmat, respectuos, la un pas, de tovarășul director adjunct Colibaș, patruzeci de ani, subțirel, miop, tipul subalternului perfect. Întregul servici s-a ridicat în picioare.)

CRISTEA *(afabil și ocrotitor)*: Luați loc, vă rog, luați loc. Nu vă deranjați. *(Au rămas în picioare numai Mitică, Vasile și Doina Boboc.)* Ei, ce se mai aude pe aici? Merge? Merge?

MITICĂ: Merge, tovarășe director, de ce să nu meargă?

CRISTEA: Sînteți încărcați de lucrări, știu, dar ce să-i facem? Lună de vîrf. Că la noi așa se întîmplă: cînd se pregătesc ăilalți de vacanță, atunci e la noi sfîrîială mai mare. *(Și urmează o vocabulă, ascunzînd o gîndire „profundă".)* Da... *(Și a trecut la altă idee.)* Cu concediile cum ați aranjat? Ați aranjat? Foarte bine. Că nici așa nu merge, să tragi întruna. Mai are omul nevoie și de odihnă, că nu e mașină... Înainte, vorbesc acum cincisprezece, douăzeci de ani, noi, ăștia care, vorba aia *(„glumă")*, sîntem tineri de mai multă vreme, nici nu ne puneam problema concediului. Așa e, Mitică? Îți mai aduci aminte?

MITICĂ: M-aduc, tovarășe director.

CRISTEA *(„evocarea timpului eroic")*: Trăgeam, trăgeam întruna, și trăgeam tare. Cînd l-am trimis pe Mitică, pentru prima oară, în concediu, în patruzeci și nouă sau cincizeci — ți-aduci aminte? —, nici nu voia să audă. — „Nu mă duc, tovarășe director". — „Ba ai să te duci, Mitică, sau te trimit legat." A stat unsprezece zile, și a venit înapoi.

COLIBAȘ: Așa era în toate părțile... Eu lucram, pe atunci, la...

CRISTEA *(i-a tăiat „macaroana")*: Dar vezi că nu e bine. Experiența ne-a arătat. Omul nu e mașină, și vine un moment cînd se resimte. În general, trebuie să avem grijă și să ducem o politică de cadre mult mai rațională. Că și aici, la noi, am făcut, slavă Domnului, destule greșeli...

COLIBAȘ: Și încă la noi, față de alte părți, s-a greșit mai puțin...

CRISTEA *(brici la beregată)*: Evident. *(Cursiv și „principial".)* Totuși, trebuie să avem grijă, să nu lăsăm ca omul să se epuizeze... să se mecanizeze... *(Și din nou „profunditate".)* Da... *(Concret.)* De aceea, ne-am gîndit să vă dăm și vouă o mînă de ajutor. Cu toate că treaba merge aici destul de bine...

COLIBAȘ: Chiar foarte...

CRISTEA *(scurt)*: Să spunem numai „destul". *(„Organizatoric".)* O să vină să lucreze, aici, tovarășa Boboc. Tovarășa Boboc e un cadru tînăr. Va trebui să avem grijă să vedem cum crește, cum se dezvoltă. Fiindcă depinde foarte tare *ce ajutor* dai omului, ca să se dezvolte, atît pe linie profesională, cît și în ceea ce privește nivelul ideologic... politic... cultural... *(După ce a dezbrăcat-o rapid, din privire, pe Doina.)* Da... Noi ne-am gîndit ca tovarășa Boboc să lucreze... *(Către Colibaș.)* Cum ați încadrat-o?

COLIBAȘ: Pe locul tovarășei Adela.

MITICĂ: Cum?

COLIBAȘ: Iar tovarășei Adela i-am dat transfer...

MITICĂ *(nu-și crede urechilor)*: I-ați dat transfer?

CRISTEA: Nici o grijă, Mitică, noi nu lăsăm pe nimeni pe drumuri...

MITICĂ: I-ați dat transfer? Tovarășei Adela? Dar pe tovarășa Adela ați întrebat-o?

COLIBAȘ: Tovarășa Adela va fi foarte mulțumită, sînt sigur. Trece secretară la o școală. Că, de bătut la mașină, a bătut destul.

ADELA *(uluită)*: La școală? La ce școală?

COLIBAȘ: Singurul impediment, că e nițel cam departe, treizeci de kilometri de București, dar o lasă autobuzul în fața școlii.

MITICĂ *(cu mari eforturi să se domine)*: Tovarășe director, dar nu se poate, nu e just, nu e principial. Tovarășa Adela muncește, în serviciul ăsta, de douăzeci de ani. A venit odată cu mine, și-a lăsat aici toată tinerețea, toată viața... Pe mine, m-ați întrebat?

CRISTEA: O clipă, Mitică, c-ajungem și la dumneata.

MITICĂ: Trebuia să fi ajuns înainte.

CRISTEA: Cîți ani ai dumneata, tovarășe Mitică? Dacă nu mă înșel, șaizeci.

MITICĂ: Azi, azi i-am împlinit.

CRISTEA: Vezi că sînt informat? Trebuie să începi să te gîndești și la sănătatea dumitale, tovarășe Mitică, că omul nu e mașină, să tragă la infinit. Că și mașina, dacă n-o ungi, dacă nu-i dai ce-i trebuie, te lasă...

COLIBAȘ: Că și mașina, ca orice mașină, are orele ei de funcționare. Ai depășit...

CRISTEA *(cenzură)*: Tocmai. *(Ca pe un mare premiu.)* D-aia m-am gîndit și la dumneata, tovarășe Mitică, și te-am scos la pensie, pe ziua de azi, douăzeci și unu iunie.

MITICĂ *(Adelei, zîmbet dezolat)*: Ți-am spus eu că e o zi bună...

CRISTEA *(aplicat, concret)*: În locul tovarășului Mitică, tovarăși, vă vine un tovarăș nou. Adică, „nou" nu e decît pentru cei care nu-l cunosc: tovarășul Vasile Vasile. Tovarășul Vasile are o mare experiență, e drept că n-a lucrat în specificul nostru, dar sînt sigur că, ajutat de noi toți, și în primul rînd de dumneavoastră, o să cuprindă munca, și nu numai s-o cuprindă, dar să-i sporească volumul și să-i imprime un alt ritm... Fiindcă, în sectorul dumneavoastră, ca în toate celelalte domenii... *(Colibaș i-a suflat ceva la ureche.)*

Exact... Dar, despre toate problemele astea, o să discutăm după masă... Ne-am gîndit să ținem o ședință la ora șase, la mine. *(Lui Mitică.)* Ca să predai. *(Lui Vasile.)* Ca să preiei. Și atunci o să avem posibilitatea să adîncim problemele, să le vedem sub toate aspectele... Da... Ce spui, tovarășe Mitică, la șase, îți convine?

MITICĂ: Sînt fericit.

CRISTEA: Atunci, să spunem, la șapte. *(Lui Vasile și tovarășei Boboc.)* Dumneavoastră mai aveți vreo treabă pe aici?

DOINA: Eu, nu.

VASILE: Nu, tovarășe director...

CRISTEA: Atunci, veniți pînă la mine... *(Și-au ieșit toți patru, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Pauză, pauză lungă și grea.)*

GICĂ *(îndreptîndu-se spre masa lui Mitică)*: Tovarășe Mitică, dă-mi voie să spun că e cea mai mare porcărie pe care am văzut-o în viața mea. Și acum, aici, nu era cazul să intervin, dar te rog să fii sigur că...

MITICĂ: Du-te, du-te, Gicule, pierzi biletele la cinema.

GETA *(vine plîngînd)*: Tovarășe Mitică, tovarășe Blajinu... *(Se îndreaptă spre masa Adelei.)* Tovarășa Adela, nu se poate... Nu se poate... E o nedreptate... E o nedreptate strigătoare la cer...

ADELA: Lasă, Geta, nu mai plînge. În general, dumneata plîngi mult prea ușor. Îți dau un singur sfat — poate ultimul: plîngi mai puțin și înfurie-te mai des... *(Geta a ieșit.)*

MITROFAN *(rezervat, indiferent, neutru)*: Tovarășe Mitică, mai e nevoie de mine?

MITICĂ: De dumneata mai este. De mine, nu. *(Mitrofan a plecat. Adela s-a apropiat de Mitică.)*

ADELA: Nu fi trist. Eu nu sînt. De ce să fii necăjit? Fiindcă predai arhiva? Niște scripte moarte... Niște hîrtii moarte...

MITICĂ: Și ce-o să fac toată ziua?

ADELA: O să mă aștepți... Nici nu știi ce repede trece ziua.

MITICĂ: Ba știu. Ziua, noaptea, zboară repede; orele trec mai încet. Ce o să mă fac dimineața cînd o să sune deșteptătorul, care a sunat douăzeci de ani inutil,

fiindcă m-am trezit, întotdeauna, înaintea lui? Ce-o să-i zic doamnei Dumitrescu, care, de douăzeci de ani, îmi spune, în fiecare dimineață: „E frig, e răcoare, sau e frumos", și căreia n-am știut, niciodată, ce să-i răspund, fiindcă mă grăbeam?

ADELA: Noi ne-am grăbit toată viața...

MITICĂ: Ce-o să mă fac fără tramvaiele aglomerate de dimineață, pline de oameni care au plecat de acasă fără să-și ia micul dejun? Cu care am călătorit douăzeci de ani, fără să ne cunoaștem, fără să ne dăm bună-ziua, dar știindu-ne toate necazurile și toate tristețile? Ce o să mă fac fără Frosa, care a îmbătrînit lîngă mine, aducîndu-mi iaurtul? Fără Gică, în care vedeam imaginea mea de tinerețe, de care n-am apucat să mă bucur? Fără nenorocitul ăsta de Mitrofan, căruia i-am iertat toate lașitățile, fiindcă îmi plăcea să-i las sentimentul că mă păcălește... Ce o să mă fac fără hîrtiile astea ale mele, pe care le-am clasat, catalogat și păzit? Unii le-au gîndit, alții le-au redactat, eu le-am păzit... Adela, arhiva asta a fost casa mea, biblioteca mea, colecția mea de timbre, și, — nu te supăra —, femeia mea. Știi ce sentiment am, acum? N-am fost căsătorit niciodată, și totuși, acum, mă simt văduv...

ADELA: Fiindcă nu mă iubești.

MITICĂ: Ba te iubesc, Adela...

ADELA: Mă iubești, Mitică, dar ca pe un duplicat...

MITICĂ: Mitică Blajinu la pensie!... Mitică Blajinu la coș! A, nu, asta nu se poate să rămînă așa... Aflați, domnilor, că vă înșelați!... Fiindcă douăzeci de ani v-am păzit hîrțoagele, ați început să mă confundați c-o hîrtie? Și, ca pe orice hîrtie, vreți să mă zvîrliți la coș? Ei bine, veți vedea, domnilor, că omul nu e o hîrtie, omul e om!

CORTINA

ACTUL II

Cabinetul tovarășului director Cristea. Un birou impozant, o masă de ședințe cu douăsprezece scaune, o bibliotecă — evident, necercetată; pe pereți, o hartă și tablouri furnizate de „Fondul plastic"; în plafon, lămpi transversale de neon. Trei telefoane: unul pe birou și două pe masa de ședințe.

CRISTEA: Ce e, domnule, cu Mitică? E șase și jumătate.
COLIBAȘ: Ați spus: la șapte.
CRISTEA: La șase.
COLIBAȘ: Întîi, ați spus la șase, dar pe urmă, ați revenit.
CRISTEA: Precis? *(Și întorcîndu-se la o discuție anterioară.)* Nu, domnule, ca să rămînă *Progresul* în A, trebuie să bată, la ei acasă, pe *Dinamo-Pitești*, ceea ce e foarte greu, ca *Farul* să mănînce bătaie de la *Minerul Baia-Mare*, ceea ce e puțin probabil, și ca *Steaua* să facă meci nul cu *Rapid*, ceea ce e imposibil. Ai fost duminică?
COLIBAȘ: N-am fost.
CRISTEA: Păcat. A făcut *Rapidul* o partidă, vorba aia, de zile mari! Au mers băieții formidabil. *(S-a deschis timid ușa.)* Intră, tovarășe Vasile, intră, ia loc. Ce mai faci?
VASILE *(a schițat gestul să se așeze, dar s-a ridicat)*: Bine, tovarășe director...

CRISTEA: Ce-ți face soția?
VASILE: Bine, tovarășe director, dar nu sînt căsătorit.
CRISTEA: Așa e, uitasem c-ai divorțat.
VASILE: N-am divorțat, tovarășe director.
CRISTEA: Dar ce e, ce s-a întîmplat, că parcă știam eu ceva...
VASILE: O fi vorba de frate-miu, că eu n-am fost însurat. *(Și s-a așezat.)*
CRISTEA: Ai dreptate. *(„Mierea lumii.")* Ce face fratele dumitale?
VASILE: Bine, tovarășe director.
CRISTEA: Tot acolo?
VASILE: Tot.
CRISTEA: El e la...
VASILE: Nu... A plecat.
CRISTEA: A plecat?
VASILE: De trei ani.
CRISTEA: Și, acum, unde este?
VASILE: Unde a fost și înainte.
CRISTEA: Dar înainte, unde a fost?
VASILE: Frate-miu?
CRISTEA: Da.
VASILE *(s-a ridicat)*: Care? Că am trei.
CRISTEA: Da' șezi jos, nu te mai scula în picioare, că nu sînt popă...
VASILE: Vă rog să mă iertați. *(Și s-a așezat.)*
CRISTEA: Nu face nimic. Dar... *(și încarcă vorbele care urmează cu o infinită stimă și afecțiune)* ...tovarășul ce face?
VASILE: Bine.
CRISTEA *(lui Colibaș)*: Știi că tovarășul Vasile e frate cu soția tovarășului Ivănescu?
COLIBAȘ: Asta mă uitam: cum seamănă...
CRISTEA *(dulceață și respect)*: Ce face tovarășa?
VASILE: Bine. Acum vin d-acolo. Pleacă cu fetele la Snagov... *(A intrat Mateescu.)*
CRISTEA *(bună dispoziție plenară)*: Hai, Mateescule, că ești în întîrziere.
MATEESCU *(alarmă simulată)*: Am întîrziat?
CRISTEA: Aș, glumeam! Ședința e la șapte. Ei, ce faci? Pleci? Pleci?
MATEESCU *(„resemnat")*: Plec, tovarășe director.

CRISTEA: Bine că mi-am adus aminte. Te duci în Germania...

MATEESCU: Federală.

CRISTEA: Exact. Treci prin Frankfurt, nu?

MATEESCU: Acolo mă duc.

CRISTEA: Atunci e perfect. Vezi că e în Frankfurt un magazin, am eu notată adresa, cum naiba îi spune?...

MATEESCU: Ce magazin, tovarășe director?

CRISTEA: Numai cu articole de pescuit.

MATEESCU: Îl știu.

CRISTEA: Îl știi?

MATEESCU: Îl știu.

CRISTEA: Au o mulinetă, am, eu, acasă, notată marca...

MATEESCU: Îmi spuneți la telefon...

CRISTEA: Costă o nimica toată.

MATEESCU: N-are importanță.

CRISTEA: Și mai am o rugăminte. Anul trecut, cînd am fost, eu, acolo, am luat o pușcă, cum naiba îi spune, ceva extraordinar. O bijuterie...

VASILE *(„expert în materie")*: Cu lunetă?

CRISTEA: Cu lunetă. Și nu știu ce are... Ori am forțat eu, ori a umblat fii-miu la ea... N-am vrut s-o dau aici la nimeni, să încerce să mi-o repare, că mi-o strică.

MATEESCU: Lăsați, tovarășe director, mi-o dați mie și...

CRISTEA: ...Ori să mi-o schimbe, ori să... *(Fiindcă i-a observat foiala.)* Dar ce e, tovarășe Vasile?

VASILE: Aș avea o rugăminte. Aici, văd că se întîrzie. Și m-a rugat tovarășa...

CRISTEA: Cine?

VASILE: Sor-mea.

CRISTEA *(lui Mateescu, cu cel mai tandru ton)*: Ce spui cum seamănă cu tovarășa Ivănescu?

VASILE: ...să iau ceva, că pleacă cu fetele la Snagov.

CRISTEA *(sirop)*: Du-te, tovarășe Vasile. Du-te, și dacă poți, întoarce-te.

VASILE: În zece minute, tovarășe director.

CRISTEA: Nu te grăbi. Ia mașina mea. *(Vasile a ieșit.)* Un om foarte bun...

COLIBAȘ: Și foarte priceput.

CRISTEA *(„grijă la nuanțe")*: Nu atît priceput, cît energic. *(Lui Mateescu.)* Așa încît, ori să mi-o schimbe, ori să mi-o... *(Scurtă pauză.)*
MATEESCU: Ați auzit ce e cu Ivănescu?
CRISTEA: Nu. Ce să fie?
MATEESCU: Dandana mare.
CRISTEA: Cu Ivănescu?
MATEESCU: Cu Ivănescu.
CRISTEA: Nu se poate. De unde ai mai scos-o, nene?
MATEESCU: V-am spus eu, vreodată, ceva, și-am fost dezmințit?
CRISTEA: Stai jos, ia zi-i...
MATEESCU: Exact, precis ce-a fost nu știu, dar de zvonit, se zvonește de-o săptămînă.
COLIBAȘ: De vorbit, se vorbește de mult.
CRISTEA: Mie cum dracu nu mi-a ajuns nimic la ureche?
MATEESCU: Vin de sus, mi-a spus Ciobanu: „Pregătiți-vă, că vă vine un alt adjunct".
CRISTEA: O fi vorba de Stavrache.
MATEESCU: Nici pomeneală!
COLIBAȘ: Stavrache stă bine.
MATEESCU: Stavrache e tare.
CRISTEA: Atunci?
MATEESCU: De Ivănescu.
CRISTEA *(lui Colibaș)*: Te-ai fi așteptat?
COLIBAȘ: Eu, de cînd a venit șefu', am știut că nu rămîne Ivănescu, aici, pentru nimic în lume. Nu se înțeleg. Altă mentalitate, alt stil de muncă...
CRISTEA *(pe gînduri)*: Ei, da, sigur...
COLIBAȘ: Ivănescu e și depășit, completamente depășit.
CRISTEA: De, dacă nu vor s-asculte... Eu le-am spus. *(Lui Colibaș.)* Ți-aduci aminte?
COLIBAȘ: Cum să nu-mi aduc aminte, tovarășe director...
CRISTEA: Ivănescu a fost bun, a corespuns, dar pentru o anumită perioadă.
MATEESCU: În ultima vreme, numai boroboațe a făcut.
COLIBAȘ: Toată povestea e: să vedem cine vine...
CRISTEA: Oricine vine, ce ne privește pe noi? Noi ne vedem de treaba noastră, de munca noastră... *(După o clipă de reflecție.)* Dar, drept să vă spun, nu mă așteptam.
COLIBAȘ: Pentru mine, nu e o surpriză.

MATEESCU: Era fatal.

CRISTEA: Și dacă vreți să știți care e părerea mea, ceea ce l-a dus pe Ivănescu la situația asta nu e, atît, felul cum a muncit, cît altceva, care am știut, de mult, c-o să-l ducă de rîpă.

MATEESCU: Bea.

COLIBAȘ *(ironic)*: „Bea"?

CRISTEA: Ceva de speriat!

MATEESCU: Asta e o catastrofă!

CRISTEA: Domnule, bei, nimeni nu spune să nu bei...

COLIBAȘ: Dar ăsta bea tot timpul...

CRISTEA: Și e de ajuns să ia un pahar de vin, că și începe să trăncănească. Vorbea, cel puțin în ultima vreme, că-l și evitam. Am fost cu el la vînătoare, în martie... Eu n-am vrut să mă duc, dar a insistat atîta, că n-am reușit să scap...

COLIBAȘ: Că e și pisălog.

CRISTEA: Tocmai! Ei bine, ce mi-a fost dat s-aud, vă spun drept că m-am și îngrozit... Și numai prostii...

COLIBAȘ: Că e și ramolit.

CRISTEA: Nu atît ramolit, cît... cum să vă spun?...

COLIBAȘ: ...Prost.

CRISTEA: Da, domnule, eu nici n-am știut ce *prost* e omul ăsta. Că eu n-am avut cu el nici un fel de relații. Strict de muncă. Dacă mă chema într-o chestiune, mă duceam. Dacă nu, nu. Fiindcă, să vă spun drept, nu mi-a plăcut niciodată. Ți-aduci aminte, Colibaș?

COLIBAȘ: Mi-ați și spus: „Colibaș, ține minte de la mine, Ivănescu ăsta n-are zile multe".

MATEESCU: Fiindcă, după ce că e prost, e și șmecher.

CRISTEA: Da, domnule, nu puteai să știi niciodată ce e în capul lui. Veneai, la el, pentru o chestiune de serviciu. Importantă. Urgentă. Voiai să ceri o directivă, o orientare...

COLIBAȘ: El, nimic...

CRISTEA: Te lua cu povești, cu istorii, de te întrebai unde vrea să ajungă.

COLIBAȘ: Ca să nu se angajeze.

CRISTEA: Exact! Dacă ieșea bine, era meritul lui, dacă o scrîntei, tu plăteai oalele sparte.

MATEESCU: Periculos tip.

COLIBAȘ
CRISTEA } *(acord unanim)*: Da...
MATEESCU

CRISTEA: Noroc de șefu', că l-a simțit de cum a venit. *(A intrat Vasile. Cristea îl privește de parcă nu l-a văzut în viața lui.)* Tovarășu'?

COLIBAȘ *(dezgustat total)*: Vasile...

VASILE: Gata, am fost.

CRISTEA *(corect, dar gheață)*: Foarte bine, treci, te rog, în anticameră, că te chemăm noi. *(Vasile a ieșit.)*

MATEESCU: Ăsta nu e frate cu nevasta lui Ivănescu?

CRISTEA: N-ai văzut cum seamănă?

COLIBAȘ: Drept să vă spun, mie nu-mi inspiră nici un fel de încredere.

CRISTEA *(dispreț suprem)*: Păi, ce încredere să-ți inspire, că n-a stat, nicăieri, mai mult de trei luni.

COLIBAȘ: Pe unde n-a trecut...

CRISTEA: La „Crucea Roșie"... la „Rulmentul"...

COLIBAȘ: La „Fabrica de iaurt"...

MATEESCU: Și aici, la noi, cum a ajuns?

CRISTEA *(nervi)*: Cine a putut să scape de gura ei? C-are o gură, matracuca aia de sor-sa, de m-a speriat! *(Gata de erupție.)* Ce e, domnule, cu Ionescu?

COLIBAȘ: Vine, vine, dar la șapte.

CRISTEA: Că dacă venea mai devreme, tușca!

COLIBAȘ: N-are nici o vină, eu i-am spus să vină la șapte.

CRISTEA: Dă-i un telefon să vină imediat. Că și Ionescu, ăsta, nu mai înțeleg ce face... Eu i-am spus: „Ionescule, dumneata, nu te uita că e cumnat cu Ivănescu. Nu mă privește. Dumneata, studiază-i dosarul, fă-ți meseria, și, dacă ai impresia că corespunde, bine. Nu, poate să fie frate și cu Dumnezeu din cer, la mine nu contează. *(A intrat Ionescu, șeful cadrelor, 40 de ani, figură oarecare, anonimă. Cristea, fiind profund „principial", se stăpînește să nu tabere pe el.)* Ascultă, Ionescule...

IONESCU: Da, tovarășe director...

CRISTEA: Ți-am spus să te ocupi de dosarul lui Vasile.

IONESCU: Mi-ați spus.

CRISTEA: Și?

IONESCU: M-am ocupat. E în regulă.

CRISTEA: E în regulă? Ce înseamnă: „e în regulă"?

IONESCU: L-am încadrat.

CRISTEA: Ți-am spus eu să-l încadrezi?

COLIBAȘ: Ți-a spus tovarășul director Cristea, să-l încadrezi?

CRISTEA: Eu ți-am spus: „studiază". Ai studiat?

IONESCU: Studiat, tovarășe director...

CRISTEA: Și?

IONESCU: V-am spus, i-am făcut formele, dar n-am avut posibilitatea să văd ce a făcut Mîndroiu, dacă a încheiat lucrarea, că toată săptămîna am stat la cabinet, la dispoziția șefului. Că și cu istoria asta cu Stavrache, a fost un balamuc, cum n-am trăit de cînd sînt în minister.

CRISTEA *(„nervii" s-au potolit; interes cancanier)*: Balamuc? Ce balamuc?

IONESCU: Nu știți?

CRISTEA: Ce să știu?

IONESCU: Gata. A plecat. Stavrache nu mai e.

COLIBAȘ: Nu mai e?

IONESCU: A și plecat. Tovarășul Ștefănescu a trecut în locul lui Ivănescu, și tovarășul Ivănescu a devenit prim-adjunct.

CRISTEA *(către Mateescu, privire — dum-dum.)*

MATEESCU *(senin și candid)*: Nu v-am spus eu?

CRISTEA *(către Colibaș, privire ucigașă).*

COLIBAȘ: Nici nu se putea altfel...

MATEESCU: Eu am spus întotdeauna...

CRISTEA *(după o secundă de reflecție responsabilă)*: Formula e bună. E bună mișcarea. Cînd s-a făcut?

IONESCU: Azi la prînz.

CRISTEA: Da... Mișcarea e bună. Chiar foarte bună. *(Argumentare de principii.)* Ștefănescu e mai potrivit pe locul ăsta decît dincolo, iar tovarășul Ivănescu e...

COLIBAȘ: Aici o să facă o treabă infinit mai bună, fiindcă e mult mai pe profilul lui.

MATEESCU: Nici nu se compară cu Stavrache!

CRISTEA: Ce Stavrache? Stavrache era depășit. Completamente depășit. *(Entuziasm sincer.)* Ia chemați omul încoace, să nu stea în anticameră, fraților!... *(Colibaș,*

Mateescu, Ionescu s-au repezit să-l aducă pe Vasile ca pe moaștele sfîntului Dimitrie Basarabov. Numai ce nu-l poartă pe brațe.) Intră, tovarășe Vasile, nu sta în picioare, șezi. Ai fost la tovarășa?

VASILE: Vă trimite complimente, c-a plecat cu fetele la Snagov.

CRISTEA: Mi se pare că și dumneata ești vînător...

VASILE: Sînt, tovarășe director...

CRISTEA: Păi, atunci, să ne gîndim să ieșim, odată, împreună. La sitari, mergi?

VASILE: Eu... mai mult la sarsele.

CRISTEA *(acord entuziast)*: Mergem și la sarsele! *(Rîs și fericire explozivă. A intrat Mitică; liniște subită.)* Hai, Mitică, ce naiba întîrzii, hai, că de dumneata vorbeam.

MITICĂ: Vă rog să mă iertați, eu știam că e la șapte, și e șapte fără cinci.

CRISTEA: N-are importanță... *(Se trece la „treabă".)* Atunci, să luăm loc. *(Sînt toți în jurul mesei de ședințe.)* Luați loc. Mateescule, fii drăguț, că tot ești, dumneata, cel mai tînăr: să se facă niște cafele, și s-aducă și suc. Așa... *(Plin de importanță.)* Da... Păi, atunci, să începem, tovarăși. De fapt, ședința noastră are un singur punct la ordinea de zi, și care vă este foarte bine cunoscut: tovarășul Blajinu a împlinit astăzi șaizeci de ani. *(Aplauze din vîrful degetelor la toți participanții, cu excepția lui Vasile, care aplaudă zgomotos.)* Din ăștia, cîți ani am muncit, noi, împreună, Mitică?

MITICĂ: De cînd ați venit dumneavoastră, aici.

CRISTEA: Așa e, că eu, cînd am venit, te-am găsit. Cincisprezece ani. Vă dați seama? Cincisprezece ani!...

MITICĂ: Eu am și cinci, înainte de dumneavoastră...

CRISTEA *(„romantic")*: Cincisprezece ani, și dacă mă întrebați cînd au zburat, nu știu. Dar, în sfîrșit, să nu devenim sentimentali.

MITICĂ: Ba să devenim, tovarășe director, de ce să nu devenim? Renunțăm la amintiri?

CRISTEA: Nu renunțăm, Mitică, dar caracteristica noastră știi care e: înainte, noi privim înainte!

MITICĂ: Știu, dar, eu, încotro să mă uit?

CRISTEA: Totuși, fiindcă și tovarășul Mitică are dreptate, vreau să vă spun că, în toți acești cincisprezece ani, tovarășul Blajinu a fost ceea ce se cheamă un cadru model: muncitor, devotat, cinstit. Spun toate astea, fiindcă serviciul pe care l-a condus nu e un serviciu obișnuit. Întîi, fiindcă e vorba de un serviciu cu un dublu profil. Pe de o parte: „documentarea", și pe de cealaltă parte: „arhiva". Vreau să spun întîi cîteva cuvinte despre „documentare". Documentarea, tovarăși, e un domeniu — nu numai pentru direcția noastră, ci pentru întreaga instituție —, de mîna întîi. Acum cincisprezece ani, cînd am venit noi la direcție, documentarea avea un caracter secundar. Fiindcă — acum putem s-o spunem —, cum lucram noi, atunci? Operativ, improvizat, de azi pe mîine, în asalt. N-aveai timp — asta era perioada! —, să studiezi, să te documentezi, ca să găsești cea mai bună soluție. Da, dar de atunci au trecut cincisprezece ani, munca a crescut în toate direcțiile, și am în vedere, în primul rînd, stilul acestei munci...

COLIBAȘ: ...Care a devenit mult mai științifică, mai profundă, mai complexă...

CRISTEA: Tocmai. Și aici Serviciul de documentare a dat, mai ales în ultimii ani — și mulțumită aportului personal al tovarășului Blajinu, îndeosebi —, un ajutor dintre cele mai substanțiale...

COLIBAȘ: Dacă ar fi numai să ne gîndim la...

CRISTEA *(„macaroana tăiată")*: Tocmai. Asta — în ceea ce privește „documentarea". Al doilea aspect: „arhiva". *(A intrat Frosa, cu tava de cafele. Colibaș i-a făcut semn, „vigilent", să-și întrerupă discursul. Cristea așteaptă ca Frosa să iasă.)* Unde am rămas?

COLIBAȘ *(după ce s-a încredințat că Frosa e ieșit)*: Al doilea aspect: „arhiva".

CRISTEA: Tovarăși, în această direcție, rolul serviciului girat, pînă astăzi, de tovarășul Blajinu, e mai mult decît însemnat: e de o importanță vitală! În arhiva noastră se află documente, acte secrete de importanță istorică. Vă dați seama că tovarășul Mitică, în toți acești cincisprezece ani...

MITICĂ *(rectificînd)*: Douăzeci. Și cinci înainte. Fără dumneavoastră...

CRISTEA: ...n-a păzit o simplă arhivă, ci, cum să spun eu ca să mă înțelegeți...

COLIBAȘ: Un tezaur.

CRISTEA: Exact, și încă termenul nu e cel mai propriu. *(Se caută de țigări, Colibaș i le oferă pe ale lui, Cristea refuză, se duce și ia cutia de țigări de pe biroul său, își aprinde una și oferă, gentil, cutia și celorlalți.)* Mulțumirea mea e cu atît mai mare, cu cît, de acest serviciu, de această arhivă, atît pe linie de stat, cît și pe toate celelalte linii, răspund eu. Or, în acești cincisprezece ani — sînt obligat s-o recunosc —, n-am avut nici cea mai mică neplăcere, nici un fel de necaz. Știam că e tovarășul Blajinu la arhivă, și dormeam liniștit. N-a fost nevoie să-l controlez, nu m-am băgat, nu m-am amestecat, fiindcă mie îmi place să las oamenilor inițiativa, și să contez pe simțul lor de răspundere. Spun toate lucrurile astea atît pentru tovarășul Blajinu, care pleacă, cît și pentru tovarășul Vasile, care vine. Tovarășul Mitică Blajinu a dat, în tot timpul cît a condus Serviciul „Documentare și Arhivă", dovadă de o mare vigilență, de un devotament exemplar față de instituție, a muncit mult, și cu tragere de inimă, s-a identificat cu interesele noastre, a organizat și condus un colectiv sănătos, a dat dovadă de simț partinic, a arătat — atunci cînd a fost cazul —, că știe să primească critica, a ajutat pe alții să crească, a învățat, și a învățat pe alții să învețe. Pentru toate aceste lucruri, atît în numele instituției, cît și în numele Direcției, și al meu personal, îi mulțumesc tovarășului Blajinu, și, acum cînd ne despărțim, — „ne despărțim" e un mod de a vorbi, fiindcă, cu sufletul, tovarășul Blajinu rămîne în mijlocul nostru —, îi doresc noroc, sănătate și fericire, pentru ca să se poată bucura în voie de viață. Dacă vor și ceilalți tovarăși să adauge ceva?... *(Fiindcă a ridicat mîna.)* Poftim, tovarășe Mateescu...

MATEESCU: Numai un cuvînt. Eu aș vrea să vorbesc despre un aspect, aparent mărunt, dar care are, după părerea mea, o însemnătate fundamentală: despre punctualitate.

CRISTEA: Foarte important.

MATEESCU *(încurajat)*: E o problemă despre care s-a vorbit și la ultima ședință, dar pe care nu toate serviciile și-au însușit-o.

CRISTEA: Ce să mai vorbim!... Iartă-mă că te întrerup. De cîte ori nu s-a pus la noi — vorbesc de întreaga instituție —, problema punctualității? Nu e vorba de aspectul minor, al prezenței la serviciu, ci despre punctualitate în executarea unei lucrări. Despre asta voiai să vorbești, nu?

MATEESCU: Exact.

CRISTEA: Poftim. *(În această clipă, sună. Cristea ridică telefonul, dar sunetul continuă. A ridicat Mateescu receptorul din fața lui, dar sunetul continuă, spre mirarea tuturor. Numai Vasile e calm. Scoate din geantă deșteptătorul, care sună, și-l oprește. Mateescu încearcă să-și reia discursul.)*

MATEESCU: Vreau să dau numai un singur exemplu. Personal, în legătură cu plecarea mea în Germania. Am avut nevoie pentru această călătorie de o documentare vastă. Nu vreau să intru în amănunte, ca să nu vă răpesc timpul, atît țin să precizez, că, în orice alt Serviciu de documentare, s-ar fi cerut pentru treaba asta, cel puțin două săptămîni. I-am cerut-o lui Mitică luni, și, azi, la prînz, a fost gata.

CRISTEA: Și cazurile pot fi înmulțite la infinit. Altcineva?

COLIBAȘ: Eu.

CRISTEA: Poftim.

COLIBAȘ: Eu, fiindcă e și tovarășul Vasile Vasile, viitorul șef al serviciului, de față, aș voi să insist asupra unei probleme, pe care a dezvoltat-o tovarășul director, cu privire la arhivă, dar sub alt aspect.

CRISTEA: N-am vrut să epuizez problema. Poftim.

COLIBAȘ: De obicei, cînd se spune „arhivă" se înțelege prin acest termen hîrtii vechi, hîrțoage, de un interes, eventual, istoriografic. Bune să fie studiate de specialiști. La noi, tovarăși, lucrurile stau cu totul altfel. În arhiva noastră se află documente... *(A intrat secretara lui Cristea, cu un vraf de documente ce trebuie semnate. Colibaș tace, așteptînd ca secretara să termine. Văzînd că*

operația se prelungește, atacă, nădăjduind că va capta totuși atenția lui Cristea.) ...Despre acest caracter confidențial, secret, aș fi vrut să insist...

CRISTEA: O să mai ai prilejul... Altcineva? Ionescule, dumneata vrei să mai adaugi ceva? Păcat. Că și dumneata, ca șef de cadre, știi cîte ceva... Ei, atunci, dacă nu mai e nimic de adăugat, o să-i mulțumim, încă o dată, tovarășului Blajinu și o să-l rugăm să-i predea tovarășului Vasile serviciul și arhiva... Ce e, Mitică?

MITICĂ: Tovarășe director și tovarăși, eu vă mulțumesc, din inimă, pentru frumoasele cuvinte pe care le-ați rostit și care m-au emoționat...

CRISTEA: Le-ai meritat, Mitică, n-au fost fraze formale.

MITICĂ: Eu, serviciul o să-l predau tovarășului Vasile, și chiar azi, dar, arhiva, n-am cum să i-o dau, fiindcă n-o mai am.

CRISTEA: N-o ai? Cum, n-o ai?

MITICĂ: N-o mai am, tovarășe director.

CRISTEA: Nu înțeleg.

MITICĂ: Simplu: n-o am.

CRISTEA: Dar unde e?

MITICĂ: Nu pot să spun.

CRISTEA: Ți-a cerut-o cineva, mai sus?

MITICĂ: Nu.

CRISTEA: Atunci, unde e?

MITICĂ: Nu pot să spun.

CRISTEA: Cum nu poți să spui, Mitică?

MITICĂ: Dacă nu pot, nu pot.

CRISTEA: Nu e în dulapuri?

MITICĂ: Nu.

CRISTEA: Atunci ce e în dulapuri?

MITICĂ: Vînt.

CRISTEA: Nu se poate...

MITICĂ: Ce, ne jucăm?

CRISTEA: Ce spui de asta, Mateescule?

MATEESCU: Nu înțeleg nimic.

CRISTEA: Ce spui d-asta, Ionescule?

IONESCU: Nu pricep.

CRISTEA: Mitică, tovarășe Blajinu, eu te întreb pentru a treia oară: dumneata îți dai seama despre ce vorbim?

MITICĂ: Despre arhivă. Nu pot să spun.

CRISTEA: Am înțeles... Fiindcă e tovarășul... *(Pentru că i-a observat foiala.)* Ce e, tovarășe Vasile?

VASILE: Știți... eu m-aș duce pînă la tovarășu', c-a plecat tovarășa cu fetele la Snagov, și m-aș repezi să văz dacă au închis bine ușa...

CRISTEA: Du-te! *(S-a apropiat; șoptit, lui Mateescu.)* Ce facem cu ăsta?

MATEESCU: A înnebunit.

COLIBAȘ *(s-a apropiat și el de grup)*: Eu sînt sigur că normal n-a fost niciodată.

CRISTEA: Vă dați seama în ce bucluc am intrat? Mateescule, realizezi? De serviciul ăsta răspund eu... Cu capul...

MATEESCU: Eu zic să mai încercăm o dată.

CRISTEA: Încearcă dumneata.

MATEESCU: Mitică dragă...

MITICĂ: Da...

MATEESCU: Frate Mitică...

MITICĂ: Zi-i.

MATEESCU: Dumneata, habar n-ai cît te iubim noi.

MITICĂ: Îmi dau seama.

MATEESCU: Tovarășul director i-a și spus șefului: „Nu știți ce tovarăș pierdem".

MITICĂ: Așa i-a spus?

MATEESCU: Așa.

MITICĂ: Sînt în al nouălea cer.

MATEESCU: Și deși nu e permis, uite, fac o indiscreție și-ți spun: te-a propus la „Medalia Muncii".

MITICĂ: Mi-a pus Dumnezeu mîna în cap!

MATEESCU: Așa că nu ne mai fierbe și dumneata, tocmai într-o zi ca asta... Unde e?

MITICĂ: Ce să fie?

MATEESCU: Arhiva!

MITICĂ: A... arhiva? Păi, ce facem? O luăm de la început?

MATEESCU *(l-a părăsit dezolat, s-a apropiat de Cristea)*: Degeaba. De la ăsta nu scoți o vorbă.

COLIBAȘ: Catîr.

CRISTEA: L-a luat pe „nu pot să spun" în brațe, și gata. Fac un infarct.

COLIBAȘ: Lăsați, tovarășe director, că-l fac eu. Nu sînt eu aici? Să-ncerc eu...

CRISTEA: Te privește.
COLIBAȘ: Mitică!
MITICĂ: Da, tovarășe Colibaș.
COLIBAȘ: Eu vreau să te întreb un singur lucru...
MITICĂ: Unde e arhiva, știu, nu pot să spun.
MATEESCU: Tovarășe director, ne răcim gura de pomană, ăsta o ține așa, pînă dimineață.
CRISTEA: Păi, atunci, ce facem?
MATEESCU: Știu și eu... *(Pauză.)*
IONESCU: Un singur om ne poate salva.
CRISTEA: Cine?
IONESCU: Adela.
CRISTEA: Just! Cheam-o pe Adela. Treci dincolo, dă-i un telefon, trimite-i mașina mea. Mitică, fii te rog bun, și așteaptă, alături. Te chemăm noi. *(Mitică a trecut într-un birou alăturat.)* Vă dau cuvîntul meu de onoare că presimțeam. Plutea ceva în aer. *(Exasperare.)* Prea era totul în regulă. Prea mergeau, toate, bine.
MATEESCU: Lăsați, tovarășe director, că se aranjează.
CRISTEA: „Se aranjează"... „Se aranjează"... Amîi plecarea, dai biletul de avion înapoi.
MATEESCU: S-amîn plecarea?
CRISTEA: Nu vezi în ce foc ardem?
MATEESCU: Eu mă gîndeam să mă reped pînă la Frankfurt... Să stau strictul necesar... Să iau și pușca...
CRISTEA: Mă rog, treaba dumitale... Ceea ce mă neliniștește și nu pot să înțeleg, e: unde poate să fie arhiva?
MATEESCU: Taie-mă, omoară-mă, și nu pricep...
CRISTEA: Dumneata ce crezi, Colibaș? Hai, că dumneata le știi pe toate.
COLIBAȘ: Nu mă duce capul.
CRISTEA *(explozie)*: În orice caz, lucru curat la mijloc, nu e... Nu e...
IONESCU *(după o scurtă pauză)*: Eu mă gîndesc... *(Dar e limpede că n-are nimic în cap.)* Dar nu... nu e asta...
CRISTEA: Ce să fie?
IONESCU: Nimic...
CRISTEA: Spune, domnule. Umbli și dumneata cu mistere?...
IONESCU: Eu mă gîndeam... Dar nu... nu, exclus...
CRISTEA: Ce e „exclus"?
IONESCU: Eu mă gîndeam...

CRISTEA: Te privește.
COLIBAȘ: Mitică!
MITICĂ: Da, tovarășe Colibaș.
COLIBAȘ: Eu vreau să te întreb un singur lucru...
MITICĂ: Unde e arhiva, știu, nu pot să spun.
MATEESCU: Tovarășe director, ne răcim gura de pomană, ăsta o ține așa, pînă dimineață.
CRISTEA: Păi, atunci, ce facem?
MATEESCU: Știu și eu... *(Pauză.)*
IONESCU: Un singur om ne poate salva.
CRISTEA: Cine?
IONESCU: Adela.
CRISTEA: Just! Cheam-o pe Adela. Treci dincolo, dă-i un telefon, trimite-i mașina mea. Mitică, fii te rog bun, și așteaptă, alături. Te chemăm noi. *(Mitică a trecut într-un birou alăturat.)* Vă dau cuvîntul meu de onoare că presimțeam. Plutea ceva în aer. *(Exasperare.)* Prea era totul în regulă. Prea mergeau, toate, bine.
MATEESCU: Lăsați, tovarășe director, că se aranjează.
CRISTEA: „Se aranjează"... „Se aranjează"... Amîi plecarea, dai biletul de avion înapoi.
MATEESCU: S-amîn plecarea?
CRISTEA: Nu vezi în ce foc ardem?
MATEESCU: Eu mă gîndeam să mă reped pînă la Frankfurt... Să stau strictul necesar... Să iau și pușca...
CRISTEA: Mă rog, treaba dumitale... Ceea ce mă neliniștește și nu pot să înțeleg, e: unde poate să fie arhiva?
MATEESCU: Taie-mă, omoară-mă, și nu pricep...
CRISTEA: Dumneata ce crezi, Colibaș? Hai, că dumneata le știi pe toate.
COLIBAȘ: Nu mă duce capul.
CRISTEA *(explozie)*: În orice caz, lucru curat la mijloc, nu e... Nu e...
IONESCU *(după o scurtă pauză)*: Eu mă gîndesc... *(Dar e limpede că n-are nimic în cap.)* Dar nu... nu e asta...
CRISTEA: Ce să fie?
IONESCU: Nimic...
CRISTEA: Spune, domnule. Umbli și dumneata cu mistere?...
IONESCU: Eu mă gîndeam... Dar nu... nu, exclus...
CRISTEA: Ce e „exclus"?
IONESCU: Eu mă gîndeam...

CRISTEA: Așa...
COLIBAȘ: Sînt sigur că ne gîndim la același lucru...
CRISTEA: La ce?
IONESCU: Eu mă gîndeam... Dar, nu, nu... Imposibil...
(A deschis secretara ușa și anunță:)
SECRETARA: A venit tovarășa Adela.
CRISTEA: Să intre. *(Și, spre încremenirea tuturor, intră Adela, surprinzătoare, neverosimilă, de o eleganță trăsnitoare, de star american, vedetă într-o „paradă a modei". După o clipă, în care s-a consumat stupoarea.)* Șezi, tovarășă Adela, ia loc.
ADELA: Mulțumesc.
CRISTEA: O cafea?
ADELA: Mulțumesc.
CRISTEA: Un suc?
ADELA *(a scos un lung* fume-cigarette): Un foc.
CRISTEA: Sînt încredințat că nu știi pentru ce te-am chemat. Și recunosc, e cu neputință să-ți dea prin minte. Azi după masă, a avut loc ședința de predare a serviciului...
ADELA: Sînt la curent.
CRISTEA: Cum ne-am purtat noi cu tovarășul Mitică — nu mai e necesar să fie subliniat.
COLIBAȘ: Poate că față de alții nu ne-am purtat nici pe sfert.
CRISTEA: Dar nu e timpul pierdut. Totul se poate repara. Cred că înțelegi la ce mă refer...
ADELA *(„ingenuă", fiindcă a înțeles foarte bine)*: Nu!
CRISTEA: Dar, în sfîrșit, asta e o altă problemă, o discutăm cu altă ocazie. Revenim la tovarășul Blajinu. Ne-am purtat cu el, toți, dar absolut toți, ca un frate...
MATEESCU: ...A fost propus la „Medalia Muncii".
ADELA: Nici nu știți cît mă bucur.
CRISTEA: Ei, da, dar acum vine bomba. Cînd a fost să predea arhiva... Să înnebunești, spune dumneata, Mateescule, că mie îmi vine rău...
MATEESCU: Susține că n-are arhiva.
CRISTEA: Auzi, Adelo, grozăvie? N-are arhiva.
ADELA: Nu mă miră.
CRISTEA: Cum?
ADELA: A venit scadența.

CRISTEA: Scadența? Ce scadență?
ADELA: Ziua cînd era firesc să se afle.
CRISTEA: Ce să se afle?
ADELA: Că n-are arhiva.
CRISTEA: Bine, asta susține și el. Dar unde e?
ADELA: Ce?
COLIBAȘ: Arhiva!
ADELA: Nu v-a spus?
CRISTEA: Ba de spus ne-a spus, dar nu înțelegem.
ADELA: Normal... Cine ar înțelege? Eu îl avertizam, tot timpul: vine scadența!
IONESCU: Ce scadență? *(Și tensiunea crește.)*
ADELA: Cînd se va afla.
IONESCU: Ce să se afle?
ADELA: C-a predat.
IONESCU: Ce-a predat?
ADELA: Arhiva.
IONESCU: Și cui a predat arhiva?
ADELA *(cel mai firesc ton din lume)*: Unei puteri străine.
CRISTEA: Cui?
ADELA: Spuneați că v-a declarat... Unei puteri străine.
CRISTEA: Unei puteri...? Arhiva...! Putere străină...! Mateescule, dă-mi un pahar cu apă, că m-a fulgerat.
IONESCU: Ce putere? Est? Vest?
ADELA: Vest.
CRISTEA: Vest, clar, ce mai insistați... Vest! Și cînd a făcut-o?
ADELA: Ce să facă?
COLIBAȘ: Cînd a predat-o?
ADELA: A, nu dintr-o dată. Nu... Treptat.
CRISTEA: A predat documentele?
ADELA: Numai actele secrete.
CRISTEA: Actele secrete... Mă spînzur!
MATEESCU: Să nu ne pierdem cu firea... A predat actele secrete... Foarte bine.
CRISTEA: Auzi că e „foarte bine"!... Îl omor...
MATEESCU: Altceva voiam să întreb, și tovarășa ne va ajuta să înțelegem... Mobilul. De ce? De ce a făcut-o?
ADELA: *Money.*
IONESCU: Cum?
ADELA: Valută.

IONESCU: Ce să facă el cu valuta?
ADELA: Lei.
IONESCU: Ce-i trebuiau, omului ăstuia, bani?
ADELA: Ce-i trebuie lui Mitică bani? Ei, dar știi că ai haz?
COLIBAȘ: Probabil că e vorba de sume fabuloase...
ADELA: Conturile din străinătate numai el le știe.
CRISTEA: Are conturi în străinătate?
ADELA: Anglia, Elveția, Portugalia, Liban...
CRISTEA: Înnebunesc, chemați un medic. Mitică și conturi!
IONESCU: Stați, tovarăși, s-o luăm agale. Spui că a predat arhiva, și că a primit pentru treaba asta sume fabuloase...
ADELA: Nu „fabuloase". Importante. De ce să exagerăm?
IONESCU: Și ce făcea cu banii?
ADELA: Cărți.
CRISTEA: Cărți? Ce cărți?
ADELA: Poker, *chemin de fer*, canasta.
CRISTEA: Mitică, canasta, ei, nu, că intru în balamuc!
ADELA: Și are și ghinion, nefericitul! Pierde. Într-o noapte a pierdut, pe o singură carte, treizeci de mii de lei.
COLIBAȘ: Treizeci de mii?
ADELA: A tras opt, și banca avea nouă.
CRISTEA: A tras Mitică, opt? *(Dintr-o răsuflare.)* Mateescule, spune fetii să-mi facă o cafea, dar amară, să mă trezească, am impresia că trăim un coșmar.
ADELA: Iar cînd cîștigă, nu știe, niciodată, să se oprească. Joacă pînă se curăță. Într-o seară am asistat la un poker...
COLIBAȘ: Cu cine?
ADELA: Oamenii lui. El — „ful deași", la dreapta lui o femeie — „caré de valeți", în fața lui, un sud-american, „chintă roială" servită.
CRISTEA: Servită! Adică, cum servită?
ADELA: Nu știți poker?
CRISTEA: Nu.
ADELA: A fost o întîlnire formidabilă. Plus și plus. Și relans. Și contrarelans... A plecat dimineața, lefter. Și, încă, jocul de cărți nu l-ar fi pierdut în halul ăsta, cît altceva...

CRISTEA: Altceva? Ce altceva?
ADELA: Băutura.
IONESCU: Bea?
ADELA: Noapte de noapte. Întîi în restaurante, apoi la bar, seară de seară la Continental, și pe urmă, acasă.
COLIBAȘ: Și ce bea?
ADELA: *Whisky*. Și cînd bea, nu mai știe ce face. Într-o noapte a dat de băut la tot barul. Am văzut a doua zi nota: cinci mii opt sute de lei. Fiindcă asta e pasiunea lui: să risipească. Acum un an și jumătate și-a cumpărat, într-o singură săptămînă, trei mașini...
CRISTEA: Trei mașini?
ADELA: Două închise și una decapotabilă, cu televizor, radio, frigider. Două sute de kilometri la oră.
COLIBAȘ: Două sute de kilometri la oră? Nu e prea mult?
ADELA: Nu, că nu merge niciodată o oră întreagă.
COLIBAȘ: Trei mașini? Și cum le-a obținut?
ADELA: Prin relațiile lui, vă dați seama că nu e greu.
MATEESCU: Trei mașini... Și eu, care umblu după un Fiat-600, de-mi ies ochii...
CRISTEA: Cine și-ar fi închipuit, Ionescule?
COLIBAȘ: Un monstru... Omul cu viață dublă... Procurorul Hallers.
CRISTEA: Ăsta cine e? Că numele mi-e cunoscut.
COLIBAȘ: O piesă de teatru.
CRISTEA: Și mai zici că romanele polițiste sînt o prostie! Am citit eu unul de Agatha „Cristea", *Necunoscutul cu fața triplă*, același caz.
IONESCU: Stați, stați o clipă, că tovarășa Adela ne ajută. Măcar acum, în ceasul al doisprezecelea, să aflăm adevărul.
ADELA: Și poate că nici viciul ăsta n-ar fi cel mai periculos, cît altul.
CRISTEA: Mai are unul?
COLIBAȘ: Drogurile.
ADELA: Aș! E prea sănătos pentru asta. Femeile.
IONESCU: Afemeiat?
ADELA: Patologic.
CRISTEA: Mitică?

ADELA: Și are un talent să le cucerească, nemernicul, ceva de speriat! Numai femei bine. Și cel mai curios lucru: îți face o crasă, cele mai neașteptate măgării, și nu poți să te superi pe el. Vine, spune o glumă, îți oferă o atenție, o brățară, un vizon, și-i ierți totul. De cîte ori n-am încercat să evadez, să mă eliberez, să scap, să uit... Cu neputință, te ține în ghearele lui ca un vampir.

CRISTEA: *Vampirul din Dusseldorf.* Am văzut filmul...

COLIBAȘ: Și eu, dar era altceva...

CRISTEA: Păi, sigur, dumneata, pînă nu faci opinie separată...

ADELA: Și dacă vă imaginați că sînt singura, vă înșelați. Soția lui...

IONESCU: Dar ce, e însurat?

ADELA: A fost.

IONESCU: Cu cine?

ADELA: Nu aici. În străinătate.

COLIBAȘ: Cînd?

ADELA: Înainte de război.

CRISTEA: A fost și în străinătate? Ce spui d-asta, Ionescule?... Unde?

ADELA: În toată lumea. Brazilia, Maroc, un an și jumătate în Rhodesia de Sud, șase luni la Alep, cinci ani la Marsamatruk, în „Legiunea Străină"...

COLIBAȘ: A fost și în „Legiunea Străină"?

ADELA: E împușcat, ciuruit, ca o strecurătoare, și unde i-a mai rămas o bucățică de piele, e tatuat.

CRISTEA: Mitică?

ADELA: Dar ce, îl cheamă Mitică?

IONESCU: Dar cum?

ADELA: Cine mai poate să știe? Poliția secretă din Venezuela îl caută și astăzi pe celebrul spion Mitos Blagos, iar „Intelligence-Service"-ul pe Jim Richard, supranumit și „omul invizibil".

COLIBAȘ: „Invizibil"? De ce, „invizibil"?

ADELA: Fiindcă a evadat de sub escortă de unsprezece ori.

CRISTEA: Ce spui d-asta, Ionescule?

IONESCU: Păi, dacă nici „Intelligence-Service"-ul nu l-a prins, ce pretenții aveți de la mine, care am un serviciu cu cinci trîntori, și nici ăia calificați?

CRISTEA: Pe cine am ținut, noi, în serviciu, cincisprezece ani

ADELA: Douăzeci.

CRISTEA: Că bine zici! Dar de ăilalți cinci nu mă doare, că nu eram, eu, aici.

ADELA: El știa, însă, că se apropie scadența. Se aștepta la ziua asta, îmi și spunea: „Delia dragă — că el așa îmi zice, Delia —, sînt sătul de aventură, sînt obosit, cînd mă gîndesc că intru în pușcărie, am un sentiment de ușurare, de eliberare"...

IONESCU: Va să zică, știe ce-l așteaptă...

ADELA: E obișnuit cu pîrnaia.

COLIBAȘ: Cu ce?

ADELA: Dar ce vă închipuiți, că e pentru prima oară, că intră la zdup? Doi ani în Franța, un an și jumătate în Italia, cinci ani în America, la Sing-Sing, pentru trecerea frauduloasă a frontierei...

COLIBAȘ: A fost și în Statele Unite?

ADELA: Venea din Canada. Clandestin. A trecut Niagara înot.

CRISTEA: Mitică? Ce spui d-asta, Ionescule?

IONESCU: Dacă știe să înoate...

CRISTEA: Păi, dumneata știi ce-i aia Niagara? Vai de mine și de mine!... Și, în țară, cînd a venit?

ADELA: Imediat după război.

IONESCU: Cum?

ADELA: Parașutat.

CRISTEA: Parașutat?

ADELA: Parașutat.

CRISTEA: Mă arunc pe fereastră.

IONESCU: Și, dumneata, cum de le-ai aflat pe toate?

ADELA: De la el. În mine are o încredere oarbă. Cu toate că am încercat de nenumărate ori să scap, să fug... Deși, v-aș minți dacă v-aș spune că nu l-am iubit. Că nu-l mai iubesc încă...

COLIBAȘ: Bine, dar cum poate o femeie să iubească un asemenea monstru?

ADELA: Are mister... Farmec... E atent, e generos, e îndrăzneț... E puternic. E bărbat. Uneori, viața cu el devenea istovitoare, tumultuoasă, agitată, extenuantă. Aș fi vrut să mă rup, dar n-am reușit.

IONESCU: De ce?
ADELA: Mi-era frică.
CRISTEA: De Mitică?
ADELA: Nici nu știți ce violent e.
CRISTEA: Blajinu, violent! Ei, nu, că asta le întrece pe toate! Chemați-l, chemați-l încoace. Colibaș, ce mai stai?
COLIBAȘ: Te pomenești c-a dispărut!
ADELA: Nici o grijă, nu fuge.
COLIBAȘ: Te pomenești că e înarmat!
ADELA: Niciodată ziua. Numai noaptea.
CRISTEA: Ce zi, Dumnezeule, ce zi!... *(A intrat Mitică. Poartă ochelari negri. Înfățișare, tipică, de gangster, din filmele proaste.)* Bravo, Mitică, felicitările mele! Un singur lucru vreau să-ți spun: că la toate m-aș fi așteptat, dar la asta, nu! Frumos din partea dumitale...
MITICĂ: Ei, nu, că și dumneavoastră ați fost drăguți...
CRISTEA: Noi?
MITICĂ: Toți. Puneți-vă în locul meu...
CRISTEA: Pardon, orice, dar în locul dumitale n-aș vrea să fiu.
MITICĂ: Să ai douăzeci de ani o arhivă pe mînă și nimeni să nu te controleze, să nu te supravegheze, să nu-ți ceară socoteală...
CRISTEA: Te înșeli foarte tare. Eu nu te-am slăbit din ochi, nici o clipă.
MITICĂ: N-am simțit. Uneori eram și mîhnit. Aveam impresia că mă desconsiderați. Noroc că aveam alte compensații...
COLIBAȘ: Compensații? Ce compensații?
MITICĂ: Dolari.
CRISTEA: Care va să zică, dolari... Auzi, Ionescule?
ADELA *(admonestîndu-l volubilă și cu cel mai perfect accent)*: *My mother is a teacher. My father is not a teacher. We have, at home, three rooms. Have you a pencil?*
MITICĂ: *Yes!*
IONESCU *(„vigilent")*: Nu ieși, nicăieri, aici rămîi!
MITICĂ: Alteori mă gîndeam la dumneavoastră cu tandrețe. Îmi spuneam: săracii, cînd o fi să pic, intră și ei.
IONESCU: Noi?
COLIBAȘ: Tovarășul director?

MITICĂ: Eu, iertați-mi naivitatea, dar așa mă gîndeam: că închideți ochii, ca să pot lucra în voie.

CRISTEA: Ce spui de impertinența asta, Colibaș?

COLIBAȘ: Formidabil...

MITICĂ: Vă rog să mă scuzați, n-a fost decît o ipoteză... Dar dacă n-a fost așa, și dacă din partea dumneavoastră n-a fost decît o gravă neglijență, atunci e altceva... Deși, din punct de vedere al consecințelor juridice, diferența nu e prea mare. Codul nostru penal, spre deosebire de Codul penal francez...

ADELA: *Mais tu es formidable! Je ne te comprends pas du tout. Tu as l'intérêt d'être poli, et au lieu d'être aimable, tu dis des bêtises. D'accord?*

MITICĂ: „Vui." Vă repet, însă, că din felul cum v-ați purtat cu mine, eram încredințat că sînteți „în fapt".

CRISTEA: În ce?

ADELA: Argou de pușcărie. A fi „în fapt" înseamnă a fi amestecat în aceeași combinație. *(Lui Mitică.)* Nu-ți dai seama ce impresie proastă faci? Vrei să-ți agravezi situația?

MITICĂ: Aș fi putut jura că sînteți „în fapt", dar pe alt fir.

COLIBAȘ: Noi, „pe fir"?

MITICĂ: Altfel cum să-mi explic atitudinea voastră? Ați luat relații asupra mea? Știți cine sînt?

CRISTEA: Știm foarte bine.

COLIBAȘ: Infinit mai multe decît îți închipui.

MITICĂ: Douăzeci de ani, nu s-a ocupat nimeni de mine...

CRISTEA: Ei, nu mai spune ... *(Celorlalți.)* E și victimă.

MITICĂ: Evident. Dacă v-ați fi ocupat, poate că nu ajungeam aici... Acum cinci ani, cînd am lipsit o lună și jumătate, și v-am trimis vorbă că sînt bolnav de pneumonie, a venit cineva să mă vadă? Or, eu atunci, dacă vreți să știți, am fost...

ADELA: Mitică...

IONESCU: Unde?

MITICĂ: În Siria...

ADELA: *Barahahu, barahaha vehuhu... Haha vi haha ... Sahu za Sahu. Varlahahi!*

IONESCU: Ce i-ai spus?

ADELA: Să tacă.

MITICĂ *(violent)*: *Brah!*

IONESCU *(Adelei, anchetator)*: Ce-a zis?

ADELA: Că nu poate nimeni să-l oprească să vorbească, c-a adunat prea multe în inima lui, și că dacă nu-l lăsați să vorbească, o să se adreseze mai sus...

CRISTEA: Ionescule, notează tot. Nu scăpa nici un cuvînt. Și *„brah"!*

COLIBAȘ: Nemaipomenit!

CRISTEA: Eu v-am atras atenția că individul e suspect: muncitor, modest, purtare exemplară... Suspect. Am spus?

COLIBAȘ: Ați spus.

CRISTEA: Și că trebuie să luăm măsuri. Ți-amintești, Colibaș?

COLIBAȘ: De asta nu-mi aduc aminte.

CRISTEA: Nu-ți aduci aminte?

COLIBAȘ: ...Parcă... Eu însă mi-am făcut datoria. Am anunțat.

IONESCU: Unde?

COLIBAȘ: Se va vedea. La momentul oportun.

CRISTEA: N-am spus, eu, atunci, că e necesar să prevenim forurile superioare? Ți-am dat sarcină...

COLIBAȘ: Mie?

CRISTEA: Dacă ai omis și te-ai dezinteresat, te privește. Dar eu am atras...

MITICĂ: Ați atras, nici nu se putea altfel, că prea sărea în ochi.

ADELA: Asta îmi place la el, că e obiectiv.

MITICĂ: Dar acum doi ani, cînd m-ați tăiat de la primă, nu v-ați dat seama că sînt în stare de orice?

ADELA: *Hob dăr ghezukt solst șvagăn... Hob dăr ghezukt zol zan șa. Helftăr vi a toitn bankes.*

MITICĂ: *Ghit.*

COLIBAȘ: Ce-a fost asta? Daneză?

ADELA: Nu. Idiș.

MITICĂ: Prima mi-a mîncat-o, atunci, domnișoara Gînsac... Un fel de „Duo Boboc"... Apropo, nostimă ființă, tovarășe director... S-o mănînci...

ADELA: Pe varză.

MITICĂ: Intră în vederile mele. Ca să mă consolez de primă, am plecat în concediu...

CRISTEA: La Telega.

MITICĂ: S-o credeți dumneavoastră! La Telega a fost un *alter-ego* de-al meu. La Biaritz. Să știți, însă, că, și acolo, mă gîndeam la voi. Îmi spuneam: „Bietul Cristea, ce dulceață de om! Din familia mea!"

CRISTEA: Domnule, te rog...

MITICĂ *(devine „Mitică")*: Nu se omoară cu firea, nu se bagă, nu se amestecă, ce mai încoace-încolo, catifea. De, tovarășu' Colibaș, ce să mai vorbesc...

COLIBAȘ: Are omul ăsta o îndrăzneală!...

MITICĂ: Știți ce mi-a plăcut, întotdeauna, la dumneavoastră? Preocuparea permanentă de a afla ce gîndește șeful. Ce *ar voi* să i se spună, nu ce trebuie. Ce i-ar face plăcere. V-am observat prin ședințe și-mi spuneam: „Pe ăsta să-l recrutez eu!"...

COLIBAȘ: Domnule, îți interzic...

MITICĂ: Cu mine v-ați purtat, ca un tată. Mi-ați creat toate condițiile, ca să lucrez nestingherit. De aceea aș voi să vă răspund și eu cum pot... *(Confidențial și din nou „gangster".)* Știți ce mi-a spus legătura mea?

CRISTEA: Legătura? Ce legătură?

MITICĂ: Asta nu pot s-o declar aici. În altă parte. — „Scoate ce poți, și scoate repede, fiindcă am impresia că, foarte curînd, vor avea loc schimbări... Zboară niște căpățîni..." Și deși situația mea, morală, nu-mi dă dreptul să vorbesc, vă atrag atenția că prea ați lucrat descoperit...

IONESCU: Tovarășe, te rog...

ADELA: Pardon, dumnealui nu e tovarăș: delicvent!

MITICĂ: Și în calitatea mea de delicvent, sînt obligat să fac declarații. Tovarășul Mateescu prea s-a compromis cu voiajele lui. Montevideo... Paris... Haga... Costă prea mult.

IONESCU: Și te doare de banii statului? Vă place îndrăzneala?

ADELA: Să fim cinstiți: el n-a luat lei, numai dolari.

CRISTEA: Dumneata ce te amesteci? Ești soția lui?

ADELA: Nu.

CRISTEA: Logodnica lui?

ADELA: Nu.

CRISTEA: Atunci, ce ești?

ADELA *(aparent „constrînsă")*: Complicea lui.

CRISTEA: Am înțeles. Treceți dincolo, și așteptați. Colibaș, stai cu ei.

MITICĂ: Nici o grijă. N-am fugit douăzeci de ani, o să mă grăbesc, acum? *(Mitică și Adela au trecut alături. Pauză scurtă.)*

CRISTEA: Am intrat în rahat, Mateescule...

MATEESCU: Noi? Ce vină avem noi?

CRISTEA: Păi, noi ce am păzit?

COLIBAȘ: Am sesizat...

CRISTEA: Am intrat în rahat, Ionescule... ca mîine te văd responsabil, la Loz-în-plic...

COLIBAȘ: Noi?

CRISTEA: Unde a fost capul nostru? Noi ce am făcut?

MATEESCU: Am sesizat... Am prevenit... Am anunțat... Nu e așa, Ionescule?

CRISTEA: Ce-ai „sesizat"? Pe cine ai „sesizat"? Cînd ai „sesizat"? Ai „sesizat" să bați Evropa, teleleu-tănase.

MATEESCU: Tovarășe director...

CRISTEA: Dar nu e vina dumitale. A mea. Că v-am lăsat de capul vostru și ați luat-o creanga.

COLIBAȘ: Tovarășe director, zău că exagerați.

CRISTEA: Eu? S-a lucrat ceva aici la Direcție? Zac hîrtiile cu lunile, cu anii... Acum să vă văd pe unde scoateți cămașa!

COLIBAȘ: Noi?

CRISTEA: Credeți că istoria asta trece așa, cu una, cu două? Nu urmează anchetă? Urmează, Mateescule, urmează, Ionescule, urmează, Colibaș... Și-o să dai din colț în colț, pînă n-o să mai poți.

COLIBAȘ: Nu eu răspund de arhivă.

CRISTEA: Serios? Dar de faptul că de un an n-ai rezolvat nici o lucrare, răspunzi?

MATEESCU: Răspunzi!

IONESCU: Răspunzi!

CRISTEA: Că nu te-ai învrednicit, o dată, să dai pe la „Documentare", de curiozitate, de asta, răspunzi?

MATEESCU: Răspunzi!

IONESCU: Răspunzi!

CRISTEA: V-aţi obişnuit cu voiajele ca ţiganul cu scînteia! Sînteţi plictisiţi de atîta străinătate. V-a ajuns pînă aici. Cînd vă vede cineva la Paris sau la Londra, oftaţi de dorul ţării. Abia aşteptaţi să vă întoarceţi, că nu mai puteţi. Şi în timpul ăsta, v-aţi făcut cocă de bani şi v-aţi bucşit de lucruri. *(Către Mateescu.)* De asta răspunzi?

COLIBAŞ *(lui Mateescu)*: Răspunzi!

CRISTEA: Ei, acù să vă văd cum dregeţi coada la ibric. Cîte frigidere ai, Mateescule?

MATEESCU: Două, că unul vi l-am dat dumneavoastră.

CRISTEA: Mie?

MATEESCU: Şi un magnetofon.

CRISTEA *(inocentă îngerească)*: Vedeţi? *(Şi s-a repezit la telefon.)* Vedeţi? Ascultă, Magda... Nu întreba de ce, şi fă cum spun eu: ia ăla care cîntă... Nu, nu radio. Ăla cu roate. Ce bicicletă, nefericito, ce, bicicleta cîntă? Magnetofonul. Aşa... Îl iei şi-l trimiţi imediat la sor-ta... *(La jumătatea replicii lui Cristea a trecut Mateescu la al doilea telefon şi a format un număr.)*

MATEESCU *(în aparat)*: Gina, fii atentă ce-ţi spun: iei aparatele fotografice, frigiderul...

CRISTEA: O să-ţi spun eu cînd vin acasă. Da, Costică e bolnav. Da. Da. Grav. Ia aparatele fotografice, picupurile — şi ăla mic, şi ăla mare —, toate...

COLIBAŞ *(s-a apropiat de al treilea telefon, şi pe vacarmul, care începe să se desemneze, face un număr)*: Cum, cine? Cine vrei să fie? Deschide bine urechile şi ascultă ce-ţi spun: tu eşti singură? Sigur? Atunci, fii atentă...

CRISTEA: Dacă nu se poate la sor-ta, atunci trimite totul la mama. Nu mîine. *(Strigînd.)* Nu mîine! Acum! Şi televizorul. Sigur! Ăla de jos...

MATEESCU *(lui Cristea)*: Nu înţelege nimic. Vrea să trimită frigiderul la dumneavoastră...

CRISTEA *(lui Mateescu)*: La mine? Dă-o încoace. *(A luat telefonul lui Mateescu.)* Trimite totul la mă-ta... Pardon, am greşit, scuzaţi. *(Îi dă înapoi lui Mateescu receptorul.)* E nebună...

COLIBAŞ *(în receptorul lui)*: Cum, „Consignaţia?" Care „Consignaţia"? Care „mîine"?

CRISTEA *(în receptorul lui)*: Fă cum spun eu, cretino!

COLIBAȘ *(în aceeași secundă, urlînd)*: Mă bagi în pușcărie, nenorocito!

MATEESCU *(disperat)*: În noaptea asta, vită, mîine e prea tîrziu!... *(Și a trîntit telefonul. Receptoarele cad pe rînd, ca niște bolovani pe un mormînt... Liniște. Într-un tîrziu, se aude, sepulcral, glasul lui Ionescu.)*

IONESCU: Zău, dacă nu ne pierdem cu firea, de pomană!...

CRISTEA: Cum?

IONESCU: Dacă nu ne pierdem capul, degeaba... În definitiv, ce s-a întîmplat?

CRISTEA: Ce s-a întîmplat? S-a întîmplat c-am intrat în rahat.

IONESCU: Noi?

COLIBAȘ *(începe să-și revină)*: Are dreptate... La urma urmei, ce vină purtăm noi c-am avut ghinionul să se strecoare, printre noi, doi ticăloși, două elemente putrede și descompuse?...

CRISTEA: Dar noi unde am fost? Noi ce-am păzit? Unde a fost vigilența noastră, Ionescule?

COLIBAȘ: Unde a fost? Cum, unde a fost? Dar, în definitiv cine i-a filat?

MATEESCU: Noi.

COLIBAȘ: Cine i-a simțit și i-a depistat?

MATEESCU: Noi.

COLIBAȘ: Cine a fost tot timpul pe urmele lor?

IONESCU: Noi.

COLIBAȘ: Și, la sfîrșit, cine i-a prins, și le-a pus mîna în gît?

MATEESCU: Clar: noi!

COLIBAȘ: Atunci? *(Lui Cristea.)* Dar ce credeți dumneavoastră, că, Ionescu, a dormit? Unde e dosarul lui Mitică, Ionescule?

IONESCU: La mine.

COLIBAȘ: Și ce scrie?

IONESCU: Tot.

COLIBAȘ: Scrie că e suspect?

IONESCU: Scrie.

COLIBAȘ: Scrie că ne-am... „ocupat" de el?

IONESCU: Scrie.

COLIBAȘ *(victorios, lui Cristea)*: Vedeți? Atunci de ce ne facem, noi, sînge rău, de pomană? Toată povestea e să dea ticăloșii ăștia o declarație și să recunoască...

CRISTEA: Ce?

COLIBAȘ: Tot ce i-am obligat să recunoască, atunci cînd i-am pus în fața probelor. Cum au ezitat, cum au încercat să scape, dar cum i-am zdrobit cînd i-am pus în fața dovezilor.

MATEESCU: Cum au încercat, întîi, să nege, dar cum s-au încurcat la confruntări.

COLIBAȘ: Să descrie, pe larg, cum au lucrat, dar, mai ales, — și asta e partea cea mai importantă a declarației, esențială, fundamentală —, să sublinieze cum s-au simțit toată vremea supravegheați... Cum n-au avut o clipă de liniște... Cum au simțit permanent asupra lor amenințarea dumneavoastră... A mea... Pe a tovarășului Ionescu...

MATEESCU: Și pe a mea, nu?

COLIBAȘ: Și pe a dumitale. Cît ai fost în țară...

CRISTEA *(liniștit, din nou stăpîn pe situație)*: Cum s-au temut... Cum au tremurat... Cum n-au dormit nopțile, de spaimă, fiindcă simțeau, permanent, deasupra capului, sabia... cum îi zice ăluia cu sabia?

COLIBAȘ: Damocles.

CRISTEA: Grec?

COLIBAȘ: Da.

CRISTEA: Atunci, renunțăm la sabie. Să dea o declarație amplă. Cît de amplă. Zece pagini, douăzeci de pagini cincizeci de pagini, cît o fi nevoie... *(Începe să-și recîștige „profunditatea".)*

COLIBAȘ: ...Că hîrtie avem destulă...

CRISTEA: ...Că acum lucrează și Delta... Chemați-i încoace... *(S-a dus să-i cheme Colibaș.)* Ca să vedeți, ce important e să fii tot timpul cu atenția trează, și să nu... *(Au intrat Adela și Mitică.)* Da... Tov... *(Dar s-a cenzurat.)* Doamnă, domnule, lucrurile sînt clare... cît se poate de clare și de limpezi... Va trebui să dați o declarație.

MITICĂ: O declarație? Și ce să scriem?

CRISTEA: Tot ce ați spus aici.

MITICĂ *(din nou „Mitică" și din nou „Blajinu")*: Mă rog, se poate, dăm declarație, dar nu acum, și nu, aici.
CRISTEA: Dar unde?
MITICĂ: Mîine, în fața colectivului.
CRISTEA: Mîine?
MITICĂ: Și în fața întregului serviciu.
COLIBAȘ *(„vigilent")*: Și dacă pînă mîine dispare?
MITICĂ: Eu?
COLIBAȘ: Și dacă se împușcă?
ADELA: Dumnealui? Pardon, dumnealui e spion, nu tîmpit!

CORTINA

ACTUL III

Decorul actului întîi. A doua zi dimineața, în biroul Serviciului de documentare și arhivă se află numai Geta, Gică și Mitrofan.

GICĂ: N-am nici un chef de lucru. Auzi, tovarășe Mitrofan? Mă simt ca a doua zi după o înmormîntare. Cît timp e mortul în casă, mai merge. Lume, condoleanțe, perspectiva colivei, mă rog, e ceva. A doua zi, devine mai greu. Auzi, tovarășe Mitrofan?...

MITROFAN *(îi face semn, cu mîna, că e ocupat).*

GICĂ *(dacă are poftă de vorbă, ce poți să-i faci?)*: A, nu, eu m-am hotărît: îmi cer transferu'. M-am văzut aseară cu Mihuț Constantinescu. Lucrează la „A.B.C.D.E.F. G.H.I.J.K.L.M.N.O.P.R.S.T.U.V.Z.— Ics și Ipsilon".

GETA: Asta ce mai e?

GICĂ: Fabrica de alfabete. Industrie de perspectivă. Actualmente, nu produce decît alfabetul latin, chirilic și arab, dar are un viitor colosal... Aici, ce să mai aștept? Auzi, tovarășe Mitrofan?... *(Mitrofan îi face semn, cu mîna, să fie lăsat în pace.)* Eu vă spun drept: fără Mitică, nu mai avem nici un haz. Iar chestia cu Adela e o infamie...

GETA: Gică! Fii cuminte, Gică!

GICĂ: Ceea ce m-a revoltat, de cînd mă știu pe lumea asta, — auzi, tovarășe Mitrofan? —, e samavolnicia. *(Pauză, alt ton.)* O fi adevărat?

MITROFAN: Ce?

GICĂ: ...Că dumneata nu știi! Știe toată lumea, și dumneata, nu...

MITROFAN: Ce să știu?

GICĂ: Ce a fost aseară, la ședință.

MITROFAN: La care ședință?

GICĂ: De predare a serviciului.

MITROFAN: N-am auzit.

GICĂ: Va să zică, vorbește tot orașul, și, dumneata, habar n-ai... Ei, dacă nu știi... nu știi!

MITROFAN: Dar ce a fost?

GICĂ *(îi face semn, cu mîna, că e ocupat și, după o scurtă pauză)*: Ai dreptate, e mai sănătos să nu comentezi. *(După altă scurtă pauză.)* Dar, eu, atîta vă atrag atenția la toți, — și dumitale în special —, că nu cred.

MITROFAN *(căzut totuși în plasă)*: Te referi la chestia de ieri?

GICĂ: Exact!

MITROFAN *(și din această clipă se vorbește „cifrat")*: La istoria cu...? *(Semn spre dulapuri.)*

GICĂ: Sigur.

MITROFAN: Bine. *(Și s-a așezat.)*

GICĂ: „Bine"! Ce înseamnă „bine"? „Bine" poate să însemne și „da", și „nu".

MITROFAN *(numai taine și mistere)*: Domnule, eu atîta am spus: „bine". De aici înainte, înțelege ce vrei...

GICĂ *(excedat)*: Ascultă, tovarășe Mitrofan, te rog să nu vorbești, cu mine, în șarade.

MITROFAN: Iar eu te credeam, pe dumneata, un om inteligent! Și cu asta, am terminat. *(Nasul în hîrtii.)*

GICĂ: Ce înseamnă: „am terminat"?

MITROFAN: Am treabă.

GICĂ: Mie, atît să-mi explici...

MITROFAN: Nu vrei să pricepi că sînt ocupat?

GICĂ: Cu alte cuvinte, dumneata...

MITROFAN *(„sfat înțelept")*: Geta, de ce nu-l sfătuiești să-și vadă de lucrările lui? *(Mai mult decît „sfat": indicație.)* Stai cuminte în banca dumitale.

GICĂ: Ba nu sînt dispus să stau, deloc.

MITROFAN *(și-a făcut „datoria")*: Te privește.

GICĂ: Mie atîta să-mi răspunzi. Dar cinstit și cu mîna pe conștiință. Dumneata poți să crezi că *(gest spre scaunul lui Mitică)* și cu *(gest spre scaunul Adelei)* ...ar fi capabili să...?

MITROFAN *(indulgență divină)*: Domnule Gică, domnule Gică, dumneata ai mamă?

GICĂ: Am.

MITROFAN: Tată ai?

GICĂ: Am.

MITROFAN: Frați, surori, ai?

GICĂ: Am.

MITROFAN: Ei bine, d-azi, înainte, să nu mai bagi mîna în foc pentru nimeni. Numai pentru dumneata. Și cu asta, chiar că am terminat. *(A intrat Frosa.)*

FROSA: M-ați sunat?

MITROFAN: Nu.

FROSA: Atunci a înnebunit soneria... *(Și a ieșit.)*

MITROFAN *(despre Frosa)*: Umblă să agațe, să pescuiască ceva. *(Lui Gică.)* D-asta, îți dau un sfat: nu te băga, nu comenta, păstrează-ți părerile pentru dumneata. *(După o scurtă, infinitezimală, pauză.)* Și, la urma urmei, poți să-mi explici și mie ce ți se pare extraordinar? Te-ai născut ieri?

GETA: Nu, dar pe... *(gest spre scaunul Adelei)* o cunoșteam, o știam...

MITROFAN: Dumneata, nu te supăra, nu te amesteca, ești prea tînără ca să-ți formezi o părere.

GETA: Totuși...

MITROFAN: Eu discutam cu el. *(Lui Gică.)* Ce te surprinde?

GICĂ: N-am spus că mă „surprinde", am zis că nu cred.

MITROFAN: O clipă, și-ai să vezi că n-o să te mai surprindă. Vorbesc întîi de... *(Gest spre scaunul lui Mitică.)* Ciudat... Fiindcă trebuie să recunoști că era ciudat. Mizantrop. Necomunicativ... Închis. Știi mai multe despre el?

GICĂ: Cu mine s-a purtat totdeauna...

MITROFAN: „...Generos!" Și ce demonstrează? E o probă că n-a...? *(Gest spre dulapuri. A trecut la altă idee.)* Alt argument. Vara trecută, în ce lună ți-ai luat dum-

neata concediu? *(A intrat Frosa. Ca s-o inducă în eroare.)* Peru are capitala Lima? Ce e, Frosa?

FROSA: E afară un tovarăș, întreabă de tovarășul Mitică.

MITROFAN: Și ce i-ai spus?

FROSA: Că nu e.

MITROFAN: Și el ce-a spus?

FROSA: Că se întoarce.

MITROFAN: Și dumneata ce i-ai spus?

FROSA: Foarte bine... D-asta am venit, să vă spun că eu așa i-am zis: „Foarte bine"...

MITROFAN: E în regulă.

FROSA: Dumneavoastră, n-aveți nevoie de nimic?

MITROFAN: Nu.

FROSA: Nici tovarășa Geta? Ori tovarășu' Gică?

MITROFAN: Nici. Și cu iaurturile astea, te rog s-o mai slăbești. C-aici, nu e fabrică de iaurt... *(Frosa a ieșit.)* Ați văzut cum se foiește? Ia să ne vedem noi, mai bine, de treabă, și să nu mai trăncănim, că tot nu servește la nimic. Batem apa în piuă, și nu e sănătos. *(Lui Gică.)* Să știi, însă, că mă mir de dumneata. Și vreau să-ți spun un singur lucru, care poate să-ți fie de folos. Dumneata, în ciuda aparențelor, ești un om mult mai serios decît îți place să lași impresia. Fiindcă, ți-o spun deschis, sînt unii care te consideră superficial.

GICĂ: Nu mai pot eu de ei!

MITROFAN: ...Farfara... Și, iartă-mă că întrebuințez un termen mai grav: o pramatie.

GETA: Gică — „pramatie", tovarășe Mitrofan?...

MITROFAN *(autoritar)*: Geta, te rog, lasă-mă să-l ajut. Adică, de ce te miri? Revin la... *(Gest spre scaunul lui Mitică.)*

GICĂ: Ce a fost vara trecută?

MITROFAN: Ajung și acolo. Va să zică, mizantrop, necomunicativ, închis. Asta, pe de o parte. Pe de altă parte, corect, coleg bun, cum spuneai și dumneata, „generos". Chiar ieri am avut ocazia să mă conving. Am avut eu niște neplăceri — amănuntele nu contează —, scoate și-mi dă șase sute patruzeci și opt de lei.

GICĂ: Cadou?

MITROFAN: N-are importanță, să zicem, împrumut. Asta nu te surprinde? De unde? De ce? În ce scop? Cu ce intenții?

GICĂ: Și dumneata ce ai făcut?

MITROFAN: Am acceptat, ca să văd ce urmărește. Revin, însă, la vara trecută. Își ia concediu... Perfect... Îl întreb... *(Gest spre scaunul lui Mitică.)* „Unde plecați?" Zice: „La mare". Pînă aici, nimica grav. După zece zile, îl întîlnesc în Cișmigiu.— „N-ați plecat?" — „Nu." — „De ce?" Zice: „Mi s-a îmbolnăvit un nepot și a trebuit să-l bag în spital, să-l operez... Și p-ormă trebuie să-l trimit, undeva, la munte, că e prăpădit de tot"... Vă place argumentul? Trec la... *(Gest spre scaunul Adelei.)* Eu o cunosc din patruzeci și patru. Lucram, pe atunci, în administrație, la *România liberă*. O întîlnesc acolo. Tot la mașină. Corectă, exactă, punctuală, muncitoare, perseverentă... În patruzeci și cinci, trec la Ministerul Culturii... Al Propagandei, cum îi zicea pe vremea aia. De cine dau? De... *(Gest spre scaun.)* Corectă, exactă, punctuală, muncitoare, perseverentă... În patruzeci și șase, mă trimite la Învățămînt. Cine vine peste trei săptămîni, și cine intră, imediat, în muncă? Corectă, exactă, punctuală, muncitoare, perseverentă... Din patruzeci și șase lucrează aici, cum știți, și cum ați văzut-o în fiecare zi. Domnule Gicule, domnule Gicule, îți dau un sfat: nu te teme de pungași, ci de oamenii prea cumsecade.

GETA *(gata de lacrimă)*: Nu e adevărat... Nu e adevărat... Eu o cunosc, o știu...

MITROFAN: O știi?

GETA: Da.

MITROFAN: Poți să-mi dai cîteva date, cîteva informații asupra ei?

GETA: E o femeie...

MITROFAN *(are și „haz")*: Serios? Ei, află, atunci, că, eu, nu sînt sigur nici de mama. Îi cunoști vreo legătură? Te-a chemat vreodată, acasă, la ea? Are familie? Domnișoară Geta, nu te supăra, te rog, de ce îți spun, dar femeile se împart în două categorii: unele corupte și altele care abia așteaptă să fie. *(A intrat Frosa.)* Ce e?

FROSA: A venit tovarășul de ieri.
MITROFAN: Care „de ieri", că ieri au trecut mulți, pe aici?
FROSA: Tovarășul Vasile.
MITROFAN: Dă-i drumul, ce mai stai? *(Frosa a ieșit.)* Și în materie de Frosa trebuie să luăm măsuri, că nu mai merge. *(A intrat tovarășul Vasile.)* Intrați, tovarășe Vasile, poftiți, luați loc, și vă rog s-o iertați pe femeia de serviciu, nu vă cunoaște încă...
VASILE *(se vede însă că e ofuscat)*: N-are importanță.
MITROFAN: Luați loc, vă rog.
VASILE: Ăsta e biroul meu?
MITROFAN: Ăsta, tovarășe Vasile.
VASILE: Nu, că nu m-așez. Sînt numai în trecere, că mi-a spus tovarășul director să m-abat pe aici. Mai am și eu treburi, c-așa e cînd predai... cînd preiei.
MITROFAN: Dumneavoastră unde dați în primire?
VASILE: Nicăieri. Dar mă gîndeam să trec pe la șefu'...
MITROFAN: Tovarășul Ivănescu a venit prim-adjunct.
VASILE: Așa se aude. Dar, m-aș repezi pe la șefu', p-acasă, că se întoarce tovarășa cu fetele de la Snagov... și...
MITROFAN: Duceți-vă, tovarășe Vasile, ne lăsați nouă numărul, și cum vine tovarășul director, vă dăm un telefon...
VASILE: Așa mă gîndeam și eu. *(Dar a intrat Doina Boboc, așa că tovarășul Vasile a renunțat, bineînțeles, să mai plece.)*
DOINA: Bună dimineața...
VASILE: Sărut mînușițele...
DOINA: Sper că n-am întîrziat.
VASILE: Vai de mine, se poate?!
DOINA: Mi-a spus, însă, tovarășul director să vin azi și mi-am zis că n-are rost s-o iau, din prima zi, cu noaptea în cap. Dar ce, nu e nimeni pe-aici?
VASILE *(își ia postul în primire și în serios)*: Nu, e, tovarășă... *(Și s-a așezat la biroul lui Mitică.)* Îmi pare bine c-ai observat și dumneata. Fiindcă, să nu se supere tovarășii, dar am impresia că-și cam fac de cap.
GETA: Dar nu lipsește nimeni.
VASILE: Te rog! Vreau însă să vă spun, la toți, că sînt hotărît să pun ordine. În primul rînd, în privința programului. *(Grav, responsabil, sentențios, definitiv.)* Programul, tovarăși, este, cum să vă spun eu ca să mă înțelegeți,

sfînt. Scrie: șapte — trei, poate să vină și Dumnezeu din cer, că nu există. Mă înțelegeți? Nu există! Copt, mort, la șapte să fii aici, copt, mort, la trei, pleci. P-ormă, ce-am observat eu? Hîrtia! Risipă, risipă, tovarăși! Ce e ghemotocul ăla, de la picioarele dumitale, tovarășă?

GETA: E d-acasă. Mi-am adus sanvișul în el.

VASILE: Sanviș-nesanviș, pe mine nu mă interesează. Dumneavoastră știți ce înseamnă hîrtia?

MITROFAN: La noi s-a cam făcut abuz, e adevărat, îmi pare bine c-ați observat.

VASILE: Hîrtia e aur. Las la o parte chestiunea exportului, care înseamnă, care va să zică, valută, că noi am început să concurăm pe piața mondială, dar mă refer la chestiunea internă. Nu se poate, nu se poate, tovarăși, risipa asta! De exemplu. Ce scrii dumneata acolo, tovarășă?

GETA *(arătîndu-i)*: Un referat.

VASILE: Și pentru asta trebuie să prăpădești o coală întreagă? *(Explicîndu-i, cu duhul blîndeții și rupîndu-i ce-a scris.)* Rupi coala în două, așa, o scrii frumos pe asta, și dacă nu-ți încape, treci p-ailaltă. Doi. De ce să scrii pe-o singură față? Scrie și p-ailaltă, că n-o fi foc. Că, și la closet — vă rog să mă iertați —, de ce să pui hîrtie albă? De ce luxul ăsta? Pune, colea, niște reviste, că tot nu le citește nimeni. Altă chestiune: cerneala. Dacă umpli călimările o dată pe săptămînă, se evaporă. Pune în fiecare zi, și cînd se termină, cheamă, frumos, femeia, să-ți mai toarne...

GICĂ: Nu, că eu lucrez cu pixul.

VASILE *(fiindcă a simțit ironia)*: Ascultă, tovarășe, oi fi dumneata intelectual, dar un lucru să știi, că nici eu nu sînt tabula-rasa. Pix-nepix, lucrează cu ce vrei, dar fă-mi economie la cerneală, că te arz la primă, de nu te vezi. Trei. Telefonul. Nu te servești de el, decît în interes de serviciu. Te cheamă în interes de serviciu, răspunzi. Nu te cheamă în interes de serviciu, sau e greșeală, nu ridici. Clar? *(Și ca să nu existe nici un dubiu, scoate un lacăt mare și blochează telefonul. A observat foiala Doinei.)* Ce e, tovarășă?...

DOINA: Vă rog să mă iertați, eu n-am intrat, încă, în muncă... Și aș mai avea un drum de făcut. Mi-a telefonat de la Teatral, de la Radio, și mă gîndesc că poate iese un ciubuc...

VASILE: Du-te, duduie, fă-ți interesu'.

DOINA: Dar mă întorc.

VASILE: Neapărat! *(Doina a ieșit.)* Îmi pare bine c-a luat cunoștință, să știe, c-aici, nu e joacă.

MITROFAN: Ați fost ieri, la ședință?

VASILE: Fost.

MITROFAN: Ceva mai deosebit?

VASILE: Nimic.

MITROFAN: „Nimic"? Cum, „nimic"?

VASILE: Găvăreală, papagal... vrăjeală... „Că-ți mulțumim, tovarășe Mitică"... Poate să fi fost ceva, după plecarea mea, că n-am stat pînă la sfîrșit. A trebuit să mă duc pe la tovarășa, că pleca cu fetele la Snagov...

MITROFAN: Acasă, la șefu'?

VASILE: Și-acù, tot pînă acolo mă reped, că poate că e nevoie de mine, c-a venit tovarășa cu fetele, de la Snagov... Și dacă pică tovarășul director, și întreabă de mine, în cinci minute sînt înapoi. *(A ieșit.)*

MITROFAN *(lui Gică)*: Ei, ce spui, coane, de istoria asta? Mai înțelegi ceva?

GICĂ: Ce să înțeleg? Nu înțeleg nimic și bag de seamă: cu cît înțeleg mai puțin, cu atît devin mai deștept. O să-mi crape capul de atîta inteligență. Pe vremuri, nu puteai respira de proști, acum te înăbușă de „deștepți". *(A intrat, întunecat, preocupat, Colibaș.)*

COLIBAȘ: Bună dimineața! Mitrofan!

MITROFAN: Da, tovarășe Colibaș.

COLIBAȘ: Vreau să-ți spun un cuvînt. Să ședem aici. *(Și s-au așezat la masa lui Mitică. Inutil să mai atragem atenția asupra faptului că tot ce urmează are un grav accent de confidență.)* Ești la curent cu ce s-a petrecut ieri.

MITROFAN: Vag.

COLIBAȘ: Suficient. Mi-a spus Ionescu că te-a pus la curent.

MITROFAN: Formidabil! Să înnebunești!...

COLIBAȘ: Nu e nimic special, n-are rost să exagerăm și să dăm cazului niște proporții pe care nu le merită. Altceva. Va avea loc, la douăsprezece, o ședință de predare a serviciului. O să conducă tovarășul director Cristea. Nu știu care e punctul lui de vedere — n-am avut timp să ne consultăm —, dar, s-ar putea, să fie nevoie, să iei cuvîntul. Ești cel mai vechi om de-aici. Eu cred că e bine să te gîndești, și să ceri cuvîntul, să-ți exprimi indignarea, desolidarizarea, să înfierezi, să demaști... Dumneata, îi cunoști, totuși, cel mai bine...

MITROFAN: Numai din muncă.

COLIBAȘ: Din muncă, evident, dar, suficient, ca să-ți fi format o părere. Mai ales, că, nouă, ne sînt suspecți, de mult. Îi filăm de ani de zile. Și, dacă n-am acționat, e fiindcă n-a fost cazul. De la dumneata așteptăm însă altceva. Să te întrebi de pildă, cine i-a adus pe indivizii ăștia, aici? Asta, în primul rînd. În al doilea rînd, poți să te referi la o serie întreagă de puncte neclare, din trecut. Astfel, sîntem informați că, în anul 1925 sau '26 — se va preciza totul —, a făcut parte din asociația sportivă „Înainte".

MITROFAN: „Înainte"?

COLIBAȘ: Nu lua notițe, nu e nevoie. Or, dumneata știi ce orientare politică avea acest club „sportiv". Mai departe. În al treilea rînd. În 1930, învață esperanto.

MITROFAN: Asta mi-a spus și mie.

COLIBAȘ: Nouă nu ne-a declarat, nu e la dosar, s-a aflat ulterior. În al patrulea rînd. Între 1930 și 1932 întreține o corespondență intensă cu o serie de cluburi filatelice din Suedia, Norvegia și Danemarca, pentru un, așazis, schimb de mărci. Vezi legătura. Stai, că n-am terminat. În al cincilea rînd. Din 1932, nu mai întreține nici un fel de legătură pe linie de filatelie, și-l găsim internat, trei luni, la Sanatoriul Filaret, pentru o, așazisă, afecțiune pulmonară. Poate că e bine să reamintești și asta. În al șaselea rînd... Exact: cum poate să explice faptul că... sau nu, asta e mai bine să n-o ridici dumneata...

MITROFAN: Eu m-aș referi mai degrabă la...

COLIBAȘ: O clipă. În al șaselea rînd, și tot cu privire la trecut: ce apreciere dă, el, faptului că între anii 1932 și

1934 nu-l găsim încadrat nicăieri? Susține că a fost șomer. Mă rog, să ne convingă. În al șaptelea rînd, cred că e bine să legi toate faptele astea de felul cum a lucrat, aici...

MITROFAN: Cu ea.

COLIBAȘ: Las-o pe ea. Ajungem și acolo. Cum a lucrat în serviciu. Autoritar, arbitrar, sectar, acaparînd întreaga muncă, tocmai pentru ca să-și poată duce la îndeplinire mîrșavul — aici poți să folosești expresiile cele mai tari —, mîrșavul, odiosul, lui plan. Nu uita însă să subliniezi — și e cel mai important —, că Direcția a fost, tot timpul, la curent cu intențiile lui. Sînt în măsură să te informez — și dacă vrei să relevi amănuntul ești liber s-o faci —, că tovarășul Cristea ne-a dat sarcină, din prima clipă, să-l supraveghem...

MITROFAN: Și pe ea?

COLIBAȘ: Evident! Și cu asta treci la ea. Convingerea mea e că ea e și mai periculoasă decît el. Mult mai deșteaptă, mai abilă și mai versată. Știi cîte limbi vorbește? Unsprezece, și daneza.

MITROFAN: Extraordinar!

COLIBAȘ: Cu privire la ea am avut, de la început, toate dubiile. Poate că ar fi bine ca faptul ăsta să-l releve și să-l sublinieze altcineva.

MITROFAN: Cine?

COLIBAȘ *(gest spre Geta și Gică)*: Ce spui de ei?

MITROFAN: Nici pomeneală: oamenii lor!

COLIBAȘ: Atunci, ar fi bine să atingi, tot dumneata, și punctul ăsta: ușor, fără să dai nume. Treci, ușor, și spui că s-ar putea întîmpla ca firele să nu se oprească numai la ăștia doi ticăloși... că s-ar putea să mai fie și alții... Și întorci capul spre ei... Ușor, fără să insiști. Și treci mai departe, cerînd, bineînțeles, măsurile cele mai aspre, sancțiunile cele mai severe — aici nu mai e nevoie să te învăț —, asigurînd, în același timp, instituția că serviciul a ieșit din experiența asta întărit, înarmat, cu un plus de experiență, pe care veți ști s-o valorificați în muncă. Nu ceri cuvîntul imediat, aștepți, te uiți la mine, ne orientăm pe loc. Mai e ceva?

MITROFAN: Nu.

COLIBAȘ: Am plecat. *(Și a ieșit, la fel de întunecat, cum a venit).*
GICĂ: De ieri pînă azi, a slăbit. Văzut din față, parcă e din profil. E gelos pe Dunăre...
MITROFAN: De ce?
GICĂ: Că are trei guri, și el numai una.
MITROFAN: Domnule, cînd ai să încetezi?...

(S-a deschis ușa, au intrat: Mitică, cu un dosar în mînă, și Adela, îmbrăcată ca în actul II, dar fără pălărie. Aduce cu ea o cutie neobișnuit de mare, la care Geta, Gică și Mitrofan se uită hipnotizați, ca la ambalajul unei bombe.)

MITICĂ: Bună dimineața.
GETA, GICĂ: Bună dimineața.
MITROFAN *(fără nici un entuziasm)*: Salut!
MITICĂ: Și nu trebuie să fiți mirați de întîrziere, am fost *reținuți*... de treburi urgente. *(Mitică e la biroul lui, Adela la măsuța ei; a intrat Frosa.)* Ce e, Frosa?
FROSA: Am venit să vă întreb, poate că aveți nevoie de ceva. *(Întorcîndu-se cu spatele spre Mitrofan.)* Că nu știți cum vă așteptam, și-mi lăcrima inima că nu vă văz. *(Șoaptă.)* V-a căutat un tovarăș.
MITICĂ: De unde?
FROSA: Dar ce, mi-a zis? Dar eu numa' atît i-am spus: că nu e, și atunci el, cînd a văzut că nu scoate de la mine nimic, zice: „Foarte bine"... Și că se întoarce, veni-i-ar numele... *(Tare.)* Un iaurt, o chiflă?
MITICĂ: E douăsprezece?
FROSA: Nu e, tovarășe Mitică.
MITICĂ: Vezi? Nici nu am plecat bine *(fiindcă a zărit și lacătul)*, și ați și modificat obiceiurile.
FROSA *(întorcîndu-se cu spatele la Mitrofan)*: Nu, dar mi-era frică să nu plecați fără să vă dau eu iaurtul. Că ăia, care v-a scos pe dumneavoastră, d-acilea, să aibă parte numai de ce le-am urat eu azi-noapte, că m-am dus și la biserică, să mă rog pentru sufletul lor.
MITICĂ: Frosa!
FROSA: Gata! Am plecat. *(A ieșit. Au intrat, cu figuri grave: Cristea, Colibaș și Mateescu. Întregul serviciu s-a sculat în picioare.)*

CRISTEA *(solemn)*: Luați loc, vă rog... Așa... Da... Tovarăși, cum știți, sau, dacă nu știți, aflați acum, din motive asupra cărora n-are rost să insist, formalitatea predării serviciului s-a amînat pentru azi... Da... E de completat și o procedură specială. *(Observînd neliniștea lui Gică.)* Vrei să întrebi ceva?

GICĂ: Nu... n-am înțeles ce fel de procedură...

CRISTEA: Specială. Am spus clar: specială! Dacă e specială e specială, cum vrei să fie? Acum ai înțeles?

GICĂ: Acuma, da.

CRISTEA: Deci, o procedură specială: tovarășii Mitică Blajinu și Adela... *(Lui Colibaș.)* Adela, și mai cum?

COLIBAȘ *(șoptit)*: Cosîmbescu.

CRISTEA: Cum?

COLIBAȘ *(mai limpede)*: Cosîmbescu...

CRISTEA *(luînd din mîna lui Colibaș documentul)*: Deci, tovarășii Blajinu D. și Cosîmbescu A. trebuie să semneze niște documente... Da... Dar unde e, frate, tovarășul?

COLIBAȘ: Cine?

CRISTEA: Vasile.

VASILE *(intrat la replică)*: Aici, tovarășe director, și vă rog să mă iertați...

CRISTEA: N-are importanță... Știai de ședință, nu?

VASILE: Știam, tovarășe director, c-am mai fost pe aici, dar m-am repezit pînă la șefu'...

CRISTEA: Atunci e perfect... Mateescule, dă-le documentul. *(Mitică a luat „documentul" și l-a pus, nerăsfoit, pe birou.)* Nu-l citiți?

MITICĂ: Nu, tovarășe director.

CRISTEA: De ce? Citiți-l, citiți-l, să știți ce semnați.

MITICĂ: Nu, tovarășe director, c-avem toată încrederea. Cum o să scrieți, dumneavoastră, vreo inexactitate? Sau tovarășul Colibaș?... Ori tovarășul Mateescu?...

CRISTEA: Atunci semnați.

MITICĂ: Păi, aici e aici!

CRISTEA: Ce să mai fie? Ce *poate* să mai fie?

MITICĂ: Dumneavoastră țineți ca noi să semnăm hîrtia... *(Rezolut.)* Or, noi nu semnăm nici un rînd, pînă nu ne îndepliniți și nouă niște doleanțe.

CRISTEA: Cum?
COLIBAȘ: Ei, nu, că e formidabil!
MATEESCU: Să-ți stea mintea în loc!
MITROFAN *(a ridicat mîna să ceară cuvîntul pentru debitarea „lecției" învățate).*
COLIBAȘ *(repezit)*: Lasă! *(Mitrofan a lăsat mîna în jos.)* Doleanțe?
ADELA: Tovarășe director, dumneavoastră țineți, ca, noi, să semnăm o declarație.
CRISTEA: Aseară, așa s-a hotărît. Ce, o suciți?
ADELA: Nu, dar ne-am gîndit, toată noaptea, și am ajuns la următoarea concluzie: nu ne îndepliniți dorințele, nu semnăm. *(Calmă.)* Mitică, dă un telefon la organele de stat.
CRISTEA: Pentru ce?
ADELA: Ca să ne ridice.
CRISTEA: Lasă, că de asta are cine să se ocupe. Și despre ce dorințe e vorba?
COLIBAȘ *(ironic)*: Putem să știm și noi?
ADELA: Așa, da! Vedeți că ne înțelegem?
CRISTEA: Pardon, eu cu dumneata nu m-am înțeles, niciodată.
ADELA: Păcat. Întîi, cu privire la succesorul tovarășului Blajinu.
CRISTEA: La cine?
ADELA: La tovarășul Vasile. Ei, cum vă închipuiți, dumneavoastră, că poate să vină dumnealui?... Glumă, glumă, dar orice glumă are o margine. N-ați văzut ce se întîmplă dacă nu ești cu ochii în patru, și nu iei măsuri din vreme? Vreți să riscați, iar?
COLIBAȘ: Ești cinică.
ADELA: Nu. Sinceră. Și pe urmă, tovarășul Vasile e ocupat. Are treabă la tovarășa...
CRISTEA: Doamnă, te rog, fără insinuări...
COLIBAȘ: Nu uita în ce situație te afli.
ADELA: Eu, să uit? Se poate? Ești bun să-mi dai un foc?
COLIBAȘ *(lui Cristea)*: Să-i dau?
CRISTEA: Dă-i.
ADELA: Revin, deci... Dumnealui are treabă. Vine tovarășa de la Snagov, pleacă tovarășa cu fetele la Snagov, cine să vadă de casă?
VASILE: Nu, că acuma am terminat cu Snagovul...

ADELA: Dar vin altele. Soseşte un pachet din străinătate, cine să-l scoată din vamă? Vine ziua onomastică a băiatului, cine să-i aducă acasă motoreta? Se strică, cine să i-o ducă la reparat? Se îmbolnăveşte mama tovarăşei, cine să-i ducă un medicament la Buzău?

VASILE: Nu, că mama tovarăşei nu stă în Buzău. La Urziceni. Doi paşi.

ADELA: Vedeţi? Aşa că n-are rost s-o mai lungim: anulaţi încadrarea!

COLIBAŞ: Să anulăm încadrarea?

ADELA *(calm suprem)*: Nu anulaţi, nu semnăm.

CRISTEA: Nu semnaţi? Ce spui d-asta, Mateescule? Ce spui d-asta, Colibaş? *(A intrat, ca o furtună, Ionescu.)* Ce e, Ionescule?

IONESCU *(trăgîndu-l deoparte)*: Nebunie mare!

CRISTEA: Auăleu! Ce mai e?

IONESCU: E că l-a scos pe Ivănescu.

CRISTEA: Pe cine?

IONESCU: Pe Ivănescu.

CRISTEA: L-a scos pe Ivănescu?

IONESCU: Şi, de data asta, precis, c-am fost de faţă. *(Cristea l-a tras şi l-a sărutat pe amîndoi obrajii; după o scurtă pauză.)*

CRISTEA: Dar vezi, să nu te schimbi iar...

IONESCU: Exclus! Fug!

CRISTEA: Fugi! *(Ionescu a ieşit, Cristea s-a întors spre Adela.)* Să zicem că pe chestiunea asta, am mai putea sta de vorbă...

ADELA: Nu stăm de vorbă, deloc!

CRISTEA: Mai putem discuta. *(Lui Vasile.)* Dumneata eşti liber, tovarăşe.

VASILE: Adică, cum?

CRISTEA: Dacă avem nevoie, te găsim noi.

VASILE: Adică, unde?

ADELA: La tovarăşa...

VASILE: Adică, cînd?

CRISTEA: Ei, dar ştii că pui prea multe întrebări?

VASILE: Să trăiţi! *(Şi a ieşit, senin, ca un trandafir.)*

ADELA: Deci, primul punct e rezolvat... Se pune, totuşi, problema: cine vine în locul tovarăşului Mitică?...

COLIBAȘ: E nemaipomenit ce grijă are! *(Mitrofan a ridicat mîna, să ceară cuvîntul.)* Lasă! *(Lui Cristea.)* Senzațional!

ADELA: Nu, că e foarte important. Deci, cine vine în locul tovarășului Blajinu? Ne-am spart capul toată noaptea...

CRISTEA: Mă emoționați!

MITICĂ: Nu putem lăsa serviciul în vînt.

ADELA: Am trecut în revistă toate posibilitățile. Toate formulele. Sigur, ar putea să existe și soluția Mitrofan. Mitrofan nu e un om lipsit de calități...

CRISTEA: Ei, bravo, ne faceți voi numirile!

ADELA: Dar e lipsit de caracter: laș, poltron, fără șira spinării...

MITROFAN *(sărind ars)*: Tovarășe director!... *(Dar a intrat, ca o furtună, Ionescu și l-a tras deoparte pe Cristea. În spatele lui Ionescu, Vasile.)*

IONESCU: Demență totală!

CRISTEA: Să nu-mi spui că l-a numit, iar, pe Ivănescu...

IONESCU *(abia trăgîndu-și sufletul)*: Nu...

CRISTEA: ...că l-a făcut prim-adjunct...

IONESCU: Nu.

CRISTEA: Atunci, ce e?

IONESCU: O clipă...

CRISTEA: Mă omori... Spune!

IONESCU: L-a numit pe Stavrache!

CRISTEA *(calmat)*: Pe Stavrache? Cînd?

IONESCU: Acum vin de-acolo...

CRISTEA *(șoptit, lui Colibaș)*: L-a numit pe Stavrache.

COLIBAȘ *(șoptit, lui Mateescu)*: Stavrache stă bine.

MATEESCU: Stavrache e tare.

CRISTEA: Formula e bună. E bună mișcarea cu Stavrache... *(Fiindcă l-a văzut pe Vasile.)* Și cu ăsta ce e?

IONESCU: Nu știu.

CRISTEA *(nervi nesupravegheați)*: Ce vrei, omule?

VASILE: Vreau să întreb: să vin mîine?

CRISTEA: Nu.

VASILE: Poimîine?

CRISTEA: Nu.

VASILE: Atunci, cînd?

CRISTEA: Niciodată.

VASILE: Am înțeles. Să trăiți. *(Și a ieșit.)*

IONESCU *(lui Cristea)*: Eu, ce fac?

CRISTEA: Dă-l afară pe Vasile! *(Ionescu s-a repezit pe urmele lui Vasile.)*

COLIBAȘ *(s-a repezit după Ionescu)*: Să nu-l mai prind pe aici, că-i rup picioarele! *(Vasile a ieșit prin dreapta și a reapărut, calm, prin fund. Se îndreaptă, tacticos, spre masa lui Mitică, își ia lăcătul, și pleacă, la fel de liniștit, ca totdeauna. În ușă se ciocnește de Colibaș, care îl expediază violent. În aceeași secundă, se declanșează, ca un resort prea mult comprimat, Mitrofan.)*

MITROFAN: Tovarășe director... Cer cuvîntul... *(Și nu mai așteaptă să-i fie dat, ci debitează „lecția".)* Eu îi cunosc pe acești oameni — sau, mai bine zis, *ne-oameni* —, de mult. Prima întrebare care se pune: cine i-a adus aici?

COLIBAȘ: Lasă!

MITROFAN: El... În anul 1925 sau '26 — se va preciza totul —, a făcut parte din asociația sportivă „Înainte", or noi știm ce orientare politică a avut acest club.

CRISTEA: Ce vrei, domnule?...

MITROFAN *(descumpănit)*: Filatelia...

CRISTEA: Cum?

MITROFAN: Esperanto...

COLIBAȘ: Termină odată!

MITROFAN: Și, chiar, ieri, a încercat să mă conrupă pe mine, oferindu-mi suma de 648 de lei... *(Zvîrlindu-i lui Mitică banii.)* Ia-ți banii... N-am nevoie de banii dumitale mîrșavi...

MITICĂ: Ține-i, că p-ormă îi bag în buzunar, și-o să-ți pară rău...

MITROFAN: N-am nevoie de banii dumitale odioși.

CRISTEA: Potolește-te!

ADELA *(calmă)*: Nu v-am spus, eu? Laș, poltron, lipsit de șira spinării...

MITICĂ *(admonestînd-o)*: Delia!

ADELA: Miti!

MITICĂ: *„Scuz-my!"*

ADELA: *Niet!*

MITROFAN: Tovarășe director, nu mai pot asista la acest spectacol degradant. Refuz! Plec! Și vă anunț c-o să mă adresez forurilor superioare. *(Lui Colibaș, șoptit.)*

Mai e ceva? *(Și a ieșit, demn.)*

ADELA: Și, atunci, — din nou —, cine poate veni în locul tovarășului Blajinu? Noi ne-am oprit la tovarășul Balaban.

CRISTEA: V-ați „oprit"?...

COLIBAȘ *(aceeași „ironie")*: Ați meditat profund...

MATEESCU *(același ton)*: Ați cugetat adînc.

ADELA *(indiferentă la ironie)*: ...Și cu tot simțul răspunderii. Tînăr, energic, plin de inițiativă... Sigur, mai are și lipsuri. Le cunoaștem, le știe și el. Le va remedia. Omul are o calitate: știe să rîdă. E momentul să ne convingem că numai oamenii care știu să rîdă sînt foarte serioși.

CRISTEA: Mă uit, ascult, și-mi vine să mă crucesc.

ADELA: De ce, tovarășe director? Priviți-i. Sînt tineri. Se iubesc. De ce să-i silim să aștepte? N-au așteptat destul, alții înaintea lor, văzînd cum le trece viața?

CRISTEA: Ce spui, Colibaș?

ADELA: A, ezitați, *bon*... Mitică, cheamă organele de stat.

CRISTEA: Stați! Și mai departe?

MATEESCU *(șoptit)*: Gata. Cu asta au terminat. Semnează declarația, și e în regulă. Eu ce fac? Mai stau? Că pierd avionul.

CRISTEA: Pușca ai luat-o?

MATEESCU: În valiză.

CRISTEA: Deci, ori să mi-o schimbe, ori să... Stai, că mi-a venit o idee: îmi iei mie alta, și asta o păstrezi pentru dumneata.

MATEESCU *(pierit)*: Ce să fac eu cu pușca?

CRISTEA: Să tragi. Și lasă că ne aranjăm, ne socotim noi...

MATEESCU: Atunci fug, că scap avionul... *(A ieșit.)*

CRISTEA: Sper că s-a isprăvit.

MITICĂ: Nu, că mai e ceva. Frosa. *(Și a sunat.)*

CRISTEA: Frosa?

COLIBAȘ: Există „un caz Frosa"?

CRISTEA: Cine e Frosa? Ce e cu Frosa? *(A intrat Frosa.)*

MITICĂ: Să ne spună ea. Ce ziceai că vrei, Frosa?

FROSA: Nimic, dumneavoastră m-ați chemat.

MITICĂ: Ce ziceai, ieri, că vrei?

FROSA: Casă pe Magistrală.

CRISTEA: Ce?
ADELA: A fost pe listă.
FROSA: Da' m-a tăiat.
ADELA: Cu creionul roșu. Cu o linie. Cel care a tras linia nu știa că, în clipa aceea, ucide un vis. Visul unui om mărunt. Dacă aș cunoaște un dramaturg, i-aș sugera să scrie o piesă cu titlul ăsta: *Visul unui om mărunt. (Ferm, rezolut, ordin.)* Să i se dea casă pe Magistrală.
COLIBAȘ: Pe Magistrală? Cu neputință! Cel mult în Balta Albă...
ADELA: Ce spui, Froso, de Balta Albă?
FROSA: Parcă n-aș vrea...
ADELA: Parcă n-ar vrea. *(Verdict.)* Pe Magistrală! *(A intrat, ca o primăvară, Doina Boboc. Are o coafură în cinci etaje, extravagantă, dar deloc ridicolă.)*
DOINA: Vă deranjez?
MITICĂ: Vai de mine, duduie, dumneata?!
DOINA: Am fost la Radio. Nu mă căuta pe mine. Pe sor-mea. Care, de fapt, nu mi-e soră: cumnată. Pentru o imprimare. Ei, cum să le cînte, nenorocita, dacă are un nodul pe coardă?
MITICĂ: La mintea cocoșului...
DOINA: Și, atunci, că tot n-aveam treabă, am intrat la Igiena. Cînd mă văd fetele, zic: „Vai, Doina, dar tu ai un cap genial..."
MITICĂ: Bine că și-au dat și ele seama!
DOINA: Un cap, cu totul, excepțional.
MITICĂ: Adevărul iese întotdeauna la lumină.
DOINA: Formidabil! Și ce calitate de păr! Cel mai bun cap, pentru reclame de coafură. M-au așezat pe scaun, și uitați ce capodoperă a ieșit.
MITICĂ *(învîrtind-o)*: Să văd și de la spate. Colosal!
DOINA: Nu?
MITICĂ: Da.
DOINA: Intru în concurs, și dacă am noroc, și reușesc, plec la expoziția internațională de la Sofia.
MITICĂ: În Bulgaria?
DOINA: Așa cred. Ce spuneți, tovarășe director?
CRISTEA *(dezolare totală)*: Nu mai zic nimic.
MITICĂ: Reușești sigur!
DOINA: D-asta am și venit încoace... să vă spun...

CRISTEA *(drojdie trezită)*: Ce să ne mai spui?

DOINA: ...Că, în legătură cu dactilografia, pe mine să nu contați.

ADELA: Ce fată bună!... Cum să-ți mulțumesc? *(Și Adela își scoate rochia — a rămas cu rochia ei de lucru din actul I —, își descalță pantofii, îi așază, frumos, împreună cu poșeta, în cutia mare cu care a venit, îi întinde Doinei cutia.)* Mi-ai făcut un mare serviciu.

CRISTEA: Asta ce mai e?

ADELA: Îi dau înapoi recuzita.

DOINA *(luînd cutia)*: Atunci, mă iertați că nu mai stau. Ceau..

MITICĂ: *„Arividerci!" (Doina a ieșit.)*

CRISTEA: Puteți să-mi spuneți și mie ce e bîlciul ăsta?

MITICĂ *(în timp ce Adela, arătînd exact ca în actul întîi, își reia locul la mașină)*: Nici un bîlci, tovarășe director. Își reia fata lucrul. Ei, cum v-ați putut imagina, o singură clipă, că eu și cu Adela, că Adela și cu mine o să...? *(Gest semnificativ spre dulapuri, și hohot general de rîs.)* Ei, cum v-a trecut prin minte?

CRISTEA *(lui Colibaș, pe un rîs de cianură și cuțite)*: Nu ți-am spus eu, domnule, că toată povestea asta e o fantasmagorie?

COLIBAȘ: Ați spus.

CRISTEA: N-am zis eu că nu se poate?

COLIBAȘ: Ați zis.

CRISTEA: N-am susținut eu că e imposibil ca Mitică...?

MITICĂ *(se și înfurie)*: Eu, tovarășe director, eu, care în cincizeci și trei, cînd a fost viscolul, de n-a dat nimeni pe la instituție cinci zile, am dormit aici, cu capul pe dulapuri, de am rămas o lună cu gîtul strîmb, eu să...? *(Gest spre dulapuri.)* Sau să dau arhiva pe mîna lui Vasile?... Ei, cum vă închipuiți? Doar să-mi ia Dumnezeu mințile...

CRISTEA: Clar.

MITICĂ: Mă întreb însă: ce neliniște vă roade, ce nesiguranță vă mistuie, ce spaimă vă chinuie, ce strigoi vă urmăresc, de-ați fost în stare să credeți într-o asemenea parascovenie?... Dar poate că e ceva mult mai simplu: sînteți în asemenea hal obsedați de scaunul vostru, că a început fundul să vă întunece capul... Ce e, Gicule?...

GICĂ: Tac de un ceas, aș vrea să spun și eu un cuvînt.

CRISTEA: Zi-i.
GICĂ: Tovarăși... Tovarășul Mitică Blajinu...
MITICĂ: Taci!
GICĂ: Nu e un om...
MITICĂ: Taci!...
GICĂ: ...un sfînt...
MITICĂ: „Sfîntul Mitică"! Taci, că strici totul. Ia-o pe Geta și du-te.
GICĂ: Totuși, aș vrea...
MITICĂ: Să nu vrei. Fugi! *(Gică și Geta au ieșit.)*
CRISTEA: Frate Mitică...
MITICĂ: Lăsați!
COLIBAȘ: Tovarășe Blajinu...
MITICĂ: Ce rost mai are?
CRISTEA: Totuși, acum, cînd ne despărțim... *(A intrat, alb ca varul și topit, Mateescu.)* Ce e, domnule, n-ai plecat?
MATEESCU: Unde să plec?
CRISTEA: La Frankfurt.
MATEESCU: Dumneavoastră n-ați văzut nota?
CRISTEA: Ce notă?
MATEESCU: A Direcției. A oprit plecarea. Și nu vedeți cine semnează *„director adjunct"*?
CRISTEA: Cine?
MITICĂ: Am uitat să vă spun. Eu! Am trecut, de azi-dimineață, în locul tovarășului Colibaș... Hotărîrea ministrului. D-asta am întîrziat. Păi, ce, altfel întîrziam, eu, de la serviciu? Cu privire la plecări, trebuie să punem ordine și în problema asta. *(Lui Mateescu.)* Du-te, vezi-ți de treabă. Iar dumneata, tovarășe Colibaș, nu fi trist, îți găsim noi un loc, la o școală, într-altă parte, nu lăsăm pe nimeni pe drumuri... *(Colibaș și Mateescu au ieșit.)*
CRISTEA: Va să zică, ai trecut la Direcție, la mine... Ei, să știi că-mi pare bine... Ei, să știi că mă bucur...
MITICĂ: Trebuie să întărim munca și acolo. Și, vorba tovarășului ministru: „O merge, o merge... Nu, nu sîntem luați pe viață". Unul dintre noi, o să plece. În ce mă privește, însă, țin să vă previn, că, eu, sînt hotărît să stau.
CRISTEA *(în timp ce se îndreaptă spre ieșire)*: Vii pe la mine, da?

MITICĂ: Numai să-mi strîng lucrurile, că s-au adunat și aici atîtea...

CRISTEA: Ei, da, în cincisprezece ani...

MITICĂ: Douăzeci, că eu...

CRISTEA: Atunci te aștept... *(Iese. Mitică a început să-și pună ordine în hîrtii, s-a apropiat, de masa lui, Adela.)*

ADELA: Să-ți ajut?

MITICĂ: Nu, Adela, mulțumesc. Strîng ce strîng, și restul, mîine. Azi o să plecăm, în sfîrșit, o dată, și noi, mai devreme. Cît e ceasul?

ADELA: Trei fără cinci. *(Și în aceeași clipă a sunat telefonul. A ridicat, a ascultat, a închis.)* De la cabinetul ministrului. Cere, urgent, o, prefață, pe trei pagini, pentru prospectul expoziției noastre, de la Cairo.

MITICĂ: O prefață?...

ADELA: O scriem mîine, sînt obosită...

MITICĂ: Nu, nu... Astăzi!

ADELA: Hai să aplicăm, și noi, o singură dată, principiul lui Cristea: „nu lăsa pe mîine, ce poți face săptămîna viitoare".

MITICĂ: Cu nici un preț! Fii bună și bagă o coală în mașină. *(Adela s-a executat.)*

ADELA: Cu copie?

MITICĂ: Fără. Scrie! *(Și dictează serios, profesional.)* Iubita... Scumpa... Visul meu...

ADELA *(a bătut primul cuvînt mecanic, automat, la al doilea s-a lămurit)*: De la capăt?

MITICĂ *(emoționat, aproape șoptit)*: Cu tine, mereu de la capăt, mereu de la început, totdeauna, și cît mai am de trăit... *(Și, în timp ce Adela se apropie de el, ca pentru o îmbrățișare, cade...)*

CORTINA

Iulie 1964 — Noiembrie 1965

Piesa văzută de:

TOMA CARAGIU

Împart dramaturgii în două categorii net distincte: dramaturgii *literaţi* şi dramaturgii, care în afara calităţii lor de literaţi mai au o însuşire: sînt *oameni de teatru.* Înţeleg prin om de teatru un om care cunoaşte teatrul din lăuntrul lui, care a trăit viaţa teatrului, nu în aspectele anecdotice şi de culise, ci în frămîntările, speranţele şi victoriile ei. Din prima categorie, a dramaturgilor literaţi, a făcut parte, de exemplu, *Paul Claudel,* din a doua, a oamenilor de teatru, *Molière,* sau, la noi, *Caragiale.* Omul de teatru cunoaşte scena în cele trei dimensiuni fizice, şi, în a patra, cea spirituală, care e ACTORUL. Nu actorul X sau actriţa Y, ci ACTORUL cu posibilităţile lui, cu resorturile sale tainice, de multe ori necunoscute lui însuşi, actorul, această maşină infernală de surprize şi chinuri.

Poetul, fabulistul, publicistul, dramaturgul Aurel Baranga e înainte de orice un perfect *om de teatru.* Îndrăgostit de teatru din adolescenţă, cronicar dramatic înainte de al doilea război mondial, secretar literar al Teatrului Naţional din Bucureşti, după 1944, mulţi ani de zile, director adjunct artistic al aceluiaşi aşezămînt, prieten de o viaţă al acelui fantastic om de teatru, regizor şi animator, care a fost *Sică Alexandrescu,* Baranga trăieşte de treizeci de ani viaţa teatrului cu pasiune. Şi acest lucru se cunoaşte în felul cum scrie. Direct, fără prisosuri, fără digresiuni „filosofice" inutile, fără „poeticării" parazitare, cu o replică dură, concisă, gata pusă în gura actorului. Deşi am jucat în multe din piesele lui, adevărata mea întîlnire cu teatrul lui Baranga o consider prima lectură, făcută de autor, la *Sfîntul Mitică Blajinu.* O lectură făcută de Baranga echivalează cu o jumătate

regie. Nu fiindcă citește „bine" sau „frumos", pentru că intuind ACTORUL, cunoscîndu-i, ca la cîntăreți, ambitusul, întinderea glasului, știe ce să-i sugereze, pentru ca apoi, printr-o muncă îndîrjită și perseverentă pînă la extenuare, să-i ceară și să scoată de la el maximum ce poate să dea. Regizor de text, repet: *de text*, fără pereche, o repetiție cu Baranga e o încîntare, fiindcă joacă toate rolurile, oprește pentru o virgulă, intrat în panica morții din cauza unei nuanțe nerespectate.

Nu-mi aduc aminte care autor dramatic, din același aluat cu el, a oprit un actor și l-a pus să repete o replică: „— De ce, maestre?" a întrebat surprins interpretul. „Am rostit replica exact." „— Da, dar la sfîrșitul replicii sînt trei puncte de suspensie. Dumneata n-ai *tăcut* decît două." Prieten al actorilor, certîndu-se îngrozitor cu ei, dar adorîndu-i, nu cunosc un singur actor care să nu-și dorească să joace într-o piesă de Baranga. Și asta fiindcă repetițiile cu el sînt o bucurie, iar spectacolele o mare împlinire a spiritului.

2 *Martie, 1977.*

OPINIA PUBLICĂ

SATIRĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI

Lui Radu Beligan

Opinia publică

Cel care a spus despre comedie că e un „gen uşor", a fost fără îndoială un spectator, deoarece, pentru dramaturg, este unul dintre genurile cele mai dificile.

Din cele douăzeci de piese scrise de dramaturgul român Aurel Baranga, majoritatea sînt comedii. Este constant în pasiunile sale, şi lucrul îi face cinste.

Teatrele aşteaptă satira, despre necesitatea ei tratează criticii în articole teoretice. Dar cum apare o comedie satirică — şi aici e paradoxul situaţiei —, se aude o voce speriată: nu e prea ascuţită? Tonurile, nuanţele n-ar trebui atenuate?

Baranga se aruncă în luptă cu viziera ridicată, introducînd în piesele sale tăişul polemicii îndreptate împotriva criticii prudente.

Argumentul lui principal: poziţia responsabilă a artistului.

Dimensiunea problematicii, atitudinea civică, caracteristice pieselor lui Baranga, şi care îl înalţă peste nivelul autorilor de comedie obişnuiţi, au decis Teatrul Mare de dramă din Leningrad să se oprească la comedia *Opinia publică*.

Am văzut unele din piesele lui Baranga, mai de demult, pe scena românească, de pildă, comedia *Adam şi Eva*.

Ştiam că Baranga e cel mai popular dramaturg al României, al cărui nume pe afişe făgăduieşte teatrului spectacole jucate cu casa închisă, dar adevărata cunoştinţă cu scriitorul am făcut-o în 1973, cînd am început să-i pun în scenă *Opinia publică*. Am ales această comedie pentru că a plăcut colectivului, pentru că în spatele a tot ceea ce detestă şi ridiculizează auto-

rul, am văzut ce apără: un înalt ideal uman care îi este şi lui şi ne este şi nouă scump. Am convenit că, jucînd o piesă românească vom introduce în spectacol un anumit colorit naţional, dar problemele noastre sînt comune, ne preocupă şi pe noi ca şi pe dramaturgul român. Şi astfel, *Opinia publică* şi-a găsit în repertoriul nostru locul său de onoare. Iar sensul satiric al piesei — neîmpăcarea cu birocraţii, demagogii, cu diverşii cameleoni politici — nu a îmbătrînit nici astăzi, trei ani după premieră, nouă ani după ce lucrarea a fost scrisă de autorul ei.

Noutatea principală a lui Baranga-dramaturgul este chipul eroului pozitiv, realizat cu mijloacele artei comediei.

În cele mai bune opere satirice e prezentă întotdeauna filozofia eroului pozitiv şi idealul social, exprimate prin poziţia autorului.

În comediile lui Baranga, eroul moral şi pozitiv — eroul timpului nostru — există în carne şi oase. Omul modest, omul obişnuit şi de fiecare zi, dar care se simte ca adevărat stăpîn al societăţii, oriunde s-ar afla — în uzină (*Mielul turbat*), într-o redacţie (*Opinia publică*), într-un minister (*Interesul general*), este unul din acei oameni „suciţi", tot timpul neliniştiţi de destinul omenirii.

În comediile mai vechi ale lui Baranga (*Mielul turbat*), acest erou e încă singur în lupta lui bărbătească împotriva birocraţilor, în cele scrise mai tîrziu, — asemenea eroi sînt mulţi şi acţionează într-un front comun. Pentru a sublinia acest fapt, pentru a arăta esenţa fenomenului, Baranga şi-a şi numit una dintre piese *Opinia publică*. Pentru teatru, faptul că eroul pozitiv nu este o schemă, fantoşă palidă şi înger eteric, este un lucru nespus de atrăgător. De obicei, într-un spectacol satiric rolul eroului pozitiv este cel mai puţin de invidiat. Mai ales, dacă-l compari cu caracterele de suculenţă ale personajelor negative.

În *Opinia publică*, artistul care interpretează trei roluri — al Actorului, al Prezentatorului şi al lui Chitlaru, eroul pozitiv al piesei — joacă din plin, ca şi actorul care reprezintă caracterul negativ, pe Cristinoiu, omul-ficţiune, numit jumătate cu evlavie, jumătate în derîdere, „Şeful". În sistemul de personaje, Chitlaru este o prezenţă vie, inspirînd o mare simpatie umană. Actorii de comedii îşi bat capul, deseori fără succes, să creeze un asemenea personaj.

În piesele lui Baranga situaţiile se schimbă vertiginos.

Nu numai cunoaşterea profundă a legilor teatrului, ci şi inventivitatea scenică, plină de spirit, atingînd uneori nuanţe fantasmagorice, mă atrage la dramaturgia lui Baranga.

În piesa *Interesul general* unul dintre lingăi instalează un microfon în apartamentul modestului funcţionar Bocioacă, doar-doar va descoperi complotul respectivului subaltern împotriva „şefului". Microfonul scoate

taina la iveală. Complotul este descoperit. Numai că autorul lui nu este Bocioacă, ci omul de încredere al şefului — adjunctul său.

Declanşînd maşinăria farsei, Baranga nu se grăbeşte s-o şi oprească: „liniştitul" Bocioacă, împrumutînd pentru cîtva timp apartamentul său „Adjunctului", lasă acolo şi magnetofonul şi aparatul de filmat, în funcţiune. Farsă în farsă. Vă imaginaţi ce istorie fantasmagorică iese din toate astea?

Situaţia apare complet răsturnată prin această mişcare scenică de efect, şi, în acelaşi timp, virajul este logic, motivat din punct de vedere artistic şi psihologic.

Baranga ştie să iasă cu uşurinţă din perimetrul piesei în lumea convenţională a teatrului, şi, tot atît de uşor, să se întoarcă înapoi. Dezvăluirea deschisă a modalităţii teatrale, destrămarea unei convenţii şi crearea alteia, mă atrag pe mine, ca regizor. Baranga poate rula înapoi, ca pe o bandă de film, un episod jucat, dînd posibilitatea actorului să se despartă, o clipă, de personaj — să facă o glumă cu spectatorul, să devină reprezentantul politic al teatrului. El e gata, în orice clipă, să oprească acţiunea şi s-o întoarcă la punctul ei de pornire.

Într-un cuvînt, Baranga se poartă cu materialul piesei ca un iluzionist cu obiectele sale, închipuite şi reale. Dar această modalitate, teatru în teatru, la Baranga nu este închisă în sine, ci are un caracter polemic, are întotdeauna o deschidere amplă spre problematica socială.

Şi mai ţin să subliniez o calitate a creaţiei dramaturgului român, pe care o vor aprecia, fără îndoială, şi actorii, şi regizorii, şi spectatorii şi cititorii: în piesele lui există un spaţiu de zbor pentru imaginaţie. Baranga are el însuşi darul improvizaţiei, şi, în comediile lui, lasă actorilor şi regizorilor posibilitatea de a improviza la rîndul lor.

Dramaturgul îngăduie ca din punct de vedere scenic universul piesei să poată fi schimbat. Fiecare regizor va găsi o soluţie proprie pentru spectacol, dar ideea principală a piesei va fi întotdeauna păstrată. Să luăm, ca exemplu, *Opinia publică*. Comedia a fost pusă în scenă în cîteva teatre din ţara noastră, şi, în fiecare teatru, altfel. La Teatrul Moscova de pe Malaia Bronnaia, A. L. Lunaev a făcut un spectacol plin de umor şi de mişcare. Noi am ales genul unui pamflet satiric. Piesa lui Baranga nu se supune unor canoane dramaturgice severe, e construită sub forma unei repetiţii (acel teatru în teatru despre care am pomenit), are o cale directă de comunicare cu spectatorul. Acest fapt ne-a incitat fantezia, ne-a dus la căutări creatoare, a generat cele mai neaşteptate soluţii.

În timpul ultimului nostru turneu în România am inclus în reperitoriul nostru şi *Opinia publică*. Era primul caz în istoria schimburilor culturale, cînd jucam la ea acasă o piesă naţională, regizată pe o scenă sovietică.

La drept vorbind, ne cam temeam de un asemenea experiment. S-a dovedit însă că n-aveam de ce. Am înțeles acest lucru încă înainte de primul spectacol. În timpul repetiției generale ne-au ajutat mașiniștii români care lucrau cu căști la urechi. În timp ce ei montau decorurile și noi repetam, se prăpădeau de rîs. La spectacol, sala era arhiplină — se ședea și pe trepte. Spectatorii români creau spectacolul împreună cu noi. Vedeau un Baranga cunoscut, apropiat, și, în același timp, un Baranga inedit, neașteptat. Nouă ni se păruse că am pus piesa pentru spectatorul sovietic, și a reieșit că spectacolul este primit cu un interes tot atît de viu în România. Însemna că n-am greșit în alegerea piesei — într-adevăr, ea punea probleme importante și pentru noi și pentru prietenii noștri români.

Așadar, am pus în scenă *Opinia publică* ca pe un pamflet satiric, dar Baranga a scris multe piese, și fiecare dintre ele este o specie a genului comic. Și vodevil, și „farsă atroce", și comedie lirică și satirică. Hazului bonom îi ia locul patosul civic, o idee profundă e învelită într-o subtilă ironie, iar ironia e însoțită deseori de o cuceritoare notă lirică.

În vodevilul *Fii cuminte, Cristofor!* . . . ne întîlnim cu toate atributele farsei. Dar gluma ascunde un nucleu serios, iar ideea serioasă este exprimată sub formă de glumă. Lecția moralizatoare e lipsită însă de o povață posacă. „Comedia și pedagogia sînt lucruri diferite", spune Baranga. „Pedagogia e bună la școală. La teatru, e destul ca spectatorul să simtă intențiile pedagogice și l-ați pierdut. Iar, după părerea mea, nimic nu e mai trist pe lume decît priveliștea unei săli de spectacol goale. Înseamnă că trebuie să educi spectatorul în spirit civic fără ca el să observe." În aceste cuvinte ale lui Baranga se dezleagă secretul popularității comediilor lui, al uriașului lor succes de public.

Potrivit unei opinii de oarecare circulație, a spune succes „de public" sau, doamne ferește, „de casă", înseamnă să aduci, mai degrabă, un reproș autorului decît o laudă. Baranga spulberă șablonul acestei păreri. Succesul de public al pieselor lui nu este un succes facil: dramaturgul nu cochetează cu spectatorul, nu încearcă să-i cînte în strună. În spatele glumei și a încurcăturilor de vodevil, în piesele lui se află meditații serioase despre viață. Eu, ca și Baranga, nu-mi pot imagina un spectacol, și, mai ales, o comedie fără succes de public. Comedia poate fi verificată numai prin public, numai prin reacția sălii. Comedia își exercită magistratura numai cu participarea spectatorului. Atunci se și petrece acel fenomen la care visează dramaturgul român: scena coboară în sală, și sala urcă pe scenă.

Baranga știe să amuze spectatorul, fără să transforme distracția într-un scop. El cunoaște mii de nuanțe ale comicului și operează cu ele dezinvolt. Intriga în piesele lui se înșurubează bine, replica nimerește la țintă. Conflictul e luat din viață, dar lucrat la acuitatea scenică.

Întorcîndu-se, după zece ani, la piesa sa *Fii cuminte, Cristofor !...*, de această dată în calitate de regizor, Baranga a scris în caietul de spectacol cîteva cuvinte. Iată ce spune el:

„Un poet antic afirma: « Rîdeți, și veți rămîne tineri ». « Tineri », adaug eu, și sănătoși. Îi urez spectatorului să rîdă la reprezentația piesei mele. Dacă așa se vor petrece lucrurile, considerați că aceasta este dovada tinereții dv. și a mea."

După părerea mea, Baranga are dreptate. Înfățișînd astăzi cititorului sovietic trei din comediile lui, sînt încredințat că urările dramaturgului român se vor împlini.

G. A. TOSTONOGOV

Artist al poporului al U.R.S.S.
Laureat al premiului „Lenin"

1976

Premieră absolută a piesei: *19 aprilie 1967*

DISTRIBUȚIA

Prezentatorul Chitlaru	*Radu Beligan*
Otilia, Gina, Niculina, Marcica Tunsu	*Marcela Rusu*
Directorul Cristinoiu	*Ion Lucian*
Ioniță	*Gheorghe Dinică*
Băjenaru	*Dem. Savu*
Pascalide	*Ștefan Tapalagă*
Regizorul spectacolului	*Constantin Băltărețu*
Regizorul de culise	*Teo Cojocaru*
Secretara directorului	*Consuela Roșu*
Turculeț	*Dumitru Rucăreanu*
Secretara de redacție	*Iarina Demian*
Dumitraș	*Mihai Fotino*
Manolescu	*V. Plătăreanu*
Calamariu	*Gh. Șimonca*
Ciorei Gheorghe	*Mircea Constantinescu*
Spectatorul revoltat	*Dumitru Chesa*
Constantin Brana Opinia Publică	*Mircea Șeptilici*

Regia: *Mihai Berechet*

Scenografia: *Dan Nemțeanu*

PERSONAJELE:

PREZENTATORUL — al spectacolului, bineînțeles
CHITLARU, redactor-șef la ziarul *Făclia vie*
ACTORUL care îl interpretează pe Chitlaru
(Este inutil să mai subliniem că cele trei roluri vor fi interpretate de același actor.)
OTILIA, redactor al ziarului *Făclia vie*
GINA, actriță care o interpretează pe Otilia
NICULINA GOLOGAN, să zicem, casnică
MARCICA TUNSU, țărancă cooperatistă
(Deși nu mai e nevoie, atragem atenția că cele patru roluri de mai sus vor reveni aceleiași interprete.)
REGIZORUL DE CULISE
UN BĂIAT DE LA LUMINI
REGIZORUL SPECTACOLULUI *Opinia publică*
DIRECTORUL CRISTINOIU, zis și „Șeful", redactorul-șef al ziarului *Făclia vie*
PASCALIDE, redactor
TURCULEȚ, secretar de redacție
BĂJENARU, administratorul gazetei
IONIȚĂ, DUMITRAȘ, MANOLESCU, BRAHARU, CALAMARIU } redactori la același cotidian

O SECRETARĂ la cabinetul directorului
CIOREI GHEORGHE, un cetățean necăjit
SPECTATORUL REVOLTAT, pe numele său adevărat Ion
Ion, muncitor
CONSTANTIN BRANA, ministrul Presei
OPINIA PUBLICĂ — personaj metaforic

(Ambele roluri vor fi interpretate de același actor.)

PRIMA PARTE

Scena, încadrată de perdele neutre, prezintă două planuri: unul în față, avînd două birouri sumare și două scaune simple, și unul în fund, pe practicabile, unde se vede un birou masiv, somptuos, cu trei telefoane și un fotoliu confortabil. Între cele două planuri de joc, o cortină — de preferință din foi de ziare —, care va izola, după necesitate, cele două locuri de acțiune. La începerea reprezentației, cortina teatrului e ridicată. Trec prin scenă doi mașiniști în salopetele lor de lucru, și e ridicată, la pod, o schiță de decor, rămasă, acolo, de la un alt spectacol.

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Liniște! Gata! Începem!

CAPUL REGIZORULUI DE CULISE *(apărut la arlechinul opus)*: Bat gongul?

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Nu bați nici un gong. Lumina!

CAPUL UNUI BĂIAT DE LA LUMINĂ *(suit pe o scară la arlechinul-grădină)*: Unde bag reflectorul?

VOCEA REGIZORULUI: Pe cușcă! Pe cușca sufleurului.

CAPUL BĂIATULUI DE LA LUMINĂ *(către un coleg, din culise)*: Nelule, ascultă la mine! Scoate oranjul. Bagă albastru. Crește-l. Așa. Stai!

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: E bine!

BĂIATUL DE LA LUMINĂ: Și cît îl țin, așa?

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Pînă îți fac eu semn. Gata?

VOCEA REGIZORULUI DE CULISE: Gata.

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Sus cortina!

VOCEA REGIZORULUI DE CULISE: Păi, e trasă.

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Atunci, bate un gong! *(Se aude o bătaie de gong și intră în scenă Prezentatorul.)*

PREZENTATORUL: Stimați spectatori, direcțiunea teatrului nostru m-a însărcinat pe mine ca, înainte de începerea spectacolului, să vă dau unele lămuriri, unele explicații, absolut necesare pentru buna desfășurare a reprezentației. Piesa, pe care o veți vedea astă-seară, nu e o piesă. Ar fi vrut să fie, dar nu e. Nu are o acțiune propriu-zisă, personajele nu sînt tipice, situațiile nu sînt verosimile, n-are suficienți eroi pozitivi, prezintă prea mulți eroi negativi, fabula, povestea — sîmburele oricărei lucrări dramatice —, nu reflectă realitatea, nu oferă o imagine, convingătoare, a zilelor noastre. Lucrarea nu are un mesaj clar, și, de aceea, nu ajunge — nu poate să ajungă —, la inima spectatorilor. Piesa nu cheamă, nu mobilizează, nu exercită o puternică influență educativă, încît spectatorii noștri, din ce în ce mai exigenți, se vor întreba — și pe drept cuvînt —, de ce, față de atîtea lipsuri, de ce am mai pus-o în scenă? Declarăm, într-un profund spirit autocritic: fiindcă avem și noi lipsurile noastre. Trebuie, de asemeni, să recunoaștem: n-am vrut să se spună că nu încurajăm dramaturgia originală. În al treilea rînd: există un plan de încasări. Nu îndeplinești planul, nu se acordă prime. Și, în sfîrșit, comedia — dacă o putem numi astfel —, are o calitate: nu cere costume, nu pretinde decoruri. Tot ce vedeți aici, am improvizat azi-dimineață, cu elemente din magazia teatrului. N-am făcut nici un efort. Asta, fiindcă sîntem încredințați că o asemenea lucrare nu se poate bucura de un real succes la public. De altminteri, profit de faptul că autorul nu e de față, ca să fac o indiscreție: nici una din piesele lui n-a avut vreodată succes de public. Încît mă și mir de ce ați venit dumneavoastră, astă-seară,

într-un număr atît de mare, aici! Eu, în locul dumneavoastră, şedeam acasă. Dar, în sfîrşit, aţi venit, aţi venit. Vă previn însă, că vă veţi plictisi, veţi căsca, aud, de pe acum, scîrţîind scaunele. Ca la dramele de idei. Ne aşteptăm la toate astea, cu atît mai mult, cu cît, actorii, — abia întorşi din vacanţă, şi deci foarte obosiţi —, nici nu şi-au învăţat bine rolurile. Ne veţi ierta dacă ne vom împiedica în text, dacă vom relua unele scene, sau vom sări altele. Reprezentaţia nu trebuie privită ca un spectacol pregătit, serios, pus la punct, demn de numele teatrului nostru, ci ca o repetiţie. Generală, dacă vreţi, dar o repetiţie. *(Către locul unde se află Regizorul.)* Dau şi alte explicaţii?

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Dă!

PREZENTATORUL: Ne aflăm în redacţia unui ziar. Autorul l-a numit — din motive care îl privesc —, *Făclia vie*. După cum se vede, aici e un birou. La masa asta, lucrez, de obicei, eu. La cealaltă, colegul meu Pascalide. *(A intrat Pascalide.)* Ai intrat prea devreme, ieşi! *(Pascalide a ieşit.)* E cel mai bun prieten al meu. În piesă, bineînţeles. În viaţă, ce să mai vorbim... *(Spre culise.)* Acuma intri! *(A intrat Pascalide şi s-a aşezat la biroul său.)* Dincolo — sus cortina! *(şi se ridică cortina despărţitoare)* —, e un alt birou: al redactorului-şef. Unii îi spun: „tovarăşul director", alţii, mai scurt: „şefu". E ora nouă dimineaţa, şi în redacţie a început, febrilă, activitatea cotidiană. *(Au sunat, simultan, trei telefoane: pe biroul lui Chitlaru — fiindcă aşa îl cheamă pe Prezentator —, pe masa lui Pascalide, şi pe biroul Şefului.)*

CHITLARU *(a ridicat receptorul, a ascultat, a închis)*: Şedinţă de schemă. Hai, Pascalide! *(Chitlaru şi Pascalide au ieşit, telefonul Şefului continuă să sune, şi, după al treilea apel, acesta a intrat. E un bărbat între patruzeci şi cincizeci de ani. În parantezele pieselor scrise între cele două războaie mondiale găseai indicaţia, laconică, dar concludentă: „un bărbat bine". E îmbrăcat mai mult decît corect — de o eleganţă sobră —, şi a căpătat, în cei unsprezece ani, de cînd conduce ziarul, o incontestabilă prestanţă.)*

DIRECTORUL *(ridică receptorul și răspunde, în timp ce-și aruncă, distrat, privirea pe o pagină de gazetă)*: Da. Da. Da. Da. *(Înainte de a rosti ultimul cuvînt, a sunat al doilea telefon. L-a închis pe primul, vorbește la al doilea.)* Evident. Evident. Evident. Evident! *(Continuă să cerceteze ziarul; înainte de a termina convorbirea, a sunat al treilea telefon; a închis, a ridicat.)* Exclus! Exclus! Exclus! Exclus! *(A sunat primul telefon, a închis, a ridicat receptorul.)* Da. Evident. Exclus *(Și a închis, dar nu înainte de a suna Secretara, care a apărut, urgent, în cadrul ușii.)* Turculeț și Băjenaru! *(Secretara a dispărut, Șeful continuă să cerceteze schimbul ziarelor de dimineață; au intrat, cu o psihologie adecvată, Costică Turculeț, secretar general de redacție — patruzeci de ani, purtați cu demnitate —, și Vasile Băjenaru, administratorul gazetei, de aceeași vîrstă, înfățișată jovial și prosper.)* Luați loc, vă rog... Ședeți... *(După o infinitezimală pauză; e clar că a venit „cu capsa pusă".)* Mă fraților, eu țin să vă pun o singură întrebare: voi vreți să trec la măsuri radicale? Fiindcă vă dau cuvîntul meu de onoare, că trec la măsuri radicale. Să țineți însă minte, că voi m-ați silit să trec la măsuri radicale, fiindcă trec la măsuri radicale!

TURCULEȚ *(calm, pentru că a mai asistat la scena asta de o mie de ori)*: De ce, tovarășe director?

DIRECTORUL: „De ce"? Cum, „de ce", Turculeț?

BĂJENARU *(lui Turculeț)*: Stai, domn'e, că ne spune. De ce, tovarășe director?

DIRECTORUL: Va să zică, nu știți... *(Nemulțumire reținută, dar în creștere.)* Dar că sînt singur, știți? Că n-am adjunct, știți? Că n-am pe cine numi, știți? Că sînt, toate, pe capul meu, că n-am pe cine să mă bazez, că nu mă sprijină nimeni, știți? *(„Dovada.")* Cît e de cînd v-am cerut lucrarea cu privire la eliminarea personalului de prisos? Să vă spun eu... *(Răsfoiește calendarul.)*

BĂJENARU: Miercuri.

DIRECTORUL: Marți, că e notat aici. V-ați notat și voi, și v-ați luat angajamentul să-mi dați lucrarea în trei zile.— „Să zicem, patru", am spus eu. Vineri v-am cerut-o, și mi-ați spus că se lucrează... Lunea următoare, am revenit, și mi-ați spus că se lucrează...

Miercuri — deci mai mult de-o săptămînă —, ați fost la mine și mi-ați afirmat că vineri o am...

BĂJENARU *(„argument", spre potolire)*: Vineri n-ați fost aici.

DIRECTORUL: Exact, dar am fost sîmbătă, sînt azi, și nici urmă de lucrare. Eu un singur lucru vă întreb: e vorba de economii. Deci, o chestiune extrem de importantă. Pe linie de stat... *(Să-i plîngi de milă.)* De ce mă siliți, fraților, să trec la măsuri radicale? Unde e lucrarea?

BĂJENARU: Gata, tovarășe director.

DIRECTORUL: Unde „gata", cum „gata", că, eu, nu o am!

TURCULEȚ *(firav)*: E o problemă delicată...

DIRECTORUL: Altfel nu te însărcinam pe dumneata s-o faci. Slavă Domnului, ești secretar general de redacție, lucrezi lîngă mine de atîția ani, ai experiență, practică, spirit organizatoric, te orientezi. *(Lui Băjenaru.)* Și dumneata la fel. V-ați orientat?

BĂJENARU: Orientat, tovarășe director.

DIRECTORUL: Cîți oameni scoatem?

BĂJENARU: Cinci.

DIRECTORUL: Exact, concret, pe nume, la obiect. De la Viața internă pe cine scoatem?

TURCULEȚ: La Viața internă e mai dificil...

DIRECTORUL: De ce e „dificil", Turculeț? *(„Aforism.")* Nimic nu e dificil pe lumea asta, dacă ești decis să-l faci. La cine v-ați oprit?

BĂJENARU *(fiindcă știe că asta așteaptă, ca să-i liniștească „nervii")*: La Chitlaru. Îl scoatem pe Chitlaru.

TURCULEȚ: Ar putea să dea naștere la interpretări...

DIRECTORUL: Da? Și la ce „interpretări" ar putea să dea naștere?

TURCULEȚ: Că-l scoatem fiindcă a criticat prin ședințe. Să nu se spună că-i plătim polița...

DIRECTORUL *(senin)*: Turculeț, eu nu-mi plătesc polițele, niciodată. Ce am eu cu Chitlaru? Ce pot să am eu cu Chitlaru? Vreți să vă fac o mărturisire? Mi-e și simpatic. Foarte simpatic. *(Rezolut.)* Dar eu nu pot să duc în circă, la nesfîrșit, pe toți incapabilii, și să mă transform în conducătorul unui colectiv de ratați. Eu mi-am sacrificat o carieră universitară ca să ridic gazeta

asta. Nu mă siliți să trec la măsuri radicale, fiindcă, uite, vă dau cuvîntul meu de onoare că mă duc sus, și cer să mă scoată...

BĂJENARU (*„catastrofă"*): Nu se poate, tovarășe director, cum să plecați dumneavoastră de aici? Mai bine plecăm noi.

DIRECTORUL (*„deciziile mari"*): Nu... Nu... Pun să-mi strîngă lucrurile, dau un telefon, într-o zi, două, într-o săptămînă, mă primește, și-mi dau demisia.

BĂJENARU: De ce, tovarășe director?

DIRECTORUL: Fiindcă tovarășul Turculeț, care cunoaște situația, tot atît de bine, ca și mine, îl apără și-l acoperă pe Chitlaru. Ce am, eu, cu Chitlaru? Că m-a criticat? Dreptul lui, treaba lui, îl privește. Dar poți să-mi spui și mie ce mare valoare reprezintă Chitlaru, ce a lucrat în ultimele șase luni? Că am evidența lui, aici. Trei materiale respinse, un articol, intrat cu chiu cu vai, refăcut de mine, un reportaj, pe care nu l-a citit nimeni, un „fond", din care a trebuit să tai jumătate...

TURCULEȚ: A asigurat materiale venite din afară...

DIRECTORUL: Nu... nu... Îmi dau demisia... Eu nu pot să acopăr cu numele meu impostura, tovarășe Turculeț. Numele ăsta, pe care îl port, nu mi l-a dat tata. Mi l-am făcut singur. Nu pot să-mi bat joc de el. Rămîneți dumneavoastră, să vină oricine, faceți ce știți.

BĂJENARU (*„compasiune" pentru suferința „șefului"*): Nu înțeleg de ce vă necăjiți, tovarășe director? Gata! Îl scoatem.

TURCULEȚ: Îl scoți? Cum îl scoți? Pe ce motiv?

BĂJENARU (*„tehnic"*): Lipsă de activitate — legea e clară —, desfacerea contractului de muncă, îi dau articolul 76, să-și caute post, singur, că nu-l opresc.

DIRECTORUL (*„principial" și profund preocupat de destinele țării*): Gîndiți-vă, gîndiți-vă o clipă: e vorba de banii statului. E o chestiune de răspundere, de conștiință. Statul nostru face niște eforturi extraordinare. În toate domeniile. Cu niște rezultate și realizări care ne-au impus pe plan mondial. Trebuie să ne silim și noi să fim — cît de cît —, la nivel. M-am dus, duminică, să văd lucrările de pe Argeș. Ai fost, Turculeț? Trebuie, neapărat, să te duci. Dacă vrei, mai merg și eu o dată.

Vă dau cuvîntul meu de onoare că am rămas impresionat. *(A sunat telefonul.)* Evident. *(A închis.)* Ziceţi că lucrarea e gata?

BĂJENARU: Gata, tovarăşe director.

DIRECTORUL: Mi-o aduceţi la douăsprezece, la semnat. Băjenaru, la unsprezece şi jumătate, îl trimiţi pe Chitlaru la mine. Stau eu de vorbă cu el.

TURCULEŢ: Am impresia că ştie.

DIRECTORUL: „Ştie"? Cum, „ştie"? Lucrările n-au fost secrete?

TURCULEŢ: Păi, tocmai d-aia ştie. Primul caracter al secretului e că ştie toată lumea.

DIRECTORUL: N-are importanţă, trebuie totuşi să-i explic. O să fie cîteva momente penibile, le iau pe umerii mei, o facem şi pe asta. Altceva. Poimîine, avem alegeri sindicale... Ei, v-aţi hotărît? Pe cine propunem?

BĂJENARU: Văzdăuţeanu.

DIRECTORUL *(surpriză neplăcută, dar calmă)*: Pe Văzdăuţeanu? Ce ştie să facă Văzdăuţeanu?

BĂJENARU: Eu am zis că e slab.

DIRECTORUL: Foarte slab. N-are energie... N-are nivel...

BĂJENARU: Belciu ar fi mult mai bun.

DIRECTORUL: Incomparabil!

BĂJENARU: Atunci, îl propunem pe Belciu.

DIRECTORUL *(după o „matură chibzuinţă")*: Deşi, ştiu şi eu... Dacă v-aţi hotărît să fie Văzdăuţeanu, să fie Văzdăuţeanu... Încercăm. În altă ordine de idei... Propunerea... Pe cine aţi propus să facă parte din delegaţia de ziarişti care pleacă în Suedia?

BĂJENARU: Am propunerea aici... *(Caută febril în geanta cu hîrtii.)* Unde naiba eşti?... Poftiţi...

DIRECTORUL: La cine v-aţi oprit?

BĂJENARU: Dumneavoastră.

DIRECTORUL *(„victimă")*: Iar eu?

BĂJENARU: Trebuie, tovarăşe director. Congres internaţional. Aşa sună şi recomandaţia: personalităţi. Merge şi doamna?

DIRECTORUL: Nu, îl iau pe fii-miu. Mai departe... Ce mai era? A, da... S-a cerut o listă cu propuneri de decoraţii

cu prilejul împlinirii a douăzeci de ani de la apariția ziarului. *(Telefonul.)* Exclus! *(A închis.)* Ați pregătit lista?

BĂJENARU: Se lucrează.

DIRECTORUL *(din nou „mucenic")*: „Se lucrează!" „Se lucrează!"... Vă dau cuvîntul meu de onoare, cînd aud expresia asta, îmi vine să mă spînzur. *(Corectură „de principiu".)* Nu: „se lucrează"; „s-a lucrat"!... La trecut, tovarăși... Timpul nu așteaptă... Meditați la problema asta. Și, mai ales, nu mă siliți să trec la măsuri radicale! Vă rog! *(A sunat telefonul, a ascultat, a astupat cu mîna receptorul.)* Vreți să mă lăsați o clipă singur? *(Turculeț și Băjenaru au ieșit.)* Da. Evident. Exclus! *(Și a închis. Cortina ce desparte cele două încăperi a coborît.)*

CHITLARU *(la public, la rampă)*: M-am întrebat de nenumărate ori, cine îl ține pe Șefu aici. N-am găsit explicația. M-am întrebat de ce stă el. Și-am descoperit secretul. Vedeți dumneavoastră, au fost pe vremuri moșii, bănci, uzine, vapoare. Proprietatea lui X, a lui Igrec sau a lui Zet. Le asigurau banii, satisfacțiile, plăcerile, puterea. După cum știți, moșiile au fost luate, băncile, uzinele, vapoarele, au fost luate, au rămas însă, intacte, în om, poftele, dorințele, setea de putere. Scaunul, jilțul, fotoliul — fiindcă există o ierarhie —, asigură puterea. *(Gest, discret, spre biroul Șefului.)* De aceea îl apără cu dinții. Nu-l interesează ce face, nu se pricepe, n-are nici o pasiune pentru munca lui, de aici, dar stă, înfipt, cu ghearele în scaun. M-am întrebat de nenumărate ori de ce tac oamenii. Și am descoperit misterul. Din inerție. Din lașitate. De frică. Există întotdeauna un nivel mai jos, unde poți să cazi. Sub orice pivniță, mai există una, de rezervă. Sînt, însă, obligat să fiu obiectiv și să recunosc: nu tac toți. Eu, de pildă, am vorbit. Ori de cîte ori am avut prilejul, și oriunde am reușit să mă fac ascultat. Acum — vorba lui Turculeț —, îmi plătește polița. Fiindcă, sper că v-ați lămurit: de mine e vorba. *(Confidență la public.)* Eu sînt Chitlaru. *(Intrînd în scenă.)* Ce spui, Pascalide, mă dă afară?

PASCALIDE *(cu ochii în manuscris)*: Te dă.

CHITLARU: Eşti sigur?

PASCALIDE: Pun mîna în foc. *(A ridicat privirea.)* Dar nu e el de vină. Tu.

CHITLARU: Eu?

PASCALIDE: Ţi-am spus de o mie de ori: bagă-ţi minţile în cap; dacă ţi s-a năzărit să critici pe unul mare, fă-o, dar numai dacă ai certitudinea că e pe ducă, altfel rişti să fii mai rău decît prost: imprudent. *(A plecat cu şpalturi, a intrat Otilia Pascu, de la rubrica Viaţa de familie, treizeci şi cinci de ani, drăguţă, fără ostentaţie, cochetă fără strălucire, modestă fără umilinţi.)*

OTILIA: Gata materialul.

CHITLARU: Ce titlu i-ai pus?

OTILIA: *„Mamele şi taţii care fac, copiilor lor, temele, sînt mai vinovaţi decît elevii."*

CHITLARU: Fascinant titlu! Taie. *(A luat manuscrisul şi-l corectează el.) „Părinţi repetenţi."*

OTILIA *(a trecut în spatele lui şi citesc, împreună, manuscrisul. După o scurtă pauză)*: Adevărat?

CHITLARU: Ce?

OTILIA: Plecaţi de aici?

CHITLARU: Nu... Mă dă afară.

OTILIA: Nu se poate.

CHITLARU: De ce?

OTILIA: Fiindcă munciţi, fiindcă sînteţi un om capabil...

CHITLARU: Atunci e sigur: zbor. *(Citind stupefiat.)* Dar ce e asta? „Părinţii sînt prin însăşi natura fiinţei lor nişte *demagogi*"...

OTILIA: Vă rog să mă iertaţi: *„nişte pedagogi"*. Am bătut greşit la maşină, şi n-am mai corectat...

CHITLARU: Ce se întîmplă cu dumneata, Otilia?

OTILIA: Cu mine?

CHITLARU: Cînd ai venit la secţia Viaţa de familie... Cît e de atunci?

OTILIA: Şase luni şi patru zile. La nouă septembrie şaizeci şi trei.

CHITLARU: Perfect... Regăsesc punctualitatea, precizia, conştiinciozitatea, care făceau din dumneata un gazetar, nu îndrăznesc să spun perfect, dar, în orice caz, foarte interesant...

OTILIA: Mulţumesc.

CHITLARU: Nu-mi mulțumi, nu mai pot spune, astăzi, același lucru. Ai devenit apatică, absentă, indiferentă, nu asculți...

OTILIA: Depinde de cine vorbește...

CHITLARU: Ce se întîmplă cu dumneata? Ai necazuri, griji, complicații, încurcături?

OTILIA: Nu.

CHITLARU: Atunci?

OTILIA *(constrînsă; sinceră)*: Sînt îndrăgostită.

CHITLARU: „Îndrăgostită"... Altă nenorocire. Cîți ani ai?

OTILIA: Treizeci.

CHITLARU: Treizeci de ani... În sfîrșit, dreptul dumitale, nu văd, însă, de ce ai fi nefericită... Mărită-te.

OTILIA: Nu vreți să lăsăm?

CHITLARU: Perfect, să lăsăm. Dar, te rog, să mă crezi, că tot ce ți-am spus, e, numai, din simpatie...

OTILIA: Vă sînt simpatică?

CHITLARU: Bineînțeles. *(Privitor la manuscrisul cercetat, în continuare.)* Paragraful ăsta se taie, n-are nici un rost, repeți ce ai spus în pagina întîi.

OTILIA: Perfect... Așa se leagă mai bine... *(După o pauză infimă.)* „Mărită-te"... E prea frumos ca să se poată realiza vreodată.

CHITLARU: Cum?

OTILIA: Mi-ați spus: „mărită-te". Ca să mă mărit, ar trebui să mă iubească...

CHITLARU: Deci, nu te iubește?

OTILIA: Nu poate să mă iubească, fiindcă nu știe că-l iubesc.

CHITLARU: Dialectic, firesc. Mărturisește-i.

OTILIA: N-am curajul.

CHITLARU: E un tip chiar atît de imposibil?

OTILIA: N-are timp.

CHITLARU: Atunci, devino iubita lui. Pentru asta, se găsește vreme, oricînd.

OTILIA: Imposibil: nu e director.

CHITLARU: Otilia dragă, ești falimentul meu, altă soluție n-am. Du materialul la Secretariat. Să intre în ziarul de duminică. Pagina a treia, fără continuare.

OTILIA *(cu subtext)*: Fără continuare. Am înțeles. *(Și a ieșit.)*

CHITLARU *(a sunat. A intrat Secretara)*: E lume afară?
SECRETARA: Cîțiva cetățeni.
CHITLARU: Să intre! *(A intrat un bărbat de vreo cincizeci de ani, haine și înfățișare, obosite.)* Tovarășul?
CIOREI: Ciorei Gheorghe.
CHITLARU: De unde?
CIOREI: Fost salariat la Întreprinderea pentru industrializarea cărnii din Salonta.
CHITLARU: Vă rog...
CIOREI: Cazul meu cred că vă este cunoscut.
CHITLARU: Nu.
CIOREI: Mă mir, fiindcă am scris la ziar, pînă acum, trei scrisori, și am depus și un memoriu.
CHITLARU: Se poate. Or fi ajuns la altă secție.
CIOREI *(mîhnit)*: Trei scrisori, și nici un răspuns...
CHITLARU: Foarte rău.
CIOREI: Atunci s-o iau de la început. Eu, în anul o mie nouă sute șaizeci și doi, am descoperit un escroc. Pe numitul Gheorghe Sache, din Comisia raională pentru stabilirea pensiilor. Cum lucra...
CHITLARU: Exact asta voiam să te întreb și eu: în ce consta infracțiunea?
CIOREI: În schimbul sumei de cinci sute de lei, îți stabilea o vechime mai mare în muncă decît cea reală, o înscria în carnetul de muncă, dînd astfel respectivului dreptul să ridice o pensie mult mai mare decît i se cuvenea.
CHITLARU: Interesant. Și, dumneata, cum ai aflat?
CIOREI: Dacă mi-a propus și mie! Atunci, eu am reclamat...
CHITLARU: Unde?
CIOREI: La conducerea sindicatului.
CHITLARU: Și?
CIOREI: Și mi s-a răspuns să-mi văd de treabă, c-astea sînt calomnii.
CHITLARU: Și, atunci, ai dezarmat...
CIOREI: Aș! Am reclamat, mai departe, la conducerea Întreprinderii.
CHITLARU: Foarte bine.
CIOREI: Și mi s-a făcut o ședință, și mi s-a dat mustrare scrisă...

CHITLARU: Ți s-a dat mustrare scrisă?

CIOREI: Cu avertisment. Atunci, m-am adresat Direcției generale.

CHITLARU: Perfect. Și?

CIOREI: Mi s-a făcut o altă ședință, și, la șaisprezece februarie șaizeci și patru, mi s-a desfăcut contractul de muncă...

CHITLARU: Nu se poate!

CIOREI: Ba se poate, că am încheierea aici. Ieri dimineață, deschid ziarul — *Făclia vie* —, și văd că numitul Gheorghe Sache, de la Întreprinderea pentru industrializarea cărnii din Salonta... *(citind în ziar)* „...a fost deferit justiției pentru escrocherii în manipularea cărților de muncă, de pe urma cărora statul a fost păgubit cu suma de — rețineți —, un milion lei..."

CHITLARU: S-a făcut dreptate...

CIOREI *(durere mocnită)*: S-a făcut, dar mie, dreptatea mea, cine mi-o face, că, eu, tot afară sînt?

CHITLARU: Adresa. Unde locuiești?

CIOREI: La Salonta?

CHITLARU: La București.

CIOREI: La o soră a nevesti-mi, Calea Călărași 19.

CHITLARU: Telefon ai?

CIOREI: Nu.

CHITLARU: Vii joi, aici, la aceeași oră... *(Îl conduce spre ieșire.)* Altcineva!... *(Pauză.)* Altcineva... *(Pauză. Vădit impacientat.)* Altcineva!... *(Pauză, gol de scenă, sonerii alarmate.)*

VOCEA REGIZORULUI *(din culise)*: Ce se întîmplă acolo? De ce nu intră Neli? *(Tunet.)* Mihăilescu, ce faci, ce păzești? Unde e Neli?

REGIZORUL DE CULISE *(a intrat în scenă)*: Nu e, maestre.

REGIZORUL *(intrînd în scenă)*: Cum, „nu e"?

REGIZORUL DE CULISE: N-a venit. Doamna Polihroniade, și la repetiții, venea mai tîrziu, fiindcă nu intră de la început. Am dat drumul la spectacol, crezînd că vine... Și văd că n-a venit.

REGIZORUL: Nu știa că are spectacol?

REGIZORUL DE CULISE: Ba știa, c-am vorbit și azi-dimineață... *(Topit.)* Nici tovarășa Vasiliu n-a venit.

REGIZORUL: O să înnebunesc... „N-a venit"? Cum, „n-a venit"?

REGIZORUL DE CULISE: A dat un telefon la regizorat, că e afonă... E răguşită, de azi-dimineaţă. Nici n-a vorbit ea. Soţul dumneaei.

REGIZORUL *(exasperare legitimă)*: Şi de ce nu mi-ai spus?

REGIZORUL DE CULISE: Ziceam că, pînă seara, îi trece.

ACTORUL *(care îl interpretează pe Chitlaru)*: Atunci, ce facem? Stau aici ca un caraghios... Rîde lumea de mine.

REGIZORUL: Suspendăm spectacolul, şi gata.

ACTORUL *(venind la rampă)*: Vă rog să ne iertaţi o clipă... *(Improvizînd jenat.)* S-a întîmplat un accident... Neprevăzut... Completamente neprevăzut... O actriţă, o colegă de-a noastră, adică două, au suferit un accident... Vom fi, probabil, nevoiţi să suspendăm spectacolul... O clipă... O clipă, vă rog... *(Regizorului.)* Ce facem, maestre?

O VOCE DIN PUBLIC: Dacă ştiaţi c-au avut accidente, trebuia să fi suspendat, de la început, nu la ora asta.

ALTĂ VOCE DIN PUBLIC: Dacă n-aveţi actori, să nu vindeţi bilete.

UN SPECTATOR REVOLTAT *(venit pînă la rampă, sau, chiar, urcat pe scenă)*: Tovarăşi, eu biletul ăsta l-am luat prin întreprindere. Ca să obţin un bilet la piesa asta, am mai luat încă patru, la alte patru spectacole, la care nici nu mă gîndesc să mă duc... Eu banii nu-i fur. Accident, neaccident, pe mine nu mă priveşte, eu atîta vă cer — şi cred că sînt în asentimentul tuturor —, să continue spectacolul. Cu actori, fără actori, treaba dumneavoastră, dar să continue!

O VOCE DIN PUBLIC: Are dreptate!

ACTORUL *(care îl interpretează pe Chitlaru)*: O clipă... O clipă, vă rog...

REGIZORUL: Mihăilescule, Gina e aici?

GINA *(interpreta Otiliei, intrînd, în halat de cabină)*: Aici, maestre.

REGIZORUL: Costumele sînt la cabină?

GINA: La cabină.

REGIZORUL: Te îmbraci şi intri dumneata. Citeşti textul, sau mergi după sufleur...

GINA: Nu, că știu piesa pe dinafară... Toate rolurile...

REGIZORUL DE CULISE: Păi, de cînd pîndește ea o asemenea ocazie!

REGIZORUL *(interpretului lui Chitlaru)*: Cere scuze publicului și mergem mai departe.

INTERPRETUL LUI CHITLARU *(la rampă:)* Stimați spectatori, vă rog să ne iertați pentru acest incident — sau accident, nu mai știu nici eu cum să-l numesc —, și pe care noi îl regretăm, primii. Dar cu acest prilej veți înțelege și dumneavoastră în ce condiții sîntem, uneori, siliți, să facem teatru. La începutul stagiunii, am vrut să punem în scenă *Romeo și Julieta*. Am repetat două luni, mai aveam trei săptămîni pînă la premieră, a venit Cinematografia și l-a luat pe Romeo, ca să facă un film în Maramureș. L-am așteptat o lună pe Romeo, și, exact cînd trebuia să reluăm repetițiile, a plecat Julieta, la Geneva, la un congres al mamelor cu mai mult de cinci copii... Am intrat în repetiție cu o comedie ușoară, ca să salvăm situația, și două zile înainte de premieră, s-a sesizat Consiliul Teatrelor că piesa nu e aprobată, și că, în orice caz, nu e de prestigiul teatrului nostru...

VOCEA REGIZORULUI: Gata... Reluăm...

INTERPRETUL LUI CHITLARU: Și așa mai departe... Restul, cu altă ocazie... *(Către locul unde se află Regizorul.)* De unde reluăm?

VOCEA REGIZORULUI: Ultima parte a scenei cu Ciorei. Să intre Ciorei!

REGIZORUL DE CULISE: Nu mai e! Nu știa că se reia, și a plecat la Televiziune.

REGIZORUL: Fugi după el!

CHITLARU *(la public, la rampă)*: Televiziunea asta ne omoară! Cînd te solicită pe tine, merge. Cînd îi cheamă pe ceilalți, e o catastrofă! N-ai cu cine juca. Să vedeți dumneavoastră ce urmează, cînd o fi în culori! *(A intrat, cu pardesiul pe el, grăbit, interpretul lui Ciorei și se reia de la replică...)* S-a făcut dreptate.

CIOREI: S-a făcut, dar mie, dreptatea mea, cine mi-o face, că eu tot afară sînt?

CHITLARU: Adresa... Unde locuiești?

CIOREI: La Salonta?

O VOCE DIN PUBLIC: Asta am mai văzut...

VOCI: Ssst Ssst!

CHILTARU: La București.

CIOREI: La o soră a nevesti-mi, Calea Călărași 19.

CHITLARU: Telefon ai?

CIOREI: Nu.

CHITLARU: Vii joi, aici, la aceeași oră... Altcineva... Altcineva... *(Și intră, gătită sorcovă, Niculina Gologan, în interpretarea Ginei, interpreta Otiliei.)* Tovarășa?

NICULINA *(are un foarte ușor accent moldovenesc)*: Gologan Niculina.

CHITLARU: Luați loc, vă rog... Ce vă aduce la noi?

NICULINA: Eu, tovarășe redactor, am venit să mă plîng de un articol în ziarul dumneavoastră, contra mea.

CHITLARU: Contra dumneavoastră?

NICULINA: Îl am aici. *(Deschizînd ziarul.)* La pagina „Ne scriu cititorii": *„Scandal în bloc"*, și în care, în afară de calomnii, scrie și o mulțime de minciuni sfruntate, care oricine poate să vină și să jure că nu e așa, că la mine, în apartamentul pe care îl ocup la etajul șase, se face noapte de noapte chefuri cu magnetofon, și scoală tot blocul, care eu mă culc de la zece, că n-am voie de la medic, că sufăr de tahicardie nervoasă, cum dovedesc cu certificatele eliberate de spitalul Ascar, puteți să le citiți... *(Și le pune pe birou.)*

CHITLARU: Nu e nevoie, vă cred.

NICULINA: Și toate scandalurile care se face, e de la colocatara mea Dincă Margareta, care nici în cîmpul muncii nu e, din lipsă de nivel și perspectivă, iar acum, dacă s-a încadrat, temporar, pe post de dispecer — unsprezece a treia —, e pe bază de relații neprincipiale, cum s-a arătat și în ședința sindicală unde a fost demascată ca element descompus, că am referințele aici, puteți să le vedeți... *(Și le pune pe birou.)*

CHITLARU: Lăsați...

NICULINA: În ceea ce privește scandalul, care scrie, din seara zilei de 4 septembrie a.c., nici nu corespunde realității, fiindcă era dimineața la cinci, cînd a venit bărbatul meu acasă, de la Iași, și m-a găsit în dormitor.

CHITLARU: Dreptul dumitale!

NICULINA: Da, dar nu eram singură. Cu un intelectual, de tip nou, cu care discutam literatură. Și, atunci, a spart ușa, și a zis că dă foc la bloc, care nici n-are dreptul, că e spațiul meu, că el cînd s-a mutat la mine, nici buletin de București n-avea, că stătea la Lugoj și făcea „Aroma"...

CHITLARU: Țigări?

NICULINA: Aș! Suc de roșii în sticle, foarte bun, merge și la export, o să vă aduc și dumneavoastră să gustați, ori nu preferați?

CHITLARU: Nu prefer.

NICULINA: Și s-a pus de acord cu numita Dincă Margareta, care e de mult ceva între ei, că ea i-a dat telegramă să vină miercuri, că el, de obicei, nu venea decît sîmbătă, și să mă scoată din spațiu, precum fac dovada cu acte, puteți să constatați... *(Și le pune pe birou.)*

CHITLARU: Lăsați, nu e nevoie...

NICULINA: Iar în ce privește bătaia, nici nu s-a petrecut în apartament, pentru căci intelectualul, cînd a văzut ce tărăboi a ieșit, a zis: „Kuki dragă, eu sînt membru de partid", și a plecat prin spate.

CHITLARU: Și n-a mai venit...

NICULINA: Păi, cum să mai vină, dacă i-a rupt clavicula? Așa că să dați un articol la ziar, care, cum zice și avocatul, să restabilească faptele și să înfiereze moravurile care tulbură liniștea cetățenilor muncii și umblă să-i scoată din spațiu, care știți ce greu se găsește... Ce ziceți, mîine apare?

CHITLARU: Mîine nu, dar de apărut, apare sigur.

NICULINA: Cînd?

CHITLARU: Cînd vom avea și noi spațiu.

NICULINA: Auăleu, și dumneavoastră aveți o problemă de spațiu?

CHITLARU: Spațiu în gazetă.

NICULINA: Treaba dumneavoastră, nu mă amestec, că mie nu-mi place să mă bag în viața altora... Dar tovarășul Băjenaru unde lucrează?

CHITLARU: Sus. Deasupra.

NICULINA *(în timp ce-și strînge hîrtiile)*: Așa că nu vă mai reții, fiindcă văd că sînteți ocupat și aveți multe pe cap... Spor la muncă! *(Dă să iasă, dar și-a mai amintit*

ceva.) Bine că mi-am adus aminte: de claviculă vă rog să nu pomeniți, fiindcă, să rămînă între noi: intelectual, intelectual, dar a dat și el. Noroc, tovarășe! *(Și a ieșit. Pauză. Chitlaru, Pascalide lucrează.)*

CHITLARU: Ce faci, Pascalide, scrii?

PASCALIDE: Scriu.

CHITLARU: Și cum merge?

PASCALIDE: Prost. *(Pauză.)*

CHITLARU: Îmi pare rău că trebuie să plec.

PASCALIDE: Fă și tu ceva...

CHITLARU: Ce?

PASCALIDE: Agită-te. Ai un trecut curat...

CHITLARU *(cu o autoironie nu lipsită de melancolie)*: Păi, asta e nenorocirea: am un trecut curat, am înaintea mea un viitor luminos, n-am prezent... *(Pascalide s-a ridicat și a dat drumul unui aparat de radio, pe care autorul a omis să-l menționeze în descrierea decorului. Muzică adecvată, la discreția directorului de scenă, în orice caz nu zgomotoasă și nici prea ritmată.)* Îmi pare rău de gazetă, de oameni... M-am obișnuit cu tine, Pascalide, o să-mi lipsești... *(În clipa asta aparatul de radio transmite:* „Buletin de știri. Azi-dimineață s-a înapoiat în Capitală, venind cu avionul de la Varșovia, tovarășul ministru Ion Păscăloiu. La aeroportul Băneasa, a fost întîmpinat de..." *Pascalide a închis aparatul.)*

PASCALIDE: O să-ți lipsesc! Mare scofală... O să-ți lipsească Pascalide... Alt prieten mai ca lumea n-ai fost în stare să-ți găsești? Să fi fost și tu prieten... cu Păscăloiu.

CHITLARU: Cu cine?

PASCALIDE: Cu Păscăloiu. Să poți spune și tu în gura mare: „Astă-seară iau masa la Athenée Palace, unde mult îmi place, cu prietenul meu Păscăloiu".— „Cu cine?" — „Cu Păscăloiu"... Și într-o zi, cînd ți-e buza amară, să sune aici telefonul. Telefonul... Un simplu telefon... — „Aici cabinetul ministrului Păscăloiu. Cu tovarășul Chitlaru..." Un telefon, un simplu telefon... Mă Chitlarule, tu știi cum se va scrie, peste veacuri, adevărata preistorie și istorie a planetei noastre? A fost epoca pietrei, epoca bronzului, epoca fierului și epoca telefonului...

BĂJENARU *(intrînd, cu un ton de cimitir)*: Chitlarule, te așteaptă Șeful...

PASCALIDE: Dacă întreabă cineva de mine, sînt la Documentare. *(A ieșit.)*

CHITLARU *(la public)*: Mă așteaptă Șeful!... A sosit ora... Ora fatală... Toate orele rănesc, numai ultima ucide. Cine a spus asta? Nu știu, am uitat.

(Și a ieșit; se ridică, încet, cortina intermediară. În biroul său, Directorul a ridicat receptorul telefonului, și răspunde, în timp ce citește, sau, mai exact, își aruncă ochii peste o pagină dactilografiată.)

DIRECTORUL: Da. Da. Da. Da. *(Înainte de a rosti ultimul cuvînt, a sunat al doilea telefon. L-a închis pe primul, vorbește la al doilea.)* Evident. *(Continuă să cerceteze manuscrisul, a sunat al treilea telefon.)* Exclus! *(A intrat Chitlaru. Directorul a rămas în reverie, cu ochii spre fereastră — în ipoteza că decorul va avea o fereastră —, l-a văzut, în sfîrșit, pe Chitlaru, a schițat un gest mormăit, s-a întors spre întrerupătorul telefonic, a tăiat legăturile.)* Poftim, Chitlarule, te rog... *(Chitlaru s-a apropiat.)* Uite pentru ce te-am chemat... *(A intrat Secretara.)* Băjenaru, la mine!... *(Secretara a ieșit.)* Dar ia loc, te rog, șezi... șezi... *(Politețe funerară.)* Trebuie să stăm un pic de vorbă... Te rog să fii însă convins că și mie mi-e greu... Extrem de greu... Aș fi preferat să te chem și să-ți pot spune... *(A intrat Secretara.)* Ce e?

SECRETARA: La telefon, cabinetul tovarășului ministru Păscăloiu. Pe direct. *(Și a ieșit.)*

DIRECTORUL *(e ispitit să se repeadă, dar se stăpînește, restabilește legătura, a ridicat receptorul)*: Da. Da. Evident. E lîngă mine. *(A astupat receptorul cu mîna; șoptit, lui Chitlaru, dar covîrșit de eveniment.)* Tovarășul ministru. *(Chitlaru a trecut la telefon.)*

CHITLARU: Da. Eu. Nu pot, mă, zău că nu pot! Astă-seară în nici un caz... Cum? Bine, mă, bine... Cine poate să scape de gura ta? La opt. Precis. La Athenée Palace! Pa! Te pup... *(A închis.)*

DIRECTORUL *(după o scurtă pauză)*: Deci, unde am rămas? A, da: mi-e și mie foarte greu. Dar de ce nu șezi? Șezi, ia loc, te rog... O cafea? Un coniac? *(A sunat, a intrat Secretara.)* Cafea și coniac.

CHITLARU: Și un pahar cu apă...

DIRECTORUL: Minerală. *(Secretara a ieșit.)* Despre ce vorbeam? A, da... De sănătate. Ei, cum te simți?

CHITLARU: Bine, slavă Domnului, bine.

DIRECTORUL: Tu, parcă aveai ceva cu ficatul, fii atent, nu te juca, orice pui înapoi, pe lumea asta, dar sănătatea, nu. De arătat, arăți, însă, foarte bine. Mult mai bine ca anul trecut. Anul trecut, eram și îngrijorat. I-am spus și lui Băjenaru: „Să știi că sînt foarte îngrijorat de Chitlaru. Un om ca ăsta nu se găsește pe toate drumurile." *(A intrat Secretara cu cafeaua, cu păhărelul de coniac, cu paharul de apă minerală.)* Poate că ar fi mai bine să nu bei coniac... *(Și-l bea el.)* Deci, unde am rămas? Așa... Mi-e și mie foarte greu. N-am oameni, n-am adjunct, n-am pe cine să mă bazez, afară de dumneata nu mă sprijină nimeni, am impresia că Turculeț s-a ramolit de tot...

CHITLARU: Turculeț e un om foarte capabil.

DIRECTORUL: Capabil, capabil, dar s-a ramolit. Să-ți dau un exemplu, un singur exemplu. Ești, desigur, la curent cu campania de economii... Deci, o chestiune extrem de importantă...

CHITLARU: ...Pe linie de stat.

DIRECTORUL: Exact! Ei bine, de o lună de zile, i-am cerut lui Turculeț și Băjenaru o lucrare în acest sens, și nu reușesc s-o obțin. *(A intrat Băjenaru, Directorul îl pune în temă.)* În legătură cu reducerile bugetare.

BĂJENARU *(gafă mortală)*: Gata, lucrarea e la mine!

DIRECTORUL *(admonestare-fulger, din ochi)*: Ți-am cerut-o eu? *(Lui Chitlaru.)* E o operație delicată, de acord, dar care trebuie făcută... *(A sunat, a intrat Secretara.)* De ce n-a venit și Turculeț? *(Lui Chitlaru.)* Vezi? Ca să vină o dată, trebuie să-l chem de trei ori. Deci, unde am rămas? Așa... n-am oameni, Chitlarule... Stau fără adjunct de trei ani, de cînd a plecat Mătăsaru la New York... *(A intrat Turculeț; „nervi" supra-*

vegheați.) Hai, Turculeț, intră, ce, vrei să te primesc cu muzică militară? Șezi. *(Lui Chitlaru.)* Am fost și ieri sus. Am pus din nou problema: „N-am oameni, n-am adjunct".— „Ridică pe cineva din redacție." Perfect, dacă am mînă liberă, e în regulă, ridic. D-asta m-am gîndit, Chitlarule, și cred că n-am greșit, că m-am gîndit bine: treci adjunct.

CHITLARU: Eu?

DIRECTORUL: Ești un om de pregătire, calificat, lucrăm împreună de atîția ani, te cunosc și mă cunoști, ai orizont, ai nivel, ai spirit organizatoric, te orientezi.

CHITLARU: Și dacă n-o să corespund?

DIRECTORUL: O să crești. În legătură cu reducerile bugetare, studiază problema, precis, concret, la obiect, fără grabă și fără pripeală, atent, competent și responsabil, să facem o treabă serioasă. E o chestiune delicată, extrem de delicată, la urma urmei, ții în mîna ta soarta unui om. Dar, n-am nici o grijă, că te descurci... La nevoie, dacă se ivește vreo dificultate *(gest mut și complice spre telefon)*, te consulți cu tovarășul... Dumneavoastră, *(se adresează lui Turculeț și lui Băjenaru, încremeniți în nepriceperea lor)* îl ajutați pe tovarășul Chitlaru. Nu vă supărați... Studiați fiecare caz în parte. Și gîndiți-vă și la mine, puneți-vă în locul meu. Dumneata, tovarășe Chitlaru, ești un om de nuanțe, și ai să mă înțelegi: nu pot să duc în cîrcă, la nesfîrșit, pe toți incapabilii și să mă transform în conducătorul unui colectiv de ratați.

BĂJENARU: Nu puteți, tovarășe director, asta nu poate să v-o ceară nimeni, nici Dumnezeu din cer...

DIRECTORUL: Eu mi-am sacrificat o carieră universitară, ca să ridic gazeta asta... Nu mă siliți să trec la măsuri radicale, fiindcă, uite, vă dau cuvîntul meu de onoare, că mă duc sus, și cer să mă scoată.

BĂJENARU: Nu se poate, tovarășe director, cum să plecați dumneavoastră de aici? Mai bine plecăm noi.

DIRECTORUL: Ce spui, Turculeț, așa e bine?

TURCULEȚ: Foarte bine.

DIRECTORUL: Atunci, cîte zile vă trebuie?

BĂJENARU: Trei.

DIRECTORUL: Să zicem, patru. Poftim, cinci, mă rog, merg pînă la o săptămînă. Totul e să se lucreze serios. Gîndiți-vă, gîndiți-vă o clipă: e vorba de banii statului. E o chestiune de răspundere, de conștiință. Statul face niște eforturi extraordinare. În toate domeniile. Cu niște rezultate și realizări care ne-au impus pe plan mondial. Trebuie să ne silim și noi și să fim — cît de cît —, la nivel. M-am dus duminică să văd lucrările de pe Argeș. Ai fost, Chitlarule? Nu? Trebuie, neapărat, să te duci. Dacă vrei, mai merg și eu o dată... Vă dau cuvîntul meu de onoare, am fost pur și simplu impresionat.

BĂJENARU: Dar la Porțile-de-Fier?

DIRECTORUL: De Porțile-de-Fier ce să mai vorbim!...

BĂJENARU: Dar Rafinăria de la Brazi!...

DIRECTORUL: Ce-i cu Rafinăria?

BĂJENARU: Nimic, ziceam și eu așa...

DIRECTORUL *(„specialist")*: Rafinăria e cu totul altceva. *(„Expert.")* Alt profil, alt proces tehnologic, cu totul altceva... Ce mai e? A, da... Chitlarule dragă, trebuie să ne vii în întîmpinare. Trebuie să ne dai o mînă de ajutor. Poimîine avem alegeri sindicale. La cine ne-am oprit?

BĂJENARU: La Văzdăuțeanu.

DIRECTORUL: Dar, spune și dumneata: ce poate să facă Văzdăuțeanu? Văzdăuțeanu e slab...

BĂJENARU: Completamente.

DIRECTORUL: De aceea, ne-am gîndit: să iei dumneata și sarcina asta.

CHITLARU: Păi, dacă trec adjunct, cum s-o iau și pe asta?

DIRECTORUL: O iei.

CHITLARU: Numai să pot...

DIRECTORUL: Poți. Dacă îți organizezi bine munca, poți. Îți faci un colectiv, te sprijini pe colectiv, și poți. Încă ceva... Acum, vorba aia, dacă ai intrat în horă, măcar să le faci pe toate. Trebuie să desemnăm, pe cineva, să facă parte din delegația de ziariști, care pleacă la un congres în Suedia...

BĂJENARU *(altă gafă)*: Gata, am hîrtiile aici!

DIRECTORUL *(alt fulger din ochi)*: Ți-am cerut eu, hîrtii? Ți-am spus că nu plec. *(Lui Chitlaru.)* Trebuia să plec, eu. Cu nici un preț. Te duci dumneata.

CHITLARU: Tocmai acuma, cînd trec la sindicat?... Cum o să las sindicatul pentru Suedia?

DIRECTORUL: Îl lași, deocamdată. Și n-am nici o grijă, le descurci, tu, pe toate. În sfîrșit, ultima problemă: trebuie să facem propuneri de decorații cu prilejul împlinirii a douăzeci de ani, de la apariția ziarului. Ce decorații ai, Chitlarule?

CHITLARU: „Paza contra incendiilor."

DIRECTORUL *(„surpriză și revoltă")*: „Paza..."?

CHITLARU: Știți, dumneavoastră, cînd a luat foc soba...

DIRECTORUL: Nu se poate! Băjenarule, Ordinul Muncii, a doua. Ne-am înțeles?

BĂJENARU: Nici o grijă: se lucrează.

DIRECTORUL *(din nou „crucificat")*: „Se lucrează"... „Se lucrează"... Vă dau cuvîntul meu de onoare, cînd aud cuvîntul ăsta, îmi vine să mă spînzur. Nu: „se lucrează"; „s-a lucrat"! La trecut, tovarăși! Timpul nu așteaptă! Meditați la problema asta. Și, mai ales, nu mă siliți să trec la măsuri radicale! *(A sunat telefonul.)* Da. Evident. Exclus!

(Și a căzut cortina din foi de ziar peste biroul domniei-sale.)

CHITLARU *(la rampă)*: Odată ajunși cu piesa la acest punct, criticii, specialiști în materie, vor descoperi în lucrare un punct slab, o lacună profundă, care face comedia extrem de vulnerabilă. Fiindcă, una din două: ori sînt un erou pozitiv, și atunci eram obligat să-i spun directorului, deschis, cinstit, că la telefon n-a fost tovarășul ministru Păscăloiu, ci bunul meu prieten Pascalide, ori tac, ascund, și profit de confuzie, dar atunci sînt un erou negativ. *(După o scurtă pauză de gîndire.)* Ei bine, m-am hotărît: rămîn un erou negativ, și trec la acțiune. *(A trecut la telefon.)* Angela, toți oamenii din redacție, șefii de secție, la mine! *(A băgat capul pe ușă, timid, Băjenaru.)* Ce e, Băjenarule?

BĂJENARU: Ce să fie, tovarășe Chitlaru? Lucrez.

CHITLARU: Pe cine? *(Corectîndu-se.)* Vreau să spun: ce?

BĂJENARU: La chestiunea cu economiile.

CHITLARU: Foarte bine, dă-i bătaie.

BĂJENARU: Da, dar am, și eu, necazurile mele...
CHITLARU *(fals interesat)*: Ce necazuri, frate?
BĂJENARU: Cu mașina.
CHITLARU: Ce mașină?
BĂJENARU: Eu, cum știți, mi-am cumpărat un Taunus... A, nu nou! De ocazie. De la un actor. De la Belciugăreanu, îl cunoașteți?
CHITLARU: Nu, de unde să cunosc eu actorii?
BĂJENARU: Or, Belciugăreanu, cînd mi-a vîndut-o, nu mi-a spus c-a adus-o din străinătate fără să plătească vama... Înțelegeți?
CHITLARU: Nu pricep.
BĂJENARU: Eu i-am dat banii pe mașină, cum ne-am înțeles, or, acum, m-am pomenit c-o somație, precum că vama trebuie s-o plătesc eu.
CHITLARU *(fals alarmat)*: Ce vorbești? Mult?
BĂJENARU: Treizeci de mii de lei. Or, dacă e vorba să dau treizeci de mii de lei, îmi vine mai scump ca o mașină nouă. Așa că m-am gîndit...
CHITLARU: Te-ai gîndit? Faci progrese. La ce, Băjenarule?
BĂJENARU: Dacă ați vrea dumneavoastră să fiți drăguț, că și eu cînd v-a fost dumneavoastră greu, știți...
CHITLARU: Ce să știu, Băjenarule?
BĂJENARU: N-am fost dintre ăi care au dat cu piatra. V-am apărat, vorba aia, ca pe un frate.
CHITLARU: Știu, Băjenarule, știu.
BĂJENARU: Așa că, dacă ați vrea dumneavoastră...
CHITLARU: Ce să vreau?
BĂJENARU: Să puneți deseară o vorbă bună...
CHITLARU: La cine?
BĂJENARU *(gest, elocvent, spre telefonul miraculos)*: La tovarășu'... Că pe dumneavoastră nu vă refuză.
CHITLARU: Și ce să-i cer?
BĂJENARU: Să mă scutească de vamă.
CHITLARU: Așază-te și scrie o cerere.
BĂJENARU: N-am hîrtie.
CHITLARU: Poftim!
BĂJENARU: N-am stilou.
CHITLARU: Ia-l pe al meu.

BĂJENARU: Cum să încep?

CHITLARU: Simplu: „Tovarăşe ministru"... *(Băjenaru s-a aşezat la biroul lui Pascalide, ca să-şi scrie petiţia; au intrat: Braharu — Secţia externă, Ioniţă — Agricultură, Manolescu — Ştiinţă şi Cultură, Otilia — Viaţa de familie, Dumitraş — Cultura de masă — răspunde şi de pagina de umor —, şi Turculeţ.)* Haideţi, fraţilor, intraţi, unde e Pascalide?

TURCULEŢ: La bibliotecă, vine şi el.

CHITLARU: Unde e Iosif?

TURCULEŢ: Pe teren.

BĂJENARU *(s-a apropiat cu cererea)*: Gata.

CHITLARU: Ai scris?

BĂJENARU: Tot.

CHITLARU: Foarte bine. *(Rupînd hîrtia şi aruncînd-o la coş.)* Se respinge. Nu încurajăm furtul! Liber! *(Băjenaru a ieşit, vitriolat.)* V-am chemat, tovarăşi, ca să vă aduc la cunoştinţă că, din această clipă, am trecut pe postul de redactor-şef adjunct. *(Cu toată căldura şi convingerea.)* În această calitate, va trebui să fac — să facem împreună —, din *Făclia vie* o gazetă modernă. Vă surprinde termenul? Sînt obligat, atunci, să precizez că nu confund modernul cu moda. Înţeleg prin *modern* pasiunea reală şi autentică pentru *nou*. Pentru punerea lui în lumină va trebui să izgonim din redacţie pe cel mai tenace dintre duşmanii gazetei...

MANOLESCU *(„vigilent")*: Există un duşman printre noi?

CHITLARU: Mai rău, Manolescule: *în noi!* Şablonul. Şablonul de gîndire, şablonul de exprimare. Va trebui, deci, să ştergem din dicţionar cele şaptezeci şi cinci de cuvinte cu care scriem, atît de tocite că nu le mai aude nimeni, cele patruzeci şi opt de fraze prefabricate, pe care le manevrăm, după necesitate. Nu conving, Turculeţ, şi e cea mai gravă greşeală în care am putea persista. Să reexaminăm întregul nostru sistem de demonstraţie. Nu afirmaţii; argumente. Nu declaraţii patetice; demonstraţii de rigoarea matematicilor, avare ca nişte cifre. Dar pentru o asemenea interpretare, trebuie să te apropii de realitate fără prejudecăţi şi fără scheme, cu o mare pasiune pentru adevăr. Un asemenea ziarist nu poate

fi sedentar, eternizat într-o cameră de redacție. Cîți oameni lucrează în Secția noastră industrială, Turculeț?

TURCULEȚ: Nouă.

CHITLARU: Toți — în fabrici, uzine, pe marile șantiere! Vreau să știu ce gîndesc oamenii. Ce îi doare. De cînd lucrezi la Secția agricolă, Ioniță?

IONIȚĂ: De cinci ani.

CHITLARU *(cu o tristețe reală și adîncă)*: Ți-am citit materialele, Ioniță. Execrabile... Scrise fără pic de talent...

IONIȚĂ *(rebifare „justificată")*: Alții au spus că merg.

CHITLARU: Un articol care „merge" e mai periculos ca unul prost. Fiindcă, cel prost ajunge la coș, pe cînd cel care „merge" —, în pagină. Cine te-a adus în gazetărie, Ioniță?

IONIȚĂ: Șeful.

CHITLARU: De unde te-a luat?

IONIȚĂ: De la Agricultură. Din Institut.

CHITLARU: A greșit, Ioniță. O dată față de tine, și, a doua oară, față de ziar. N-ai ce căuta în ziaristică. Dacă rămîi, te nenorocești. O lipsă se acoperă cu alte lipsuri. O să începi să sapi, să minți, să torni. Fii cinstit, Ioniță. Dacă nu din virtute, din viciu. E mai comod să fii cinstit. Cere eforturi mai mici. Și întoarce-te la profesiunea ta. Decît un ziarist ratat, mai bine un agronom, realizat. Ceilalți oameni din secție, toți, la țară.

IONIȚĂ: Au mers și pînă acum.

BRAHARU: Asta pot să confirm și eu: au mers.

CHITLARU: În plimbare. De cînd n-ai mai fost într-o maternitate, Otilia?

OTILIA: De cînd m-am născut.

CHITLARU: Te scoli, mîine dimineață, și te duci prin spitale: vreau să știu de ce suferă oamenii. Nu de ce boli; de asta se ocupă medicii. De ce lipsuri. Te duci prin case de nașteri, te instalezi la Ofițerul stării civile: te informezi cîți se căsătoresc, și de ce se despart. Îi urmărești la tribunale: fiecare om e un caz, o dramă, un film neorealist. Cu ce te ocupi, Dumitraș?

DUMITRAȘ: Pagina de umor.

CHITLARU: Te duci la Morgă.

DUMITRAȘ: Unde?

CHITLARU: Cum ai auzit: la Morgă. Afli de ce se sinucid — se mai întîmplă și asemenea fapte —, cum s-a petrecut accidentul. Nu vreau reportajul senzațional, vreau amănuntul viu, lucid și exact...

DUMITRAȘ: Unde vine Morga?

CHITLARU: Te arunci în fața primului troleibuz, și afli. Am fost acum cîteva zile la un film românesc: *Cerul într-un amurg de toamnă*. L-ai văzut, Manolescule?

MANOLESCU: Nu, dar știu... La Mar del Plata a luat un premiu...

CHITLARU: Pentru cel mai bun generic.

MANOLESCU: Vreți o cronică cinematografică?

CHITLARU: Nu, una economică. Te duci la „Studioul București", te interesezi cine a fost de acord să se facă filmul, cine i-a dat drumul, și cît a costat. Totul pe bază de documente.

MANOLESCU: Și dacă n-o să vrea să mi le dea?

CHITLARU: Le furi. Va trebui să revitalizăm toate speciile gazetăriei. Să infuzăm reportajului ineditul, știrilor promptitudinea, interviului inteligența, meselor rotunde spiritul de controversă, anchetelor — curajul. Să facem din condeiul nostru un instrument de lucru eficient. A, da, să luăm și măsuri organizatorice. Turculeț, desființezi postul de control de jos, de la poartă...

BRAHARU: Perfect!

CHITLARU: Vine cine vrea, rămîne cine poate, ne aflăm într-o redacție, lăsați cetățenii să vină la mine, vă mulțumesc! *(Redactorii au ieșit. Turculeț a reintrat, grăbit.)* Ce e, Turculeț?

TURCULEȚ: Am uitat schema de pagină... Și Manolescu... Vrea să vină la tine.

CHITLARU: Ce urmărește? Vreau să spun: ce dorește?

TURCULEȚ: Habar n-am.

CHITLARU: Să-ți spun eu: întîi să-și mărturisească fericirea că am fost numit. Și pe urmă, pilele.

TURCULEȚ: Adică?

CHITLARU: Că A „vorbește", că B „clocește", că C „vă paște", că D „umblă pe sus", că E „și-a făcut o gașcă", că F „n-ar fi lipsit de calități, dar e comod", că G „e o lepră", că Haș „bea", că I „nu e interesat decît de bani",

că J „tace, dar ăsta e cel mai periculos", că „pe L.M. N.O.P.R.S.T. nu poți pune nici o bază", că V „e suspect", iar de Zet „ce să mai vorbim, că știe toată lumea".

TURCULEȚ: Exagerezi.

CHITLARU: Dimpotrivă. Simplific. Vrei să-ți fac dovada? *(La telefon.)* Manolescu, la mine! *(A închis.)* Ce să fac, Turculeț? Realitatea e, uneori, mai schematică decît unele piese de teatru. *(A intrat Manolescu.)* Poftim, Manolescule. Șezi. Ce e nou?

MANOLESCU: Nimic, tovarășe Chitlaru... Voiam să vă văd... Să vă spun că mă bucur... Din toată inima.

CHITLARU *(lui Turculeț)*: Vezi?

MANOLESCU: Deși — țin să v-o spun —, v-ați înhămat la o treabă grea.

CHITLARU: De ce, Manolescule?

MANOLESCU: Parcă dumneavoastră nu știți? Credeți că se bucură, toți? Nu se bucură, tovarășe...

CHITLARU: Cine?

MANOLESCU *(„discret")*: N-are importanță.

CHITLARU: Totuși?

MANOLESCU: Dumitraș.

CHITLARU: Dumitraș?

MANOLESCU: Așa e că vă surprinde? Și totuși, vă spun eu: ăsta e cel mai periculos.

CHITLARU: Și mai cine?

MANOLESCU: N-are importanță.

CHITLARU: Sînt curios.

MANOLESCU: N-aș vrea să credeți că am vreun interes, dar vă închipuiți că Iosif e mai breaz? Tace, dar lucrează pe dedesubt.

CHITLARU *(lui Turculeț)*: Te-ai convins? De, Manolescule, ce să-i faci? Ăștia sînt oamenii, iar viața — ce mai tura-vura? —, e ca o pendulă: tu îi dai mîna, și ea pleacă în străinătate. *(Lui Manolescu i-a căzut falca.)* Reflectează, te rog, la adevărul ăsta. *(Manolescu a ieșit lovit la mir.)*

TURCULEȚ *(după o pauză)*: Nu înțeleg.

CHITLARU: Ce?

TURCULEȚ: Chestia cu pendula.

CHITLARU: A, chestia cu pendula? O inepție. Dar cum poți să-ți închipui că Manolescu își permite luxul să creadă că șeful lui a rostit o inepție, cînd singura lui menire pe lume e să simuleze că mă admiră? Turculeț, va trebui să te obișnuiești și tu cu ideea că ai în fața ta un nemuritor. Dar nu ăsta e lucrul cel mai grav. Grav va fi cînd o să încep să cred eu c-o crezi tu. Așa se naște complicitatea, falsul, marea minciună. Cea mai periculoasă, fiindcă ia aspectul adevărului. Nu închizi pagina întîi. Îmi lași treizeci de rînduri, pentru un cursiv: *„Iluzia adevărului"*.

TURCULEȚ *(alarmat)*: Ce faci, domnule, eu cînd mai apar?

CHITLARU: Ori apari la vreme, ori dispari din inima mea. *(Turculeț a ieșit. Chitlaru a sunat. A intrat Secretara.)* E lume afară?

SECRETARA: O fată.

CHITLARU: Să intre... *(Și intră, într-un costum național, cu cozi pe umeri, Fata, în interpretarea Ginei, interpreta de pînă acum a Otiliei și a Niculinei Gologan.)*

FATA: Aici e ziarul *Făclia vie?*...

CHITLARU: Aici.

FATA: Înseamnă că nimerii bine. Eu sînt Marcica Tunsu.

CHITLARU: Cum?

FATA: Marcica Tunsu, n-auzi? Din cooperativa de producție „Unu Mai", Ghidici, regiunea Oltenia, și venii, la dumneata, c-o plîngere, s-o dai la ziar cu poză...

CHITLARU: S-auzim. *(Și și-a luat în față o hîrtie.)*

FATA: Eu sînt Marcica Tunsu, scriseși?

CHITLARU: Scrisei.

FATA: Și lucrai pînă la data de unu august, șaizeci și patru, la crescătoria de bibilici. Crescătoria asta de bibilici, de fapt, eu am înființat-o, că, la început, n-a fost nici o bibilică, că eu am adus ouăle, cloșca eu am pus-o, și-au ieșit întîi opt, pe urmă din opt s-au făcut șaizeci, din șaizeci, patru sute, de-am ajuns, la unu august anul corent, crescute, hrănite, îngrijite de mine, la două mii două sute șase bibilici... Așa... Și veni tovarășul Vanghele Ion, nu i-ar mai muri mulți înainte...

CHITLARU: Cine?

FATA: Contabilul — n-auzi? —, că-i văr cu nea Zaharia Lungu, președintele, și zice că de ce să stea Marcica Tunsu la bibilici, și că să treacă Ileana a lu' nea Vlad brigadierul în locul ei, și că eu să mă duc la varniță, să sting var. Zic: „Nu mă duc, tovarășe, că eu am pus bibilicile, că vouă nici nu vă dete prin cap, și am martori toată gospodăria". Zice: „Să treci, Marcico, c-altfel e de rău". Eu, cînd văzui că mi se face o nedreptate, m-am dus la Raion, găsii acolo un tovarăș bun, și-i zic: „Eu sînt Marcica Tunsu..." *(A sunat telefonul.)*

CHITLARU *(în aparat)*: Cum?

FATA: Marcica Tunsu, n-auzi, ori ești surd? !

CHITLARU *(în aparat)*: Bine. *(Și-a închis.)*

FATA: „...că lucrai la bibilici, și să dea ordin să mă ia de la varniță, că eu le-am crescut, eu le-am hrănit, eu le-am îngrijit, și, că, de cînd am plecat, a dat bolești în păsări — holeră aftoasă, de, cum scrie la cărți —, de au ajuns din două mii două sute șase, o mie — ba nu, mint: opt sute, din care ouătoare nici cinci..." Zice: „Bine", c-o să studieze cazul, și că „să te întorci la varniță".

CHITLARU: Și te-ai întors?

FATA: Stai să vezi, mînca-ți-aș ochii, c-aicea devine ca-n filme. Eu, cînd văzui cum merg lucrurile, că eu vorbesc și bibilicile mele mor cu zile, m-am dus la Regiune. Caut, acolo, un tovarăș bun, și zic: „Eu sînt Marcica Tunsu, și venii să protestez în problema bibilicilor, c-asta nu e grijă pentru avutul obștesc", și dă-i și dă-i... Tovarășul ascultă ce am spus, că din opt sute de bibilici n-au mai rămas decît trei sute, și c-o să vină la fața locului, să facă o anchetă, de, să vază: ce și cum. Și trecu o lună, și trecu două, și cînd veni tovarășu, nea Zaharia, președintele, și nea Vanghele, contabilu, nu i-ar mai muri mulți înainte, a zis că la noi nici n-a fost urmă de bibilici, că n-au auzit de problema asta, că poate să facă dovada cu planu', și că Marcica Tunsu vorbește cai verzi pe pereți. Așa că, iote, profitai că venii, acù, cu „Ansamblu", la Festivalul republican de cîntece și jocuri — că eu am cîntat și acum trei ani, și dacă nu era maestrul Chirculeanu, să-i placă de Tița Vasile, să-i dea ei premiul întîi, îl luam eu —, și venii încoace, să dați la ziar.

CHITLARU *(cu o mare tandrețe în zîmbet)*: Și la Festival ce cînți?

FATA: *„Nu vine neica, nu vine..."*

CHITLARU *(ca o taină dulce și sinceră)*: Nu vrei să-mi cînți și mie?

FATA: Eu cînt, dar'mneatale, scrii?

CHITLARU: Ce?

FATA: Păi, ce vorbirăm, de...

CHITLARU: Scriu, Marcica!

FATA: Păi, atunci să-i zic. *(Și în timp ce-i „zice", scena se umple de capete mirate, stupefiate, surprinse de acest neobișnuit „spectacol".)*

PASCALIDE *(intrînd, sincer alarmat)*: Ce-i cu tine, mă Chitlarule, ai înnebunit?

CHITLARU: Da... Și e bine... E perfect... E senzațional! *(La rampă.)* Oameni, nu disprețuiți nebunia! Primul om care s-a închis într-o capsulă de fier, și-a zburat printre stele, n-a fost nebun? Cel care s-a aplecat peste paturile leproșilor, și-a rămas, printre ei, în mijlocul Africii, patruzeci de ani, n-a fost nebun? Anonimul care a străbătut „pustiul fierbinte", acolo unde ia foc carnea pe oase, numai ca să arate ce poate să îndure ființa umană, n-a fost nebun? Oameni, nu vă temeți de nebuni. Feriți-vă de trădători, de caiafe, de iude, și de ticăloși...

REGIZORUL SPECTACOLULUI *(alarmat)*: Termină! Replica asta s-a scos!

CHITLARU: Serios? Cînd? Și eu ce fac?

REGIZORUL SPECTACOLULUI: Descurcă-te!

CHITLARU *(la rampă)*: Stimați spectatori, din cauza unei defecțiuni tehnice, luăm o pauză de un sfert de oră. De acord? Mulțumesc!

SFÎRȘITUL PRIMEI PĂRȚI.

PARTEA A DOUA

Același decor, cîteva zile mai tîrziu.

PASCALIDE: Ce scrii acolo, Chitlarule?

CHITLARU: Un articol.

PASCALIDE: Tu, și la moartea mea, o să scrii un articol.

CHITLARU: Atunci, scot o ediție specială. *(Pascalide a ieșit cu un teanc de manuscrise. Chitlaru a trecut la telefon.)* Manolescu, la mine! *(Au intrat Otilia și Braharu.)* Șezi, Otilia. Braharule, ia loc! *(A intrat Manolescu; Chitlaru a trecut la telefon.)* Turculeț, vino cu telegramele externe de ieri. *(A închis; cu o asprime adîncă, dar controlată.)* Manolescule, materialele tale nu merg. Nici unul. Ia-le înapoi și mai citește-le o dată.

MANOLESCU *(ofensat, oricum...)*: Ieri mi-ați spus că sînt bune.

CHITLARU: De ieri pînă azi, au trecut douăzeci și patru de ore: a crescut exigența. Braharule, îți bați joc de cititori.

BRAHARU: Eu?

CHITLARU: Îi crezi naivi, nepricepuți, sau indiferenți. *(A intrat Turculeț.)* Turculeț, dă-mi pagina. *(Lui Braharu.)* Să-ți dau un exemplu: titlu *(citind)* *„Konrad Adenauer a plecat la Paris, spre a avea o întrevedere cu De Gaulle"*. Ăsta e titlu? Și acum, conținutul telegramei. *(Citind.)*

„Fostul cancelar Konrad Adenauer a plecat la Paris, spre a avea o întrevedere cu generalul de Gaulle." Punct. Vă atrag atenția, că, o asemenea gazetărie e o insultă la adresa cititorilor. Sînt cinci zile de cînd ne străduim să facem altceva...

TURCULEȚ: Și se vede.

CHITLARU: Nu se vede, Turculeț: „se observă". Și m-am săturat de expresia asta: „se observă"... „se observă o îmbunătățire"... Nu vreau să se observe: să sară în ochi. Mulțumesc! Otilia, hai să citim materialul... *(Toți ceilalți au ieșit; după o scurtă pauză.)* Sînt un individ imposibil.

OTILIA: Dumneavoastră?

CHITLARU: Mă cunosc mai bine decît îți închipui: incomod, nestăpînit, brutal... Asta vine din...

OTILIA: Timiditate...

CHITLARU *(surprins)*: Crezi? *(Scurt.)* Dar să lăsăm psihanaliza. Titlul. Ce titlu? *(Citind.)* *„Nașteri premature, căsătorii premature, morți premature"*. Despre ce e vorba?

OTILIA: La o creșă. Am văzut cum sînt îngrijiți copiii născuți înainte de termen. Cu ce devotament sînt salvați: nașteri premature. Am asistat la un proces de divorț: ea — șaptesprezece, el — nouăsprezece ani. S-au cunoscut la opt ianuarie, s-au căsătorit la douăzeci și șapte; la cinci februarie, au intentat acțiune de divorț...

CHITLARU *(în timp ce citește)*: „... Căsătorii premature"... Bun... bun... foarte bine... Perfect... *(A găsit în manuscris o foiță, care l-a surprins.)* Dar ce e asta?

OTILIA: O, vă rog să mă iertați... Nu face parte din articol...

CHITLARU: Versuri? Scrii și versuri? Interesant. *(Citind.)* *„Mustrare"*... *„Lui"*... „Tu niciodată n-ai să știi / Ce-nseamnă visul unei fete,/ Mustrări, melancolii, regrete,/ Și dacă știi, de ce nu vii? / La ora cînd, pe străzi pustii / Se sting amurguri violete"... *(Dînd viză „materialului".)* Merge... În orice caz, versuri clare, inteligibile... Să mai citim o dată. *„Mustrare"*... *„Lui"*... *(Sincer mirat.)* Lui? Cui, „lui"?

OTILIA: Nu pot să spun.

CHITLARU: De ce nu poți să spui, Otilia?

OTILIA: Fiindcă nu vreau.

CHITLARU: Ce înseamnă „nu vreau"? Sînt superiorul dumitale.

OTILIA: Atunci e altceva. Înseamnă că e un ordin. Nu bănuiți?

CHITLARU: Ce să bănuiesc? Știu că ești îndrăgostită. De cine, Otilia? *(Pauză lungă și stingherită.)* ...De mine?

OTILIA *(simplu)*: Da... *(Ieșind din rol.)* Hai să sărim peste scena asta.

CHITLARU: De ce?

OTILIA: Nici n-am repetat-o ca lumea, și e și penibilă... *(Spre culise.)* Maestre... Maestre... *(A intrat, venind din culise, Regizorul.)*

REGIZORUL: Ce e? Ce s-a întîmplat?

OTILIA: Să sărim peste scena asta.

REGIZORUL: De ce?

OTILIA: Fiindcă e falsă. Dealtfel, tot ce se întîmplă, între mine și el, e fals. Mai întîi: cine sînt eu în piesa asta? Da, cine sînt? Autorul dă o indicație sumară: Otilia Pascu, treizeci — treizeci și cinci de ani. Și mai departe? Ce știu despre mine? De unde vin? Ce mi s-a întîmplat, pînă acum? Care e biografia mea? Ce-am trăit, ce experiență de viață am, pe cine am iubit? — fiindcă îmi închipui că nu-mi pretinde nimeni să-mi încep viața, acum, în comedia asta —, ce decepții, ce bucurii am cunoscut? Cine sînt eu în piesă? Eterna secretară, dactilografă, subalternă, care îl iubește pe dumnealui? Puteți să mă lămuriți, să aflu și eu, *de ce*, îl iubesc?

CHITLARU: Are dreptate.

OTILIA: Da, de ce să-l iubesc? Fiindcă e ursuz, mizantrop, ocupat și capabil? În România sînt cel puțin opt milioane de bărbați capabili. O să-i iubesc pe toți? Fiindcă e devotat? În România sînt cel puțin opt milioane de bărbați devotați, o să fac pasiuni, pentru fiecare dintre ei?

CHITLARU: Pe mine m-a convins.

OTILIA: Și poți să-mi explici: ce fel de pasiune fac eu, pentru dumnealui? Îl iubesc, intimidată, din umbră, în ascuns, fără să am curajul să i-o mărturisesc... De ce să n-am curajul, maestre? E oprit prin „hașceme"? De unde ați scos schemele astea, de unde le-ați împrumutat? Unde

e autorul? *(Apropiindu-se de rampă.)* Sînteți în sală? Nu se vede, din cauza reflectoarelor. Maestre, nu vă supărați, explicați-mi și mie rolul, ca să știu ce am de făcut. Nu-mi răspundeți... *(Dezolată.)* Fiindcă nu știți ce să-mi spuneți... Maestre, ați scris pînă acum șaptesprezece piese, le cunosc pe toate, în cîteva am și jucat: n-aveți nici un singur rol bun de femeie... Asta nu vă pune pe gînduri?

REGIZORUL: Lasă-l, că nici lui nu-i este ușor...

OTILIA: Ce înseamnă: „nu-i este ușor"? Dar ce, mie îmi e? Ce te împiedică, maestre, să scrii ca lumea? În țara asta nu se iubește? Oamenii nu suferă? Nu se despart? Nu se mint? Nu se caută? Dați-mi voie... Sînt doamne în sală? Probabil că sînt. Spuneți dumneavoastră, n-am dreptate? În țara asta nimeni nu e părăsit? Nimeni nu e abandonat? Nu se pătimește? Nu se moare? În țara asta nu moare nimeni?

CHITLARU: Dacă ar fi așa, în ultimii douăzeci de ani, s-ar fi dublat populația.

OTILIA: Unde sînt piesele marilor pasiuni? Unde e gelozia, ura, răzbunarea, căința, unde sînt poftele, patimile, chinurile? Unde sînt marile roluri? Unde e Oedip, Lear, Hamlet?

CHITLARU: Vezi că tot la roluri de bărbați revii?

OTILIA: Unde e Fedra, Andromaca, Medeea, maestre?... Unde e Ofelia, că înnebunesc...

REGIZORUL: Astă-seară, ți-ai găsit să te întrebi?

OTILIA: Maestre — vorbesc cu autorul —, poate că nu sînteți informat... Poate că nu cunoașteți oamenii... Hai să stăm într-o seară de vorbă... să vă povestesc eu ce înseamnă treizeci și cinci de ani de viață...

CHITLARU: Dacă stai cu el de vorbă, nu-ți face un rol, îți face un copil.

OTILIA: În orice caz, așa nu se poate... Nu mai merge... Dumneavoastră știți cît iubesc eu teatrul. Dovadă: știu toată piesa, pe dinafară. Dar rolul ăsta, așa cum l-ați scris, nu-l joc. Nu fiindcă nu vreau: fiindcă nu pot. Decît să mănînc tahîn pe scenă, mai bine mă duc acasă și prăjesc chiftele... Sau îmi aranjez și eu o șușanea prin O.S.T.A. Mă fac de rîs, dar, cel puțin, știu pentru

ce... *(Răgușită total.)* Dealtfel, nici nu mai pot să joc, am răgușit, mi s-a spart glasul, sînt afonă...

REGIZORUL: Gina, nu se poate, Gina, mă nenorocești... Vorbesc eu cu autorul să-ți refacă rolul...

CHITLARU *(șoptit)*: Gina, Gina, sînt mărimi în sală!...

OTILIA *(cu glas perfect)*: De unde reluăm? *(Către sufleur.)* Unde am rămas?

CAPUL SUFLEURULUI *(ieșind din cușcă)*: „...Ce să bănuiesc... știu că ești îndrăgostită..."

CHITLARU *(și se reia scena, cu o ușoară, abia perceptibilă nuanță parodică)*: Ce să bănuiesc? Știu că ești îndrăgostită... De cine, Otilia? De mine?

OTILIA: Da.

CHITLARU: Îngrozitor!

OTILIA: Ce e „îngrozitor"?

CHITLARU: Nu-ți dai seama în ce situație tragică ne aflăm? Ori de cîte ori va trebui să-ți acord o primă, n-o să știu dacă îți dau fiindcă o meriți, sau din pricina sentimentelor, neprincipiale, pe care le nutrești față de mine.

OTILIA: Și nutream sentimente atît de curate...

CHITLARU: Pe de altă parte, sînt obligat să mă gîndesc: dacă am ajuns pînă aici, înseamnă că, pe undeva, am greșit și eu. Va trebui să trag toate consecințele...

OTILIA: Ce consecințe?

CHILTARU: Nu știu încă, dar le trag.

OTILIA: A, nu, decît să suferiți din pricina mea, prefer să plec. Îmi cer transferul. La *Femeia*. În cel mai rău caz, la *Săteanca*. Nu, nu, vă rog, nu insistați... Lăsați-mă... Simt nevoia să fiu singură, cu mine însămi. Și să-mi revăd viața.

CHITLARU: Viața e frumoasă, e minunată, o îndrăgim, ea merită să fie trăită. Sper că te-am convins...

OTILIA: Definitiv.

CHITLARU: Atunci e în ordine. *(Otilia a ieșit, a intrat Turculeț.)* Ce e, Turculeț?

TURCULEȚ: Șpalturile...

CHITLARU: Spune-mi, Turculeț, dar cinstit...

TURCULEȚ: Ce?

CHITLARU: Cum se prezintă oamenii? Ca stare de spirit. Mulțumiți?

TURCULEȚ: Cum n-au fost în viața lor.

CHITLARU: Adevărat? Cea mai mare bucurie, cel mai mare cadou pe care puteai să mi-l faci pe ziua de astăzi.

(Au ieșit, s-a tras cortina intermediară; în cabinetul Directorului: Șeful, Băjenaru, Ioniță, Manolescu și Braharu.)

BĂJENARU: Tovarășe director, eu vă spun cinstit, cum v-am vorbit de cînd ne cunoaștem: omul ăsta își face de cap.

DIRECTORUL: De Chitlaru, vorbești?

BĂJENARU: Și eu vă previn: sigur, răspundem toți, dar dumneavoastră o să plătiți oalele sparte. Fiindcă, — cel puțin așa mi se pare mie —, de gazeta asta dumneavoastră răspundeți, nu? Păi, eu nu sînt gazetar de meserie, nu scriu, nu mă bag în chestii redacționale, dar, orișicum, de atîția ani cu administrația, aici, mă pricep și eu: asta e gazetă?

DIRECTORUL: Cum stăm cu vînzarea?

BĂJENARU: N-am avut încă posibilitatea să controlez, dar nici nu mă interesează, chiar dacă ar fi să crească. Ce, noi urmărim succesul, cu orice preț? Asta e gazetă? Așa am fost obișnuiți? Că, vorba aia: noi sîntem, aici, de la numărul unu... Întîi, că mi s-au plîns oamenii. Nu știu, niciodată, cum stau. Schimbă, modifică, transformă, agită, nu lasă oamenii să-și tragă sufletul. Alaltăieri-noapte, a dat gazeta peste cap, după ce am calandrat. Păi, asta costă, tovarășe director, costă tipografie. Plătește el?

DIRECTORUL *(încă „obiectiv")*: Trebuie, totuși, să recunoaștem: gazeta arată mai bine.

BĂJENARU: Formal! Numai formal! Adică, vreau să zic, ca formă. Dar, conținutul?

DIRECTORUL: Și conținutul e mai bun, mai viu, mai variat...

BĂJENARU: Și pe urmă, felul cum se poartă cu oamenii. Să spună dumnealor. Spune, mă Ioniță...

IONIȚĂ: Eu nu vreau să intervin, să nu se spună că sînt subiectiv... Fiindcă a zis că n-am talent, și că n-am ce căuta în redacție. Vă întreb, însă, pe dumneavoastră: așa se vorbește cu un tovarăș, care zace în redacția asta de atîția ani, și muncește — c-am muncit, tovarășe director. Dumneavoastră așa vorbiți cu oamenii?

DIRECTORUL *(flatat)*: Sper că nu.

IONIȚĂ: Zice: „Cine te-a adus pe dumneata, aici?"

DIRECTORUL *(primul semnal de alarmă)*: Cine a pus întrebarea asta? Chitlaru?

IONIȚĂ: De față cu toată lumea.— „Cristinoiu?" Face o pauză mare, se uită la Pascalide, zîmbește, cum zîmbește el ironic, și zice a doua oară: „Șeful?", adică, cu subînțeles, că n-ați fi... Și adaugă: „A greșit! O dată, față de dumneata, și a doua oară, față de redacție..."

DIRECTORUL *(„sesizat")*: „A greșit"? Cine „a greșit"?

IONIȚĂ: Dumneavoastră! Și revine — și cu ce ton! —, „A greșit!" *(Țipînd și bătînd cu pumnul în masă.)* „A greșit!" Eu vreau să vă întreb — și vă rog să fiți convins c-o să întreb și mai sus —, cine e redactor-șef aici, și cine e adjunct? *(A sunat telefonul, a trecut Directorul.)*

DIRECTORUL: O clipă. *(În aparat, nervos.)* Exclus! *(Și a închis.)*

IONIȚĂ: Bazează că are nu știu ce relații, și cu asta crede că mă intimidează pe mine? Eu vin de la țară, tovarășe director, tata, frații mei lucrează în Gospodărie... eu, iertați-mă că sînt emoționat, dar... *(Și e gata să izbucnească în plîns.)*

BRAHARU: Lasă, mă Ioniță, stăpînește-te, ce naiba... *(Directorului.)* Deși, să știți că-l înțeleg... Adică, ce vrea să demonstreze Chitlaru? Că, pînă la el, gazeta n-a existat? Păi, vorba lui, noi sîntem oameni vechi, cu experiență: de la numărul unu... Noi am tras la greu, n-am venit la de-a gata...

MANOLESCU: Să vă dau un exemplu: îi aduc un material. Zice: „Bun, să intre". Vin a doua zi la el, zice: „Manolescule, ți-am citit materialul" — același material —, „la coș!". Zic: — „L-a văzut tovarășul director". — „Să-l publice în ziarul lui, dacă-i place..." *(A sunat telefonul, a trecut Directorul — și mai nervos —: „Exclus!" și a închis.)*

DIRECTORUL *(e clar că abia se stăpînește)*: N-aveți o țigară? *(Îl servește Braharu cu un „Mărășești".)*

BĂJENARU: Nu, intențiile lui sînt clare: și-a făcut o clică: Pascalide, Turculeț, Otilia... că Dumnezeu știe ce-o mai fi și acolo...

IONIȚĂ: Ce să fie, că e!

BĂJENARU: ...Și vrea să pună mîna pe gazetă, c-a și spus-o: „Curățenie! Ce a fost pînă acum e glumă, să vedeți ce urmează..."

DIRECTORUL *(explozie, încă stăpînită)*: Acum vedeți ce dreptate am avut cînd spuneam: „Măsuri radicale! Ajutați-mă să iau măsuri radicale"...? Nu m-ați ajutat...

BĂJENARU: Am greșit... Dacă am greșit, am greșit.

DIRECTORUL: Trimite-l și-n delegație în Suedia!... Dumneata, cu propunerea.

BĂJENARU: Am greșit. Dacă am greșit, am greșit...

BRAHARU: Și e și demagog: a desființat controlul la ușă — intră cine vrea, că e o forfotă pe culoare, de parcă sîntem la bîlci. *(A sunat telefonul, a trecut Directorul; enervarea lui e maximă.)*

DIRECTORUL: Evident! *(A închis.)*

BĂJENARU: Și ce se întîmplă cu cetățenii, care vin la el, e de poveste. E sus la mine o tovarășă, Gologan, s-a prezentat la el cu o plîngere. Ei bine, ce i-a spus, sau, mai exact, ce i-a propus, nici nu încerc să reproduc.

DIRECTORUL: Omul ăsta nu e sănătos...

BĂJENARU: Dar nebunia de alaltăieri-seara, cînd și-a pus lăutari?!

DIRECTORUL: Aici?

BĂJENARU: Că s-a auzit cheful și chiotele pînă jos în tipografie... de mi-a fost a doua zi rușine să dau ochii cu muncitorii...

BRAHARU: Asta nu e grav...

DIRECTORUL *(coarda e gata să plesnească)*: Nu e grav? Nu e grav? „Nu e grav" ai spus?

BRAHARU: Grav e că urmărește să vă compromită pe dumneavoastră, să vă scoată de aici, c-a și spus-o în gura mare: „Pînă nu-l scot, nu mă las". *(A intrat Turculeț.)*

DIRECTORUL *(subit controlat)*: Ce e, Turculeț?

TURCULEȚ: Schema de pagină.

DIRECTORUL: Perfect, las-o aici...

TURCULEȚ: Și fila de Agerpress.

DIRECTORUL: Ce filă?

TURCULEȚ: Comunicatul.

DIRECTORUL: Ce comunicat? *(Luînd fila și citind.)* „Președinția Consiliului de Miniștri... Pentru muncă necorespunzătoare, tovarășul Ion Păscăloiu, ministrul Presei, a fost revocat..." *(Citind încă o dată.)* „Revocat." *(Scandînd.)* „Re-vo-cat!" Mulțumesc, Turculeț, lasă-l la mine... *(Turculeț a ieșit.)* Ei, ce spuneți, tovarăși?... *(Citind din nou, fiindcă nu-și crede ochilor.)* „Pentru muncă necorespunzătoare" — „necorespunzătoare", e clar — „tovarășul Ion Păscăloiu a fost re-vo-cat..."

BRAHARU: Păi, ce, merge la infinit?

MANOLESCU: Și e vorba de Păscăloiu...

IONIȚĂ: Un om vechi.

DIRECTORUL *(interpretînd fiecare silabă)*: „Pentru muncă necorespunzătoare"... Și, vorba dumitale, e vorba de Păscăloiu! *(Euforie, dezlănțuire, revoltă explicabilă: e din nou călare pe situație.)* Și nefericitul, ăsta, de Chitlaru, nulitatea asta absolută, acest impostor, tovarăși, fiindcă altfel nu pot să-l numesc, își închipuie că-i merge? Cu cine, tovarăși? Cu mine? Păi, eu mi-am sacrificat o carieră universitară ca să ridic gazeta asta, și el își imaginează că poate s-o distrugă? *(Culmea furiei.)* Ședință! Ședință urgentă! Redacțională, deschisă! Ședință lărgită, cu invitați din afară! *(Recules, tehnic, aplicat.)* Băjenarule, pregătești, imediat, o informare. Scurtă, o pagină, o pagină și jumătate, dar cuprinzînd tot... Braharule, stai de vorbă cu oamenii! Să spună ce gîndesc, să deschidă gura, să verse tot!... *(A sunat telefonul.)* Da. Evident. Exclus! *(A închis.)* Dacă aflu că a transpirat o șoaptă, vă tai limba, vă spînzur!... *(Ritmul vijelios de dinaintea bătăliilor decisive.)*

BĂJENARU: Cine o să conducă ședința?

DIRECTORUL: Eu.

BĂJENARU: Trebuie un prezidiu.

DIRECTORUL: Trei oameni. Eu, Băjenaru, și Braharu. Manolescule, te scoli și propui prezidiul.

MANOLESCU: E nevoie de un om care să scrie procesul-verbal. Foarte important!

DIRECTORUL: Ioniță. Propune Calamariu. Stai de vorbă cu el, îl pregătești. În general, oamenii trebuie pregătiți să vorbească deschis, curajos, principial, la obiect, să

nu se piardă în amănunte nesemnificative, să arate ce rău imens a făcut acest om, să sublinieze arivismul, carierismul de care a dat dovadă, din prima clipă în care a venit în mijlocul nostru, lipsa spiritului de răspundere, aventurismul care îl caracterizează — totul pe bază de fapte și elemente concrete —, amintind, în același timp, de legăturile lui cu Păscăloiu.

MANOLESCU *(vestea cea mare și salutară)*: A avut legături cu Păscăloiu?

DIRECTORUL: Cei mai buni prieteni, nedespărțiți. „Pa, te pup, mă!"

MANOLESCU: Formidabil! El e prieten cu Păscăloiu, și mie îmi respinge materialele...

IONIȚĂ: Iar eu n-am talent, și n-am ce căuta în redacție...

DIRECTORUL: Ei, lasă, că vedem noi cine zboară din redacție! Chestiunea asta, cu Păscăloiu, o ridici tot tu, Manolescule. Sub formă de întrebare: ce, cum și de unde îl cunoaște pe Păscăloiu, iar, legat de această întrebare: ce poate să ne spună despre viața lui particulară?

IONIȚĂ *(stupefiat)*: A avut viață particulară?

DIRECTORUL: Unde e tovarășa?

BĂJENARU: Care tovarășă?

DIRECTORUL: Care zici că i-a propus...

BĂJENARU: La mine. La mine, sus.

DIRECTORUL: Rămîne la dispoziția ședinței. Stai cu ea de vorbă. A, nu spuneam eu tot timpul: „măsuri radicale! Ajutați-mă să trec la măsuri radicale!" Iată c-a venit momentul, să trec la măsuri radicale! *(A sunat telefonul.)* Evident. Evident. Evident. Evident.

(Și cortina despărțitoare a căzut ca o ghilotină.)

CHITLARU *(la biroul său, la telefon)*: Nu, tovarășă, lasă-mă, tovarășă... M-a întrerupt... Tovarășul președinte? Aici *Făclia vie*. Da. Redactor-șef adjunct Chitlaru. Nu „Sticlaru": Chitlaru, dar n-are importanță. Un singur lucru vreau să știu: au fost, acolo, bibilici? Da, sau nu? Bibilici! Au existat, sau n-au existat? Da, vorbesc. Și da, și nu? Nu înțeleg. Au existat, dar nu mai există... Au dispărut din scripte. Au dispărut din scripte, perfect, dar, în cotețe, sînt? N-ați avut cotețe. Bine. Dar o

crescătoare, Marcica Tunsu, a existat? Cum, nu mai e? De ce nu mai e? E la Festival... A luat premiul întîi? Felicitările mele! Singur c-o să dăm la ziar. Dar la varniță, la varniță de ce-ați trecut-o? Calomnie? Cum calomnie, tovarășe președinte? O treceți înapoi? Cînd? Cînd o să aveți bibilici! Și cînd o să aveți bibilici? Cînd o trece înapoi tovarășa Tunsu? Am înțeles. Joi sînt la voi. *(Strigat.)* Nu, eu n-am nevoie de bibilici! Nu mănînc bibilici! Sînt vegetarian: borș de ștevie! *(A închis; a sunat, a intrat Secretara.)* Tovarășul Ciorei. *(A intrat cel chemat.)* Șezi, tovarășe Ciorei, m-am ocupat de cazul dumitale, se pare că ai dreptate.

CIOREI: „Se pare"? Cînd ți se spune: „se pare că ai dreptate", înseamnă că n-ai, sau mai rău: ai, dar nu ți se face.

CHITLARU: Ai. În general, memoriul dumitale corespunde cu faptele. Am luat legătură cu Salonta, cu întreprinderea, e acolo un director nou, un om foarte cumsecade. E de acord că ai dreptate. Un singur lucru susține că nu corespunde cu realitatea. Dumneata afirmi că ți s-a montat o ședință ca să fii scos...

CIOREI: Am încheierea la mine.

CHITLARU: Iar el zice că nu s-a ținut nici o ședință, și că dumneata ți-ai dat singur demisia, pe motive de sănătate. Care e adevărul? Fiindcă, să-ți spun drept, și mie mi se pare imposibil, absolut imposibil, cu neputință de conceput, să se monteze o ședință și să fie scos un om în asemenea condiții. În orice caz, pleacă la Salonta și ține-mă la curent. *(Ciorei a ieșit, a intrat Pascalide.)* Ce-i cu tine, Pascalide, ai un cap de cioclu.

PASCALIDE: Ăsta e cuvîntul.

CHITLARU: Ți s-au înecat corăbiile?

PASCALIDE: Naufragiu total. Ai văzut comunicatul?

CHITLARU: Nu. Ce comunicat? *(Luînd fila și citind.)* „... Pentru muncă necorespunzătoare, tovarășul Ion Păscăloiu, ministrul Presei, a fost revocat..." Revocat... Ce spui d-asta, Pascalide?

PASCALIDE: Ce să mai spun?!

CHITLARU: Am avut și eu pe lumea asta un prieten, care să mă susțină, și ăla a căzut...

PASCALIDE: Eu ce să mai zic? De cînd am dat telefonul, în numele lui, am intrat în pielea personajului. Mă stimam. Mă respectam. Îmi deschideam ușa și mă lăsam să trec înainte. Mă uitam în oglindă și-mi spuneam: „Ai văzut ce putere ai? Un telefon... Un simplu telefon...“ Și cînd mă credeam mai bine instalat, bomba: revocat...Am fost revocat, Chitlarule, parcă am murit și asist la propria mea înmormîntare. Mă duc să-mi scriu necrologul... *(A ieșit.)*

CHITLARU *(la rampă)*: Vă dau cuvîntul meu de onoare că deși starea mea de spirit — în urma loviturii primite —, este dintre cele mai deprimante, totuși termenul ăsta îmi umple inima de o fericire nemărginită: revocat! Trei silabe de o armonie celestă: RE-VO-CAT! Vor aduce aminte unora dintre tovarăși că nimeni n-a venit pe lume sortit să fie ministru, că nimeni nu e obligat să-și termine viața ca ministru...

(Cortina despărțitoare s-a ridicat, cele două încăperi fac acum una singură, plină pînă la refuz. E prezent întregul colectiv redacțional, pînă la ultimul om. În fund, o masă prezidențială, acoperită cu o învelitoare roșie. În stînga, un pupitru, înarmat cu un microfon. Deasupra prezidiului, o lozincă uriașă: „OMUL, CEL MAI PREȚIOS CAPITAL“.)

CHITLARU *(în continuare)*: Că termenul trebuie astfel înțeles. Ministru? „Un muncitor înarmat, vremelnic chemat la post de conducere.“ Lenin, *Statul și Revoluția*. Editura pentru Literatură Politică, volumul patru, pagina 216...

DIRECTORUL: Poftiți, tovarăși, începem ședința!

CHITLARU *(surprins)*: Ce ședință?

PASCALIDE: Habar n-am! Probabil că mitingul de doliu pentru Păscăloiu.

DIRECTORUL: Tovarăși, deschidem ședința noastră redacțională lărgită, consacrată analizei unor aspecte din munca ziarului. Pentru buna desfășurare a ședinței, e necesar să alegem un prezidiu. Mai întîi însă propunem ca prezidiul să fie format din trei tovarăși. Dacă adunarea e de acord cu acest număr. Punem la vot. *(Și rostește*

formula mecanic fără să mai aștepte votul.) Cine e pentru? Cine e contra? Se abține cineva? În unanimitate, adunarea a votat ca prezidiul să fie format din trei tovarăși. Dacă vrea cineva să facă propuneri din cine să fie alcătuit prezidiul. Poftim, tovarășe Manolescu...

MANOLESCU: Consultîndu-mă cu un grup de tovarăși, propunem ca din prezidiu să facă parte tovarășul director, tovarășul Băjenaru și tovarășul Braharu. *(Și s-a așezat.)*

DIRECTORUL: Cred că nu mai e nevoie să votăm fiecare propunere în parte, că putem să trecem la votarea în bloc. Cine e pentru? Cine e contra? Se abține cineva? Mulțumesc. Rog pe tovarășii aleși să-și ocupe locurile în prezidiu... De asemenea, e nevoie de un tovarăș care să scrie procesul-verbal. Vrea cineva să facă o propunere? *(Fiindcă a ridicat mîna.)* Poftim, tovarășe Calamariu.

CALAMARIU: Pe tovarășul Ioniță.

DIRECTORUL: Mai e necesar să pun la vot? Nu mai e necesar să pun la vot. Poftim, tovarășe Ioniță. De asemeni, prezidiul s-a consultat și a propus ca lucrările ședinței să le conduc eu. Tovarăși, ședința noastră de redacție, cum am mai anunțat, are un singur punct la ordinea de zi: analiza unor aspecte ale muncii din ultima vreme. Pentru ca lucrările să se desfășoare cît mai bine, și pentru ca obiectivele pe care ni le-am propus — îmbunătățirea activității noastre —, să fie atinse, tovarășul Băjenaru a pregătit o informare scurtă... *(„Glumă", zîmbet.)* Sper că e scurtă, Băjenarule...

BĂJENARU: Scurtă, tovarășe director...

DIRECTORUL: ...Care să constituie o bază de discuție, pentru schimbul de păreri pe care vrem să-l avem cu tovarășii din colectiv, schimb de păreri pe care-l dorim cît mai sincer, cît mai deschis, fără menajamente, dar într-un spirit tovărășesc și constructiv. Dau cuvîntul tovarășului Băjenaru, spre a citi informarea. *(S-a așezat; fiindcă și-a adus aminte.)* A, da, încă ceva, vă rog: să nu fumăm. Luăm o pauză la fiecare două ore, dar nu fumăm. De acord? Poftim, tovarășe Băjenaru! *(Băjenaru a trecut la microfon.)*

BĂJENARU: Tovarăși, redacția noastră a înregistrat în ultima vreme — am în vedere ultimele șase luni —, succese însemnate, în toate sectoarele noastre de activitate. Munca a fost mai susținută, și, oricine răsfoiește colecția pe un an de zile, poate să constate că ziarul nostru s-a îmbunătățit, că a devenit mai viu, mai interesant, că e scris mai bine, cu o paginație mai variată, și că și-a lărgit sfera de influență în masele largi de cititori... *(Fiindcă n-a pus punct.)* De cititori. O singură cifră, și făgăduiesc să nu dau mai multe, ne va da imaginea acestor succese. Încă de acum trei luni, am înregistrat o creștere a tirajului, care, în raport cu aceeași epocă a anului trecut, a sporit cu nouă la sută. Toate aceste succese, însă, nu ne pot face să trecem cu vederea lipsurile. N-avem dreptul să le cocolosim, cu atît mai mult, cu cît ele privesc, în principal, activitatea unui tovarăș cu muncă de răspundere în redacție — mă refer la tovarășul Chitlaru. *(Rumoare în sala de ședință, Băjenaru soarbe din paharul cu apă.)* Tovarășul Chitlaru Gheorghe vine în redacția ziarului nostru în anul 1951, adus de fosta conducere. Arivist învederat, carierist, și om fără scrupule, Chitlaru Gheorghe reușește, curînd după venirea lui aici, să acapareze posturi importante: adjunct al secției Viața internă, apoi șef al acestei secții, și, în ultima vreme, înșelînd încrederea conducerii, funcția importantă de redactor-șef adjunct. În tot acest timp, Chitlaru Gheorghe desfășoară o activitate dușmănoasă redacției noastre. Lipsit de calificare profesională, manifestînd indiferență față de studiu, refuzînd necontenit să-și ridice nivelul politic, Chitlaru Gheorghe, duce, în schimb, permanent, o acțiune de subminare a prestigiului gazetei și a conducerii sale, de slăbire a pozițiilor ideologice ale ziarului nostru... *(Fiindcă n-a pus punct.)* Nostru. La adăpostul așa-zisei lupte pentru calitate, și militînd, chipurile, pentru o gazetărie de înalt nivel, Chitlaru Gheorghe a promovat publicarea unor articole greșite și dăunătoare...

DUMITRAȘ *(rumoare în sala de ședințe)*: Care?

DIRECTORUL: O să aveți cuvîntul. Avem colecția aici. Mai departe.

BĂJENARU: Conducerea ziarului, și tovarășul director Cristinoiu, în special, i-au atras atenția, în nenumărate rînduri, cu privire la activitatea sa nesănătoasă, dar Chitlaru Gheorghe, prefăcîndu-se, în vorbe, a accepta îndrumările, a continuat, în fapt, să-și ducă, mai departe, acțiunile. Înconjurîndu-se de oameni lipsiți de experiență, cu o slabă pregătire teoretică, și fără vigilență, Chitlaru Gheorghe a lovit, în schimb, în cadrele de bază ale ziarului, în tovarăși vechi, de o mare experiență, și al căror atașament față de redacție nu poate fi pus la îndoială. Înfumurat, lipsit de simțul răspunderii, respingînd orice critică, Chitlaru Gheorghe urmărea, în fond, destrămarea redacției, pentru ca, în acest chip, să poată acapara conducerea ziarului. Își poate da oricine seama ce s-ar fi întîmplat dacă un asemenea plan ar fi reușit. Trebuie s-o spunem deschis că, în toți acești ani, elementele cele mai pregătite ale colectivului au atras atenția cu privire la activitatea nesănătoasă a lui Chitlaru Gheorghe, cerînd, în nenumărate rînduri, îndepărtarea lui din mijlocul colectivului. Dacă acest lucru nu s-a întîmplat, este pe de o parte fiindcă Chitlaru Gheorghe a știut să-și mascheze intențiile sub o mască de declarații demagogice, iar pe de altă parte, fiindcă — și conducerea va trebui să se gîndească la acest aspect —, fiindcă însăși conducerea a dat, în tot acest timp, dovadă de o prea mare îngăduință, sperînd, mereu, într-o îndreptare a lui Chitlaru Gheorghe. Fapt care nu s-a întîmplat, și nici nu putea să se întîmple. Astăzi, acțiunile lui Chitlaru Gheorghe ne sînt tuturora limpezi. Sîntem încredințați că în ședința noastră tovarășii vor analiza cu seriozitate și simț de răspundere primejdia pe care ele o reprezintă, că vor ști să tragă toate concluziile, adoptînd, în același timp, măsurile organizatorice corespunzătoare. *(Și s-a așezat.)*

DIRECTORUL: Tovarăși, ați ascultat informarea. Fără îndoială că putea să fie mai amplă, dar noi credem, că, și așa, oferă o bună bază de discuție, ce va fi, fără îndoială, aprofundată și amplificată în cadrul ședinței. Cine se înscrie la cuvînt? *(Liniște.)* Hai, tovarăși, cineva trebuie să spargă gheața... *(Liniște.)* Tovarășul Pascalide?

PASCALIDE: Nu... Poate mai la urmă...

DIRECTORUL: Mă rog... Dar eu te înscriu, totuși. Haideți, tovarăși. *(Înscriind după ridicările de mîini.)* Va să zică: tovarășa Otilia, tovarășul Turculeț, tovarășul Dumitraș, tovarășul Manolescu, Ioniță, Braharu... Altcineva? Altcineva? Atunci, eu propun să nu închidem lista — dacă cineva va voi să ia cuvîntul se va înscrie în pauză —, și să trecem la discuții... Are cuvîntul tovarășul... Ioniță.

OTILIA: Eu m-am înscris înainte.

DIRECTORUL: Conducerea ședinței are dreptul să dea cuvîntul, în ordinea pe care o crede potrivită. *(Rumoare, cenzurată de Director.)* Poftim, tovarășe Ioniță...

IONIȚĂ *(a trecut la microfon)*: Țin, de la început, să mă declar de acord cu informarea prezentată de tovarășul Băjenaru, chiar dacă această informare putea să fie, cumva, mai amplă, mai argumentată, și bazată pe mult mai multe exemple concrete.

DIRECTORUL: Just!

IONIȚĂ: Țin, de asemenea, să spun: ar fi fost bine ca ședința noastră să aibă loc cu mult înainte, ar fi scutit redacția de greșeli, ar fi împrăștiat, cu o clipă mai devreme, atmosfera grea, înăbușitoare, ce domnește în colectiv.

OTILIA *(rumoare)*: De unde scoți dumneata: „o atmosferă înăbușitoare"?

DIRECTORUL: O să aveți cuvîntul. Vă rog...

IONIȚĂ: Și chiar dacă tovarășa Otilia neagă, eu vreau să vă spun — și nu e numai părerea mea —, că, în redacție, domnește o stare de spirit nesănătoasă, dăunătoare, pe care a introdus-o și cultivat-o, cu o perseverență demnă de o cauză mai bună, tovarășul Chitlaru. Pe tovarășul Chitlaru îl cunosc de multă vreme, și nu mă sfiesc s-o spun, aici, deschis, nu-l consider un om cinstit. Eu m-am întrebat, întotdeauna, ce intenții are, ce urmărește, pe cine servește?

OTILIA *(revoltă abia stăpînită)*: Tovarășe director, nu se poate: orice nerușinare are o margine...

DIRECTORUL: Vă rog să respectați disciplina ședinței...

PASCALIDE: Asta e „ședință"?

CALAMARIU: Tovarășe director, noi îl rugăm, toți, pe tovarășul Pascalide să nu uite unde se află.

DIRECTORUL *(lui Pascalide)*: Vă rog să nu uitați unde vă aflați, să mă lăsați să conduc ședința, și să nu mă siliți să trec la măsuri radicale! Vă rog... Poftim, tovarășe Ioniță...

IONIȚĂ: Cum spuneam, eu îl cunosc pe Chitlaru de multă vreme. Și sub toate aspectele. S-a pomenit în informare de lipsa pregătirii profesionale. Nu mai insist. S-a vorbit de nivelul său ideologic scăzut. E cunoscut. Dar Chitlaru făcea, cumva, efortul să treacă în ochii tuturor drept un om corect. Ei bine, eu vreau să spun, aici, de față cu întreg colectivul: Chitlaru nu a fost corect. În chestiunile mari ca și în cele mărunte. N-o să mă leg de amănunte, aparent neesențiale, cum ar fi folosirea mașinii ziarului în interese personale, n-o să mai aduc aminte de felul cum s-a autopropus la plecări în străinătate, sînt detalii cunoscute și nu mai vreau să stărui asupra lor. Eu țin să relev un alt aspect. Știți, că, în ultima vreme, el dădea drumul la materiale. S-a întrebat, însă, cineva: după ce criterii? Pot să fac dovada că dădea drumul acelor materiale, aparținînd acelor redactori, de care era, cumva, legat prin interese bănești, sau de un alt ordin...

OTILIA *(furie pînă la criză)*: Ești un nemernic!... Nu te aud, acum, pentru prima oară. La început am crezut că, măcar, tu crezi în ce spui. Sînt sigură: nu crezi... nu ești un imbecil... O canalie!

DIRECTORUL: Tovarășă, te rog...

IONIȚĂ *(furie dezlănțuită)*: Tovarăși... Nu permit... Nu permit! Eu vin de la țară... Tata, mama...!

OTILIA: O canalie abjectă! Vă rog să mă lăsați să plec... Nu mai pot să stau... Mă simt rău...

IONIȚĂ *(pe vacarm)*: Tata... mama... frații mei... toți lucrează în Gospodărie...

DIRECTORUL: Punem la vot, dacă adunarea e de acord ca tovarășa Otilia să părăsească ședința. Cine e pentru? Cine e contra? Se abține cineva? Poftim, tovarășă Otilia, poți pleca. *(Otilia părăsește ședința.)* Mai departe. Poftim...

IONIȚĂ *(așezîndu-se)*: Eu am terminat. Restul depun în scris.

DIRECTORUL: Are cuvîntul tovarășul Braharu. *(Poftindu-l la microfon.)*

BRAHARU *(potolit, cu duhul blîndeții)*: Vreau, de la început, să condamn atitudinea tovarășei Otilia, atitudine, care, n-are nimic comun cu felul în care trebuie să se desfășoare o ședință, în colectivul nostru, și care confirmă, pe deplin, atmosfera de care vorbea tovarășul Ioniță... Vina pentru crearea acestui climat, îi revine, în întregime, lui Chitlaru, care, în loc să sudeze forțele redacției într-un tot, a practicat metoda demagogică a învrăjbirii, folosind pentru aceasta mijloacele cele mai josnice: șoapta, denunțul, insinuarea calomnioasă. În legătură cu demagogia, pe care a folosit-o în interesul formării unei false popularități, vreau să reamintesc de măsura desființării oricărui control la intrare, măsură, care, pune în primejdie securitatea redacției. Pentru toate aceste fapte, ca și pentru nenumărate altele, pe care nu le mai reamintesc, mă declar în întregime de acord cu informarea prezentată, aici, de tovarășul Băjenaru, și cu măsurile organizatorice care decurg, pe mai departe, din acest referat. *(A părăsit microfonul; s-a așezat.)*

DIRECTORUL: Tovarășul Manolescu.

MANOLESCU: Înainte de a spune ceea ce vreau să spun, aș vrea să-i pun tovarășului Chitlaru cîteva întrebări.

DIRECTORUL: Poftim. *(Chitlaru, care pînă acum a tăcut, stupefiat, privind ce se întîmplă în jur — atît de neașteptat și de neprevăzut, încît uneori, ca și cînd n-ar fi fost vorba de el, asculta aproape amuzat —, s-a ridicat în picioare.)*

MANOLESCU: Să ne spună tovarășul: ce legături, cum, și în ce fel, l-a cunoscut pe Ion Păscăloiu?

CHITLARU: Nu l-am văzut în viața mea, nu-l cunosc.

DIRECTORUL *(realmente și sincer surprins de atîta „nerușinare")*: Nu-l cunoști? Uită-te la mine: nu-l cunoști?

CHITLARU: Nu.

DIRECTORUL: Perfect, voi lua și eu cuvîntul. Mai departe.

MANOLESCU: Și, legat de prima întrebare: e adevărat că tatăl tovarășului Chitlaru a fost un mare industriaș?

CHITLARU: Pot să răspund?

DIRECTORUL: Poftim.

CHITLARU: Eu n-am avut tată.

DIRECTORUL: Cum asta, Chitlaru, orice om a avut un tată.
CHITLARU: Sînt copil din flori...
IONIȚĂ *(care notează tot, fiindcă n-a auzit bine)*: Din flori? Să precizeze ce fel de flori...
MANOLESCU: Și, în sfîrșit, a treia întrebare: n-are să-și reproșeze nimic în raport cu morala?
CHITLARU: Nu.
DIRECTORUL: Nu?
CHITLARU: Nu.
DIRECTORUL: Înseamnă că tovarășul are memoria scurtă. Foarte scurtă. Extrem de scurtă. Băjenarule, cheam-o, te rog, pe tovarășa.
BĂJENARU: Imediat.
DIRECTORUL *(fiindcă în sală s-a iscat rumoare)*: Vă rog, să păstrăm disciplina ședinței. *(Și este introdusă, la fel de împopoțonată și de sorcovă, Niculina Gologan.)* Poftim, tovarășă... poftim, aici... Fii, te rog, bună și povestește, de față cu tovarășii, tot ce știi...
NICULINA: Da... Eu, tovarăși, am venit, aici, să mă plîng de un articol apărut în ziarul ce cu onoare conduceți, și care cuprindea o mulțime de calomnii răuvoitoare contra mea, și că umblă să mă scoată din spațiu, că el, cînd ne-am luat, nici buletin de București n-avea, că și l-a scos pe urmă...
DIRECTORUL: Lasă amănuntele, nu sînt importante.
NICULINA: Avocatul zice că da.
DIRECTORUL: Dumneata povestește, tovarășilor, ce s-a întîmplat, aici.
NICULINA: Ajungem și acolo. Și am venit la tovarășul, că eu am încredere în presă, că așa cum îmi spunea și tovarășul Băjenaru, un ziar e un organizator colectiv. Și masele...
DIRECTORUL: Știm asta.
NICULINA: Eu acum am aflat. Și m-am plîns de necazurile mele, că nu e ușor să te scoată din spațiu, fără justificare, mai ales că era spațiul meu...
PASCALIDE: „...că el nici buletin de București n-avea..."
NICULINA *(fiindcă n-a simțit ironia)*: Exact. Cunoașteți cazul?
DIRECTORUL *(cenzurîndu-l pe Pascalide)*: Vă rog... Și dumnealui *(arătîndu-l pe Chitlaru)* ce-a spus?

NICULINA: Întîi, m-a ascultat foarte frumos, și pe urmă... *(Lui Băjenaru.)* Să spun tot?

DIRECTORUL: Tot.

NICULINA: A zis că de ce să stăm de vorbă aici, că n-are nici un rost, că e incomod, și că dacă nu vreau să mergem în altă parte... Zic: „La « Katanga »".

PASCALIDE: Unde?

NICULINA: La „Katanga", că acolo mă duceam și cu un prieten de-al meu, un intelectual de tip nou, și discutam literatură... Și, atunci, dumnealui a spus că de ce să mergem la „Katanga", că mai bine să merg la el acasă, că stă singur, și, că pe urmă, mă conduce unde vreau. I-am spus: „Tovarășe, eu n-am venit, aici, pentru ce crezi dumneata", și altele, care n-are rost să mai insist, fiindcă a tăbărît pe mine, în biroul dumnealui, de m-am și speriat, și am început să strig: „Ajutor!" *(și urlă.)* Ajutor!...

(În clipa asta se produce un mare vacarm în sala teatrului.)

SPECTATORUL REVOLTAT: Nu se poate!... Nu se poate!... Lasă-mă!... Nu se poate... Păi, dacă dumnealui, care e cineva în țara românească, i se întîmplă una ca asta, înseamnă că, mîine, mi se întîmplă mie... Nu se poate... Păi, eu am fost, aici, și am văzut cu ochii mei! Cum dați voie, mă tovarăși, ca dumneaei, care e o persoană la ultima expresie a moralei, să mintă în halul ăsta? *(Și s-a suit pe scenă.)*

DIRECTORUL: Tovarășul?

SPECTATORUL REVOLTAT: Care... „tovarăș"? Lăsați-vă de figuri, lăsați-vă de tromboane... Păi, eu am fost aici, și am văzut cu ochii mei... *(Lui Chitlaru.)* Și dumneata de ce taci, tovarășe, de ce n-o pui la punct? Unde-i responsabilul? Hei, tovarășe *(către Regizorul spectacolului, care a apărut din culise)*, că te văd mai mare pe aici...

REGIZORUL: Tovarășul?...

SPECTATORUL REVOLTAT: Ion Ion, ajustor, Uzinele „23 August" — București, dumneata ce păzești, aici? Cum permiți să se mintă în halul ăsta? Și să bage omul mesa?

REGIZORUL: Tovarășe, așa e piesa...

SPECTATORUL REVOLTAT: Piesă, piesă, dar să se spună adevărul! Că eu am plătit, am luat biletul, prin întreprindere. Ce prăvălie e asta? Restabiliți adevărul, că eu nu plec d-aici! *(Și s-a așezat pe scenă.)*

NICULINA *(Directorului)*: Eu ce fac, tovarășe, mai stau?

ION ION *(Niculinei)*: Liber! Liberează spațiu'!...

NICULINA: Spațiu? Păi ce, eu vreau altceva? *(Înspre prezidiu.)* Tovarăși, urez succes deplin lucrărilor voastre!

ION ION *(Niculinei)*: Ura! *(Niculina a ieșit.)*

O FEMEIE *(din sală)*: Ionele, vino jos! Te rog.

ION ION: Las', că știu eu ce fac. D-aici, se vede mai bine.

REGIZORUL: Gata, continuăm. *(Și a ieșit.)*

DIRECTORUL: Continuăm. Tovarăși, pînă acum au luat cuvîntul mai mulți tovarăși. Este așa o propunere, ca să limităm timpul. De acord? De acord! Are cuvîntul tovarășul Turculeț.

TURCULEȚ *(de la locul lui)*: Eu îl cunosc pe Chitlaru de multă vreme. Pot să spun că sîntem prieteni. A fi prieten, tovarăși, nu înseamnă, întotdeauna, a nu fi lucid, a nu fi obiectiv... Dimpotrivă...

DIRECTORUL: Turculeț, nu te supăra, nu ești la obiect...

TURCULEȚ: Vreau să vorbesc, întîi, de firea, de caracterul lui Chitlaru: e un entuziast, un om care nu se împacă, în nici un chip, cu inerția, cu stagnarea. Stagnarea, tovarăși...

DIRECTORUL: Turculeț, ți-a trecut timpul. Are cuvîntul tovarășul Dumitraș.

DUMITRAȘ *(de la locul lui)*: Eu aș voi să spun un cuvînt despre felul cum m-a ajutat pe mine tovarășul Chitlaru... Și nu numai pe mine. Pe toți tinerii din redacție. Cînd am venit, aici, nu aveam nici un fel de practică. Și puținul pe care îl știu astăzi...

DIRECTORUL: Dumitraș, ceasul nu iartă. Tovarășul Pascalide.

PASCALIDE *(la microfon — solemn)*: Tovarăși! *(Simplu.)* Știu, mi-a trecut timpul, am terminat. *(Și a trecut la locul lui.)*

DIRECTORUL: Atunci, dacă nu mai are nimeni nimic de adăugat, să-i dăm cuvîntul tovarășului Chitlaru, care are, probabil, și dînsul ceva de spus, de comunicat... Poftim,

tovarăşe. *(Chitlaru a trecut la microfon, emoţionat, dar nu vom şti, niciodată, dacă nu e o emoţie simulată, tocmai ca să iasă, mai bine, în evidenţă, caracterul de parodie al autocriticii pe care şi-o face.)*

CHITLARU: Tovarăşi, vă rog să mă credeţi că mi-e foarte greu... *(Vorbeşte, descusut, fără punct şi fără virgulă, repetînd, mecanic, unele fraze, tocmai fiindcă îi este greu să se adune.)* Îmi dau seama că ajutorul vostru... că fără ajutorul vostru... Sigur, n-aş vrea să interpretaţi cele ce spun ca o scuză... ca o justificare.. Eu, astăzi, sînt conştient de greşelile mele... Sînt conştient de greşelile mele... Şi felul cum m-au ajutat tovarăşii, constituie un sprijin, pentru ca să privesc mult mai adînc activitatea mea de aici... Eu, tovarăşi, am greşit, şi foarte profund... Foarte profund... Sînt, însă, obligat, nu să recunosc acest lucru, dar să fac o analiză mai temeinică, şi să descopăr cauza acestor greşeli... Cauza acestor greşeli... Sînt obligat să-mi pun întrebarea, pe care, desigur, că şi-au pus-o şi tovarăşii: de ce? De ce s-au putut petrece asemenea fapte?... Asemenea fapte... Cred, tovarăşi, că a atîrnat foarte greu... foarte greu... faptul, că, în ultima vreme... şi de mai multă vreme... eu am rupt-o cu studiul... cu studiul teoretic... şi nu numai cu studiul... dar, mai ales, am pierdut contactul cu realitatea... Or, atunci cînd pierzi contactul cu realitatea, nu se poate, nu se poate să nu pierzi perspectiva... Eu, tovarăşi, sînt obligat să recunosc, deschis, în faţa tovarăşilor, că am pierdut perspectiva... N-am mai văzut pădurea din cauza copacilor... şi nu întîmplător... nu întîmplător... m-am trezit, astăzi, fără capacitatea de a discerne, aşa cum, pe drept cuvînt, subliniau tovarăşii... Acest lucru trece ca un fir roşu... ca un fir roşu... prin toată activitatea mea... cel puţin din ultima vreme... Eu, am scăpat din vedere esenţialul, tocmai fiindcă mi s-a tocit... şi mai ales fiindcă, nemaistînd pe o poziţie fermă, pierzînd terenul de sub picioare, n-am... nu mi-am dat seama că n-am... sau, mai exact, n-am făcut efortul să am... sau să nu am... fiindcă e clar că n-am... că n-am... că nu am... *(În această clipă,*

se urcă pe scenă, venind din sală, un bărbat între patruzeci și cinci și cincizeci de ani, cu o față liniștită și surîzătoare.).

DIRECTORUL: Tovarășul?...

BRANA: Constantin Brana, noul ministru al Presei. Nu, nu vă deranjați, vă rog... Stau aici... Știam de ședința dumneavoastră, eram informat, și, deși sînt nou în funcția asta, mi-am spus că nu e rău să particip... *(Și s-a așezat pe un scaun lîngă Chitlaru.)*

DIRECTORUL: Tovarășe ministru, ne faceți o mare cinste, poftiți aici, vă rog... *(la prezidiu, bineînțeles.)*

BRANA: Nu, nu, nu vă deranjați... Cum vă spun, deși sînt nou în funcția asta, problemele presei nu îmi sînt cu totul străine... Urmăresc, de mai mulți ani, activitatea ziarelor noastre, presa fiind un sector atît de important... Sînt, deci, cu atît mai mulțumit cu cît ziarul dumneavoastră a făcut în ultima vreme serioși pași înainte... Că a înregistrat succese remarcabile! Noi sîntem la curent cu eforturile depuse de redacție pentru introducerea unui nou stil de muncă. Sîntem informați de aportul personal al tovarășului Chitlaru, de inițiativele care le-a luat, de străduința dumneavoastră, a tuturor, ca să scoateți un ziar viu, interesant, scris cu pasiune... *(Lui Chitlaru.)* Ce faci, mă Ghiță? Ce mai faci, mă băiatule?

CHITLARU *(e limpede că nu l-a văzut în viața lui)*: Bine, mă Costică... Eu m-am aranjat... Tu ce faci?

BRANA: Cum spuneam, stimulați de exemplul vostru, am venit să facem un schimb de experiență, să aud ce spun tovarășii, ce lipsuri mai sînt, ce planuri aveți, pentru ca, preluînd firul, experiența pozitivă de aici, să încercăm s-o generalizăm — nu? — și să tragem, de pe urma ei, toate roadele. Poftiți, tovarăși...

SPECTATORUL REVOLTAT: Ei, să știți că-mi place... Pe cuvîntul meu, că-mi place! *(Către sală, spre locul unde se află nevastă-sa.)* Geto, tu du-te acasă, c-aici se lungește...

DIRECTORUL: Tovarășe, te rog...

SPECTATORUL REVOLTAT: Un singur lucru, dacă îmi dați voie să adaug. *(Și, nepoftit de nimeni, a trecut la microfon.)* Că sînt completamente de acord cu tovarășul. *(Arătîndu-l pe ministru.)* Ziarul este în ultima vreme mult mai bun. Eu sînt abonat. E adevărat că primesc ziarul de marți, vineri, dar e mult mai bun. Mai ales de cînd are și Mica publicitate. Nu pot să spun „foarte bun", dar, în orice caz, mai bun... Asta am avut de precizat. *(A trecut la locul lui.)*

DIRECTORUL: Sigur că mult mai bun, asta e evident pentru toată lumea, poftiți, tovarăși, poftiți... Tovarășe ministru, ați venit la timp, eram la discuții... discuții furtunoase, e adevărat, fiindcă acesta e stilul pe care m-am străduit să-l introduc în redacție: fără menajamente, dar constructiv... extrem de constructiv... *(Subit euforic.)* Hai, cine ia cuvîntul, cine ia cuvîntul? Tovarășul Pascalide?...

PASCALIDE: Eu, tovarășe director, am vorbit, ar însemna să mă repet.

DIRECTORUL: Turculeț, hai, Turculeț...

TURCULEȚ: Tovarășe, ce-am avut de spus, am spus...

DIRECTORUL: Dumitraș... Hai, Dumitraș, să auzim tineretul...

DUMITRAȘ: Să mai vorbească și alții, tovarășe director, că eu am vorbit...

DIRECTORUL: Tovarășa Otilia nu s-a întors? Păcat!... Atunci, să-i dăm cuvîntul tovarășului Braharu. Poftim, tovarășe Braharu.

BRAHARU *(la microfon, evident topit)*: Tovarăși, iau cu plăcere cuvîntul a doua oară, cu atît mai mult, cu cît, prima dată, n-am spus decît o parte din cele pe care voiam să le spun... Munca noastră de presă e o muncă frumoasă... care cere... pasiune...

DIRECTORUL: Evident, fără pasiune, nu faci nimic.

BRAHARU: Adineauri, cînd am luat cuvîntul și am analizat munca tovarășului Chitlaru, îmi dau seama că am pus pasiune. Dar de ce, tovarăși? Din dragoste pentru ziarul nostru, și pentru că tovarășul Gigi Chitlaru stîrnește această pasiune. Prin dîrzenia pe care o pune în muncă. Cred că această latură, acest aspect trebuie să-l

dezvoltăm, dacă vrem să mergem mai departe, înainte, spre noi și noi succese. *(S-a așezat.)*

DIRECTORUL: Poftim, tovarășe Ioniță.

IONIȚĂ *(la „tribună")*: Tovarășul Braharu a spus, exact, ceea ce îmi notasem și eu. De aceea, cu riscul de a repeta ceea ce a afirmat antevorbitorul meu...

DIRECTORUL: N-are importanță.

IONIȚĂ: ...vreau să subliniez un fapt: noi, cînd ne manifestăm nemulțumirile față de deficiențele ziarului, nu o facem într-un spirit destructiv...

DIRECTORUL: Constructiv, tovarășe, în primul rînd, constructiv...

IONIȚĂ: La fel, cînd atragem atenția asupra lipsurilor tovarășului director...

DIRECTORUL: Atrageți, nu menajați pe nimeni, vă rog...

IONIȚĂ: ...sau ale tovarășului redactor-șef adjunct Chitlaru. Noi o facem, fiindcă sîntem stăpîniți de acea sfîntă nemulțumire, de care vorbea, la ultima ședință, tovarășul redactor-șef adjunct Chitlaru, și fiindcă, întocmai ca și el, nu ne împăcăm cu stagnarea... Eu, tovarăși, cum știți, vin de la țară... Tata, mama, frații mei, o rudă de peste deal, toți, lucrează în Gospodărie... Tata e rapsod popular: cîntă din drîmbă...

DIRECTORUL: Foarte bine. Să auzim însă și pe alții... Manolescu...

MANOLESCU *(repezit la tribună, ca să salveze situația)*: Eu țin să spun, că, deși noi am avut, în ultima vreme, o serie de succese incontestabile, ele ar fi putut fi mult mai mari, dacă tovarășul director — acaparat, e adevărat, de atîtea alte sarcini —, ar fi fost mult mai prezent în mijlocul nostru.

DIRECTORUL: Foarte just!

MANOLESCU: Or, adevărul e că — mai ales în ultima perioadă —, tot greul ziarului a stat pe umerii tovarășului redactor-șef adjunct Chitlaru. Tovarășul redactor-șef adjunct Chitlaru, cum să spun eu, e un tanc greu: trage tare. Dar, noi, trebuie să-l ajutăm. Nici un om — oricît de talentat și de bine intenționat ar fi —, nu poate să dea maximum de randament, dacă nu e ajutat. În ce mă privește, îmi iau angajamentul să sprijin redacția, să stau alături de conducere, să învăț din expe-

rienţa tovarăşului Chitlaru, să dau, redacţiei şi ziarului, tot ce e mai bun în mine, pentru ca, împreună cu tot colectivul, să facem din *Făclia vie* un model strălucit al gazetăriei noastre româneşti! *(S-a aşezat.)*

DIRECTORUL: Mai cere cineva cuvîntul? Atunci, să-mi daţi voie să spun şi eu cîteva cuvinte. Tovarăşi, daţi-mi voie să mulţumesc, înainte de toate, tovarăşului ministru al Presei, pentru înalta cinste pe care ne-a făcut-o, venind în mijlocul nostru. În al doilea rînd, să-mi exprim sentimentele de profundă satisfacţie pentru aprecierile atît de măgulitoare pe care le-a avut la adresa gazetei noastre. Aceste aprecieri trebuie să devină pentru noi un îndreptar în munca noastră de fiecare zi... Şi, mai ales, să ne atragă atenţia asupra slăbiciunilor noastre. Astfel, eu nu pot fi de acord cu felul cum au muncit, cel puţin în ultima vreme, unii tovarăşi, ca Braharu, Ioniţă, Manolescu, ca să nu mai amintesc de situaţia, care începe să devină, pentru mine, alarmantă, a administraţiei, girată, cum ştiţi, de tovarăşul Băjenaru. Va trebui să mă consult cu tovarăşul Chitlaru, şi să luăm, urgent, o serie de măsuri. Radicale. Ţin, însă, în acelaşi timp, să subliniez munca, fructuoasă, depusă, în aceeaşi perioadă, de alţi tovarăşi, mă gîndesc la tovarăşul Turculeţ, Pascalide, Dumitraş, la tovarăşa Otilia — păcat că nu e aici —, şi al căror aport, în redacţie, a fost hotărîtor, pentru bunul mers al ziarului nostru. Şi, bineînţeles, să mulţumesc, din inimă, colaboratorului meu cel mai apropiat, tovarăşului Chitlaru, în a cărui activitate, chiar dacă au existat şi unele deficienţe, e bine c-au fost relevate, pentru ca, pe viitor, fiecare dintre noi să-şi privească munca într-un spirit mult mai autocritic. Şi în primul rînd: eu. *(Scurtă pauză.)* Tovarăşi, peste cîteva săptămîni, ziarul nostru împlineşte douăzeci de ani. Evident, în raport cu clepsidra istoriei, nu e mult, dar, în raport cu viaţa noastră, a tuturor, aceşti douăzeci de ani reprezintă două decenii de muncă neobosită, două decenii, în care existenţa gazetei s-a identificat cu existenţa noastră proprie. Să folosim aniversarea ziarului, ca să facem din paginile

noastre un șantier al muncii creatoare, demn de măreția zilelor pe care le trăim. Și, cu aceasta — dacă sînteți de acord —, ridicăm ședința.

(Scena a fost instantaneu evacuată, fiecare participant dispărînd împreună cu scaunul său. Cortina despărțitoare a căzut.)

CHITLARU *(la rampă)*: Asta a fost ședința. Ce urmează? Probabil, o nouă ședință, fiindcă, așa cum înainte de orice ședință, se face o ședință, care pregătește ședința, după fiecare ședință, se ține o ședință de analiză a ședinței care a trecut. Și o nouă ședință, pentru organizarea ședinței viitoare. Deci: ședință!

(Cortina despărțitoare s-a ridicat: în cabinetul Directorului se află: Șeful, Braharu, Băjenaru și Manolescu. Aparatul de radio transmite o muzică grea, solemnă.)

DIRECTORUL *(sfîrșit)*: Ce-mi făcuși, Băjenarule?

BĂJENARU: Nu ne-am orientat.

DIRECTORUL *(agonic)*: Ce-mi făcuși, Braharule?...

BRAHARU: De unde să ne dea, nouă, prin cap că ăsta e prieten cu tot Consiliul de miniștri.

MANOLESCU: Și l-a și adus aici! Urgent! Fiindcă el l-a adus, e clar!

DIRECTORUL: Știam că n-am oameni, că n-am pe cine să mă bazez, dar, la asemenea catastrofă, nu mă așteptam. Crezi că mă iartă Chitlaru? Nu ne iartă, mă, pe nici unul, ăsta ne urmărește pînă în pînzele albe. Și are și dreptate: aia a fost informare, Băjenarule?

BĂJENARU: Scurtă, tovarășe director.

DIRECTORUL: Așa ne-am înțeles noi să luați cuvîntul?

MANOLESCU: Dar, la sfîrșit, ședința s-a îndreptat...

DIRECTORUL: Nu s-a îndreptat, Băjenarule, nu s-a îndreptat, Braharule, nu s-a îndreptat, Manolescule, nu s-a îndreptat nimic. *(În această clipă, aparatul de radio transmite:* „Buletin de știri: Azi la ora douăsprezece a avut loc instalarea noului ministru al Presei, Constantin Brana... Au luat parte..." *(Directorul s-a repezit și a închis aparatul de radio.)* Azi la ora douăsprezece?

BRAHARU: La douăsprezece!
DIRECTORUL: La douăsprezece, a spus?
BĂJENARU: Fix.
DIRECTORUL: Păi, acum ce oră e?
BĂJENARU: Douăsprezece și douăzeci.
DIRECTORUL: Precis?
BĂJENARU: După radio.
DIRECTORUL: Atunci, ăsta cine a fost? *(În furie crescîndă.)* Cine a fost ăsta? Cine a fost ăsta? Ăsta cine a fost?

(Și au rămas toți într-o poză încremenită.)

CHITLARU *(la rampă)*: Cine a fost ăsta? Vă dați seama că nu-l cunosc. Că nu l-am văzut în viața mea. Și totuși, știu foarte bine cine a fost. Un personaj ciudat. Un om pe care îl poți întîlni, în același timp, oriunde și pretutindeni. În orașe, la sate, în trenuri, pe stradă... Ia înfățișări diferite: e cînd muncitor, cînd țăran, soldat, sau student... Are toate vîrstele, e tînăr sau bătrîn, e uneori femeie, alteori bărbat, dar știe tot, observă tot, nu-i scapă nimic, nu poate fi indus în eroare, gîndește, judecă și sancționează. *(Confidență la public.)* E Opinia Publică... Oamenii... Stimați spectatori, de aici înainte piesa noastră o poate lua pe mai multe căi, se poate desfășura în variante diferite. De pildă...

(Poza încremenită a Directorului și a oamenilor săi se animă.)

DIRECTORUL *(aceeași replică, același ton)*: Cine a fost ăsta? Cine a fost ăsta? Ăsta cine a fost?
BRAHARU: Cine să fie? Ministrul, clar! Probabil că instalarea n-a avut loc azi, ci ieri, și au greșit ăia de la Radio.
DIRECTORUL: Limpede! Lăsați-mă, lăsați-mă, vă rog! *(Sunînd, a apărut Secretara.)* Chitlaru!... N-am oameni, n-am pe cine să mă bazez. *(Băjenaru, Braharu și Manolescu au ieșit, Directorul a deschis aparatul de radio; o muzică plăcută și odihnitoare.)* Intră, Chitlarule, ia loc... ce mai faci?
CHITLARU: Bine, tovarășe director.
DIRECTORUL: Cu inima cum stai? Îți dau cuvîntul meu de onoare, că, în timpul ședinței, numai la inima dumitale

mă gîndeam. *(Dezolare.)* Ce spui, ce oameni?! Ţi-ai dat seama că eu am încercat să-i temperez... Tot timpul am încercat să-i temperez...

CHITLARU: Mi-am dat seama.

DIRECTORUL: Ce să-i faci, mă Chitlarule: ăştia sînt oamenii şi cu ăştia defilăm, cu ei trebuie să lucrezi, alţii n-ai de unde să importi... Dar, pînă la urmă, şedinţa a fost bună... Foarte bună... Am văzut şi reacţia ministrului... Ei, cînd pleci în Suedia? Că azi-mîine trebuie să pleci... Să profiţi, să te odihneşti, să nu te gîndeşti la nimic, să-ţi vezi de sănătate. Te rog!

CHITLARU *(la rampă)*: Asta ar fi varianta optimistă... Vreau să vă previn, însă, că lucrurile nu sînt chiar atît de simple... Că se pot desfăşura şi altfel!

DIRECTORUL *(aceeaşi poză, aceeaşi replică, acelaşi ton)*: Cine a fost ăsta? Cine a fost ăsta? Ăsta cine a fost?

BRAHARU: Nu mai înţeleg nimic...

BĂJENARU: Nu pricep...

MANOLESCU: Să dăm un telefon la Minister.

DIRECTORUL: Just! *(A sunat Secretara.)* Ministerul! *(Secretara a ieşit.)* Cine putea să fie? A spus clar: „Azi, la amiază, a avut loc instalarea!" *(A intrat Secretara.)*

SECRETARA: Aveţi legătura.

DIRECTORUL *(la telefon)*: Cabinetul ministrului? Aici ziarul *Făclia vie*, redactor-şef Cristinoiu. Tovarăşul ministru e acolo? Da... E încă acolo? Cu tovarăşii... Spune-mi, te rog: de cînd? De azi-dimineaţă de la opt? N-a ieşit din Minister. Altă informaţie: tovarăşul ministru are vreun adjunct? Nu. Vreun secretar general? Nu. Mulţumesc. *(A închis, s-a recules, şi-a revenit; e din nou stăpîn pe situaţie.)* E limpede! N-a fost ministrul! Şi, la urma urmei, de ce să-mi sparg capul să cercetez?... Nici nu mă interesează... Nici nu vreau să ştiu, nici nu ţin să aflu... Aici a fost şedinţă... Bună... Tare... Principială... Şi-au spus oamenii cuvîntul... Deschis, cinstit, constructiv... Nu e aşa, Braharule?

BRAHARU *(euforie crescîndă)*: Sigur, tovarăşe director...

DIRECTORUL: Pe bază de fapte, concrete şi verificate. E obligaţia mea să ţin seama de ce spune colectivul, şi să trec la măsuri radicale. *(A sunat, a intrat Secretara.)* Chitlaru, la mine! Lăsaţi-mă, vă rog... *(Au ieşit, a sunat*

telefonul. Directorul şi-a regăsit aplombul.) Da. Evident. Exclus! *(A închis, a intrat Chitlaru.)* Ascultă Chitlarule, uite ce vream să-ţi spun...

CHITLARU: Ştiu, tovarăşe director.

DIRECTORUL: De unde ştii?

CHITLARU: De pe figura dumneavoastră. Faceţi parte din acea categorie de oameni, cordiali, deschişi, cărora li se citeşte, totul, pe faţă...

DIRECTORUL: Bine că-mi recunoşti şi mie o calitate!

CHITLARU: Faceţi parte din acea categorie de oameni care nu sînt periculoşi cînd sînt trişti, neliniştiţi sau loviţi. Atunci sînteţi bun, milos, înţelegător, tandru. Faceţi parte din acea categorie de oameni, care devin primejdioşi cînd sînt bine dispuşi, euforici, frenetici, fericiţi. Atunci sînteţi în stare de toate crimele. Ştiu, tovarăşe director: plec. S-a terminat.

DIRECTORUL *(ameninţări obscure)*: Nu s-a terminat, Chitlarule: abia începe!

CHITLARU: Ce mi se poate întîmpla, în cel mai rău caz? Să mor. Şi povestea asta cu moartea e destul de simplă: unii mor, alţii se sting.

DIRECTORUL: Da? Şi eu din ce categorie fac parte?

CHITLARU: Dintr-a treia: dumneavoastră sînteţi mort de mult, dar n-aţi aflat, încă. *(Chitlaru a trecut la rampă.)* E versiunea pesimistă. După cum, nu e exclus ca lucrurile să se desfăşoare altfel. Şi din ce mă gîndesc mai bine, îmi dau seama că ipoteza ultimă are toate şansele să fie cea valabilă. Ca Opinia Publică să fi ajuns unde trebuie. Să-şi spună cuvîntul şi să convingă. Acum înţeleg de ce a ţinut autorul ca Opinia Publică şi Ministrul să aibă aceeaşi înfăţişare. A urmărit un simbol de o semnificaţie preţioasă: a încercat să sugereze că aspiraţiile cele mai nobile şi mai înalte ale oamenilor se personifică în înfăţişările cele mai simple şi mai anonime, ca în basmele de aur ale copilăriei...

(Din nou tabloul încremenit al Directorului şi al colaboratorilor săi „fideli", care se animă.)

DIRECTORUL *(aceeaşi replică, acelaşi ton)*: Cine a fost ăsta? Cine a fost ăsta? Ăsta cine a fost?

MINISTRUL *(intrînd)*: De ce încercați să descifrați un mister... care nu e mister? Nu puteți înțelege un lucru elementar, că am fost și aici și acolo? Nu e obligația unui ministru să fie, permanent, pretutindeni? Informat de tot ce se întîmplă și acționînd prompt? De pildă, aici. S-a umplut paharul! Nu mai merge! Metodele astea s-au perimat! Tovarășe redactor-șef, sînteți re-vo-cat! Din această clipă, conducerea gazetei o ia tovarășul Chitlaru! *(Lui Braharu, Băjenaru și Manolescu.)* Cu dumneavoastră vom vedea ce e de făcut. Personal, sînt înclinat să cred că puțin. Dar, oricum, să nu ne grăbim. *(Lui Chitlaru.)* Tovarășe, vă doresc succes!

(Cortina despărțitoare a coborît, biroul lui Chitlaru e în penumbră, sînt aprinse lămpile de masă, Pascalide scrie la biroul său, Chitlaru corectează niște manuscrise, la masa lui.)

CHITLARU *(ridicînd, după o pauză, ochii din hîrtii)*: Pascalide...

PASCALIDE: Da...

CHITLARU: Mă asculți?

PASCALIDE: Da.

CHITLARU: Ce ai spune, Pascalide, dacă ți-aș anunța că, acum două ore, am fost uns redactor-șef?

PASCALIDE *(în timp ce continuă să scrie)*: Ce aș spune? Că, în perioada de trecere de la capitalism la comunism, crește tot ce e mai frumos, dar că iese la iveală și tot ce-i mai josnic și mai decăzut în om. De aceea comandamentele mele morale, pentru această vreme, sînt trei: să nu te miri, să nu te plîngi, să nu te sperii. *(Și a ieșit cu manuscrisele; a intrat Turculeț.)*

CHITLARU: Ce e Turculeț?

TURCULEȚ: Au început să iasă paginile de la calandru. *(Și dă să plece.)*

CHITLARU: Stai, nu pleca, să te întreb ceva: ce-ai spune, Turculeț, dacă te-aș anunța că, acum două ore, am fost uns redactor-șef?

TURCULEȚ: Că în douăzeci de ani, de cînd lucrez aici, am văzut multe, dar n-am timp să le comentez. Eu sînt dintre aceia care „fac". Fac gazeta... *(A ieșit. A intrat Otilia.)*

CHITLARU: Ce e cu dumneata, la ora asta, în redacție?

OTILIA: Sînt „cap limpede".

CHITLARU: „Cap limpede"... Iată omul care îmi trebuie... Ce-ai spune, Otilia, dacă ți-aș anunța că, acum două ore... am fost dat afară?

OTILIA *(sufleurului)*: Nu-mi sufla. Nu merg după text. *(Lui Chitlaru.)* Improvizăm. Întreabă-mă încă o dată.

CHITLARU: Ce ai spune dacă ți-aș anunța că, acum două ore, am fost... dat afară?

OTILIA: Că mă bucur. Asemenea experiențe nu strică. Erai prea sigur de dumneata și pîndit de o eroare mortală: încredințat că nu poți greși. Îți dai seama ce fals mi-a scris autorul rolul, cînd îmi cerea să te iubesc, de la începutul piesei? *(Scurtă pauză.)* Dar în timpul ședinței, cînd te-am văzut intimidat, năucit sub ploaia de injurii, neînțelegînd ce se petrece, o imensă simpatie, de data asta reală și adîncă, s-a revărsat în inima mea.

CHITLARU: Asta înseamnă că ai putea să începi să mă iubești...

OTILIA: De ce vorbești prostii? E absolut obligatoriu să pregătim *hapy-end*-ul piesei, să-i asigurăm, autorului, succesul de casă?

CHITLARU: Atunci?

OTILIA: „Atunci?"... Dacă într-adevăr ai fost dat afară, trebuie să te aștepți la zile grele... La multe zile grele, cînd nu-ți mai sună telefonul, cînd nimeni nu-ți bate la ușă, cînd prietenii cei mai buni îți uită adresa, cînd o liniște grea se face în jurul tău... În asemenea zile, un om, care vine să te caute, e foarte prețios, fiindcă e om.

CHITLARU: Dumneata ai veni, Otilia?

OTILIA: De ce vrei să-mi smulgi declarații grave? Cred că aș veni. În clipa asta, cred că aș veni. Și știi de ce? Fiindcă disprețuiesc prea tare lașitatea. Între un criminal, și un laș, criminalul mi se pare mai puțin deplorabil, fiindcă își asumă, oricum, niște riscuri.

CHITLARU: Te iubesc, Otilia...

OTILIA: Ce vorbești? ! Nu vrei să mă și săruți?

CHITLARU: Nu. Altceva... Să-mi răspunzi la o altă întrebare: ce-ai spune dacă ți-aș anunța, că, acum două ore am fost... uns redactor-șef?

OTILIA: Aș rîde în hohote, și ți-aș spune că abia de aici încolo va trebui să veghez pe lîngă dumneata: ca să nu ți se urce la cap! *(Și a ieșit.)*

CHITLARU *(la rampă)*: Stimați spectatori, ați văzut variantele posibile, dumneavoastră sînteți liberi să vă alegeți, fiecare, finalul care vă convine. În ceea ce mă privește, vă făgăduiesc — oricum s-ar desfășura faptele —, să rămîn ce am fost toată viața: un om simplu, egal, împăcat, gata să întindă mîna primului-venit, care vine să-i spună cinstit: „bună ziua!". *(Devenit Prezentator.)* Și cu aceasta, spectacolul nostru a luat sfîrșit. În epilogul la *Cum vă place*, Shakespeare cerea ca actorii să fie aplaudați. Autorul nostru, nefiind încă un clasic, n-are această pretenție.

(Și în timp ce se înclină în fața publicului, cade . . .)

CORTINA TEATRULUI

iunie 1966 — mai 1967

Piesa văzută de:

RADU BELIGAN
artist al poporului

Am jucat în multe piese de Baranga: *Iarbă rea, Anii negri, Rețeta fericirii, Opinia publică, Simfonia patetică, Viața unei femei,* iar de omul-Baranga mă leagă o prietenie, veche și statornică, de aproape patruzeci de ani. Despre dramaturgul Baranga, criticii de specialitate au scris, de la debutul lui, cu justețe. Au relevat calitățile sale de constructor, verva lui scăpărătoare, lirismul care îi străbate toate piesele, ca un filon de aur, psihologia nuanțată a personagiilor, siguranța replicilor lui, totdeauna percutante. Îndrăznesc însă să spun că toate aceste daruri sînt doar fața vizibilă a ghețarului. Cei care au lucrat cu el, și numai ei, o cunosc și pe cea ascunsă. Astfel, puțini știu cu ce grijă, împinsă pînă la manie, își cioplește Baranga replica. Un „cum", un „fiindcă", un „dacă", pus la loc nepotrivit, îi dau o stare de spaimă și de exasperare. Baranga își sculptează textul și în timpul repetițiilor și în „generale" și după premieră, la al patrusutelea spectacol. Dar această preocupare pentru acuratețea replicii e doar o parte a exigenței lui. Repetam în *Opinia publică*, la Teatrul de Comedie, în regia lui Mihai Berechet. În versiunea pe care o repetam, exista un rol, poate că cel mai „gras" din piesă, un soi de comentator al sălii de spectacol: replica și hohotul de rîs. În „generale", cinci zile înainte de premieră, vine Baranga la mine — eram directorul Teatrului de Comedie — și-mi spune: „M-am hotărît. Am tăiat rolul". Mărturisesc, am avut impresia că a înnebunit. „— Cum asta? De ce?" „— Nu e necesar!" Au urmat discuții furtunoase cu întregul colectiv scandalizat — repet: era rolul cel mai suculent al piesei —, dar Baranga a rămas neclintit.

În schimb, în seara premierei, în acea clipă sfîntă, cînd aştepţi reacţia sălii, cînd trăieşti marea verificare şi verdictul publicului, am văzut că Baranga avusese dreptate: rolul nu era necesar! Am pierdut douăzeci de aplauze la „scena deschisă", dar am cîştigat ceva mult mai preţios: o concizie dramatică şi un laconism artistic, superior.

În *Viaţa unei femei* exista, spre finalul piesei, o scenă de umor tordant. Repetam la Teatrul Naţional, după versiunea apărută în revista *Teatrul* şi abia aşteptam să ajungem la scena respectivă, în care toţi actorii aveau replici de un efect sigur.

Tot în „generale" şi tot cîteva zile înainte de premieră, Baranga, — era regizorul spectacolului —, a cerut textul suflerului, şi a tăiat, nemilos şi cu furie, întreaga scenă. De data asta, ne-am aflat la un milimetru de dezastru, fiindcă eram loviţi toţi interpreţii. „— De ce ai tăiat scena, meştere?" „— Fiindcă nu e la locul ei".

Şi, din nou, în seara premierii, ne-am convins că Baranga a văzut bine: scena, dacă am fi jucat-o, ar fi avut un succes teribil, dar „nu era la locul ei", era o altă arie, dintr-o altă operă.

Cu o asemenea exigenţă, cred şi eu că îţi dă mîna să ai talent. Şi cum să nu-l iubesc pe acest om de care mă leagă patruzeci de ani de visuri şi de speranţe, patruzeci de ani care înseamnă, la urma urmei, toată viaţa lui şi a mea?

1977

TRAVESTI

COMEDIE TRAGICĂ ÎN TREI ACTE

Marcelei Rusu

Travesti

Cine nu-l cunoaşte pe Baranga îl crede un om vesel, dispus în orice clipă să glumească, să ţie şueta cu plăcerea celor ce umplu cafenelele de dimineaţa pînă seara. Nu ştiu de ce îl bănuiesc îngîndurat, distilînd cînd nu scrie, şi scrie des, texte subţiri din cărţi rare pe care mi le citează cînd punem ţara la cale pe străzi. Ştiu că a adunat superbe tablouri şi că are o memorie, n-aş zice fenomenală, dar redutabilă, citîndu-ţi cînd vrei versurile cele mai neobişnuite, ceea ce înseamnă că e şi colecţionar de poezie pentru aleşi. Răuvoitori şi bîrfitori vorbesc despre el ca despre un autor ce ţine numai să distreze lumea, dar eu, văzîndu-i ultima comedie, i-am spus că e un tragedian ce nu s-a descoperit. Replica lui memorabilă presupune lecturi întinse şi o şcoală de teatru cum au puţini din frecventatorii Thaliei. Într-o suită triumfală, piesele lui au înregistrat una după alta un succes monstru la public, fapt care ar da de bănuit pentru că se ştie cît sînt de labile gusturile largi. Baranga însă e un moralist subţire şi trebuie să-l recunoaştem ca atare. Totdeauna cu o mişcare înainte, cum se spune, odată cu punerea în scenă a comediilor sale, el reuşeşte să fie la zi, să zguduie parterul de rîs cu humorul său avînd adresă imediată. Pamfletar redutabil, un articler de primă mînă, autorul lui *Mitică Blajinul* ocupă scena publică de peste treizeci de ani şi dacă nu are presă, cel puţin presa meritată, asta se datorează obiceiului de a nu face frumos şi mai ales de a spune lucruri neplăcute, chiar acolo unde alţii preferă să tacă. Cred că şi-a risipit contingente întregi de falşi amici, numai pentru că nu suportă lipsa de francheţe. Curtat şi linguşit de interesaţi, el le întoarce spatele şi suportă mai curînd un duel cu un adversar inteligent decît bîlbîiala amicală a unor interesaţi. Asta nu-l scuteşte

de a avea antipatii evidente, de a contesta în gura mare. Ce vreau să spun? Că fiind conştient de valoarea sa, Baranga nu impune nimănui schimbul de amabilităţi. Deliberat, cred, nu a dorit să rămînă între înalte şi subtile alambicuri de cuvînt; om de agoră, cuvîntul lui e verde şi merge la inima celui de lîngă el. Azi, cînd teatrele s-au mai golit de spectatori şi lumea preferă să stea în faţa televizorului, la piesele lui Aurel Baranga zăresc cozi interminabile şi aud cuvîntul de aur pentru un autor dramatic: „Nu aveţi un bilet în plus?" Să fie acest individ chiar atît de slab de înger şi să facă concesii gustului public? Nu e adevărat. Cu un ochi sagace, Baranga vînează ironia din zbor şi, cunoscînd tainele unui meşteşug vechi cît tragedia, construieşte cu repeziciune piesă după piesă, ţinînd mulţimile într-un fel de isterie homerică, manifestată prin rîs galopant. Scriitor profesionist, gata oricînd să răspundă la apelul vreunei redacţii sau să prezideze o şedinţă culturală, fostul medic, abandonîndu-şi sculele din vocaţie, străluceşte în carul de triumf al literaturii noastre şi, oricît ar dori unii, locul său nu i-l poate lua nimeni.

Că domnul Aurel a săvîrşit şi poezii o ştiu puţini. Mai de mult, numele său sau pseudonimul său puteau fi întîlnite în reviste ca *Alge* şi *Unu*, protestatar împotriva osificaţiei academice în artă, laolaltă cu o splendidă generaţie ce a născut, de fapt, o literatură foarte modernă fără să vrea şi să spere, dacă ne gîndim la resurecţia suprarealismului în Europa zilelor noastre. În 1933, cînd poetul avea douăzeci de ani neîmpliniţi, scrie poemul *Dimineaţa de apocalips (Poeme cu orbi* — colecţia *Alge.)* Era cu 12 ani înainte de dezastrul de la Hiroşima. Citiţi poemul şi spuneţi-mi dacă nu l-a anticipat cutremurător: „Iată / noaptea zilei / ne aşteaptă / pe ultima treaptă // Într-o dimineaţă / de gheaţă / om, casă, cal, cîine, / Vom fi despicaţi / ca o pîine, / ce se frînge şi plînge, / neagră / de fontă, de moloz şi de fum. // Unde alergi / pe ce drum / fată de vată, / de sînge, de scrum, / zidurile se dărîmă / n-a rămas nici o fărîmă / de cer, mîinile de os / şi fier, / ochii de zmeură / carne şi pleură, / oameni şi vite, păr şi copite, / amestecate sînt toate. // Nu mai e nici un pămînt / Urletul s-a făcut cuvînt / şi, în fiecare vorbă, / fierbe limfa ca o ciorbă. // Marea nu mai are maluri / fierbe iod, încins, în valuri, / doar corăbii / galioane, / şi defunctele fanioane / doar orbite, / logodite / cu morminte părăsite // Morţii mor în cimitire, / sub sicrie, coviltire / de sulfură şi de zgură, / pe perete, un erete, / pielea s-a făcut burete, / cade în fîşii de plete, / peste soare plouă sînge / peste lună şi meninge / fulgeră cu foc / şi ninge. // Cine ţipă, / cine plînge? // Am ajuns în cer, / în iad. / Totul e departe, / mîinile, chircite, cad / ostenite, moarte. // Doar în oase, / argiloase, / se înscrie un cerc / pecete. / Pipăi, caut un perete // Nu mai văd / se stinge noaptea de atîta întuneric / fulger — orb / de şarpe, corb, / ziua geme, se încinge, încă speră şi încearcă / să se facă o ciupearcă / răsucită luciferic. / Aburi negri sorb // Doamne, bătrîne, / doamne,

stăpîne, ţi-a căzut mustaţa, / te-a mîncat mătreaţa, / ai murit printre aghiazme, / otrăvit de miazme. / Heruvimii, îngerii / zac în Valea Plîngerii, / pe aripe cu cenuşă // Mătuşă, fecioară, sfîntă vioară / coboară, / fă luna să scapete, / să lapede, să capete pruncul pietros / cu ochiul sticlos, / cu burta ca turta / cu mîna pătrată, / mătuşă prea curată, / zboară spre noi / prin noroi, / prin ceaţă, prin apă, prin vin, / prin golul prea plin, / Amin!"

Mai tîrziu, cînd noaptea fascismului coborîse peste ţara aceasta bună, Baranga scria poeme de taină, poeme de lampă şi poeme de veghe. Poetul trecuse de faza romantică a cîntării melancolice a provinciei:

Domnişoarele, triste glicine, se stingeau de singurătate,
De dorul efebilor plecaţi
Lîngă domnii gravi ca propriile lor portrete.
Agonizau în scrumiere ţigări parfumate
Lîngă cupele pe jumătate goale
Şi oamenii îşi purtau în şezlonguri tristeţea
Ca la un spectacular concurs de regate [...]

unde, fără acest ultim vers, ne-am crede în plin Samain. Ca un personaj din *Jurnalul* lui Gide, el ciocănea cu familiaritate statuile:

Ce nostimi devin domnii ăştia gravi,
Urcaţi pe socluri de bronz,
Îmbrăcaţi în redingote,
Guleraţi şi senini...

Era o vreme de pace cînd puteai întinde cuiva o cupă de somn, dar iată că vin anii războiului şi-atunci coborîrea în cetatea de sub duşumea devine obligatorie:

Revăd obiectele domestice cu interes speriat,
Creionul ascunde o mină neexplodată,
Foarfecele o ghilotină,
În călimară e un univers torţionar.
O mînă duşmană mi le aşează pe masă
Masa e o celulă, o carceră,
Scrinul un căruţaş cu un bici,
De clanţa uşii atîrnă o pereche de cătuşe...

Cineva îi porunceşte poetului: „Rîzi!" şi el nu reuşeşte, copacii ţes din rădăcinile lor hamace pentru somnul morţilor. Rezistenţa s-a născut. Dincolo de protestul manifestat iată acest poem superb:

Îţi repet: va trebui să înălţăm
monumentul tristeţii,
Să săpăm o fîntînă,
În fîntînă o altă fîntînă,

În mijlocul fîntînii
O fîntînă mai mică.
În fîntîna mai mică.
O altă fîntînă.
În fîntînă
O fîntînă
Și încă o fîntînă
În care vom săpa o fîntînă
Și-n mijlocul ei
O fîntînă mai mică.
Pînă la cea din urmă,
Ultimă fîntînă,
O lacrimă . . .

Spuneam că Baranga e un poet tragic care se ignoră. Mă rectific Nu se ignoră. Citiți *Travesti.*

EUGEN BARBU

1977

Premiera absolută a piesei: *13 februarie 1969*

DISTRIBUȚIA

Alexandra Dan	*Marcela Rusu*
Titi Precup	*Const. Bărbulescu*
Dumitrașcu	*Victor Moldovan*
Boiangiu	*N. Gr. Bălănescu*
Savu	*Cosma Brașoveanu*
Vasiliu	*Nicolae Brancomir*
Natalița Graur	*Alexandra Polizu*
Secretara	*Catița Ispas*
Fanache	*Dem. Rădulescu*
Mihai Dan	*Matei Alexandru*
Manuela	*Rodica Popescu*
D-na Boiangiu	*Draga Olteanu*
Niki	*Ovidiu Moldovan*
Deleanu	*Gr. Nagacevski*
Arghir	*George Paul Avram*
Gina	*Aimée Iacobescu*
Coca	*Ana Maria Oțetea*
Mihoc	*Șerban Holban*
Mateescu	*Bogdan Mușatescu*

Regia: *Aurel Baranga* și *Victor Moldovan*
Decoruri: *Mihai Tofan*

PERSONAJELE

TITI PRECUP, protagonistul Teatrului Liber
ALEXANDRA DAN, directoarea acestei instituții
SECRETARA — evident, secretara precedentei
DUMITRAȘCU, secretarul literar al teatrului
BOIANGIU, contabilul
VASILICĂ SAVU, sufleurul trupei
MAESTRUL VASILIU, reputat autor dramatic
NATALIȚA GRAUR, reporter al revistei *Văpaia*
ELVIRA, croitoreasa teatrului
MATEESCU, reporter-radio
FANACHE, prim-regizor al Teatrului Liber
MIHAI DAN, soțul Alexandrei
MANUELA GHERDAN, actriță . . . „itinerantă"
COCA, femeia de serviciu a Alexandrei
DOAMNA BOIANGIU, soția contabilului
NICHI DAN, unica odraslă a familiei Dan
TOVARĂȘUL DELEANU, reprezentant al Ministerului
NICOLAE ARGHIR, dramaturg, la prima sa piesă
GINA BOIAN, cea mai tînără angajată a Teatrului Liber
VASILE MIHOC, cel mai venerabil edec al aceluiași așezămînt

ACTUL I

Biroul direcției Teatrului Liber: o încăpere spațioasă, mobilată cu cele mai autentice piese „stil", folosite cu prilejul diferitelor montări. Un birou cu două telefoane, gheridoane și măsuțe pe care se află machete de decoruri. Pe pereții tapetați cu mătase, afișe glorioase, fotografii expresive, urmele unor tablouri scoase, și, mai ales, în diferite roluri, poza directoarei Alexandra Dan, surprinsă de obiectiv în memorabile creații. O oglindă de teatru, un paravan, scaune și fotolii, în dezordinea unei încăperi peste care trece, zi și noapte, fără încetare și fără repaos, spiritul-taifun al acestui „monstru de teatru" care e directoarea și animatoarea neobosită a trupei. Odaia are două uși: una ce dă în anticameră, spre cerberul direcției: Secretara, și cealaltă, mai mică, eventual mascată, dînd într-un coridor prin care se poate, de asemeni, intra și ieși din teatru. Cabinetul e legat de scenă prin difuzoare și ecrane luminoase pe care scrie: „Se repetă". E ora unsprezece dimineața, într-o zi de primăvară. Ferestrele biroului sînt larg deschise spre rumoarea orașului. În scenă se află Alexandra Dan, treizeci și cinci de ani, mai mult decît frumoasă: fermecătoare, și Titi Precup, actorul de bază al teatrului, patruzeci de ani evidenți.

TITI *(cu oarecare emfază)*: Ești o mizerabilă, o femeie fără suflet, tot ce s-a petrecut între noi n-a fost decît teatru...

ALEXANDRA: Nu e adevărat, nu e adevărat, ți-o jur!

TITI: A fost suficient să-mi cadă solzii de pe ochi, să-mi recapăt, pentru o clipă, vederea, ca să realizez în ce infern trăim.

ALEXANDRA: Te-am iubit, te-am iubit, cum n-am iubit pe nimeni în viața mea.

TITI: Ești imaginea minciunii!

ALEXANDRA: Taci, te rog taci, dacă nu poți să taci, omoară-mă, dar isprăvește!

TITI: Nu tac. Trebuie să-ți spun, mai întîi, tot ce-am adunat în suflet, în acești douăzeci de ani de ipocrizie și de travesti. Fiindcă, asta a fost viața noastră: un mizerabil travesti! Mi-ai distrus liniștea, încrederea în mine, speranțele! N-am fost în viața ta decît figurantul, bun să-ți dea replica, sufleurul, care să te ajute să-ți înveți textul, supapa nervilor tăi, cînd te amenința insuccesul. *(Excedat.)* Ești un monstru, un monstru, un monstru!

ALEXANDRA: Ascultă-mă, reculege-te, liniștește-te. Așa... Taci... Redevino copilul meu de altădată, de totdeauna... pune capul pe umărul meu, și dacă nu poți altfel, plîngi. Plîngi, dragul meu, lacrimile te fac mai bun... plîngi, dar ascultă-mă: nu te-am mințit niciodată, fiindcă nu te-am uitat niciodată. Ai fost, tot timpul, lîngă mine, aici, acasă, pe stradă, în turnee, oriunde, oricînd, pretutindeni... Crede-mă, și dacă nu poți, dacă nu vrei, atunci, fă efortul să te asculți, să te crezi pe tine, fiindcă mă iubești, ba da, ba da... mă iubești, mă iubești... *(Luciditate cumplită.)* Nu? Nu mă iubești? Atunci omoară-mă, omoară-mă! *(Titi a scos revolverul; cu o privire și o decizie, evident, asasină.)* Nu! Te rog! Te implor! Vreau să trăiesc! Vreau să trăiesc! Vreau să trăiesc! Iartă-mă! *(Detunătură, căderea instantanee a Alexandrei, telefon.)* Ce vrei, dragă, nu ți-am spus că repet? Nu știi că, aici, e teatru, și că repetăm? *(Nervi.)* Cum asta? Unde e Victoria? Dă-mi-o la telefon. Ce e, dragă, cu Elvira? A înnebunit? A înnebunit de tot? Dacă a înnebunit, cel puțin să mă avertizeze, să-mi iau și eu măsuri. Dă-mi-o! *(Lui Titi, după ce a astupat receptorul.)* Formidabil! *(În receptor.)* Ascultă, Elviro dragă, ascultă puiule, ascultă fetițo, tu nu știi c-avem mîine seară premieră? *(Fără drept de*

apel.) Îmi aduci imediat rochiile. Fii atentă: actul întîi: lungești cu o palmă... *(lui Titi)* — iartă-mă, imediat! —, *(în aparat)* ...actul doi: scurtezi cu o palmă, actul trei, nu lungești: iei înăuntru jupa, evazezi decolteul, și scoți dantela, că mă face sorcovă! Ai grijă de mîneci... Așa! Stai! Ai găsit mănuși? Nu mă privește! N-am mănuși, nu intru în scenă! Treaba ta, te privește, n-ai decît! Într-un sfert de oră, ești cu toate rochiile, sus. *(A închis.)* Auzi, Titi? Uite ce te rog... Cred că scena o să iasă, iese sigur, n-am nici o grijă. O singură rugăminte... *(A sunat telefonul, a ridicat.)* Eu. Bine, tovarășe, cum puneți o ședință, la douăsprezece, cînd e unsprezece și... Bine! O să fiu acolo. *(A sunat; lui Titi.)* Formidabil! *(A intrat Secretara.)* Boiangiu. La douăsprezece. Merge cu mine la Sfat. Să aibă, la el, schema teatrului, vezi să n-o ia p-aia veche. Și proiectul de plan...

SECRETARA: E, afară, soțul dumneavoastră.

ALEXANDRA: Roagă-l să aștepte! *(Lui Titi, după ce Secretara a ieșit.)* Ce ziceam? Da! Replica aia... Cum e?... „A fost suficient să-mi cadă solzii"... bîră... bîră... cum e mai departe?

TITI: „...Să-mi recapăt pentru o clipă vederea..."

ALEXANDRA: Mai departe...

TITI: „...Ca să realizez în ce infern trăim."

ALEXANDRA: Exact! Cînd spui: „în ce infern trăim", lași, o clipă, privirea în jos, faci o pauză — dar știi: cît o respirație —, ca să pot eu să atac: „Te-am iubit, te-am iubit cum n-am iubit pe nimeni în viața mea", înțelegi? Fiindcă, altfel, n-am de ce să mă agăț, cad în gol...

TITI: Se face.

ALEXANDRA: Și încă ceva: cînd strig eu: „Atunci omoară-mă, omoară-mă!..." *(Telefon; în receptor.)* Da. Da. Da. Da. Stați la telefon, vă rog... *(Lui Titi.)* O clipă... *(A sunat; lui Titi.)* Imediat! *(Secretarei, care a intrat.)* Dumitrașcu! *(Secretara a ieșit; în aparat.)* Nu înțeleg. N-aveți locuri de la protocol? Deci protocolul a ridicat... Mai vrea tovarășul... Două locuri. Sigur. *(A intrat Dumitrașcu, secretarul literar al teatrului, veșnic în panică, veșnic transpirat.)* Le găsiți la casa teatrului.

La opt. Nu, la opt, fix, ridicăm cortina. *(A închis.)* Ce-ai făcut, Dumitrașcule? Iar ai încurcat-o cu locurile.

DUMITRAȘCU: Eu?

ALEXANDRA: Dar cine? Tata?

DUMITRAȘCU: Dați-mi voie să vă explic...

ALEXANDRA *(„martiră"; lui Titi)*: Poftim! Mie îmi telefonează Președinția, și, el, îmi dă explicații. Cînd telefonează Președinția, nu dai explicații: dai locuri!

DUMITRAȘCU: De unde? C-a ridicat protocolul tot. Pentru mîine seară, nu mai e nici un scaun.

ALEXANDRA: Și ce faci capul ăsta, de înmormîntare? Ai fi preferat să jucăm cu sala goală? Două locuri pe numele tovarășului Topală!

DUMITRAȘCU: Vai de mine, de unde?

ALEXANDRA: Te privește. Ia de la Presă, că tot ne înjură.

DUMITRAȘCU: Pentru mîine seară, nici n-am chemat Presa.

ALEXANDRA *(dezastru)*: N-ai chemat-o?

DUMITRAȘCU: Dumneavoastră ați spus să-i chemăm mai tîrziu, că, pînă atunci, se rodează...

ALEXANDRA *(lui Titi, distrusă, sfîrșită)*: Vezi cu cine lucrez? *(Trăsnet.)* Dumitrașcule!

DUMITRAȘCU *(încremenit)*: Da.

ALEXANDRA *(mierea lumii)*: Ți-am citit piesa.

DUMITRAȘCU *(înviat)*: Da?

ALEXANDRA: N-am spus că mi-a și plăcut. Am citit-o. Cum trecem premiera, stăm de vorbă. Așa că: ai grijă de locuri! Stai! N-am văzut afișul. *(Dumitrașcu iese, se lovește, în prag, de Boiangiu, contabilul teatrului, cincizeci de ani și toate atributele profesiunii: neinformat, prudent, și o cărare, lîngă ureche, peste chelia nesinceră.)* Intră, tovarășe Boiangiu, ia loc, la douăsprezece mergem, împreună, la Sfat. *(Lui Titi.)* Deci, cînd strig eu: „omoară-mă, omoară-mă!"...

TITI: Las privirea în jos.

ALEXANDRA: Aș! Te uiți la mine. În ochi. Fix. Te rog. E foarte important. Și, dacă poți, în clipa aia... nu, nu, asta s-o facem, pe scenă, fiindcă e în funcție de cum stă fotoliul... *(Telefon.)* Sigur, maestre, se poate? Pentru dumneavoastră... În zece minute e perfect, fiindcă la douăsprezece... Vă aștept. *(Lui Titi.)* Te

duci pe scenă? Vin și eu imediat... Vezi să dea lumina, ca lumea, să n-arătăm ca niște cadavre... *(Titi a ieșit.)* Tovarășe Boiangiu, am nevoie de schemă.

BOIANGIU: Poftiți.

ALEXANDRA: Asta e ultima?

BOIANGIU: Ultima.

ALEXANDRA: Nu e, fiindcă nu-l văd pe Petrașincu, și nici pe Gina Boian.

BOIANGIU *(luîndu-i schema din mînă)*: Aveți dreptate, nu e ultima.

ALEXANDRA: Altceva: cît ne-a rămas din fondul pentru montări?

BOIANGIU: Șaptezeci de mii.

ALEXANDRA: Pentru trei piese... Ce ne facem? *(A intrat Vasilică Savu, cincizeci de ani, sufleurul teatrului, la orice oră, din zi și din noapte, infinitezimal, amețit.)* Ce e, Vasilică?

VASILICĂ: Tovarășă directoare, am venit să vă anunț, oficial, că, eu, mîine, nu intru la cușcă.

ALEXANDRA *(simulînd un zîmbet)*: Cum nu intri, Vasilică?

VASILICĂ: Dacă nu intru, nu intru. Nu suflu.

ALEXANDRA: Dar ce e, ce s-a întîmplat?

VASILICĂ: Nimic.

ALEXANDRA: ...Ce înseamnă: „nimic"?

VASILICĂ *(cumul de ofense)*: Nimic... Nu s-a întîmplat nimic... Dar un lucru vreau să vă întreb eu pe dumneavoastră: asta am ajuns în teatrul ăsta, să-și bată joc de mine, cine vrea?

ALEXANDRA: Cine și-a bătut joc?

VASILICĂ: N-are importanță. Un singur lucru vreau să vă spun, că eu i-am suflat lui Gicu Vraca, treizeci de ani, și puteți să întrebați, pe oricine, dacă s-a plîns, vreodată, de mine. Și să ajung eu acu, înainte de pensie...

ALEXANDRA: Nu pricep.

VASILICĂ: N-are importanță. Dar, dacă nu mai sînt bun, nu mai sînt bun, puneți să-mi facă formele, să-mi încheie socoteala, și, vorba lu' nea Iancu Brezeanu: „Mînă birjar!". D-asta am venit să vă spun. Oficial: poate să mă sancționeze, să mă scoată din teatru, dar eu lu' maestru Titi Precup nu-i mai suflu, să știu că plec în provincie.

ALEXANDRA: Dar ce ți-a făcut?

VASILICĂ: Va să zică, după ce că nu știe rolul, că scot capul din cușcă, de-mi iese limba de-un cot, să spună, de mine, față cu toată lumea, că sîsîi ca un gînsac? Eu nu sîsîi, tovarășă, n-aude dumnealui, asta e altă poveste. Păi, nici Gicu Vraca, Dumnezeu să-l ierte, n-auzea, dar avea un instinct al scenei, unic. S-așeza cu urechea stîngă la cușcă, și știți cum mă prindea? Din zbor... Așa că, d-asta am venit, să v-anunț, oficial...

ALEXANDRA: Vasilică!

VASILICĂ *(muiat)*: Da.

ALEXANDRA: Ia uită-te, dumneata, la mine...

VASILICĂ: Mă uit.

ALEXANDRA: Nu-mi sufli, dumneata, mie? Nu, nu, eu atîta te întreb: nu-mi sufli, mie?

VASILICĂ *(topit)*: Dumneavoastră, da, dar lui Titi Precup nu-i suflu, să știu că...

ALEXANDRA: Pleci, dumneata, de aici? Mă lași pe mine? Îți aduci aminte ce a fost la Galați? Cu ce ne-am dus noi atunci, Vasilică?

VASILICĂ *(toate „insultele" uitate)*: *L'Aiglon*...

ALEXANDRA *(amuzată)*: Ții minte ce-a fost?

VASILICĂ *(lui Boiangiu)*: Merge bine actul întîi, merge bine actul doi...

ALEXANDRA: Și în trei...

VASILICĂ: Nu, nu, că merge bine și trei, și la sfîrșit, două minute înainte de final...

BOIANGIU: Lapsus...

ALEXANDRA *(lui Boiangiu)*: Dar știi ce lapsus? Creierul gol. Nici un cuvînt... Și, piesă în versuri. Să-mi vină rău, să înnebunesc, să cad jos. Mă uit la Vasilică, și nu-l văd, trag cu urechea, și n-aud nimic: noapte totală! Și, atunci, odată, aud, ca prin vis... Cum ai strigat, Vasilică?

VASILICĂ: „Aceasta este drama, aceasta-i, bat-o vina..."

BOIANGIU: „Sfîrșită-i tragedia, și-acuma: jos cortina!"

VASILICĂ: Aplauze, triumf, treizeci și opt de cortine, numărate de mine...

ALEXANDRA: Cel mai mare succes din viața mea! *(A intrat Dumitrașcu.)* Ia, să vedem afișul. *(Dumitrașcu deru-*

leză un imens afiș, pe care se vede clar: „Travesti, *comedie tragică în trei acte".)* Ați controlat? Nu s-a strecurat nici o eroare? Nici o omisiune?

DUMITRAȘCU: Nici o grijă.

ALEXANDRA: E frumos afișul, nu? *(Controlînd numele interpreților.)* Așa... Așa... Așa... Așa... *(A ajuns în subsolul afișului.)* „Sufleur: Vasilică Savu." Bine că mi-am adus aminte: Vasilică, mie nu-mi sufli nimic. Numai, în actul trei... Nu știu ce am, cînd vine paragraful...

VASILICĂ: „...Și totuși, cînd mă uit înapoi, la viața noastră"...

ALEXANDRA: „... Îmi dau seama că a fost frumos... A fost foarte frumos..." Aici ai grijă, Vasilică, te rog... te implor...

SECRETARA *(intrînd)*: A venit maestrul Vasiliu.

ALEXANDRA *(lui Vasilică)*: Te sărut... *(Secretarei.)* Să intre. *(Vasilică și Boiangiu se îndreaptă spre ușa mascată.)*

SECRETARA: Și soțul dumneavoastră? Să mai aștepte?

ALEXANDRA: Cinci minute. Să nu plece! Trebuie să-i vorbesc, neapărat. *(Lui Boiangiu, prins, în prag, înainte de a ieși.)* Iei, cu dumneata, și proiectul de repertoriu, pentru stagiunea viitoare.

BOIANGIU: Nu e încă aprobat.

ALEXANDRA: Va fi! *(În ușă, maestrul Vasiliu.)* Poftiți, maestre! *(A intrat maestrul Vasiliu, a cărui vîrstă, venerabilă, nu e întrecută decît de o glorie nedezmințită, de-a lungul unei jumătăți de veac.)* Poftiți, maestre, luați loc... O cafea? Cu ce vă pot servi?

VASILIU: Cu plăcerea de a te privi.

ALEXANDRA: Ești drăguț, maestre.

VASILIU: Ești dumneata seducătoare. Cum faci, *mon cher*, că-i tulburi pe toți?

ALEXANDRA: Am eu secretele mele. V-am citit piesa.

VASILIU: Adevărat? Ești, literalmente, fenomenală! Nu, nu exagerez deloc, fiindcă, uite, i-am dus lui Gherman o piesă, o splendoare, o comedie subtilă — un decor și trei persoane —, o spumă, o șampanie. I-am dat-o în decembrie, și nici un răspuns. Te poartă, te amînă, te minte, *mon cher*, că-ți piere gustul să mai scrii.

ALEXANDRA: V-am citit piesa.

VASILIU: Nemaipomenit! Cînd te privesc, am impresia c-o văd pe Marie Ventura. Aceeași fluiditate a mîinilor, aceeași flacără în ochi, aceeași energie neobosită... Și ți-a plăcut? Dacă ți-a plăcut, s-o băgăm în repetiții. Trei săptămîni — joci dumneata —, și facem un succes, să duduie!

ALEXANDRA: Vai, maestre, cum mă puteți întreba dacă... *mi-a plăcut?*

VASILIU: Nu, *mon cher*, mie poți să-mi vorbești deschis, fără menajamente. Sînt pregătit și obișnuit. Azi circulă alte gusturi. Nu vezi dumneata? Unde te duci, unde te întorci: „piese de idei". Ca și cînd ar exista două feluri de piese: unele cu idei și altele cu frișcă. Moissi, ce actor formidabil — nu l-ai văzut, păcat! —, avea o vorbă...

ALEXANDRA: Nu: „mi-a plăcut"! A fost o încîntare.

VASILIU: Da, se citește repede.

ALEXANDRA: Ce vervă...

VASILIU: Să știi de la mine: o piesă trebuie să te fure. Nu te-a furat de la primele replici, tămîie! Anatol France spunea: „Toate genurile literare sînt bune, cu o singură excepție: genul plicticos". Băieții de astăzi sînt niște băieți admirabili, au mult patos, pun, în tot ce scriu, o mare credință, dar cînd îi văd c-o iau cu ideologia... Ideologia, *mon cher*, e bună, dar în ședințe.

ALEXANDRA: Și, ceea ce m-a încîntat, de altfel, ca în tot teatrul dumneavoastră, e construcția. O arhitectonică de beton... De aceea, mi-aș permite o observație...

VASILIU: Spune, te rog. Mă interesează.

ALEXANDRA: Cu privire la felul cum se termină piesa. Vedeți, maestre, comedia dumneavoastră are o tematică majoră: familia.

VASILIU: Tot teatrul lumii: Sofocle, Euripide, Eschil, se întîmplă în familie. Familia Atrizilor. D-asta, cînd îi văd pe băieții de astăzi c-o iau cu uzina, cu fabrica, cu șantierele...

ALEXANDRA: Ceea ce mi-a plăcut și emoționează în piesa dumneavoastră este elogiul cald, și foarte convingător, pe care îl aduceți familiei. Or — și aici sînt rezervele mele —, în final, familia dumneavoastră se destramă.

VASILIU: Schimbăm, *mon cher*, schimbăm finalul.
ALEXANDRA: Din păcate, începutul pune premisa asta...
VASILIU: Schimbăm și începutul!
ALEXANDRA: Tot actul doi se bazează pe o viziune cam sceptică...
VASILIU: Modificăm actul, nu e mare lucru. Totul e să intrăm în repetiții, să nu pierdem stagiunea. *(A intrat Secretara.)*
SECRETARA: Soțul dumneavoastră...
ALEXANDRA: Roagă-l să aștepte.
SECRETARA: A venit tovarășa Graur.
VASILIU: Asta nu e fata aia drăguță, de la *Văpaia?*
SECRETARA: Pentru interviu.
VASILIU: Să poftească, *mon cher*, că noi am terminat. *(Secretara a ieșit.)* Îmi pare bine că ne-am înțeles. *(Intră Natalița Graur, cu înfățișarea ei biruitoare.)* Cînd o vezi pe fata asta, îți merge bine toată ziua. Ce s-a întîmplat, *mon cher*, că, în ultima vreme, nu m-ați mai solicitat?
NATALIȚA: Vai, maestre, dar, la noi, sînteți binevenit, oricînd!
VASILIU *(Alexandrei)*: Admirabilă publicație! Vie, colorată, inteligentă... *(Nataliței.)* Să vă trimit o nuvelă. Scurtă. Macedonski avea o vorbă: „Decît o epopee proastă, mai bine un madrigal sublim". *(Alexandrei.)* Te las să-ți dai premiera, și te caut eu. *(Nataliței.)* Privește-o! Privește-o bine! Marie Ventura! Aceeași magie a frunții, aceeași melancolie a ochilor, aceeași febrilitate a mîinilor... Sărut mîinile. *(Și a ieșit. A sunat telefonul, a ridicat Alexandra.)*
ALEXANDRA: Da. Da. Da. Da. Perfect! *(A închis, a sunat, a intrat Secretara.)* Anunță-l pe Boiangiu. Ședința de la Sfat s-a contramandat...
SECRETARA: A treia oară! Mă întreb de ce au mai convocat-o.
ALEXANDRA: Ca s-o contramandeze.
SECRETARA: A venit Elvira cu rochiile.
ALEXANDRA: Să intre. *(Secretara a ieșit; Nataliței Graur.)* Încerc rochiile, și, în timpul ăsta, stăm de vorbă. *(A intrat Elvira cu rochiile pe brat.)* Gata? Să știi, Elviro, că orice s-ar întîmpla, tot de mîna mea mori. *(Nataliței.)* O secundă. *(A trecut dincolo de paravan.)* Întreabă.

NATALIȚA: Întîi, cu privire la temă. Care e tema piesei *Travesti?*

ALEXANDRA *(de dincolo de paravan)*: Despre rolul femeii în construirea fericirii.

NATALIȚA: Mai concret.

ALEXANDRA *(de dincolo de paravan)*: O clipă... M-ai înțepat, te omor, Elviro, ai uitat să scoți acele. Mai concret, am început să uităm că femeia trebuie să aducă cimentul care să lege cărămizile pe care ne clădim fericirea. *(A ieșit de după paravan.)* Cum o găsești? Nu e lungă? *(Rochia, evident.)*

NATALIȚA: Lungă? Nu.

ALEXANDRA *(a trecut din nou după paravan)*: Trage, Elviro, nu simți că ține? *(Nataliței, bineînțeles.)* Mesajul piesei e un apel ca femeia să nu uite că trebuie să fie și mamă, și soție, și iubită, și — iartă-mi o expresie compromisă —, și amantă. Altceva. *(A sunat telefonul.)* Răspunde dumneata.

NATALIȚA *(în aparat)*: Da. Da. Un moment. *(S-a apropiat de paravan; șoptit.)* De la Radio.

ALEXANDRA: Să vină.

NATALIȚA *(în aparat)*: Vă așteaptă. *(A închis.)*

ALEXANDRA: Asta e rochia din actul doi.

NATALIȚA: Superbă!

ALEXANDRA: Cum cade, Elviro?

ELVIRA: N-ați auzit?

ALEXANDRA: Îi mănînc eu sufletul Elvirii, dar, pînă la sfîrșit, tot ne împăcăm noi... Nu mă las pînă nu o văd „emerită"... Merită să scrii ceva despre ea... *(A trecut după paravan.)* Trăim într-o societate bărbătească, în care ne-am obișnuit să-i aducem femeii omagii complezente: „Tovarășa noastră"... Piesa e o pledoarie... Elviro, ai înnebunit? Îmi rupi părul din cap — ce spuneam? —, da, o pledoarie pentru adevăratul rost al femeii: să-și păstreze toate cuceririle sociale — apropo: m-ai văzut în *Nora?* M-ai văzut, c-ai și scris —, și, în același timp, să nu-și trădeze misiunea ei, fundamentală, de femeie. E în actul doi o metaforă care explică piesa: „Te-ai întrebat, vreodată, de ce cuvîntul *cămin* înseamnă și cuib al familiei, și *vatră?*" — „Fiindcă

acolo se păstrează căldura eternă a iubirii." *(Ieșind de după paravan.)* Actul trei. *(Rochia, evident.)*

NATALIȚA: Nu e prea sobră?

ALEXANDRA: În actul trei, sînt cu douăzeci de ani mai bătrînă. La vîrsta cînd nu mai ai regrete. Amintiri. Tot secretul în viață e să-ți pregătești, din timp, amintiri frumoase. Am trecut la babe. *(A trecut după paravan.)* Vrei să mai întrebi ceva?

NATALIȚA: Și nu vă pare rău?

ALEXANDRA *(scoțînd capul de după paravan)*: Că trec la babe? Nu. Și știi, de ce? Fiindcă sînt mulțumită. Și cînd ești mulțumită, vîrsta te face mai bună, mai înțeleaptă, mai fericită.

NATALIȚA: Atunci, cîteva întrebări-fulger.

ALEXANDRA *(de după paravan)*: Poftim.

NATALIȚA: Ce-ați fi vrut să fiți, dacă n-ați fi fost actriță?

ALEXANDRA *(ieșind de după paravan, în rochia ei)*: Evident: actriță. Cred că am mai dat răspunsul ăsta de o sută de ori.

NATALIȚA: Partenerul preferat?

ALEXANDRA: Cel cu care joc.

NATALIȚA: Aveți prieteni?

ALEXANDRA: Actorii buni.

NATALIȚA: Dușmani?

ALEXANDRA: Actorii proști.

NATALIȚA: Care este dramaturgul dumneavoastră preferat?

ALEXANDRA: Mai e nevoie s-o spun? Cel care-mi scrie rolul cel mai gras.

NATALIȚA: Ce detestați mai mult pe lume?

ALEXANDRA: Pisălogii. *(A intrat Mateescu, reporter-radio.)* Poftim!

MATEESCU: Pentru o imprimare. De la Radio. Cinci minute despre premiera de mîine seară.

ALEXANDRA: Imediat.

NATALIȚA: Atunci, eu vă las... *(Se îndreaptă spre ieșirea care dă în anticameră.)* Pe mîine!

ALEXANDRA: Să-mi ții pumnii! *(Natalița a ieșit; prin ușa mascată au intrat: Titi și Fanache Tomulescu, regizorul piesei* Travesti. *E un om robust, de peste șaizeci de ani.*

dar pe care nu-i bănui. Titi e în costumul lui din Travesti: *haină de catifea, guler alb răsfrînt; și-a pus o barbă-colerată, de toată frumusețea.)* Ce e, Fanache?

FANACHE *(sincer disperat)*: Uitați ce cap și-a făcut!

TITI: Se leagă de barba mea. Ce vrei, domnule, cu barba mea?

FANACHE: Nu e în spiritul personajului. Dumneata, în piesă, ești un actor. Ăsta e cap de actor? Ăsta e cap de pictor! Numai pipa și paleta îți lipsesc. Dacă nu mă crezi pe mine, cheamă autorul și întreabă-l, că era adineauri pe aici. Vasile, cheamă pe domnu' autor încoace, că-nnebunesc.

TITI: Lasă-l în pace, singurul, care nu știe, niciodată, ce-a scris, e autorul.

FANACHE *(argument și logică)*: În piesă sînteți doi actori... Vă iubiți, vă giugiuliți *(urlînd)*, toată ziua: mu-mu-mu și mu-mu-mu...

ALEXANDRA: Fanache, dragă, încet...

FANACHE: Încet, dar vă giugiuliți. *(Urlat.)* Și vă ciondăniți. În actul întîi, de nebun, de gelos, de turbat ce ești, vrei s-o omori. Ei, cum o s-o omori, domnule, cu capul ăsta de Tintoretto?

TITI: O pun numai în actul trei, pricepe. În actul trei, sînt cu douăzeci de ani mai bătrîn. Cum o să arăt, cu douăzeci de ani mai bătrîn, fără barbă?

FANACHE: Ei, vezi că ești cap sec? Unde ai văzut, dumneata, om de șaizeci de ani, să-și lase barbă? Barbă îți lași la douăzeci de ani. La șaizeci, ți-o razi.

ALEXANDRA *(ca să pună capăt scandalului)*: La douăsprezece aveți repetiție cu *Othello*.

FANACHE: În foaier, sus.

ALEXANDRA *(lui Titi)*: Uite ce cred, eu. Iei barba și ți-o pui în *Othello*. În *Othello* e mai mult decît necesară: obligatorie, și, oricum, nu poți să joci cu barbă și aici, și acolo.

TITI *(a fost convins; lui Fanache)*: Bine, mami. Se face. Haide, domnule... *(Titi și Fanache au ieșit prin ușa mascată, a sunat telefonul.)*

ALEXANDRA *(în aparat)*: Eu. A căzut? Cum a căzut? De ce a căzut? Noi am anunțat concursul, ăsta, de acum trei luni. A fost publicat și în presă. Nu renunț pentru

nimic în lume! Întîi, fiindcă am nevoie de actori, și, doi, fiindcă așa s-a hotărît. În teatru e ca la șah: mai bine o mutare greșită, pe care o faci, decît una bună, la care eziți. Nici nu mă gîndesc! Țin concursul. Îi comunici tovarășului ministru că teatrul se face cu actori. Fără actori se fac rapoarte. Noroc! *(A închis; lui Mateescu.)* La dispoziție.

MATEESCU: Aici nu se poate imprima. E gălăgie.

ALEXANDRA: Zgomot? Aici? Trecem alături, într-o cabină. *(A sunat, a intrat Secretara.)* Nu sînt aici pentru nimeni. Imprim. Cine e afară?

SECRETARA: Soțul dumneavoastră.

ALEXANDRA: Să aștepte. *(Și a ieșit prin ușa mascată; a sunat telefonul, a ridicat Secretara.)*

SECRETARA *(în aparat)*: Lipsește. Cine, de la Televiziune? Am notat, îi comunicăm. *(A închis, în aceeași clipă a băgat, timid, capul, pe ușă, Mihai Dan, soțul Alexandrei, intelectual distins, vizibil consumat de o intensă viață interioară.)*

MIHAI *(alarmat)*: A plecat?

SECRETARA: Nu. E în teatru.

MIHAI: Sper că nu deranjez...

SECRETARA: Vă rog.

MIHAI: Spune-mi, te rog, cum mai arată soția mea? Vorbesc: ca sănătate.

SECRETARA: Excelent.

MIHAI: Slavă Domnului! Săptămîna trecută, se simțea rău.

SECRETARA: Tovarășa?

MIHAI: Se plîngea de o durere în partea asta. Mă temeam să nu fie de la rinichi.

SECRETARA: Cine știe... Oboseala... Dumneavoastră ce mai faceți?

MIHAI: Bine. În general, bine.

SECRETARA: Studiați, mai pregătiți ceva?

MIHAI: Un concert.

SECRETARA: Care?

MIHAI: Sibelius.

SECRETARA: Minunat.

MIHAI: Îl cunoașteți?

SECRETARA: Nu, dar eu sînt mare amatoare de muzică. Din prima mea leafă, mi-am cumpărat un picup și *Concertul pentru vioară și orchestră* de Beethoven, cîntat de Iehudi Menuhin, dirijat de Toscanini. Am pus placa, pînă s-a tocit. Tovarășei îi place muzica?

MIHAI: Mai puțin.

SECRETARA: Dar la concertele dumneavoastră vine, nu?

MIHAI: Mai rar. Susține că muzica ar fi o artă abrutizantă, și că, din clipa în care a apărut cuvîntul, sunetul a devenit de prisos.

SECRETARA: Băiatul face muzică?

MIHAI: Jazz. La tobă. Crezi că întîrzie mult?

SECRETARA: Cîteva minute. Vreți să vă dau un ziar, o revistă?

MIHAI: Mulțumesc, le-am citit, dincolo, pe toate.

SECRETARA: Mă mir de ce întîrzie... O imprimare scurtă pentru Radio... în legătură cu premiera de mîine...

MIHAI *(candid)*: Aveți premieră?

SECRETARA: Nu știați?

MIHAI *(ca s-o repare)*: Da, da, sigur, ai dreptate, îmi ieșise din cap. Cum îi spune piesei?

SECRETARA: *Travesti.*

MIHAI: Comedie?

SECRETARA: Piesă. Sînt sigură că tovarășa o să facă o creație extraordinară.

MIHAI: Ce joacă?

SECRETARA: O femeie.

MIHAI: Da?

SECRETARA: Rol de o mare complexitate. Bine că mi-am adus aminte: aveți locurile la mine. *(A ieșit, a sunat telefonul, Mihai Dan nu ridică, a reintrat Secretara.)* Rîndul trei, locurile 7 și 8. *(A ridicat receptorul.)* Da. Nu, tovarășa nu e aici. În teatru. O căutăm și-i spunem. Imediat. *(A închis.)* Mă duc s-o caut pe tovarășa, c-a telefonat de la cabinetul ministrului. Ascultați *(și dă drumul unui magnetofon)* muzica din *Travesti.* Divină! *(A ieșit, a sunat telefonul, Mihai Dan ezită să răspundă, își ia, în sfîrșit, inima în dinți și ridică receptorul.)*

MIHAI *(în aparat)*: Teatrul Liber. Ați scris o piesă. Foarte bine, și cum se numește? *Matei Basarab și Vasile Lupu?* Tovarășe dragă, pentru un singur spectacol e prea mult.

Renunțați la un domnitor, și stăm de vorbă. *(A închis; a intrat Alexandra urmată de Secretară, care se îndreaptă spre anticameră. Alexandra a făcut un număr de telefon.)*

ALEXANDRA: Noroc, Michi... O secundă. Ia loc. *(Cu receptorul la ureche.)* Ce e pe acasă?

MIHAI: Bine, foarte bine... Coca a rămas însărcinată.

ALEXANDRA *(tot timpul agățată de aparat și de tonul care nu mai vine)*: Nu mai spune! De cînd?

MIHAI: Îți dai seama că m-am jenat s-o întreb.

ALEXANDRA *(bălînd disperată în furcă)*: Și?

MIHAI: Și nu mai spală.

ALEXANDRA: Firesc. Ce, vrei să piardă copilul?

MIHAI: Așa că, am dat cearșafurile la spălătorie, la „Nufărul".

ALEXANDRA: Foarte bine.

MIHAI: Și am pierdut bonul.

ALEXANDRA *(bătăi exasperate în furcă)*: Mare plictiseală!

MIHAI: Mie îmi spui?!

ALEXANDRA *(i-a venit tonul)*: În sfîrșit! *(Face un număr de telefon.)* Altceva? Formidabil! Ocupat!

MIHAI: Ne-a furat butelia de aragaz.

ALEXANDRA *(alte bătăi furioase în furcă)*: I-auzi... Cînd?...

MIHAI: Se pare că alaltăieri dimineața. A lăsat-o Coca în fața liftului — îți dai seama că nu putea s-o care sus —, și, cînd s-a întors, n-a mai găsit-o.

ALEXANDRA: Și cum gătește?

MIHAI: Nu gătește. Ne descurcăm și noi cum putem. Mai un parizer... mai un mușchi țigănesc...

ALEXANDRA: Trebuie să faci neapărat rost de o butelie... Dă un anunț la ziar...

MIHAI: Așa m-am gîndit și eu... Nichi...

ALEXANDRA *(a obținut în sfîrșit tonul, a format numărul)*: O secundă... Cabinetul ministrului... *(Așteptînd, cu mîna astupă receptorul.)* Ce e cu Nichi? *(În receptor.)* Aștept.

MIHAI: Sînt pur și simplu disperat... De trei zile nici n-a mai dat pe acasă.

ALEXANDRA: Am știut c-aici o să ajungă. L-ai răsfățat.

MIHAI: Eu?

ALEXANDRA: Michi dragă, mie poți să-mi reproșezi orice, dar că l-am răsfățat, în nici un caz, fiindcă eu nici n-apuc să-l văd... *(În receptor.)* Da, tovarășă, eu. Aștept. *(Lui Mihai.)* Altceva?

MIHAI *(funebru)*: Gîlcă.

ALEXANDRA *(panică, a scăpat receptorul din mînă)*: Ce e cu Gîlcă?

MIHAI: A sărit să-l muște pe copilul doamnei Dumitrescu.

ALEXANDRA *(emoționată, în sfîrșit)*: Mititelul... Probabil că e în călduri... Sau l-a contrariat ceva. În agenda mea e numărul de telefon al doctorului Maftei. Cheamă-l imediat, să vadă ce e cu cățelul.

MIHAI *(decizie definitivă)*: Nu-l chem.

ALEXANDRA: Cum?

MIHAI: Nu-l chem, în ruptul capului!

ALEXANDRA: Michi, ce e cu tine? Ești bolnav?

MIHAI: Mai rău: plictisit.

ALEXANDRA: Ce bine de tine: ai timp să te plictisești.

MIHAI: Trist.

ALEXANDRA: Exagerezi.

MIHAI: Dezolat!

ALEXANDRA: Mă pui pe gînduri.

MIHAI: Exasperat! De singurătate, de Nichi, de Coca, de casă, de frigiderul care nu mai merge — asta am uitat să-ți anunț —, de țeava spartă la baie, de chiria neplătită și majorată, nu mai suport, nu vezi ce-am ajuns? Doică la cățel.

ALEXANDRA: Fii cuminte, Michi... Alo! Dacă vorbește pe scurt, sigur că aștept. *(A astupat receptorul.)* Știi că te iubesc. Tu știi că... *(A intrat Manuela Gherdan, treizeci de ani, frumoasă, de o iremediabilă candoare provincială.)*

MANUELA: Vă rog să mă iertați că intru neanunțată, dar, cum îi spuneam și tovarășei, dacă nu apuc, acum, să stau de vorbă, măcar un cuvînt, scap trenul. Pentru concurs.

ALEXANDRA *(în aparat)*: Alo! Alo! *(Manuelei.)* V-ați înscris?

MANUELA: Nu. Și tocmai asta voiam să vă întreb... dacă am șanse, fiindcă, eu vă spun dumneavoastră, eu am intrat în teatru...

ALEXANDRA: Alo! *(Manuelei.)* Unde?

MANUELA: La Botoşani. Dar n-am stat decît o stagiune, fiindcă m-am măritat şi am trecut la Bacău. Dar nici acolo n-am apucat să stau mai mult de un an, fiindcă am divorţat, şi m-am mutat la Bîrlad.

ALEXANDRA *(în aparat)*: Bine, atunci închid şi rechem. Ce număr, aţi zis? *(Îşi notează numărul, închide şi cheamă iar.)* Ce spuneaţi?

MANUELA: La Bîrlad m-am simţit foarte bine, şi am şi jucat...

ALEXANDRA: Alo! Să înnebuneşti: ocupat! *(Alt număr; Manuelei.)* Ce-aţi jucat?

MANUELA: Tot. Dramă. Comedie... Katiuşa Maslova, Ziţa, *Vară şi fum*, dar n-am apucat să dau premiera, fiindcă m-am căsătorit şi-am trecut la Piatra Neamţ.

ALEXANDRA: Şi de la Piatra Neamţ?

MANUELA: Nu, că acum tot la Piatra Neamţ contez, cu toate că m-am despărţit.

ALEXANDRA *(a obţinut legătura)*: Da, tovarăşe ministru. Da, tovarăşe ministru. În cinci minute. *(A sunat, şi-a adunat de pe birou nişte hîrtii; Secretarei, care a intrat.)* Maşina! Mă iertaţi, plec, mă întorc imediat. *(Şi a ieşit ca o furtună.)*

MANUELA *(urmărind-o pe Alexandra pînă la uşă)*: Aşa că, eu vă spun dumneavoastră, dacă aş şti că am şanse... *(S-a reîntors.)* O cunoaşteţi pe tovarăşa?

MIHAI: Vag.

MANUELA: A avut noroc. A avut şi talent — nu contestă nimeni —, dar şi noroc. Roluri... Situaţie... Am auzit c-are un bărbat...

MIHAI: Ce bărbat?

MANUELA: Un papă-lapte. Ei, să fi rămas eu, de la început, la Bucureşti!... Dar eu sînt o sentimentală, la mine, înainte de orice: sufletul. Cum zicea şi răposatul tataia: „Manuela, tu nu eşti făcută pentru teatru. Tu semeni cu Monica din *La Medeleni*." Cunoaşteţi?

MIHAI: Nu.

MANUELA: Păcat.

MIHAI: Şi în teatru cum aţi intrat?

MANUELA: Un accident. Declamam *Mortua est*... Ştiţi dumneavoastră: „Făclie de veghe pe umezi morminte"...

Mă vede maestrul Ciocănel și zice: „Fetițo, la Institut!" Dar, eu vă spun, mie altceva mi-ar fi plăcut... D-asta, nici nu cred că am șanse. Aici, la București, trebuie să te zbați, să te lupți, să dai din coate, să calci peste cadavre. Or, eu, tovarășe dragă: cazanieră. Mie, asta îmi place: să stau acasă cu bărbatul meu, cu copiii mei...

MIHAI: Aveți copii?

MANUELA: Nu, dar îi ador.

MIHAI: Și de divorțat, de ce-ați divorțat?

MANUELA: Nepotrivire de program. Primul meu soț era un băiat foarte bun, fin, delicat, cumsecade: sportiv de performanță...

MIHAI: Fotbalist?

MANUELA: Triplu salt. Dar, șase luni stătea în cantonament, șase luni, pe teren, și, cînd nu era nici în cantonament, nici pe teren, era în spital. Înțelegeți, nu?

MIHAI: Sigur. Și a doua oară?

MANUELA: Băiat foarte bun și acela: inteligent, cultivat, curier la Externe. Stătea cu mine o săptămînă, și șase luni pe drumuri: Tokio, Pekin, Melbourne, New Delhi; cel puțin cînd trecea în Africa, îl uita Dumnezeu de tot. Tovarășe dragă, ce să mai vorbim, eu altă viață mi-am visat.

MIHAI *(treptat interesat)*: Ce viață?

MANUELA: Să stau acasă, să gătesc, să pun murături... Să veniți odată la mine, de curiozitate, să gustați murături puse de mîna mea, că eu nu le pun în oțet, numai în apă. Iau gogonelele cînd sînt încă verzi, le dau un clocot, la foc scăzut *(fiindcă i-a observat verigheta)* și... dumneavoastră: căsătorit?

MIHAI: Cine mai poate să știe?

MANUELA: Nici n-ați fost?

MIHAI: Care om n-are în urma lui o experiență?

MANUELA: Nici dumneavoastră nu păreți prea fericit.

MIHAI: Ne purtăm fiecare crucea.

MANUELA: Vă prezentați la concurs?

MIHAI: Ferească Dumnezeu!

MANUELA: Tot din teatru?

MIHAI: Să n-aud!

MANUELA: Inginer? Că, știți, eu am un frate inginer. Electromotoare. Acum e în Olanda. Nici nu v-am întrebat: dumneavoastră, din Capitală, ori flotant?
MIHAI: Din Capitală.
MANUELA: Eu vă spun: dacă aș locui la București, nici n-aș ieși din casă...
MIHAI: N-ai ieși din casă?
MANUELA: În viața mea.
MIHAI: Și ai găti?
MANUELA: „Găti"? Să vă fac eu prăjituri... Să vă fac, eu, poale-n brîu...
MIHAI: Și ai avea grijă de cearșafuri?
MANUELA: Știți cum le albesc? Nici la spălătorie nu le scoate, cum le scot eu. Că eu le pun la muiat din ajun și...
MIHAI: Ții femeie?
MANUELA: Ce femeie?
MIHAI: De serviciu.
MANUELA: Să nu mai spui vorba asta: te bagi la stăpîn, și cînd ți-e lumea mai dragă, te lasă. Se mărită, ori...
MIHAI *(întrebare capitală)*: Stai, încă ceva: ce părere ai de muzică?
MANUELA: Pasiunea mea!
MIHAI: Adevărat?
MANUELA: Jur!
MIHAI *(pe treptele exaltării)*: Manuela, numele tău nu e Manuela!
MANUELA: Vai de mine, să v-arăt buletinul!
MIHAI: Numele tău e Providența!
MANUELA: Cred că mă confundați...
MIHAI: Exclus!
MANUELA: Mă asemuiți...
MIHAI: Cu neputință.
MANUELA: ...Cu o vară de a mea. Tot artistă, dar la Turda.
MIHAI *(lirism sincer)*: Nu, Manuela, un om ca tine nu poate fi confundat. Nici măcar cu tine. Tu știi ce mi-am dorit, eu, toată viața? Un colț de odaie lîngă un cămin și o lampă. O cămară plină de gavanoase și borcane: dulceață de prune, de afine, de trandafiri. O bucătărie mirosind de Crăciun a caltaboși și de Paști a cozonaci. Numele tău, adevărat, e Norocul, numele tău, adevărat, este Visul, vino cu mine...

MANUELA: Unde, tovarăşe?

MIHAI: Nu mă întreba, fiindcă nu ştiu nici eu, dar vino!

MANUELA: De ce?

MIHAI *(spre culmile entuziasmului)*: „De ce"? Cunoşti *Banchetul* lui Platon? Îţi mai aduci aminte de legenda jumătăţii de bărbat, în căutarea jumătăţii lui, ideale, de femeie? Tu eşti jumătatea după care tînjea inima mea dornică de o casă cu pod şi beci. Manuela, numele tău e Idealul, vino! *(Şi luînd-o aproape cu forţa, dispar amîndoi prin uşa mascată, în timp ce sună telefonul şi, din anticameră, intră Secretara.)*

SECRETARA *(la telefon)*: Nu, n-a plecat nimeni. Îi chem. Imediat. Cînd veniţi, îi găsiţi aici. *(Secretara a ieşit, biroul a rămas o clipă gol, telefonul începe, bineînţeles, să sune, şi îşi fac apariţia pe rînd: Boiangiu, Fanache şi Dumitraşcu.)*

FANACHE: Dar ce e, dragă, ce s-a întîmplat?

BOIANGIU: De ce ne-o fi chemat?

FANACHE: De unde a telefonat? *(A intrat Titi Precup.)*

TITI: Ce se petrece aici, mami, ce e cu alarma asta urgentă?

DUMITRAŞCU: Dar, unde a plecat?

BOIANGIU: La Minister. Să fie în legătură cu pensionările?

TITI: Te pomeneşti că e ceva cu premiera!

FANACHE: Ce să fie cu premiera?

TITI: Eu am zis tot timpul că e piesă cu bubă. Neclară, mami, confuză. Vă dau cuvîntul meu de onoare, am mîine seară premieră, şi eu nu ştiu ce joc.

DUMITRAŞCU: Şi e atît de simplu...

TITI *(ironic)*: Nu vrei să-mi explici şi mie piesa? Hai, că eşti băiat deştept, şi scrii şi la *Gazeta literară*.

FANACHE: Auăleu, neică, dacă am ajuns să îngrăşăm porcul înainte de Ignat, ne-am procopsit!

DUMITRAŞCU *(convins, tehnic)*: V-am mai spus, maestre: e o demonstraţie că există o lume a iluziilor: teatrul. Şi o lume a concretului: viaţa. Şi că cea mai mare eroare pe care o poate săvîrşi omul, e să le amestece şi să le confunde.

TITI *(înger)*: Dumneavoastră aţi înţeles ceva? Eu, vă dau cuvîntul meu de onoare că... *(A intrat Alexandra; linişte.)*

ALEXANDRA *(în timp ce-şi pune pe birou, în ordine, hîrtiile)*: Ce-i cu dumneavoastră? Ce-i cu figurile astea plouate?

TITI *(euforie simulată)*: Noi?

BOIANGIU: Aţi fost la Minister? Aţi rezolvat ceva?

ALEXANDRA: Tot.

BOIANGIU: Ce e cu concursul? S-a aprobat?

ALEXANDRA: Respins, dar îl ţinem pe răspunderea mea.

DUMITRAŞCU: Ce e cu repertoriul?

FANACHE: *Virginia Woolf* s-a aprobat?

ALEXANDRA: Respins, dar o jucăm pe răspunderea mea.

BOIANGIU: Aţi discutat despre turneu?

ALEXANDRA: Respins, dar îl facem pe răspunderea mea.

TITI *(presimţiri catastrofale)*: Stăm bine.

ALEXANDRA: Stăm grozav, fiindcă numai cine stă rău stă bine, iar „bine" stai numai la „Bellu". S-a făcut repetiţia de lumini?

FANACHE: Făcut.

ALEXANDRA: Îmi puneţi rampă. Eu, fără rampă, nu joc.

FANACHE: Rampă? Pînă mîine seară?

ALEXANDRA: Pînă mîine seară se poate clădi un teatru. Cum a mers repetiţia la *Othello?*

FANACHE: Nu s-a ţinut.

ALEXANDRA: Nu s-a ţinut? Cum, nu s-a ţinut? De ce nu s-a ţinut?

FANACHE: N-a venit Mihoc.

ALEXANDRA: Şi a anunţat că nu vine?

FANACHE: Nu.

ALEXANDRA: Înseamnă că a murit. Nu, nu, e clar: a murit. Dumitraşcu, dai un anunţ la ziar, acum, imediat, să apară mîine: „Îndurerată, direcţiunea Teatrului Liber aduce la cunoştinţa acelora care l-au cunoscut şi admirat încetarea din viaţă a artistului emerit Vasile Mihoc".

FANACHE: Şi dacă avem ghinion... şi n-a murit?

ALEXANDRA: Îl omor eu! Îl pun să plătească anunţul, şi-l tai de la primă! Vă mulţumesc. Dumneata, Titi, fii drăguţ şi mai rămîi. *(Toţi ceilalţi au ieşit.)* Uite ce te rog... M-am gîndit... Scena nu iese încă bine...

TITI: Care?

ALEXANDRA: Prima.

TITI: Eşti formidabilă!

ALEXANDRA: De ce?

TITI *(berbant și cu „intenții")*: Cînd o să încetezi să mai fii actriță, și să devii femeie?

ALEXANDRA *(gheață)*: Cînd o să încetezi să mai fii bărbat, ca să devii artist? Hai să trecem încă o dată scena. Dar jucată altfel: mai simplu, mai sincer, mai interiorizat...

TITI *(intrînd în rol)*: „...Ești o mizerabilă, o femeie fără suflet, tot ce s-a petrecut între noi n-a fost decît teatru..."

ALEXANDRA: „...Nu e adevărat, nu e adevărat, ți-o jur..." Dar ce e, dragă?

TITI: Imposibil, nu putem continua, n-am pistolul!

CORTINA

ACTUL II

A doua zi, la ora cinci după amiază, acasă la Alexandra Dan. Interior modern, de o nobilă eleganță. Mobilă „stil", un pian cu coadă, alături un pupitru cu notele concertului la care lucrează Mihai Dan. Pe pian, o cutie de vioară și o mare fotografie a virtuozului. În rest: fotolii odihnitoare, un lampadar cu picior, pe pereți — fotografiile Alexandrei, și, bineînțeles, pe o măsuță, lîngă o glastră cu trandafiri galbeni, un telefon alb.

ALEXANDRA *(în aparat, cu o voce scăzută)*: Nu, dragul meu, nu-ți fie teamă, sînt singură în toată casa. Și sînt fericită că sînt singură, ca să-ți spun că te iubesc, că te aștept, că te doresc... Cînd ești lîngă mine, n-am curajul să ți-o mărturisesc, sînt timidă, da, da, nu rîde, timidă, speriată, stîngace... Numai după ce pleci de lîngă mine — ascultă-mă, nu mă întrerupe, profită de clipa asta de curaj —, numai atunci, îți spun, în gînd, cît de iubesc, ce îndrăgostită sînt de tine... ca o școlăriță, ca o adolescentă... ca o provincială... de mîinile tale, de respirația ta... de cicatricea din colțul gurii... da... da... da... de cicatricea aia, care, știe, ți se pare dizgrațioasă, urîtă... Îmi ești mai mult decît drag, prostule... Îmi ești necesar. Da, recunosc, sînt egoistă,

acaparatoare ca o meduză... *(S-a deschis ușa și, în pragul dormitorului, a rămas, siderat, Mihai.)* Fiindcă numai cu tine sînt fericită. Ai tăcut? De ce ai tăcut? Ai rîs! Ba nu, simt eu c-ai rîs de mine. Mă găsești ridicolă. Exaltată... Nu... Nu... Ți-o jur că nu e nimeni. Și sînt fericită că nu e nimeni... nu, nu, lasă-mă să vorbesc, nu mă întrerupe, te rog, săptămîna trecută — îți mai aduci aminte? —, m-ai întrebat dacă ar putea să existe ceva care să ne despartă... Și nu ți-am răspuns. Atunci, tu te-ai supărat, sau ai simulat că te superi. Eu știam că e o glumă, și, totuși, faptul de a te fi mîhnit, fie și o clipă, s-a răsfrînt, s-a răsucit în mine, ca un cuțit. Și am aflat — nu, te rog, ascultă-mă și nu mă întrerupe —, și atunci am aflat, pentru prima dată în viață, și atunci am înțeles ce e dragostea: mai mult decît dorința, mai mult decît așteptarea, chinuitoare și rea, mai mult decît pofta... Dincolo de instinctul elementar al posesiunii, ascultă-mă și crede-mă, e tandrețea și grija. Da, da, grija pentru fiecare zîmbet al tău, pe care s-ar putea să-l pierd. Fiindcă te iubesc, băiatul meu, te iubesc, inima mea, te iubesc, fericirea mea... Vino... Nu e nimeni, ți-o jur... Te aștept... Da... da... da... Cum îți place ție: înfrigurată, nerăbdătoare... sigur... nedreaptă, zănatecă... insuportabilă... Dar vino... Vino, dragostea mea! *(Ușă trîntită de Mihai cu violență.)* Înțelegi, Titi, așa aș vrea să spun monologul. Nu, nu cum l-am repetat. Era fals. Trebuie o doză de exaltare. Și ce importanță, că ești soțul meu? Tocmai fiindcă ești soțul meu! Sigur, și liric, ai dreptate. Dar vreau să dau o lecție tuturor nevestelor din sală: să-și aducă aminte că o soție, din clipa în care a devenit nevastă, nu înseamnă că trebuie să se transforme într-o cață plicticoasă și cu drepturi. Și mai e ceva, Titi: tu n-ai văzut ce leșinate sînt declarațiile de dragoste, care se fac astăzi pe scenă? Ce înseamnă: decență? O „decență" care a devenit plictiseală, indiferență sau cinism?... O clipă... *(A intrat Coca cu un coș de flori.)* Pune-le acolo. Stai! Dă-mi biletul *(a desfăcut, a citit)* ...și dă-i omului zece lei, n-am la

mine, dă-i de la dumneata. *(Coca a ieşit.)* Uite ce voiam să te mai rog, Titi: nici finalul lui doi nu iese. Nu din cauza ta. A mea. Tu ai repetat foarte frumos. Emoţionant. Cred că din cauza asta — fiindcă mă uitam tot timpul la tine —, n-am repetat eu ca lumea. Şi, atunci, uite ce te rog: la mine e cinci şi un sfert. Vino la şase şi jumătate, mai stăm de vorbă, trecem o dată scena, şi mergem împreună la teatru. Perfect, te aştept, te sărut. *(A închis, a intrat Mihai cu o privire ucigaşă, în timp ce Alexandra formează, febrilă, un alt număr de telefon.)*

MIHAI: Vrei să-mi spui şi mie cu cine ai vorbit?

ALEXANDRA: Ce e tonul, ce e mutra asta, ai înnebunit?

MIHAI: Cu cine ai vorbit?

ALEXANDRA: Scuteşte-mă. Mă doare capul de-ale mele.

MIHAI: Bine! Numai să nu regreţi! *(A ieşit. Aceeaşi uşă trîntită.)*

ALEXANDRA *(în receptor)*: Ascultă, Fanache, ce mă fac cu idiotul ăsta de Titi? Sînt pur şi simplu disperată. Nu-mi place. Nu-mi place nimic din ce fac! Nici eu, nici el. Ştiu, tu n-ai nici o vină. Ai făcut tot ce ai putut. Am impresia că n-a înţeles nimic din piesă. Încep să cred că ai avut dreptate. Vlad era mai bun. Ei, acum ce să mai discutăm? Eu am insistat să fie Titi. Nenorocirea lui e că nu ascultă. Dar jur, Fanache: nu mai joc cu el în viaţa mea, să ştiu că mă las de teatru. *(A intrat Coca cu un buchet de flori.)* O clipă... Pune-le acolo şi dă-i omului zece lei... De la dumneata... *(Coca a ieşit; în timp ce-şi aruncă ochii peste biletul care a însoţit buchetul.)* Uite ce te rog, Fanache... *(A aruncat biletul pe pian.)* Te implor: caută şi stai tu de vorbă cu el. În pauza dintre unu şi doi. Explică-i dobitocului, am impresia că habar n-are în ce piesă joacă. El crede că e suficient să se beregătească, să dea ochii peste cap, să-şi tragă manşetele, ca să cucerească sala. Cucereşte pe dracu! Spune-i să nu mai urle. Ăsta, ori urlă de-mi sparge timpanul, ori mormăie de nu se înţelege nimic. Şi explică-i, încă o dată, poate că dă Dumnezeu şi pricepe şi el ceva. Spune-i ce importanţă are, în viaţa omului, căminul. Ce preţ se pune, astăzi, pe viaţa familială, s-ar putea ca la argumentul ăsta să fie sensibil,

bruta. Fă-l să mă iubească. Nu mă iubește, Fanache, asta e nenorocirea. Cine știe, vorba ta, probabil că nu-l inspir. Păi, cum să se vadă pe scenă, că mă iubește, cînd nenorocitul ăsta nu s-a iubit, în viața lui, decît cu cotletiste? Vorbește-i de relațiile dintre părinți și copii. Explică-i ce răspundere avem. Ia-l de la titlul piesei: viața nu e un travesti. Știu, nici scena mea cu Gina nu prea iese. *(Catastrofă cosmică.)* Din cauza mea? *(Atentă, sensibilă la argument.)* Crezi? Ia spune. Spune, te rog... Și de ce nu mi-ai atras atenția? O clipă. Stai o clipă... *(Fiindcă a intrat Coca.)*

COCA: V-a adus domnișoara Elvira mănușile...

ALEXANDRA: Spune-i să și le bage pe gît... Să nu plece. *(În receptor.)* Și de ce nu mi-ai atras atenția? Așa. Așa. Așa. Așa. Dar așa și fac scena! *(Mirată.)* Prea dulce? Prea tandră? Dar ce-ai vrea să fiu? Țeapănă și anchilozată? Eu cred că o mamă... ce naiba, și eu sînt mamă — Coca! — trebuie să fie o prietenă, o confidentă... *(A intrat Coca, Alexandra a astupat receptorul cu mîna.)* Dă o fugă pînă la domnișoara Gina, știi unde stă, și roag-o să vină imediat aici. *(În aparat.)* Nu, nu. Te ascult. Poate. Poate că ai dreptate. O să mă gîndesc. Să încerc. *(A intrat Elvira.)* Stai o clipă la telefon. *(A pus telefonul pe pian).* Elviro dragă, dacă de asta ai stat lîngă mine douăzeci de ani, ți-ai pierdut vremea de pomană. Ce să fac cu gioarsele astea?

ELVIRA: Altceva n-am găsit. Să știți, însă, că merg foarte bine la culoare.

ALEXANDRA: Dă fuga la magazie, e o pereche de mănuși, albe, lungi, glacée, am jucat cu ele în *Invitație la castel.* Fugi! *(Elvira a ieșit; în aparat.)* Iartă-mă, Fanache. Ce mai voiam? A, da! Dacă tot stai de vorbă cu Titi, atrage-i atenția să nu mai bage text, de la el. Ăsta, după ce că e analfabet, colaborează cu autorul. Pînă nu bagă: „păi", „dom'le", „stai", „mă", nu trăiește. Cînd îl aud, îmi vine rău. L-am rugat, l-am implorat, i-am făcut ochi dulci, inutil... Spune-i tu, Fanache, te rog. *(A intrat Coca; în receptor.)* O secundă...

COCA: Nu era acasă, dar i-am lăsat un bilet. Și a venit o doamnă. Boiangiu.

ALEXANDRA: Cine?

COCA: Doamna Boiangiu. Spune că știți dumneavoastră.

ALEXANDRA: Să intre. *(În aparat.)* Iartă-mă, Fanache, te rechem eu. *(A închis, a intrat doamna Boiangiu, cincizeci de ani, crînceni.)*

D-NA BOIANGIU: Vă rog să mă iertați că vă deranjez...

ALEXANDRA: Nu face nimic. Sînteți soția lui Boiangiu? Luați loc...

D-NA BOIANGIU: Da... Și-mi vine atît de greu să vă supăr, să vă deranjez... *(Și-i țîșnesc din ochi lacrimi cît pumnul.)* Dar numai dumneavoastră — nimeni altcineva —, numai dumneavoastră puteți să mă ajutați. Fiindcă, eu sînt singură... n-am pe nimeni...

ALEXANDRA: Dar ce e? Ce s-a întîmplat?

D-NA BOIANGIU: N-am dormit toată noaptea, îmi ziceam: cum să îndrăznesc...

ALEXANDRA: Despre ce e vorba?

D-NA BOIANGIU *(bocet de înmormîntare)*: Că mie, vă jur, nu-mi place... Și nu v-aș fi deranjat în viața mea...

ALEXANDRA: N-are importanță.

D-NA BOIANGIU *(jale sfîșietoare)*: Dar n-am pe nimeni... Și, dacă am o soră, mai mare ca mine, văduvă, că i-a murit bărbatul, are și ea necazurile ei... și vai de lume...

ALEXANDRA: Nu pricep...

D-NA BOIANGIU *(plîns abia stăpînit)*: Și vă jur: dacă nu venea nenorocirea asta, care a căzut pe capul nostru ca un trăsnet...

ALEXANDRA: Ce nenorocire?

D-NA BOIANGIU: Boiangiu.

ALEXANDRA: Ce-i cu Boiangiu?

D-NA BOIANGIU *(nici o lacrimă, nici un suspin)*: Mă lasă.

ALEXANDRA: Cum, vă lasă?

D-NA BOIANGIU *(altă batistă)*: Noi sîntem căsătoriți de nouăsprezece ani. Se numește că ne-am luat din dragoste... Dragoste, în sfîrșit... Am două fete, una de optsprezece, anul ăsta a intrat la Chimie — prima —, și una mai mică, în clasa a noua... Vă deranjez?

ALEXANDRA: Nu.

D-NA BOIANGIU *(alt torent de lacrimi)*: Și de trei luni, ori și-a găsit pe altcineva, ori, Dumnezeu știe ce a intervenit, parcă și-a pierdut mințile, parcă a înnebunit: nu și nu, că nu mai poate să ducă viața asta, că s-a săturat și că divorțează.

ALEXANDRA: Boiangiu?

D-NA BOIANGIU *(batistă)*: Boiangiu.

ALEXANDRA: Nu pot să cred!

D-NA BOIANGIU *(nici o lacrimă, nici o suferință)*: Ce, o să vă mint? Ce interes am?

ALEXANDRA: Unde e?

D-NA BOIANGIU *(ca la moartea mamei)*: La teatru. *(Alexandra face un număr de telefon.)* Ce rău îmi pare că vă...

ALEXANDRA *(în aparat)*: Tovarășe Boiangiu, fii te rog drăguț și vino pînă la mine. Nu. Acasă. Da, o chestiune urgentă. Nu gravă, dar urgentă.

D-NA BOIANGIU: Să nu cumva să afle că am fost aici!

ALEXANDRA: Nici o grijă.

D-NA BOIANGIU: Cu toate c-o să-și dea seama că v-am deranjat. Dar ce puteam să fac? *(Deznădejde dezlănțuită.)* Ce puteam să fac?

ALEXANDRA: Se aranjează. Cînd ieșiți, faceți la dreapta, să nu vă întîlniți...

D-NA BOIANGIU *(îndreptîndu-se spre ieșire)*: Vă mulțumesc. Nici nu știți cît vă mulțumesc... *(Ultima batistă.)* Din inimă. *(Și a ieșit; a intrat, cu o figură fioroasă, Mihai.)*

ALEXANDRA: Ce e cu tine, Michi?

MIHAI: Nimic. *(Și-a luat notele de pe pupitru și vioara de pe pian.)*

ALEXANDRA: Ce-nseamnă „nimic"?

MIHAI: „Nimic" înseamnă nimic.

ALEXANDRA: Ascultă-mă, Michi...

MIHAI *(îndreptîndu-se spre ușa dormitorului)*: N-am timp, sînt ocupat.

ALEXANDRA: Tu știi că nu te-am mințit niciodată...

MIHAI: N-am nici o îndoială.

ALEXANDRA: Tot ce-ai ascultat... E monologul meu... Monologul...

MIHAI: Nu mă interesează, nu mă interesează! E clar? *(Ușă trîntită; a intrat Boiangiu.)*

ALEXANDRA *(Vezuviul în ajunul erupției)*: Poftim tovarășe Boiangiu, ia loc! Uite pentru ce te-am chemat: îmi trebuie, urgent, datele. Cît a costat montarea la *Mizantropul?*

BOIANGIU *(pătruns de gravitatea întrebării)*: Pe dinafară nu pot să vă spun.

ALEXANDRA: Aproximativ.

BOIANGIU *(ezitările „specialistului")*: În jur de patruzeci de mii.

ALEXANDRA: Cum patruzeci de mii, cînd devizul inițial a fost de cincizeci și nouă, și s-a adăugat un supliment de unsprezece mii?

BOIANGIU: Aveți dreptate.

ALEXANDRA: Altceva. Dacă scoatem posturile la concurs, și angajăm cinci oameni, pînă le facem loc în schemă, putem să-i plătim din fondul nescriptic?

BOIANGIU: Să-i plătim din fondul nescriptic...

ALEXANDRA: Da.

BOIANGIU: Pe cei angajați prin concurs...

ALEXANDRA: Da.

BOIANGIU: Pînă le facem loc în schemă...

ALEXANDRA: Exact.

BOIANGIU: Nu pot să vă răspund, fiindcă n-am instrucțiunile la mine.

ALEXANDRA: Am înțeles. Atunci, o altă chestiune: spune-mi, te rog, dumneata ai înnebunit?

BOIANGIU: Eu?

ALEXANDRA: Vrei să te bag în balamuc? Spune-mi, fiindcă, dacă ții neapărat, te bag la balamuc, și-ți aduc, duminica, portocale.

BOIANGIU *(lovit la mir)*: De ce, tovarășă?

ALEXANDRA: De ce? Ai îndrăzneala să te uiți la mine, să-ți iei mutra asta nevinovată, și să mă întrebi: „de ce"? Va să zică, eu mă zbat să te țin în teatru, să nu te scoată, pun obrazul, mă cert cu toată lumea, și dumneata umbli să-ți lași nevasta, să-ți strici casa, să divorțezi?

BOIANGIU: Cine v-a spus?

ALEXANDRA: Nu mă întrerupe.

BOIANGIU: Vă rog să mă iertați...

ALEXANDRA: Uiți că ești însurat de nouăsprezece ani?

BOIANGIU: De douăzeci.

ALEXANDRA: Înseamnă că am fost greșit informată.
BOIANGIU: Să vedeți...
ALEXANDRA: Nu văd nimic — sînt la virgulă —, ăsta e exemplul pe care îl dai în teatru?
BOIANGIU: Credeți-mă, vă jur...
ALEXANDRA: Ce să-mi juri?
BOIANGIU: Nevastă-mea exagerează.
ALEXANDRA: Ea? Ei, nu, că ai o îndrăzneală de m-ai speriat! Nici nu știam ce Cassanova țin la contabilitate. Gata, s-a terminat, te scot de la Administrație și te fac actor. Și știi ce piesă pun, cu dumneata, în rolul principal? *Don Juan.* Fac un succes, de rup inima tîrgului. Mastroiani poate să se împuște *(A intrat Coca cu un coș cu flori.)* Pune-le acolo și dă-i omului zece lei... *Coca a ieșit.)* Ți-ai găsit pe altcineva?
BOIANGIU *(spășit)*: O chestiune trecută. A fost, s-a șters, am uitat, nu mai e nimic.
ALEXANDRA: Ai cuvîntul meu de onoare că nu pot pricepe, nu pot concepe...
BOIANGIU: Recunosc: a fost o greșală. O nenorocire.
ALEXANDRA: Mititelul! Nu vrei să te și compătimesc?
BOIANGIU: Prima dată în viața mea! Puteți să fiți însă sigură: n-o să se repete.
ALEXANDRA: Atîta ar mai trebui!
BOIANGIU: Sigur, sînt vinovat... *(gudurîndu-se)* dar să știți: și dumneavoastră aveți oarecare amestec.
ALEXANDRA: Eu?
BOIANGIU *(explicația crimei)*: Vă aduceți aminte: eu am fost încadrat timp de nouă ani la categoria unsprezece-mediu: o mie șase sute șaizeci de lei pe lună. De Anul Nou — mai exact: la 3 ianuarie —, m-ați avansat. Unsprezece-maxim: o mie șapte sute zece lei.
ALEXANDRA: Și?
BOIANGIU *(autocritică adîncă)*: Și nu știți cum e omul? Mi s-a urcat la cap. Dar vă jur: a trecut, am uitat, m-am trezit. *(Scurtă pauză.)*
ALEXANDRA: Ce e la teatru?
BOIANGIU: În ordine. *(A sunat telefonul.)*
ALEXANDRA *(în aparat)*: Ce vrei, Dumitrașcu? Deleanu? Ce caută Deleanu, la ora asta, în teatru? Modificări? Ce „modificări"? Vizionare? Ce „vizionare"? Ia dă-mi-l

la telefon... Ce modificări vrei, tovarăşe Deleanu? Trei ore înainte de spectacol? Se poate? Ce înseamnă „vizionare"? Ce înseamnă „trebuie"? Da. Da. Da. Da. Fii drăguţ şi dă-mi-l pe Dumitraşcu. Dumitraşcu, ia-l pe Deleanu... Vasilică e acolo? Perfect. Caută-l, urgent, pe Arghir. Cum, „nu e nevoie"? Ce înseamnă „nu e nevoie"? E autorul piesei, n-ar mai fi fost... Nu. Pe Fanache, îl caut eu. Vă suiţi într-o maşină, şi, în cinci minute, sînteţi aici! Fulger! *(A închis.)* Nemaipomenit! Trei ore înainte de spectacol! Trei ore înainte de premieră! A, nu, mă las de meserie! Auzi dumneata? Modificări! Pînă azi, n-au avut timp să le ceară. Zace textul la minister de şase luni.

BOIANGIU: De opt.

ALEXANDRA: A, nu, s-a terminat: amînăm premiera! Pui afiş la intrare: „Din cauza îmbolnăvirii interpretului principal, spectacolul de astă-seară se suspendă"... *(Pauză infinitezimală.)* Adică, de ce să suspend? Vin şase sute de oameni la teatru, şi eu să-i trimit acasă, fiindcă dumnealor cer modificări? Fugi la teatru, ai grijă: la intrare, să nu fie înghesuială, să nu fie balamuc, stai în hol, fii atent, avem oaspeţi.

BOIANGIU: Şi dacă sînt modificări grave?

ALEXANDRA: Ai dreptate. Fugi la teatru şi stai lîngă telefon. *(A trecut la telefon; lui Boiangiu, care pleacă.)* Nu te dezlipeşti de telefon! *(În aparat.)* Cu Fanache! Nu e? Cum, nu e? Nu ştii unde a plecat? Aştept. *(A intrat Coca cu un buchet de flori.)* Pune-le acolo şi dă-i omului zece lei...

COCA: Nu mai am.

ALEXANDRA: Ia cheia, deschide sertarul ăla, scoate! *(În aparat.)* Aştept.

COCA *(a deschis sertarul)*: Aici nu e nimic.

ALEXANDRA: Cum, „nu e nimic"? *(A trîntit telefonul, controlează, se convinge, se lămureşte şi strigă.)* Nichi! Nichi! *(Către Coca.)* Mulţumesc! *(Strigînd mai tare.)* Nichi!... *(Coca a ieşit şi intră Nichi, nouăsprezece ani, într-o jalnică şi profund beatnică ţinută vestimentară: dangareji peticiţi, o bluză decolorată, o coafură adecvată; trage după el o ghitară.)* Nichi!

NICHI: Ce e, diva?
ALEXANDRA: De ce ai umblat, aici, și de ce ai luat banii?
NICHI: Eu?
ALEXANDRA: De ce ai luat banii, Nichi?
NICHI: Să-i sară ochii ăluia care a dat cu palma.
ALEXANDRA: I-am pus eu ieri, cu mîna mea, aici.
NICHI: Ieri?
ALEXANDRA: Ieri.
NICHI: De ieri nici n-am dat pe acasă.
ALEXANDRA: Știu, mi-a spus tata.
NICHI: Va să zică: toarnă...
ALEXANDRA: Așa te pregătești pentru bacalaureat? O să cazi iar, nefericitule!
NICHI: Nu e exclus.
ALEXANDRA: Da, dar acum te ia în armată. Ce o să te faci?
NICHI: O să dezertez.
ALEXANDRA: Și o să te bage la pușcărie.
NICHI: A stat și Rimbaud. Și pentru fapte mai grave.
ALEXANDRA: Da, dar Rimbaud avea talent.
NICHI: Ei, nu poți să umpli închisorile numai cu genii. Mai bagi și cîteva mediocrități.
ALEXANDRA: Rimbaud avea geniu. La douăzeci de ani termina cu poezia și vindea arme în Africa.
NICHI: Auzi? Aș vinde și eu, dar mă lasă?
ALEXANDRA: Ești un ratat.
NICHI: Ai și tu o oarecare contribuție la opera asta. Ți-am cerut eu să mă faci?
ALEXANDRA: Nici măcar n-ai haz.
NICHI: Cît am moștenit de la tine și de la muzicant, în ipoteza că are vreo contribuție la opera asta.
ALEXANDRA: Ești un imbecil! Pentru cine am muncit și mi-am sacrificat viața!
NICHI *(acord patetic de ghitară)*: Atmosferă: cinci minute „mellodramă", cinci minute „mello".
ALEXANDRA: „Mello"? Ieși afară, nemernicule! Marș de aici! *(Nichi a plecat leneș, indiferent, tîrînd ghitara după el; a intrat Coca.)*
COCA: Au venit.
ALEXANDRA *(s-a regăsit, s-a îndreptat, e din nou, subit, monumentală)*: Să poftească. *(Și au intrat: tovarășul Deleanu, din Minister, Vasilică Savu cu textul piesei,*

Arghir, autorul comediei Travesti — *treizeci și cinci de ani, alarmați —, și Dumitrașcu, evident, în panică.)* Poftiți, tovarășe Deleanu, luați loc. Și dumneavoastră. Ei, ce e? Ce s-a întîmplat? Ședeți!

DELEANU: Nimica grav, tovarășă. Absolut nimica grav. Niște fleacuri... Dar de care trebuie neapărat să ținem seama.

ALEXANDRA: Două ore înainte de spectacol...

DELEANU: Vizionarea, azi dimineață. Trebuie!

ALEXANDRA: În sfîrșit! Să auzim!

DELEANU: Așa... *(Consultîndu-și notele.)* Va să zică, așa! Vasilică, ai textul? Ia un creion și notează.

ALEXANDRA: La pagina 14. Ați găsit? La pagina 14, sus, prima replică: „M-ai nenorocit. Mi-ai turtit fesul". Se scoate chestia cu fesul. Înțelegeți dumneavoastră, acum, cu Orientul Mijlociu, să nu se creadă că e o aluzie.

DELEANU: La pagina 14. Ați găsit? La pagina 14, sus, prima replică: „M-ai nenorocit. Mi-ai turtit fesul". Se scoate chestia cu fesul. Înțelegeți dumneavoastră, acum, cu Orientul Mijlociu, să nu se creadă că e o aluzie.

ARHIR *(intratabil)*: Nu scot „fesul" pentru nimic în lume!

DELEANU *(în panica unei misiuni pentru care răspunde)*: Trebuie, tovarășe Arghir, credeți-mă...

ALEXANDRA: Scoate, domnule, „fesul", dă-l dracului de fes, ce, o să mori, fără fes? Mai departe!

DELEANU *(fericit)*: Bun! La pagina 36, a patra replică a Corinei: „Sîntem singuri, sîntem niște bieți oameni singuri". Replica trebuie scoasă sau, cumva, modificată.

ALEXANDRA: Și de ce trebuie *cumva* modificată?

DELEANU: Vedeți dumneavoastră: dacă s-ar afirma că oamenii sînt singuri în societatea capitalistă, ar merge, ar fi clar. Dar așa, s-ar putea interpreta că la noi...

ARGHIR: Și cum ați vrea să formulez: că la noi oamenii sînt *„oarecum"* singuri? Că sînt *„mai mult, sau mai puțin, singuri"* ?

DUMITRAȘCU *(în căutarea soluției salvatoare)*: Am putea s-o rezolvăm astfel: spunînd că la noi *„unii"* oameni sînt singuri.

ALEXANDRA *(lui Deleanu)*: Ce spui? Așa merge?

DELEANU: Tot rămîne o confuzie...

DUMITRAȘCU: Dar dacă am zice că la noi *„puțini"*, *„foarte puțini"* oameni sînt singuri?...

DELEANU: S-ar putea ridica întrebarea: cine sînt ăia?

ALEXANDRA *(rezolut)*: Taie, dom'le, replica și gata.

VASILICĂ *(operînd în text)*: Tăiat. Ce se taie nu se fluieră. Dar, stați, că e o încurcătură: nu se mai leagă. Fiindcă replica următoare este: „Dar te-ai întrebat de ce sînt oamenii singuri"?

ALEXANDRA: Și Corina ce răspunde?

VASILICĂ: „Singurătatea e o stare morală. E singur numai cine vrea să fie singur".

ALEXANDRA: Rămîne tot, pe răspunderea mea. Mai departe!

DELEANU: Și, în sfîrșit, pagina 75, replica dumneavoastră: „Sîntem, toți, niște copii speriați. Viața e un joc."

ALEXANDRA: Să scot asta? Asta să scot? *(Definitiv.)* Suspendăm spectacolul!

DELEANU: Nu se poate, tovarășă, credeți-mă!

ALEXANDRA: Nu renunț la replică pentru nimic în lume! Nu pot s-o scot, chiar dacă vreau. Tot ce pot să fac, e s-o dau cu semn de întrebare... Să fac o pauză, și să mă întreb, nedumerită: „Viața e un joc?" Așa e bine?

DELEANU: Cred că da.

ALEXANDRA: Mai e ceva?

DELEANU: Nu.

ALEXANDRA: Să fii sănătos!

DELEANU *(scuturîndu-i brațul, tovărășește, gata să i-l smulgă din umăr)*: Iar eu vă doresc, din inimă — nu succes! —, triumf! *(Iese împreună cu Vasilică și Dumitrașcu.)*

ALEXANDRA: Ce e, Arghir?

ARGHIR *(șoptit, amărît)*: Îmi pare rău de „fes".

ALEXANDRA: Fii băiat serios: îl scoatem astă-seară, și mîine îl băgăm la loc. *(Arghir a ieșit; Alexandra a format un număr de telefon.)* Auzi, Boiangiu? Jucăm! *(Și fiindcă s-a deschis ușa.)* Intră, Gina! *(Și fata intră, cu cei douăzeci și patru de ani ai ei, grațioși și emoționați.)*

GINA: Ce frumos e aici!

ALEXANDRA: N-ai mai fost niciodată?

GINA *(realmente fermecată)*: Și ce liniște! *(Privind pozele de pe pereți.)* Mă lăsați să mă uit? Aici sînteți în *Învierea*... *Nora*...

ALEXANDRA: Ce spectacol! L-ai văzut?

GINA: Sigur... Aici?

ALEXANDRA: Desdemona... *Rața sălbatică*... *Ciocîrlia*... *Fedra*... Uite pentru ce te-am chemat. Mă asculți?

GINA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Pentru scena noastră, din actul trei. M-am gîndit, am vorbit și cu maestrul Fanache, nu iese. Nu din cauza dumitale. A mea. Am repetat-o cam repede, mă urmărești?

GINA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: N-am studiat suficient relațiile, raporturile dintre noi. Dumneata ești fata mea. Singurul meu copil. Ești atentă?

GINA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Am investit în dumneata toate visurile și speranțele mele.

GINA *(a luat de pe pian o fotografie)*: Băiatul dumneavoastră?

ALEXANDRA: Nu-l cunoști?

GINA: Nu.

ALEXANDRA: Un copil minunat. Concentrează-te.

GINA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Ți-am vegheat copilăria și ți-am condus, atentă, primii pași în viață. Primii pași: cei mai însemnați. Am făcut totul, pentru ca, între noi două, să existe o atmosferă de încredere și de stimă reciprocă. Drăguță jacheța asta. Ai douăzeci de ani...

GINA: Douăzeci și patru.

ALEXANDRA: În piesă, vorbesc. Ai douăzeci de ani, aparții unei alte generații, dar asta nu ne împiedică să fim cele mai bune prietene. Pricepi?

GINA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Am sădit în dumneata — cu tact, și fără s-o simți —, cîteva principii elementare, dar solide și sănătoase. Valabile oricînd, dar, mai ales, astăzi: respectul față de muncă, respectul față de om. Sînt fericită să văd că toate idealurile pe care mi le-am făcut, în legătură cu tine, s-au realizat. Ești ceea ce se cheamă: *un om întreg*. În actul trei, vorbesc. Ai înțeles?

GINA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Înseamnă că scena trebuie jucată cu totul altfel.

GINA: Mai simplu.

ALEXANDRA: Evident.

GINA: Mai sincer.

ALEXANDRA: Limpede.
GINA: Trebuie să fiu mult mai entuziastă...
ALEXANDRA: Sigur.
GINA: Mai îndrăgostită de viață.
ALEXANDRA: Fără îndoială.
GINA: Mai optimistă.
ALEXANDRA: Mai viguroasă, mai tonică, mai biruitoare. Dă-mi posibilitatea să mă bucur de bucuria ta. Și cînd vii acasă, cu primul tău succes, cu prima ta victorie...
GINA *(intrînd în rol)*: Și strig: „Mamă!" E bine?
ALEXANDRA: Începi să te apropii. Mai sincer!
GINA: „Mamă!"
ALEXANDRA: Mai din măruntaie: „Mamă". *(A intrat Coca.)*
COCA: A venit maestrul Vasiliu.
ALEXANDRA: Cretino! Și i-ai spus că sînt acasă?
COCA: Da.
ALEXANDRA: Să poftească! *(Lui Vasiliu, care intră.)* Maestre, ce plăcere...
VASILIU: Am venit să ofer o floare acestei divine doamne, împreună cu omagiile mele și cele mai calde urări pentru deseară.
ALEXANDRA: Sper că veniți, maestre.
VASILIU: Nu, *mon cher*, că nu suport.
ALEXANDRA: Nici nu concep, nu intru în scenă!
VASILIU: Am o asemenea emoție, că transmit actorilor tracul. Marie Ventura îmi spunea întotdeauna: „Să nu te prind în sală, că las cortina".
ALEXANDRA: Adevărat? Avea trac?
VASILIU: Imens. Eram la Paris, la „Comedie", în seara în care intra în *Lorenzaccio*...
ALEXANDRA: Succes?
VASILIU: Prăbușire! Dar ce importanță are? După cincisprezece spectacole, era cel mai mare triumf al Parisului. Ce actriță, *mon cher*, ce actriță... Dumneavoastră, astea tinerele, nu vă puteți imagina. Avea o forță, o magie, exercita asupra sălii o adevărată hipnoză. Cînd te privesc pe dumneata, am impresia c-o văd pe ea. Aceeași febră a mîinilor, aceeași seducție în ochi *(fără tranziție)* am terminat piesa.
ALEXANDRA: Adevărat?
VASILIU: Am lucrat toată noaptea, și am schimbat tot.

ALEXANDRA: Abia aştept s-o citesc.

VASILIU: Actul întîi nu se mai petrece acasă. La ţară. Actul doi, n-are importanţă, se poate întîmpla oriunde, şi actul trei, la malul mării, într-un peisaj bătut de valuri. Aş prefera, la ţărmul unei vechi cetăţi dezgropate, cum e Histria, Calatis, într-un peisaj simbolic, să mai ieşim, *mon cher*, dintre strunguri şi raboteze, că m-am săturat de tot. Să ştii că am ţinut seama de toate sugestiile dumitale. Admirabile, subtile şi utile. Să asculţi sfîrşitul. Cîteva versuri, fiindcă l-am făcut în versuri, să sune ca o apoteoză:

Dana: „Să fiu doar unduirea de valuri printre brize
„Tălăzuind arome, bacante şi trireme
„Izbite de pilaştri..."

Dan: „Cînd trupuri de sirene..."

Dana: „Se scaldă în amurguri sculptate în albe frize."

Dan: „Aici în piatra neagră ce sub uitare zace..."

Dana: „Să te găsesc de-a pururi, iubitul meu visat."

Dan: „Să fie visul nostru..."

Dana: „Un vis adevărat" — ce spuneai dumneata: cu familia —,

Dan: „În timp ce mai răsună cîntări dionisiace!"

Cortina! *(Alexandrei.)* Îţi închin lucrarea!

ALEXANDRA: Mulţumesc!

VASILIU: Atunci, încă o dată, omagiile mele, iar pentru deseară: *„merde"!* Domnişoara, mai rămîne?

GINA: Mai aveţi nevoie de mine?

ALEXANDRA: Nu.

VASILIU: Ţi-o răpesc. *(A sunat telefonul; Alexandra se îndreaptă spre aparat.)* Deseară sînt cu inima lîngă dumneata. Omagiile mele. *(Au ieşit.)*

ALEXANDRA: Te sărut, maestre! Alo! Da, Fanache, eu. Nu, nimic, s-a aranjat. *(A sunat.)* Ne vedem la teatru. *(A închis, a intrat Coca.)* Nu sînt aici pentru nimeni.

COCA: Vă caută o duduie.

ALEXANDRA: Ce mai vrea şi asta? Peste două ore, am premieră. Trebuie să mă odihnesc şi eu, nu? Tare eşti toantă, Coca! Stai, lîngă mine, de atîta vreme... Oleacă de teatru să fi învăţat şi tu. N-ai talent!...

Acum ce mai caști gura? Zi-i să intre. *(Și intră Manuela Gherdan, dar atît de transformată, încît, în prima clipă ești ispitit să n-o recunoști, Are pe cap o „cipilică" roșie cu pană.)*

ALEXANDRA: De unde te cunosc eu pe dumneata?

MANUELA: Cine știe? Din teatru. Că eu am început la Botoșani. Dar n-am stat decît o stagiune, fiindcă m-am măritat și am trecut la Bacău. Dar nici acolo n-am apucat să stau mai mult de un an, fiindcă am divorțat și m-am mutat...

ALEXANDRA: ...La Piatra Neamț!

MANUELA: Nu. Întîi la Bîrlad. Unde m-am simțit foarte bine și am și jucat. Dramă. Comedie... Katiușa Maslova, Zița, *Vară și fum...*

ALEXANDRA: Dumneata n-ai fost ieri la mine?

MANUELA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Pentru concurs.

MANUELA: Da, doamnă.

ALEXANDRA: Nu erai cu pălăria asta.

MANUELA: Nu, doamnă, acum am pus-o. Vă place?

ALEXANDRA: Grozav. Te prezinți la concurs.

MANUELA: Nu, doamnă, și d-asta am venit...

ALEXANDRA: Te-ai răzgîndit?

MANUELA: Renunț la teatru.

ALEXANDRA: Cu mutrița asta?

MANUELA: N-am vocație.

ALEXANDRA: Ești prima actriță care o mărturisește. Ai probabil geniu. Ca să faci teatru îți trebuie vocație?

MANUELA: Dar ce, doamnă?

ALEXANDRA: Inconștiență. Fă, te rog, cîțiva pași. *(Manuela se execută.)* Formidabil! Întoarce capul. *(Manuela se supune.)* Extraordinar! Uită-te la mine. *(Manuela, docilă.)* Fenomenal! Dumneata ești născută pentru scenă!

MANUELA *(intratabilă)*: Nu, doamnă, renunț, am suferit destul...

ALEXANDRA: Ai suferit? Din ce cauză?

MANUELA: Eu vă spun dumneavoastră: nu m-am consumat în teatru: în viață...

ALEXANDRA: Care femeie nu suferă?...

MANUELA: Da, dar, la mine, a fost un caz special.

ALEXANDRA: Ai fost măritată?

MANUELA: De două ori. Primul meu soț era un băiat foarte bun, fin, delicat, cumsecade: sportiv de performanță. Triplu salt. Dar, șase luni stătea în cantonament, șase luni pe teren, și cînd nu era nici în cantonament, nici pe teren, zăcea în spital.

ALEXANDRA: Eu am susținut întotdeauna că sportul ăsta e o calamitate.

MANUELA: Al doilea: curier la Externe. Stătea cu mine o săptămînă, și șase luni pe drumuri: Tokio, Pekin, Melbourne, New Delhi; cel puțin cînd trecea în Africa, îl uita Dumnezeu de tot. Am găsit după el un băiat grozav: manierat, distins, inginer. A plecat în Afganistan să monteze o rafinărie. Interese politice. Că noi conlucrăm, azi, și cu statele capitaliste...

ALEXANDRA: Am priceput: ești o victimă a coexistenței pașnice.

MANUELA: Așa că, de data asta, cred că mi-am găsit fericirea.

ALEXANDRA: Să-ți ajute Dumnezeu!

MANUELA: Dar e un om însurat.

ALEXANDRA: Ce importanță are? Divorțează. Mai ales acum, e cum nu se poate mai simplu.

MANUELA: Are și copil.

ALEXANDRA: Mare?

MANUELA: Măricel.

ALEXANDRA: Și nevastă-sa ce spune?

MANUELA: Păi, tocmai de-asta am venit... că, eu vă spun dumneavoastră: mie, nu-mi plac situațiile amestecate, încurcate, complicate, neclare. Eu i-am zis și lui: „Scumpici, pînă nu stau de vorbă cu soția ta, nu fac un pas".

ALEXANDRA: Asta-i foarte frumos.

MANUELA: D-asta am și venit.

ALEXANDRA: Unde?

MANUELA: Aici.

ALEXANDRA: De ce?

MANUELA: Să stăm de vorbă. Dumneavoastră sînteți de-acord?

ALEXANDRA: Ce să fiu de-acord?

MANUELA: Să divorțați, că, mie, așa îmi place să discut: deschis, pe față, tovărășește.

ALEXANDRA: Să divorţez eu? De Michi?
MANUELA: Eu îi zic „Scumpici", că ăsta e cuvîntul meu...
ALEXANDRA: Să divorţez de „Scumpici"?
MANUELA: Ce spuneţi?
ALEXANDRA: Evident, dacă îmi pui astfel problema... fără discuţie, fără îndoială... Dar „Scumpici" vrea?
MANUELA: E idealul lui, ca în *Banchetul*...
ALEXANDRA: Ce „banchet"? Care „banchet"?
MANUELA: Vai, tovarăşă dragă, cum, „care banchet"? *Banchetul* lui Platon, că l-am luat de la bibliotecă şi l-am citit toată noaptea. N-am înţeles prea bine, că e fără intrigă, dar „Scumpici" zice că fiecare om...
ALEXANDRA: A, povestea cu „jumătatea ideală"?...
MANUELA: Vedeţi că ştiţi?
ALEXANDRA: Mi-a spus-o şi mie.
MANUELA: Cînd?
ALEXANDRA: Acum douăzeci de ani.
MANUELA: Are memorie.
ALEXANDRA: Ei, atunci cum îţi închipui că pot fi împotriva fericirii dumitale? A fericirii lui „Scumpici"? Mă gîndesc însă: îl cunoşti? Vă cunoaşteţi suficient?
MANUELA: Ce suflet delicat...
ALEXANDRA: Nu neagă nimeni.
MANUELA: Romantic!
ALEXANDRA: Fără îndoială. Dar, ştiu şi eu... Cîţi ani ai dumneata?
MANUELA: Douăzeci şi şase.
ALEXANDRA: Şi el?
MANUELA: Patruzeci şi cinci.
ALEXANDRA: Nu e o diferenţă prea mare? Şi, pe urmă, Michi — vreau să zic „Scumpici" —, e un om mai special... mai dificil... poate, chiar, bizar.
MANUELA: Ca toţi artiştii.
ALEXANDRA: Tocmai. Că suferă de insomnie ţi-a spus? Că nu e săptămînă să nu zacă de lumbago, ţi-a mărturisit?
MANUELA: Mi-a rămas de la tataia un brîu...
ALEXANDRA: Să i-l dai, o să-l tîrîie. Că citeşte, în timpul mesei, şi că ascultă, nopţi întregi, concerte...
MANUELA: Ador muzica!
ALEXANDRA: ...Da, dar dodecafonice... Că nu e mulţumit cu ce face, că nu-l interesează, nimic, din ce fac alţii,

ți-a declarat? Că tace săptămîni și luni de zile încruntat, posac și mizantrop, de toate astea ți-a vorbit?

MANUELA: Mă speriați.

ALEXANDRA: Aș! Te previn! Că pleacă în străinătate...

MANUELA: Și el?

ALEXANDRA: ...să dea concerte, și că uită să scrie o carte poștală...

MANUELA: Ca inginerul.

ALEXANDRA: Care inginer?

MANUELA: Din Afganistan. A plecat și dus a fost!

ALEXANDRA: De toate aceste mici amănunte de viață, zilnice și concrete, dar care fac totuși esența fericirii, ați discutat? *(A intrat Mihai și a încremenit în prag.)*

MIHAI: Ce-i cu tine, aici, Manuela?

ALEXANDRA: Nimic, o pregătesc pe viitoarea ta nevastă, să știe ce-o așteaptă.

MIHAI: Du-te, Manuela, te rog...

ALEXANDRA: Vai de mine, de ce să plece?

MIHAI: Hai, Manuela!

ALEXANDRA: Rămîi, domnișoară. Nici nu știi ce simpatică e. Singurul lucru care mă deranjează e că s-a decis să renunțe la teatru.

MANUELA *(pisicește)*: Așa vrea dînsul.

ALEXANDRA: Cum poți s-o îndemni la asemenea crimă, „Scumpici"?

MIHAI: Hai, Manuela, te implor, te caut eu... *(Și o scoate cu forța.)*

ALEXANDRA *(după o scurtă pauză)*: Ce a fost farsa asta sinistră, Michi?

MIHAI: Tu vorbești? Tu mai ai curajul să vorbești de „farse"?

ALEXANDRA: Ți-am spus, n-ai vrut să asculți...

MIHAI: Nu mă interesează.

ALEXANDRA: Tot ce ai auzit...

MIHAI: Te privește!

ALEXANDRA: E monologul meu...

MIHAI: ...Treaba ta!

ALEXANDRA: ...Din actul doi.

MIHAI: Mi-e egal. Dacă e adevărat, e groaznic, dacă e teatru, e cumplit!

ALEXANDRA *(oboseală)*: De ce, Michi?

MIHAI: Fiindcă m-am săturat să fac anticameră la tine la teatru, să-ți suport ifosele și nervii, să aflu din ziare cît de genială ești. M-am săturat de casa asta, în care intru și ies, ca dintr-o cameră de hotel.

ALEXANDRA: Ți-am creat condiții, ca să poți lucra. Să ai liniște.

MIHAI: Nu sînt liniștit, sînt singur. Asta nu-ți dă de gîndit?

ALEXANDRA: Toți oamenii sînt singuri.

MIHAI: Replică de teatru.

ALEXANDRA: Sau, în sfîrșit, *„unii"* sînt singuri.

MIHAI: Nu e singur decît cine e silit să fie.

ALEXANDRA: Unde am mai auzit eu fraza asta?...

MIHAI: Toată viața noastră a fost denaturată.

ALEXANDRA: Nu e adevărat.

MIHAI: Mistificată.

ALEXANDRA: Ești de un egoism îngrozitor.

MIHAI: Eu?

ALEXANDRA: Peste un ceas am premieră.

MIHAI: Vezi?

ALEXANDRA *(nu fără o nuanță de vulgaritate)*: Ce să văd? Ce să văd? Știai că sînt actriță!

MIHAI: Nu ești!

ALEXANDRA: Nu sînt actriță? Ți-ai pierdut mințile!

MIHAI: Actrițele au o reputație de femei grozave... Ei bine, tu nu ești o femeie, tu ești un activist. M-am însurat cu un activist. Încep să mă suspectez.

ALEXANDRA: Și ce vrei, Michi?

MIHAI: Murături!

ALEXANDRA: Pune-le. Ți-am interzis eu să le pui?

MIHAI: Cearșafuri!

ALEXANDRA: Cum?

MIHAI: Albite, scrobite, muiate din ajun!

ALEXANDRA: Nu înțeleg!

MIHAI: Poale în brîu, asta vreau. Multe poale în brîu!

ALEXANDRA: Michi, ai înnebunit.

MIHAI: Exact! Și știi de ce? Fiindcă nu mai suport. În casa asta nu se vorbește: se declamă. N-aud vorbe: replici! Totul, în jurul meu, e fals: decor, mucava, butaforie,

travesti! Rochii de teatru, pălării de teatru, fotografii de teatru, bucurii de teatru, lacrimi de teatru... Nu mai pot, mă sufoc! Nu mai suport minciuna. Vreau aer! Vreau oameni! Dau un imperiu, pentru un dram de adevăr! *(Și a ieșit, a intrat Coca cu un buchet de flori. În spatele ei e Titi, de o dispoziție masacrantă.)*

ALEXANDRA: Dar ce e, Titi, ce s-a întîmplat?

TITI *(sumbru)*: Nimic.

ALEXANDRA: Lasă, că te cunosc eu... *(Către Coca.)* Acum ce stai și te zgîiești? *(Coca a ieșit glonț.)*

TITI *(cioclu)*: Ascultă, Alexandra, dacă nu ești mulțumită de mine, ca partener, puteai să mi-o spui deschis...

ALEXANDRA *(cea mai sinceră convingere)*: Nu sînt mulțumită de tine, Titi?

TITI *(mîhnire profundă)*: Eu urlu de-ți sparg timpanul?

ALEXANDRA: Cine a spus infamia asta?

TITI: Eu îmi trag manșetele *(și, și le trage)* ...și adaug text?

ALEXANDRA *(inocență angelică)*: Cine a fost în stare să debiteze asemenea inepții?

TITI: Dacă Vlad era mai bun, joc, eu, astă-seară, și, de mîine, să repete, și să intre el.

ALEXANDRA: Vlad? Mă vezi pe mine să joc cu Vlad? Uite, îți dau cuvîntul meu de onoare — unde e textul? —, stăteam adineaori cu *Lunga călătorie* a lui O'Neill în mînă — unde naiba, am pus textul? —, citeam și mă gîndeam: cine poate să joace rolul bărbatului? La New York a fost interpretat de Friedrich March... Genial... Divin... Să-ți dau fotografiile... Cine poate să-l joace la noi? Să-ți arăt, c-am și făcut o schiță de distribuție... Unde am pus textul? Cum poți să crezi asemenea prostii? Așa mă cunoști pe mine? Hai, nu fii copil... Șezi, să trecem o dată scena...

TITI *(pe jumătate cîștigat)*: Care scenă?

ALEXANDRA: Finalul actului doi.

TITI: Iese foarte bine.

ALEXANDRA: Nu iese. Te rog!

TITI *(fără nici un elan, dar cine poate să-i reziste? Deci, în rol)*: „Te-ai întors?"

ALEXANDRA: Nu așa. Mai cald, mai tandru...

TITI: „Te-ai întors"?

ALEXANDRA *(cu o emoție sinceră, electrizantă)*: „M-am întors, în sfîrșit... Sînt obosită. A fost un drum lung și greu. Am umblat. Am rătăcit. Dar acum m-am întors. Sînt acasă. Lîngă bărbatul meu, care mă așteaptă... Ce noroc mai mare pe lumea asta decît să te știi așteptată? Aici e lumină, și e cald, și e bine. Și e la noi. Sînt fericită! Sînt fericită!... Sînt fericită... Sînt fericită..."

(Și, în timp ce izbucnește într-un plîns istovitor, cade...)

CORTINA

ACTUL III

Decorul actului întîi, a doua zi după premieră. Ora nouă dimineața.

ALEXANDRA *(la telefon)*: Da. Da. Te rog. Te implor. De azi dimineață aștept. Era mereu ocupat. Te rog... spune-mi adevărul. Vreau să știu adevărul, oricum ar fi. Îți făgăduiesc... Nu! Sînt tare. Viața m-a învățat să fiu tare. Nu dramatizez. Nu joc teatru. Dumneata mă cunoști, spune-mi absolut totul, ca și cînd n-ar fi vorba de mine. Da. Da. Da. Da. Toate astea le știu. Un singur lucru spune-mi: trăiește? Trăiește? Pot să-l văd? Mă lași să-l văd? De ce nu mă lași? Înseamnă că minți. De ce mă minți? Lasă-mă să vin acolo. Nu poate să mă oprească nimeni. O să fiu cuminte. Îți promit... Îți jur... Dar lasă-mă să-l văd. Da, o să-ți explic, nu pot acum, mi-e rău, mi-e foarte rău, nu, nu plîng, respir greu... Nu e nimic. Trece. Plec în clipa asta. Îți mulțumesc! *(A închis, a sunat, a intrat Secretara.)* Mașina!

SECRETARA: Plecați?

ALEXANDRA: Oricine întreabă de mine... spune că... că mă întorc... Sau, în sfîrșit, nu știu... *(A ieșit prin*

anticameră, urmată de Secretară; prin ușa mascată au intrat Titi și Fanache.)

TITI: Ei, ce spui, mami, îți place?

FANACHE: Mărturisesc: nu mă așteptam.

TITI: N-am spus eu, tot timpul, că n-am încredere în piesă? Piesă confuză, piesă cu bubă. Uite, îți dau cuvîntul meu de onoare, am avut aseară premieră, am jucat, dar habar n-am ce-am făcut.

FANACHE: Titicuță, tu ai fost foarte bine.

TITI *(flatat)*: Am făcut și eu ce-am putut. Dar n-ai văzut reacția sălii? Tămîie!

FANACHE: Nu poți să judeci: sală de oficiali. Scrobiți: ăștia nu rîd, să nu pară neserioși, și nu plîng, ca să nu se arate sensibili.

TITI: Fă-ți iluzii, mami, fă-ți iluzii!

FANACHE: Nu-mi fac, și dacă vrei să știi pe-a dreaptă, nici eu n-am crezut că rupem inima tîrgului. Dar, nici la o asemenea catastrofă nu mă așteptam. *(Intră, venind din anticameră, Dumitrașcu.)* Ei, cum a fost, neică, ia spune!

DUMITRAȘCU *(senin)*: Ce să fie?

FANACHE: Ce-a fost aseară, c-ai stat în sală. Ai stat, ori n-ai stat?

DUMITRAȘCU: Am stat.

FANACHE: Și cum ți s-a părut că merge? Cum a reacționat sala?

DUMITRAȘCU *(cu o sfială explicabilă)*: Cam rece.

TITI: „Rece"? Frigider, mami, iceberg! De cînd sînt pe lume, n-am auzit asemenea concert: scîrțîiau scaunele și tușeau domnii membri, de parcă aveau tignafes. Și ea! Actriță cu experiență... Vede că nu prinde nimic, și, din ce era sala mai înghețată, d-aia urla mai abitir.

FANACHE: Da, în actul doi a cam exagerat.

TITI: Urla, mami, de-mi spărgea timpanul. Dacă nici la replica aia în care ne puneam toate speranțele: „Ce-ți trebuie dumitale bani?" — „Ca să pot face datorii", n-a luat aplauze...

FANACHE: A luat.

TITI: Cîteva palme, și alea aranjate.

FANACHE: A bătut și șoferul, dar a luat.

DUMITRAȘCU *(după o scurtă pauză)*: La replica asta s-a sculat tovarășul Topală... *(Prăbușirea catapetesmelor lumii, priviri fulgerătoare.)*

TITI: S-a sculat tovarășul Topală?

DUMITRAȘCU: S-a sculat și a plecat. Și el, și soția.

FANACHE: L-ai văzut dumneata?

DUMITRAȘCU: Cu ochii mei.

TITI: Nu se poate, mami!

DUMITRAȘCU: Dacă vă spun!... Eu ședeam pe strapontină la capătul rîndului, special, ca să-l observ, să văd cum reacționează. Actul întîi, s-a amuzat. A și rîs. Nu-mi aduc aminte la ce replică, dar a rîs. În atract nu știu ce-a spus, c-a trecut la salonaș. *(A intrat Boiangiu.)*

FANACHE *(lui Boiangiu)*: Dumneata, știai că tovarășul Topală...?

BOIANGIU: Nu eram acolo? În dreptul ușii, după perdea.

FANACHE: Ai vorbit cu el?

BOIANGIU: Nu, dar îl observam.

FANACHE: Și cum a fost, neică, ia zi!

BOIANGIU: Cînd a spus dumnealui replica... Cum e replica, maestre?

TITI: „După ce că n-am bani, mai trebuie să fiu și econom..."

BOIANGIU: Vine replica ei...

TITI: „Ce-ți trebuie bani?" — „Ca să fac datorii..."

BOIANGIU: Aici s-a ridicat, a sculat tot rîndul, și-a ieșit.

TITI: Și soția?

BOIANGIU: După el.

TITI *(concluzii prevestind cataclisme)*: Nu spun eu? Stăm bine!

FANACHE: A, păi, atunci se schimbă chestiunea... Eu am crezut, tot timpul, că e o sală mai specială, mai rezervată, că, din cauza emoției, se joacă mai slab, mai scăzut... Și zici că a plecat?... I s-o fi făcut omului rău...

TITI: Fugi, dom'ne, d-aici! I s-a făcut lehamite de piesă. Și nu mi-ar părea rău, dacă n-aș fi atras atenția. Dar te ascultă cineva? N-am țipat, mami, și ieri, aici, în biroul ăsta: „piesă confuză, piesă cu bubă"? Va să

zică, cînd se petrece acțiunea? Se petrece, azi? Bon! Unde? Aici. La noi. Într-o familie. De actori, e adevărat, dar o familie. *(Lui Fanache.)* Vorba ta, mami: se iubesc, se giugiulesc — mu-mu-mu... mu-mu-mu —, perfect! Dar de unde a scos autorul că poți să prezinți, astăzi, gelozia? Ai mai văzut dumneata asemenea piesă? Vorbesc, de una originală, contemporană. Ăsta e sentiment socialist? Eu nu sînt mare specialist, să-ți fac o analiză literară, s-o facă alea de la revista *Teatrul*, dar orișicum...

BOIANGIU *(aceleași presimțiri îndoliate)*: Și tovarășul Timofte strîmba din nas.

FANACHE: Ai vorbit cu el?

BOIANGIU: La sfîrșit, i-am spus: „Să trăiți!"

FANACHE: Și ce-a zis?

BOIANGIU: În sensul în care vorbește maestrul.

TITI *(încurajat)*: Gelozie! Mă rog, admit și asta: gelozie. Dar mă pui pe mine, om serios, că sînt om serios — în piesă vorbesc —, să trag cu pistolul?...

FANACHE: Fals, de teatru.

TITI: Mai grav. Fiindcă, una din două: ori sînt un gelos adevărat, ca Othello — că o repetăm acum —, și o omor de tot, ori, vorba aia, ce facem, mami, ne jucăm?... Mai departe. În actul doi. Sîntem acasă. Ce fel de casă e aia, că nu pricep? Păi, orișicît ai vrea să faci critică, satiră, treaba dumitale, că d-aia ești scriitor, dar problema e: ce fel de familie prezinți? Doi oameni, care nu se văd cu lunile, și, cînd se întîlnesc, se ceartă!

FANACHE *(pe cale de a fi cîștigat)*: De...

TITI *(în continuarea „exegezei")*: Avem, care va să zică, o singură fată. Bon!

DUMITRAȘCU: Cred că asta l-a supărat cel mai tare.

TITI: N-are dreptate?

DUMITRAȘCU: Cînd s-a ajuns la scena cu Gina, s-a încruntat de tot.

TITI *(victorie neagră)*: Vezi? Eu, în locul lui, plecam de la actul întîi. Va să zică, avem un singur copil. Rețineți: unul singur! Cînd? Astăzi, cînd se pune atîta preț pe

natalitate. Nu putea să facă domnul autor, doi? Ce, îi alăpta el? Sau, ai să-mi spui că schimba economia piesei. Schimba?

DUMITRAȘCU: Nu schimba.

TITI: O singură fată, și pe aia cum o prezintă? În actul întîi, treacă-meargă, să zicem că pozitivă; în schimb, în actul doi, taman la musaca, atunci cînd prinde piesa cheag...

FANACHE: La musaca o-ncurcă...

TITI: Fii atent! Fata mea — înțelegi dumneata? —, fata mea: bulevardistă, argo, chiul la facultate, bani, și țigară de la țigară. Păi, eu vă jur pe sufletul meu: dacă aș fi însurat, și aș avea un asemenea copil, l-aș strînge de gît cu mîinile mele, să știu că mă bagă, înăuntru, pe douăzeci de ani!

FANACHE: Douăzeci și cinci. Omor cu premeditare. Clar! D-aici se trage! Formidabil, dom'ne, formidabil!

DUMITRAȘCU *(fir de iarbă)*: Piesa are, totuși, și calități.

FANACHE: Ce calități, neică, ce calități? O behăială de la început și pînă la sfîrșit, și aduceți-vă aminte cît am tăiat. C-avea, la lectură, două sute optzeci de pagini, ținea cinci ore, și nu voia să scoată un rînd. Nu l-am mai întrebat, am băgat foarfeca, și am redus-o la jumătate.

DUMITRAȘCU: Eu cred, nu vă supărați, maestre, că piesa a cîștigat în concizie, dar a pierdut în claritate. Simbolurile...

FANACHE *(în prag de apoplexie)*: Ce simboluri, care simboluri, de unde simboluri, că le mănînc!

DUMITRAȘCU: Simbolurile piesei au devenit mai obscure, mai confuze.

TITI: Vezi că vii la vorba mea?

DUMITRAȘCU: Ideea asta a travestiului, a oamenilor, care nu mai știu nici ei cînd joacă teatru și cînd își trăiesc viața, mi se pare o idee prețioasă.

FANACHE *(subit „dulce")*: Nu vrei să scrii un eseu pe chestia asta? Nu, că ar fi interesant. Dar la teatru, neică, omul nu vine să vadă simboluri. Vine să rîdă, ori să plîngă. L-ai făcut să rîdă, ai cîștigat partida. Nu l-ai făcut să rîdă, ori să plîngă, s-a și dus la *Sultanul Angelicii*. *(Fără tranziție.)* Dar, ea, știe că tovarășul Topală a plecat?

DUMITRAȘCU: Cred că da.

FANACHE: Mă rog, crezi, sau știi?
BOIANGIU: Eu nu i-am spus, că vedeam ce amărîtă e.
TITI: Și acum unde e? N-a venit?
FANACHE: A venit, a stat puțin, și a plecat turbată.
TITI: Cred și eu... Pică prost istoria asta.
FANACHE: Foarte prost...
TITI: Mizerabil!
BOIANGIU: Catastrofă! Dacă nu vine și controlul de stat, să nu-mi spuneți mie: „Boiangiu"!
TITI: Dar să pun și eu o întrebare: cine e de vină? Ascultă pe cineva? Se consultă cu cineva? Nu zic, are oarecari merite, muncește, e pasionată, a făcut succese, a ridicat teatrul, că nu contestă nimeni. Dar asta îi dă dreptul să procedeze cum procedează?
FANACHE: Catastrofă, neică, vorba dumnealui, că e expert contabil. Și n-avea nevoie de un asemenea dezastru.
TITI: Dar ce, eu aveam, dumneata ai?
FANACHE: Pică prost, Titicuță, pică foarte prost...
BOIANGIU: Că e și un temperament nenorocit: cu Ministerul la cuțite, cu Sfatul la cuțite, cu gazetarii la cuțite... Să vezi, cînd or tăbărî pe noi!
TITI: Că ne așteaptă la cotitură de ani de zile.
BOIANGIU: Din cauza cui? Că-i face de doi bani, pe unde-i prinde.
TITI: Cu cronicarii, mami,— asta o știu de cînd am intrat în teatru —, să nu te pui, că tu îi înjuri la cafenea, față de cinci persoane, și ei te spurcă într-un milion de exemplare. Dar unde o fi? *(Secretarei, care a intrat.)* Nu ți-a spus unde se duce?
SECRETARA: Cine, maestre?
TITI: Directoarea.
SECRETARA: Nu.
TITI: Dar, mă rog, se întoarce?
SECRETARA: Da, cred că da.
FANACHE *(zărind ziarele pe care Secretara le pune pe biroul Alexandrei)*: Veronico mamă, ce-i asta?
SECRETARA: Cronica lui Mircea Ionescu.
FANACHE *(alarmă)*: Dar ce, a și ieșit?
SECRETARA: Nu știți că ăsta scrie, chiar a doua zi?
FANACHE: Și cum e, neică?
SECRETARA *(sepulcral)*: Nenorocire!

FANACHE *(se apropie de ziar ca de o bombă cu hidrogen. După o scurtă pauză, citește)*: „Teatrul Liber — *Travesti*, comedie" *(comentariu)* ...semn de întrebare „sau dramă" *(comentariu)* semn de întrebare, o ia *bine* de la început... „în trei acte de Nicolae Arghir." *(Scurtă pauză.)* „Teatrul Liber, care și-a cîștigat, și în actuala stagiune, un binemeritat prestigiu, a dat aseară a treia premieră. Asta, în ipoteza că ceea ce am văzut aseară a fost o premieră, și, că, ceea ce am ascultat, a fost o piesă." *(Comentariu.)* Splendid! „Să începem cu titlul piesei și cu rudimentul de idei, de la care a plecat dramaturgul..."

TITI: Cuvînt cu cuvînt, vorbele mele.

FANACHE: Ce să mai vorbim, neică, o fi ăsta rău, că e numai venin, dar e deștept, de-i crapă capul... *(Citind.)* „Deci, *Travesti*..."

TITI: Lasă, mami, analiza, și treci la distribuție.

BOIANGIU: Stai, maestre, să vedem ce spune.

DUMITRAȘCU: Ce spune, spune rău!

BOIANGIU: De unde știi?

FANACHE: Ai citit cronica?

DUMITRAȘCU: Sigur.

FANACHE: Și taci, ai? *(Dumitrașcu a ieșit; continuarea lecturii.)* „O năclăială nefericită de idei confuze..."

TITI *(victorie)*: Ați văzut?

FANACHE: „O simbolistică ratată și infantilă..." *(Comentariu.)* Ce spui, neică? „...Un galimatias insistent și penibil, în care actorii înotau cu disperare. Regia maestrului Fanache..." *(S-a oprit și vrea să sară.)*

TITI: Citește, mami, citește!

FANACHE: Ce să citesc, că știu că mă înjură... *(Citind.)* „În rolul bărbatului a fost distribuit, cu o bună intuiție, un actor de prestigiu și delicată sensibilitate, Titi Precup..." *(Pauză.)*

TITI: Atît?

FANACHE: Stai, că are urmare. *(Căutînd și găsind continuarea.)* Așa... „A adus rolului un dramatism pe care textul nu-l conferă, și o undă de umor personal, pe care nu-l găsești în nici o replică a piesei, încît nu poți să nu consemnezi sentimentul de melancolie pe care ți-l comu-

nică un asemenea efort, pus în serviciul unui asemenea eșec..."

TITI *(împușcat în frunte)*: „Eșec"?

FANACHE: Eșec. *(Și zvîrle dezgustat, sufocat, ziarul.)*

TITI: Și de ea?

BOIANGIU *(a luat gazeta și continuă el lectura)*: „Pus în serviciul unui asemenea eșec"...

FANACHE: Mai zi-i o dată...

BOIANGIU *(citind)*: „În rolul actriței, Alexandra Dan a pus în funcțiune întregul arsenal și toată pirotehnia unor sentimente explozive, ajunse în sală, totuși, ca niște bombe cu efect întîrziat..."

TITI *(verde)*: Nu înțeleg: o laudă, sau o înjură?

FANACHE: *Comme ci, comme ça.*

BOIANGIU: „În încheiere: o piesă și un spectacol de intenții lăudabile..."

TITI: Aici o îndulcește.

BOIANGIU: „...de eforturi evidente, conducînd însă la întrebarea fatală: *cui pordest?*"

FANACHE: Las-o, las-o așa. *(Rectificîndu-l.)* „Cui prodest"!

BOIANGIU: Aha...

FANACHE: Aha-ha... Seralul, neică. Vezi mai jos, poate-o dă în limba maternă...

BOIANGIU: „Întrebare care, în cazul de față, are funcție de concluzie. Mircea Ionescu." Punct.

TITI *(verdict funerar)*: O scoate! Dacă nu se scoate piesa asta, să nu-mi spuneți mie pe nume!

FANACHE: Dacă scoate numai piesa, să zică mersi.

TITI: Vorba ta, mami. Numai că, pe mine, mă doare în cot c-o scoate pe ea. Și-a făcut-o cu mîna ei. Chestiunea e: de ce să plătesc eu oalele sparte? De ce să ajung să mă înjure? Fiindcă e dumneaei mare tragediană, de-o omoară talentul, și n-o lăsa să doarmă noaptea? C-ai văzut ce spune: „pirotehnie"! Îmi place expresia, e dat dracului, îl chem la telefon să-l pup. Dacă n-ar fi decît cuvîntul ăsta, și merită toți banii. Dar de ce să mă expună pe mine, mami, că m-a expus...

FANACHE: Dandana, neică, dandana mare...

TITI: Vrei să-ți spun cinstit? Mă și bucur! Umblă Coman de la „Național" după mine, de doi ani, să mă duc să-i joc în *Lunga călătorie*. Îmi venea greu, mami, că eu mă leg

de teatrul, în care joc. Mă ataşez. Eu sînt un om care mă ataşez. M-am ataşat, gata, acolo zac. Şi fiindcă m-am ataşat, să ajung să zică despre mine... „eşec"? C-aşa zice, ori nu zice aşa?!

FANACHE: Poftim, citeşte! „E tipărit, stimabile!"

TITI: Acum, nu mai spune despre mine că urlu, şi că-mi trag manşetele?

BOIANGIU: Cine a spus asta? *(Telefon. A ridicat Titi.)*

TITI: Cabinetul tovarăşului? Sărut mîinile, tovarăşă, sărut mîinile. Nu, nu e aici... Da. Şi noi o aşteptăm. Sărut mîinile. *(A închis. Şi anunţă cu ton de fund de criptă.)* Topală...

BOIANGIU: Gata! S-a pornit!

FANACHE: Acù să te ţii!

BOIANGIU: Ce a spus?

TITI: Revine.

FANACHE: Revine?

TITI: Revine.

BOIANGIU: Revine, revine! Nici nu ştiu ce să fac... *(După o scurtă pauză de meditaţie.)* Să pun bilete în vînzare pe mîine? Să nu pun?...

FANACHE: Pune...

TITI: Mai stai!

BOIANGIU: Dacă nu pun acum, pînă la unsprezece, mîine jucăm cu sala goală.

FANACHE *(viperă)*: Că altfel e plină!...

TITI *(lui Boiangiu)*: Dumneata îţi închipui că mai jucăm? Eşti un copil dulce, mami...

FANACHE *(melancolie)*: Şi eu, care trăgeam nădejde să mă duc pe la tovarăşul Topală!!

BOIANGIU: În ce chestiune, maestre?

FANACHE: Cu casa. Să mă ajute şi pe mine, să fac un schimb de casă. Că dacă te laşi în seama ei, promite marea cu sarea, şi te trezeşti în Balta Albă. *(Decizie.)* A, nu... Mă trec la Institut cu norma întreagă, rămîn aici cu jumătate şi, vorba aia, nici capul nu mă doare. Ce-mi trebuie mie, neică, să mă discute în presă şi să ajung, la vîrsta mea, să mă pună în dezbatere? Mă trag frumuşel la Institut, cu elevii mei, cu lecţiile mele, pun *Moartea unui artist* şi dorm liniştit. *(A trecut la telefon.)* Alo! Cu tovarăşul Prisacă. Să trăieşti! În legătură cu

discuția noastră de ieri. Mai e posibil? Mai stă în picioare? M-am gîndit, aveți dreptate, m-am hotărît. Foarte bine. Chiar dacă e cu o sută, două mai puțin, n-are importanță. Foarte bine. Perfect. În ceea ce privește chestiunea cealaltă... care m-ați rugat... Cu fetița aia... Pescaru Elisabeta... sau Eleonora... Foarte bună fată. Excepțională. Cam peltică? Nu-i nimic, o facem cronicar dramatic. Să trăiți!

BOIANGIU: Foarte bine faceți. Că nici așa nu merge, să te țină numai în observații și să te facă albie de porci pentru o mie șapte sute zece lei pe lună...

FANACHE: Ce-ai înghițit și dumneata de la ea...

BOIANGIU: Umblă Circul de Stat după mine cu limba scoasă: „Vino la noi, salariu mai mare, și pleci și în străinătate". Dar, eu, ce mi-am spus? Ce-mi trebuie mie menajerie?

FANACHE: Așa e, că acolo, ai și fiare pe cap.

BOIANGIU: Parcă, aicea, n-am?! Dar, vorba dumnealui: m-am atașat... *(A sunat telefonul.)*

FANACHE *(în aparat)*: Nu. N-a venit. Și noi o așteptăm. Să trăiți! *(A închis. Anunț de catastrofă.)* Topală!

TITI *(certitudini funerare)*: Te-ai lămurit? Acum ce facem?

FANACHE: Ce vrei să facem? Hai, să repetăm... *(A intrat, în costumul lui Iago, Vasile Mihoc. Nu mai e necesar să indicăm furia și privirea lui profund criminale.)* Ce e, Mihoc?

MIHOC: Unde e?

FANACHE *(neutru, nevinovat)*: Cine?

MIHOC: Tata-mare! Am întrebat: unde e?

FANACHE: Nu vezi, că nu e?

MIHOC: Cine a dat porcăria asta la ziar?

FANACHE: Ce „porcărie"?

MIHOC: Anunțul mortuar.

TITI *(gafă sinistră)*: Cum? A și apărut?

MIHOC: Va să zică, știai?!

TITI: Eu?

MIHOC *(lui Fanache)*: Și tu știai!

FANACHE: Ferească Dumnezeu! Ai cuvîntul meu de onoare că acum îl citesc pentru prima dată.

MIHOC: Bine!

FANACHE: Stai! Unde pleci?

MIHOC *(trăsnet)*: La cimitir! *(Și a ieșit, trîntind ușa.)*

FANACHE: Are dreptate. Păi, ce glumă a fost asta? *(Citind.)* Poftim: „Îndurerată, direcțiunea Teatrului Liber..."

TITI: Pune-te în locul lui. Fiindcă, una din două: ori o ia lumea în serios, și se duce la înmormîntare, ori...

FANACHE: Cum vine asta, Titicuță? Te îmbraci în negru, și n-ai mort? N-ai mort, mai aștepți, că nu arde! *(A intrat Secretara.)* Ai aflat ceva? Unde e?

SECRETARA: Cum, dumneavoastră nu știți?

FANACHE: Nu.

SECRETARA: Adevărat?

FANACHE: Ce să știu?

SECRETARA *(șoptit, confidență adîncă)*: ...Dar vă rog, vă implor, să nu care cumva să spuneți c-ați aflat de la mine... Vă rog... *(Semn de discreție, fiindcă a intrat Vasilică Savu.)*

TITI *(ca să-l deruteze)*: Ce e, Vasilică?

VASILICĂ: Ce să fie? Am venit să întreb: ce facem? Repetăm, sau ardem gazul de pomană?

FANACHE: Ce vorbă-i asta? Repetăm!

VASILICĂ: Cu cine? Că Iago s-a dezbrăcat și a plecat.

FANACHE: Unde?

VASILICĂ: Zicea că se duce să se împuște, c-altfel se face de rîs. De ce a scos, dom'ne piesa?

FANACHE: Ce piesă?

VASILICĂ: *Travesti.*

FANACHE: Fugi, dom'ne, d-aici, cu prostiile astea... *(A intrat, în costumul Desdemonei, Gina.)*

GINA: Adevărat ce se spune?

FANACHE: Ce, domnișoară?

GINA: Că se scoate și *Othello?*

FANACHE: De ce să se scoată *Othello?*

GINA: Că Maurul e negru, și că piesa e greșită din punct de vedere rasial. C-așa a spus aseară tovarășul Topală: că tot repertoriul e făcut cu picioarele, și că trebuie revizuit din punct de vedere total. Eu vă anunț: dacă pierd Desdemona, că aștept rolul, de cînd am ieșit din Institut, vă jur că mă las de teatru.

VASILICĂ *(lui Fanache)*: Să dea hîrtie la mînă.

GINA: De ce?

VASILICĂ: Poate că dă Dumnezeu și se scoate piesa, și e obligată să se țină de cuvînt.

GINA: Nu-ți permit...

FANACHE: Gata! Gălăgia mică! Pe scenă, domnișoară. Acolo-i locul dumitale. Ce, l-am făcut eu negru? E negru de mult! *(A sunat telefonul; după ieșirea lui Vasilică și a Ginei, a ridicat Secretara.)*

SECRETARA *(în aparat)*: Nu. *(A astupat receptorul cu mîna.)* De la cabinetul tovarășului Topală. *(În aparat.)* Sigur. Imediat. Cum vine... *(A închis.)* Și, cum vă spuneam: nenorocire... *(A intrat maestrul Vasiliu, cu eterna lui bună dispoziție și cu un imens buchet de flori.)*

VASILIU: O floare pentru divina doamnă, și omagiile mele pentru triumful de aseară. Dar ce se întîmplă, *mon cher*, nu e aici?

FANACHE: Nu e, Bibi, și noi o așteptăm.

VASILIU: Și, aseară, cum a fost? Triumf sau „rață"?

TITI: „Rață"!

VASILIU: Cum? Chiar așa? Prăbușire? Prăbușire totală?

FANACHE: Nu... Turtucaia!

VASILIU: Ce să-i faci, *mon cher*, dacă supraliciteză, exagerează și umblă să ia caimacul? Eu nu știu cine e Arghir ăsta, că n-am citit un rînd de el, dar vă întreb: așa crede dumnealui că se scrie teatru? Te așezi la masă și umpli trei caiete, actul unu, actul doi și actul trei? D'Annunzio avea o vorbă... Ce tip fascinant... L-am cunoscut la Triest în nouă sute douăzeci și șase... Trăia cu Duse, ce actriță fenomenală, ce temperament, ce grație... D'Annunzio spunea: „Din tot ce ai gîndit și dorit, din tot ce ai uitat, s-ar putea să se nască într-o noapte o replică". *(Fără tranziție.)* Dragă Fanache, vorbește cu scorpia să-mi bage piesa în repetiție. O comedie autentică, nu o făcătură! O șampanie, o spumă — trei personaje și un decor —, repetăm cincisprezece zile, și dăm premiera. Facem un succes să trăsnească.

FANACHE: Nu vrea, neică, i-a intrat în cap să joace *Macbeth*.

VASILIU *(amuzat ca de cea mai hilariantă glumă)*: Își rupe gîtul... Lady Macbeth?! Păi ce, ăsta e rol să-l facă ea? Are ea forța, are ea grația să ducă un asemenea rol?

TITI: Ea zice că poate.

VASILIU: Nu poate, Titi. Întîi, fiindcă n-are feminitate. Fanache dragă, în comedia mea, pune-o pe fetița aia...

FANACHE: Care?

VASILIU: Pe Gina. Am cunoscut-o aseară. Ce fată drăguță... O delicatețe reală, nu făcută. Mergi cu Gina, Fanache, pe răspunderea mea.

FANACHE: E crudă.

VASILIU: E mult mai bună.

FANACHE: E crudă, rău.

VASILIU: Tînără, prospătură, arpagic... Că m-am săturat de babe pînă peste cap. Și intră în repetiții, *mon cher*, că pierdem stagiunea. *(Îi întinde Secretarei, care a intrat, florile.)* În semn de omagiu, acestei doamne fermecătoare, care își poartă orgoliul cu modestie. Ce spui, Fanache, îmi pui piesa?

FANACHE: Ți-o pun, Bibi, dar s-o facem film. Coproducție cu italienii. Noi dăm caii. Hai!

(Și au trecut toți în anticameră. Scena a rămas un timp goală. Intră, prin ușa mascată, Alexandra. S-a așezat, încearcă să se reculeagă, a făcut un număr de telefon, a închis, a sunat, nu intră nimeni, sună insistent, a venit, în sfîrșit, Secretara.)

ALEXANDRA: Unde umbli?

SECRETARA: Am fost să-mi iau salariul.

ALEXANDRA *(apasă pe butoanele care pun în mișcare difuzoarele ce dau înspre sălile de repetiție. Tăcere):* De ce nu se repetă?

SECRETARA: Nu știu.

ALEXANDRA: Ce înseamnă: „nu știu"? Cine e în teatru trebuie să știe.

SECRETARA: A telefonat de la cabinetul tovarășului Topală.

ALEXANDRA: Și ce a spus?

SECRETARA: Că revine.

ALEXANDRA: Ce e pe aici?

SECRETARA: Liniște.

ALEXANDRA: Dacă spui „liniște", înseamnă că e balamuc. De ce e balamuc?

SECRETARA: Cu premiera de aseară... Cu tovarășul Topală, că s-a sculat și a plecat...

ALEXANDRA *(nervi nestăpîniți)*: Și ce demonstrează asta?

SECRETARA: Nu eu am spus-o...

ALEXANDRA: N-ai spus-o, dar o gîndești. Lume multă, afară?

SECRETARA: Anticamera plină.

ALEXANDRA: Cine?

SECRETARA: Maestrul Fanache, maestrul Mihoc...

ALEXANDRA: Nervos?

SECRETARA: Turbat... Precup... Maestrul Vasiliu, tovarășul Boiangiu, Gina, o doamnă în vîrstă, n-o cunosc... O fată, a mai fost pe aici...

ALEXANDRA: Să intre!

SECRETARA: Cine?

ALEXANDRA: Toți. Audiență colectivă. *(A făcut un număr de telefon.)* Cu tovarășul Topală. M-a căutat. Exact. Sînt la teatru. *(A închis; au intrat: Mihoc, Fanache, Boiangiu, doamna Boiangiu, maestrul Vasiliu, Gina și Manuela Gherdan; Secretara se îndreaptă spre anticameră.)* Rămîi, s-ar putea să am nevoie de dumneata. *(Celorlalți.)* E mai bine să lucrăm așa. Pe față. N-avem secrete.

D-NA BOIANGIU: Nu vă supărați, mă iertați că vă deranjez, dar eu aș vrea să vorbim în particular. Vă rog foarte mult...

ALEXANDRA: Poftiți, așteptați mai la urmă. *(Doamna Boiangiu a ieșit.)* Tovarășul Mihoc...

MIHOC *(s-a apropiat cu o hîrtie în mînă)*: După cum știți, eu sînt mort.

ALEXANDRA: Dumneata știi mai bine...

MIHOC: Nu, nu, mort oficial, cu anunț la ziar. Or, dacă sînt mort, înseamnă că nu mai joc. Și dacă nu mai joc, înseamnă că-mi dau demisia.

ALEXANDRA: Logic, dar, numai, pînă la un punct. Morții nu demisionează: ies din schemă. *(Secretarei, căreia îi întinde cererea lui Mihoc, dictîndu-i o rezoluție.)* „Se scoate din schemă pe data de 15 septembrie 1963, prima oară cînd a lipsit de la repetiții...“ Altcineva. *(Titi i-a întins petiția lui.)* „Cerere de detașare temporară la Teatrul Național, pentru interpretarea rolului din *Lunga călătorie a zilei înspre noapte*“... O'Neill se scrie cu doi „l“. *(Rezoluție, înspre secretară.)* „Se aprobă detașarea definitivă, cu post cu tot“. Dar, pînă atunci, pe scenă, la repetiție, vă rog! *(Fanache i-a întins hîrtia.)*

„Norma întreagă la Institutul de Teatru și jumătate de normă la Teatrul Liber." *(„Rezoluție.")* „Se aprobă cu o singură condiție: să nu revină". *(Luînd cererea lui Boiangiu.)* „...Cerere de transfer la Circul de Stat"... *(Secretarei.)* „Se aprobă transferarea tovarășului Boiangiu, la Circul de Stat, pe post de dihor." *(Luînd în mînă cererea lui Vasiliu.)* Și dumneavoastră, maestre? *(Citindu-i în fugă hîrtia.)* „...Cerere de restituire a piesei... spre a fi prezentată la un alt teatru..." *(„Rezoluție.")* „Se aprobă restituirea piesei prezente și a tuturor pieselor viitoare, împreună cu toate omagiile trecute, semnat: Marie Ventura." *(Pe măsură ce solicitanții au fost „satisfăcuți", au ieșit. Alexandra, Manuelei.)* Dumneata n-ai cerere?

MANUELA: Nu, doamnă.

ALEXANDRA: Vai de mine, ce ne facem?

MANUELA: Eu vă spun... Am văzut premiera de-aseară...

ALEXANDRA: Îmi dau seama, altfel n-ai fi aici.

MANUELA: Și m-am hotărît: mă prezint la concurs.

ALEXANDRA: Se aprobă!

MANUELA: Cu rolul dumneavoastră din *Travesti.*

ALEXANDRA: Se aprobă!

MANUELA: Și dacă reușesc, aș vrea să-mi dați dublură.

ALEXANDRA: Se aprobă! *(Ginei.)* Dumneata? Demisie? Detașare? Transfer?

GINA: Nimic.

ALEXANDRA: Se aprobă! *(Secretarei.)* Doamna Boiangiu... *(Au ieșit; a intrat doamna Boiangiu.)* Luați loc.

D-NA BOIANGIU: Mulțumesc. Am venit, și vă rog să mă iertați că vă deranjez...

ALEXANDRA: Nu mă deranjezi...

D-NA BOIANGIU: Și să nu vă supărați...

ALEXANDRA: Nu mă supăr...

D-NA BOIANGIU: Eu am fost, ieri, la dumneavoastră, și v-am vorbit, ca de la femeie, la femeie...

ALEXANDRA: Așa am și luat-o.

D-NA BOIANGIU: Înseamnă că n-ați înțeles.

ALEXANDRA: Am înțeles perfect.

D-NA BOIANGIU: Poate că am și exagerat.

ALEXANDRA: Cu ce?

D-NA BOIANGIU: Cu Boiangiu...

ALEXANDRA: Nu voia să te lase?

D-NA BOIANGIU: Am spus eu asta?

ALEXANDRA: N-a avut o legătură?

D-NA BOIANGIU: Vorbe! Nu știți cum e în teatru?

ALEXANDRA: Dar mi-a recunoscut-o și el.

D-NA BOIANGIU: Fiindcă ați strigat la dînsul.

ALEXANDRA: Eu?

D-NA BOIANGIU: E bărbatul meu și nu dau voie să se amestece, nimeni. Poate că a greșit, poate că n-a greșit, care bărbat nu greșește?

ALEXANDRA: Asta-i greșeală, nerușinatul?!

D-NA BOIANGIU: Pardon, de unde pînă unde, ce, i-ai ținut dumneata lumînarea?

ALEXANDRA: O clipă. *(A format un număr de telefon.)* Cu avocatul Marcu. Dumneata? Alexandra Dan. Spune-mi, te rog, ai *Codul penal* la îndemînă? Cum se pedepsește huliganismul? Depinde de caz... Ei bine, uite cazul: o spargere de cap cu călimara. Doi ani? Prea mult. Nu rentează. *(A închis. Doamnei Boiangiu, în culmea exasperării.)* Ieși afară! Ieși afară! Ieși afară! *(Doamna Boiangiu a ieșit ca din pușcă, Alexandra a căzut în scaun, la capătul puterilor; a intrat, pe ușa mascată, Mihai.)* Nu mai pot... Nu mai pot... Am obosit... *(Cu ultimele resurse de energie.)* Cum s-a întîmplat? Cum?

MIHAI: Ți-am spus la telefon...

ALEXANDRA: N-am înțeles...

MIHAI: Am avut cu el o discuție...

ALEXANDRA: Cînd?

MIHAI: Imediat după plecarea ta. Iar a venit dimineață... L-am întrebat: „Ce-o să se aleagă de tine? Ce-a fost cu Coca?"... A intrat în baie, nu știu cînd a luat pușca, am auzit o detunătură...

ALEXANDRA: Am alergat la spital. Nu m-au lăsat să intru. L-ai văzut?

MIHAI: Da.

ALEXANDRA: Scapă? Scapă?

MIHAI: Doctorii spun că da.

ALEXANDRA: Am făcut un jurămînt: dacă scapă, mă las de teatru.

MIHAI: Vorbești copilării...

ALEXANDRA: Nu mă mai interesează nimic. În dragoste am eșuat, ca mamă am ratat, sînt ca după o premieră căzută... Am fost doi actori proști, Michi... Am interpretat mizerabil piesa.

MIHAI: Eu nu m-am jucat.

ALEXANDRA: Da? Ce a fost nebunia ta, de ieri? Nu-ți dai seama că nefericita te-a luat în serios? Nu-ți dai seama de ridicolul situației?

MIHAI: Tu m-ai împins.

ALEXANDRA: Eu?

MIHAI *(reproșuri scăzute și îndurerate)*: Douăzeci de ani de cînd sîntem împreună... Mă gîndesc la primii ani, cu nostalgie... Locuiam într-o singură cameră, dar eram fericiți. După aceea, a început vîrtejul. Ani de zile te-am așteptat. Erai oriunde, numai lîngă mine, nu. Și nici lîngă el. D-asta a ajuns unde a ajuns.

ALEXANDRA: Și tu ce-ai făcut? Tu, unde ai fost? Ți se părea că-l iubești, fiindcă îi permiteai totul. Pe urmă, cînd ai început să-ți dai seama că lucrurile merg prost, ai dat vina pe toată lumea, și pe istorie. Copilul ăsta cine mi l-a făcut, Michi? Istoria? Am constituit o familie după o schemă, și fiindcă se purta. Am adus copii pe lume, fără să ne întrebăm dacă avem dreptul la ei. În orice domeniu: vioară, strung, chirurgie, nu-ți dă libera practică, fără un examen prealabil, fără să fii pus la probă. Numai în materie de copii, face cine vrea. Michi, ordinea e greșită: copiii ar trebui întîi să-i crești, și pe urmă să-i faci... Va trebui să ne despărțim...

MIHAI: Să ne despărțim?

ALEXANDRA: Sau s-o luăm de la început, ceea ce e și mai greu. Hai, Michi... Du-te acasă, Michi.

MIHAI: Vino și tu.

ALEXANDRA: Mai am treabă.

MIHAI *(în timp ce se îndreaptă spre ieșire)*: În cît timp vii?

ALEXANDRA *(a făcut un număr de telefon; lui Mihai)*: Un sfert de oră. *(În receptor.)* Cu tovarășul Topală... *(Mihai a ieșit prin ușa care dă în anticameră.)* Mulțumesc. *(A închis; pe ușa mascată a intrat, cu o figură descompusă, Arghir.)* Ce e cu dumneata? Ce e capul ăsta de cioclu? Nu cumva te-a impresionat cronica?

Fii băiat serios! Cronicarii n-au nici un fel de convingeri, dar le apără cu pasiune.

ARGHIR: Mă gîndesc să-i scriu o scrisoare.

ALEXANDRA: N-are nici un rost. O piesă ori se apără singură, și atunci n-are nevoie de explicații, ori nu se apără, și atunci orice explicație e de prisos.

ARGHIR: N-a înțeles piesa. Și știu de ce: fiindcă s-a tăiat replica...

ALEXANDRA: Care?

ARGHIR: Cu fesul.

ALEXANDRA: Să știi însă că o mulțime de observații pe care le face sînt juste. În actul trei, piesa se încurcă.

ARGHIR: Dați-mi voie să nu fiu de acord.

ALEXANDRA: De la replica aia, în care mă împiedic mereu: „Și totuși, cînd mă uit înapoi la viața noastră..."

ARGHIR: „...Îmi dau seama că a fost frumos..."

ALEXANDRA: De aici înainte totul devine confuz, înecat în vorbe... *(A sunat, a intrat Secretara.)* Dumitrașcu. *(Secretara a ieșit.)* Îți fac dovada imediat. *(A intrat Dumitrașcu.)* Spune-mi, te rog: ai văzut, aseară, spectacolul? Cum ți s-a părut?

DUMITRAȘCU: Mie mi-a plăcut.

ALEXANDRA: Cînd spune cineva: „Mie mi-a plăcut", m-am lămurit. Mie, spune-mi ce nu ți-a plăcut.

DUMITRAȘCU: Eu am atras atenția, de la prima lectură: ultima parte a actului trei.

ALEXANDRA *(lui Arghir)*: Te-ai convins?

DUMITRAȘCU: Aici se simte nevoia unei scene mari.

ARGHIR: Ce scenă?

DUMITRAȘCU: De explicații.

ALEXANDRA: Dumneata știi de ce ți-am pus piesa în scenă? Și de ce am jucat? Fiindcă poartă o idee mare: am adus viața în teatru, ceea ce e foarte bine, și teatrul în viață, ceea ce e foarte rău. Prea mult travestiuri, prea mult carnaval!... Cînd am citit pentru prima oară piesa, nu mi-am dat seama de importanța ei... Abia, astăzi, o simt! Doi oameni trăiesc o viață întreagă, și după douăzeci de ani își dau seama că au trecut unul pe lîngă

celălalt, ca doi străini, într-un hol de hotel. Îți dai seama de proporțiile dramei?

ARGHIR: Eu am vrut să scriu o comedie.

ALEXANDRA: Dramă, comedie, mi-e indiferent. Scrie-mi o scenă, în care să mă explic. Douăzeci de ani am fost oriunde, numai lîngă mine, nu. Și într-o seară mă întorc acasă... Și e pentru prima dată că văd pereții. Dumneata știi ce triști sînt pereții caselor, în care oamenii trăiesc cu sentimentul provizoratului? Vorbesc, și nu-mi răspunde nimeni. Îmi vine să bat cu pumnii în ziduri, și nu-mi răspunde nimeni. O viață întreagă am risipit vorbe, și, acum, nu-mi răspunde nimeni. Unde sînt anii mei? Unde e dragostea mea? Douăzeci de ani am monologat despre fericirea altora, și am uitat acest mic amănunt: să-mi construiesc propria mea fericire... Și e tîrziu, și sînt singură, și am îmbătrînit — asta nu e nevoie să scrii —, și nu mi-au rămas decît resemnările. Scrie-mi scena asta... Și fiindcă Titi învață mai greu, scrie-mi-o sub forma unui monolog. Foarte simplu și foarte clar. Lasă obscuritatea pe seama filozofilor... Și nu te teme c-o să sune ca un articol de ziar. Eu, dacă vrei, citesc cartea de telefon, și plînge lumea...

ARGHIR: Bine, dar eu am scris o comedie...

ALEXANRRA: Adevăratele comedii sînt drame. Stai! Dacă tot scrii, adaugă un paragraf despre mizeria umană, despre slugărnicie, despre lașitate, despre frică. Despre frica asta degradantă, care desfigurează ființa umană. Scrie-mi o mare arie, cum e *„aria calomniei"*, *„aria șobolanilor"*. A șobolanilor, care fug, cînd li se pare că se scufundă vaporul. Scrie-mi o mare arie a căințelor. O femeie își dă, în sfîrșit, seama că a greșit. A trecut pe lîngă omul de lîngă ea cu o indiferență orgolioasă. Nu te teme că scena o să sune liric. Nu pleca urechea la cinici, nu te lăsa influențat de scepticii care văd în lirism o inocență vinovată. Scrie adevărat, scrie cu sînge. Ce poate fi mai firesc decît să ai curajul să te apro-

pii de omul iubit și să-i spui: „iartă-mă"? Nu, nu-mi răspunde, ascultă-mă și taci. Îmi pare rău și, în clipa asta, n-am decît o singură dorință: să dăm calendarul înapoi. Sînt sătulă de cei care prevăd viitorul. Azi, cel mai greu lucru este să prevezi trecutul. Nu zîmbi trist, dragul meu: se poate, orice se poate pe lumea asta, cît sîntem în viață, chiar și miracolul să schimbăm ce-a fost. Vreau să stau lîngă tine, știu că mă aștepți, vin... *(A sunat telefonul, a ridicat receptorul.)* Ședință? Ce ședință? Se ține, totuși. A, nu. Nu pot. Nu pot să vin. Cu neputință. Sînt așteptată într-altă parte. Unde? Acasă. Sarcină politică? Dar viața, fericirea personală, nu e și ea o sarcină politică? *(Și a închis; lui Arghir.)* Reține replica asta. Du-te și scrie!

ARGHIR: Cînd?

ALEXANDRA: Azi.

ARGHIR: Și cînd învățați?

ALEXANDRA: La noapte.

ARGHIR: Și cînd jucăm?

ALEXANDRA: Mîine.

ARGHIR: Păi, nu s-a scos?

ALEXANDRA *(tunet)*: Cine a scornit infamia asta? *(A sunat telefonul; în aparat.)* Eu, tovarășe Topală. Ați plecat la mijlocului actului, știu. Ați fost chemat. Ședință de comitet executiv. Vi s-a părut interesant. Foarte interesant. Veniți mîine iar. Mă bucur. Vă aștept. *(A sunat, a intrat Secretara.)* Două locuri pentru mîine seară pe numele tovarășului Topală. *(Lui Dumitrașcu.)* O să-ți aducă manuscrisul. Îl bați la mașină și mi-l aduci, imediat, acasă. La șapte. La șase. *(Lui Arghir.)* Du-te și lucrează și, dacă îți iese bine, ai cuvîntul meu de onoare că-ți bag înapoi „fesul". Stai! De ultima pagină să nu te atingi. E bună. Foarte bună. Și abia acum o să sune frumos: ca un epilog. *(Secretarei.)* Ce e figura asta pe dumneata? Ce e capul ăsta speriat? Fiindcă a demisionat Mihoc? Se întoarce. Că Titi joacă *Lunga călătorie*, la

Național? Ei, cum îți închipui o asemenea prostie? *Lunga călătorie* o joc, eu, aici!

SECRETARA: Cine o pune în scenă?

ALEXANDRA: Eu.

SECRETARA: Cine o să fie „soția"?

ALEXANDRA: Eu.

SECRETARA: Și „bărbatul"?

ALEXANDRA: Eu, în pantaloni. *(A intrat Vasilică Savu, parcă mai amețit ca de obicei.)* Ce e, Vasilică?

VASILICĂ: Tovarășă directoare, am venit să vă anunț oficial că eu... nu plec! Nici gonit, nici scos la pensie. Hunii erau îngropați cu caii, sufleurii ar trebui îngropați cu cușca! Salut! *(Și a ieșit prin ușa mascată; din anticameră a intrat Titi, în costumul lui din* Othello.*)*

ALEXANDRA: Ce e, Titi?

TITI: Am trecut să-ți spun: sper că n-ai luat în serios...

ALEXANDRA: Ce?

TITI: Povestea cu detașarea...

ALEXANDRA: Cum o s-o iau în serios, *mami?* Ce, sînt, de ieri, în teatru? Dar, fiindcă tot ai venit, vreau să te rog și eu ceva. Finalul, aseară, n-a ieșit...

TITI: De unde?

ALEXANDRA: Ultima pagină. Ca să iasă, nu trebuie să uităm situația... Sîntem cu douăzeci de ani mai bătrîni.. E noapte... E tîrziu. *(Lumina scade.)*

TITI *(intrînd în rol)*: „Ce s-o fi jucat astă-seară la teatru?"

ALEXANDRA: „Caută în ziar."

TITI: „N-am ochelarii."

ALEXANDRA *(citind ea)*: „Teatrul Liber — *Travesti*".

TITI: „Și noi am jucat în piesa asta, nu?"

ALEXANDRA: „Da, dragul meu..."

TITI: „Acum mi-aduc aminte. A fost frumos... A fost foarte frumos..."

ALEXANDRA: „Da, dragul meu. Totul a fost foarte frumos... Fiindcă ne-am iubit....."

TITI: „Să mergem să ne culcăm..."

ALEXANDRA: „Mai stai, dragul meu. Încă o clipă. Spune-mi cum îmi șopteai, demult, pe vremuri, copilărește, la ureche: « Noapte bună, vise plăcute, îngerii să te sărute ». Nu rîde... Nu rîde... Am auzit un cîntec... Avea un vers demn de cel mai mare poet: « Tot secretul în viață e să îmbătrînești, fără să devii adult ». Noapte bună, dragul meu, noapte bună..." *(Și în timp ce partenerul Alexandrei se îndreaptă spre ieșire, directoarea strigă:)* Cortina !

(— care, într-adevăr, începe să cadă încet . . .)

noiembrie 1967 — ianuarie 1968

Piesă văzută de:

DRAGA OLTEANU-MATEI

Nu știu care priceput om de teatru a spus: roluri „mari" e ușor de scris, să te văd cum te descurci cu rolurile „mici". Mare adevăr! Aurel Baranga, acest neîntrecut meșter al teatrului românesc, este un pictor miniaturist al rolurilor „mici", fără pereche.

Intrasem de puțină vreme în „Național", cînd am asistat la o lectură a piesei *Rețeta fericirii*. E în această comedie un personaj *Aurora*. În aparență un rol secundar. L-am văzut interpretat de *Eugenia Popovici*. Ce încîntare și cîtă artă! Sau *Mayer Bayer* din *Simfonia Patetică*. Cîteva vorbe, dar ce emoție! L-am văzut în rol pe *Jules Cazaban* și apoi, nu de mult, pe *Radu Beligan*. Poate cineva să-i uite?

După cincisprezece ani de așteptări, am prins și eu un rol „mic" dintr-o piesă de Baranga. *Doamna Boiangiu* din *Travesti*. Rolul are două intrări și cîteva cuvinte. Este însă un mister ce poate să facă Baranga din cîteva fraze. Fiindcă Doamna Boiangiu este în același timp, slugarnică, lingușitoare, mitomană, exhibiționistă, arogantă, nerușinată și totuși o victimă, ce merită mila noastră. M-am întrebat, de nenumărate ori, cum realizează Baranga, cu o atît de mare economie de mijloace, asemenea portrete umane, obsedante. Care e secretul artei sale?

Cred că forța îi vine din adînca lui umanitate, neștiută de acei care îl cunosc superficial, că mai important decît dramaturgul e poetul Baranga, încă insuficient citit. Dați-mi voie să transcriu o fabulă de a lui, cred că cea mai scurtă fabulă din lume, intitulată *Fabulă biblică*: „Zise Dumnezeu către greier: / « — N-ai pic de creier. / Ești ercarea mea nătîngă, / Nu faci

nimic pe pămînt . . . » / « — Cum nimica, Doamne? Cînt! » / Și Dumnezeu începu să plîngă".

Sau poemul *Devenire* din volumul *Poezii :* „Stăm în lumina toamnei ca statuile / Învăluiți în aroma roadelor, / Cad la pămînt gutuile / De paloarea iscoadelor. // Dar în fructele pomului, / Mustoși bolovani, / E truda lui toată de douăzeci de ani, / Și-n creanga de rod, amăruie, / Viitoarea, necăzută, gutuie. // O, trecătorule grăbit, / Oprește-te cu pietate / În fața pomului darnic / El pregătește harnic / Modesta noastră eternitate."

Să vă mai spun de cîte ori am citit, recitit și recitat această poezie?

Uman, sensibil, delicat, om de spirit, de idei, de conversație seducătoare, Baranga este, cum spune românul, un om, să-l pui la rană.

Iar teatrul lui, un balsam. De treizeci de ani, neamul nostru se bucură și rîde, se înduioșează și lăcrimează la piesele lui.

De treizeci de ani, e supapa nădufurilor noastre.

Se poate concepe un merit mai mare? Poate cineva să-i aducă un elogiu mai strălucit?

1977

INTERESUL GENERAL

FARSĂ ATROCE ÎN DOUĂ PĂRŢI

În memoria lui Toma Caragiu

Interesul general

Mai bine decît Baranga, nimeni n-a înțeles, în epoca noastră, ce așteaptă publicul, în cea mai mare dimensiune colectivă a sa, și în spiritul său cel mai esențial cetățenesc, de la, cum se zice, arma satirei: o denunțare totală, violentă și indignată a tot ceea ce refuză onestitatea sa profundă, modestia sa nedezmințită, idealismul său moral, care dau societății principala forță de rezistență și dezvoltare.

Și nimeni n-a înțeles mai bine, că publicul așteaptă și vrea, în al doilea rînd, o revanșă asupra sa însuși, pentru tot ceea ce, în viață, el lasă nerostit, sub tăcere timidă, sub concesie nu rareori ipocrită, sub indiferență mascată — într-un cuvînt, sub tot ceea ce îi dă un complex de culpabilitate socială și de rușine a complicității pasive, sub tot ceea ce îl face să calce, prin abținere, pactul și obligația solidarității civice, conștientă și activă, împingîndu-l spre o insuportabilă poziție de însingurare pesimistă.

În satirele lui Baranga se defulează toate aceste complexe macerante ale unei colectivități sănătoase și optimiste, în ele se visează publicul nostru pe el însuși, în ipostaza, care ar trebui să devină firească și generală, de justițiar implacabil.

Baranga a intuit, repet, ca nimeni altul, și profunzimea, și intensitatea, și simplitatea acestui proces, ale acestui dublu proces, precum și modul în care publicul îl vrea obiectivat: imagini monstruoase fără frînă, simplificate prin și pentru dimensiunea grotescului, joc infinit al sincerității cu turpitudinea, cu ipocrizia demagogică, funcție torențială a clișeului social și a automatismului verbal, versatilitate, lichelism și lașitate, dincolo de marginile cele mai largi ale verosimilului.

Prin pasta groasă a acestui panopticum, un singur și biet om curat, un soi de „hurluberlu" prin contrast, care începe să mănînce jăratec și devine Ahile, manifestă un curaj nebunesc și o încredere pură, demască pe ticăloși și, mai ales, *mai ales*, le spune pe nume, în gura mare, cu o neașteptată și voluptuoasă cruzime pamfletară, și îi leagă la stîlpul infamiei, care nu e altceva, decît forța indignării sale.

De la Spiridon Biserică, prin Mitică Blajinul și Chitlaru, pînă la ultima sa versiune, Ion Bocioacă, acesta e răzbunătorul publicului prin sine însuși, e David din stal care doboară pe Goliat din viață, prin numai forța onestității și conștiinței sale.

De aceea, e inutil să observăm asemănările celei mai recente comedii a lui Baranga cu unele care au precedat-o, așa cum s-a mai făcut de cîteva ori, cînd cea mai recentă era cea precedentă.

Baranga urmărește o patologie socială, sau mai bine zis, elementele de patologie socială ale unei epoci, și acestea nu se schimbă, în datele lor, de azi pe mîine. Ca și Mozart, Baranga își poate îngădui să se auto-citeze și să se reintîlnească cu el însuși, într-un domeniu care e al realității obiective, cu evoluție imperceptibilă, de la an la an.

Adunîndu-și în volum opera sa dramatică din ultimii douăzeci de ani, autorul a împănat textele dramatice cu fabule. Nu numai cu tîlcul, de el însuși dezvăluit, că în fiecare fabulă „e un strop de tragedie", dar și cu acela pe care noi înșine îl putem înțelege, că opera sa, ca document — ca document absolut excepțional — al unei epoci, e ca o mare fabulă, are un profund sens fabulistic.

Interesul general aduce însă, pe lîngă alte elemente noi, unul cu deosebire important. Justițiarul *Bocioacă*, intratabil pe poziția cinstei morale și a hotărîrii de a demasca banda *Hrisanide — Carapetrache* — impostorii și profitorii „interesului general" — este asasinat, cu ștergerea urmelor, de către cei din urmă. În momentul mitingului de doliu, în timpul căruia banda sus-numită ne furnizează o ultimă dovadă de ticăloșie cinică, victima sare din coșciug, arătîndu-ne a fi numai un actor, care, printre alți actori, pregătesc un spectacol de teatru. Acesta e deznodămîntul „farsei atroce" cum o intitulează autorul. Nu îl amintesc pentru a sublinia efectul surprizei dramatice, care e deosebit de puternic, ci pentru a mai bănui un tîlc al comediei: visul de curaj și eroism social al publicului, mai poate sfîrși, încă, în coșmar; psihologia civică nu are totdeauna forța de a-și duce pînă la capăt datoria etică. Cetățeanul mai ezită în fața unor eventuale efecte neplăcute ale datoriei sale justițiare, și, în ultimul moment, se smulge speriat din coșciugul riscului.

Satira lui Baranga nu e numai demascarea fenomenului morbid, e și un îndemn, puțin ironic, profund uman, adresat omului din public, de a nu șovăi în fața datoriei sale etice.

Un îndemn care consună cu întreaga noastră mobilizare morală din acest moment.

Adăugînd tuturor acestora, verva niciodată obosită a dramaturgului, ascuțimea sa amărui-hilariantă, în observație, în portret, în caricatură, în replică, nu e de mirare că premiera a fost un mare succes, și e sigur că *Interesul general* va repeta seriile torențiale ale tuturor comediilor lui Baranga.

RADU POPESCU

1972

Premiera absolută a piesei: *20 noiembrie 1971*

DISTRIBUȚIA

Lucia Felicia Popescu-Hrisanide	*Marcela Rusu*
Toma Hrisanide Regizorul	*Toma Caragiu*
Plătică Vasile	*Aurel Giurumia*
Ion Carapetrache	*Ștefan Tapalagă*
Bocioacă Ion	*Mihai Pălădescu*
Sfințescu Jean	*Dumitru Chesa*
Linte Gogu	*Cornel Vulpe*
Tanți	*Dorina Done*
Aurelia Țințoca	*Iarina Demian*
Un operator de la televiziune	*Marian Georgescu*
Mihăilescu	*Eugen Racoți*

Regia: *Aurel Baranga*
Scenografia: *Mihai Tofan*

PERSONAJELE

(în ordinea intrării în scenă):

AURELIA ŢINŢOCA, reporter la Televiziune

TOMA HRISANIDE, director în Ministerul Construcţiilor de Maşini paralele

PLĂTICĂ VASILE, din acelaşi minister

TANŢI, secretară şi dactilografă la cabinetul tovarăşului director Hrisanide

LUCIA-FELICIA POPESCU-HRISANIDE, soţia tovarăşului director

SFINŢESCU JEAN, din Ministerul Construcţiilor de Maşini paralele

LINTE GOGU, din acelaşi minister

ION CARAPETRACHE, adjunctul tovarăşului Hrisanide, şi, ulterior, superiorul lui

BOCIOACĂ ION, referent în ministerul respectiv

REGIZORUL spectacolului *Interesul general*

MIHĂILESCU, regizorul de culise al aceluiaşi spectacol.

PARTEA I

Scena reprezintă un birou somptuos în Ministerul Construcțiilor de Mașini paralele. Ordinea, exemplară, a încăperii e deranjată de prezența unei echipe a Televiziunii, venită să ia un interviu tovarășului director Toma Hrisanide. E ora cinci după amiază — zi lungă —, și tovarășul director, vădit intimidat, răspunde întrebărilor puse.

AURELIA ȚINȚOCA *(în microfonul pe care, după întrebare, îl va trece tovarășului director)*: Tovarășe director, după cum sîntem informați, Ministerul Construcțiilor de Mașini paralele a îndeplinit anul acesta planul, la toți indicii, cu două luni și patru zile, mai devreme decît era prevăzut. De asemeni, a înregistrat un spor, la producția marfă, de trei virgulă opt la sută. Ce puteți să ne spuneți în această direcție?

HRISANIDE *(după o infinitezimală pauză de reculegere)*: Da, într-adevăr. În anul care s-a scurs, am îndeplinit planul, la toți indicii, cu două luni și patru zile, mai devreme decît era prevăzut. De asemeni, am înregistrat un spor, la producția marfă, de trei virgulă opt la sută.

AURELIA ȚINȚOCA: Aceste rezultate v-au stimulat, pentru ca, în anul care a început, de cîteva zile, să vă propuneți noi performanțe?

HRISANIDE *(după aceeaşi pauză)*: Într-adevăr. Stimulaţi de aceste rezultate, ne-am propus, ca, în anul, pe care l-am început de cîteva zile, să realizăm noi performanţe.

AURELIA ŢINŢOCA: Tovarăşe director, lucraţi în Ministerul Construcţiilor de Maşini paralele de peste zece ani. De cinci ani — mai exact: de cinci ani şi jumătate —, conduceţi Direcţia recuperării şi valorificării deşeurilor: „De-Re-Ve-De"; ne puteţi comunica, fie şi sumar, ce lipsuri mai există, ce rămîneri în urmă s-au semnalat, şi, dacă se poate, ce măsuri aţi iniţiat pentru remedierea lor?

HRISANIDE *(după respectiva pauză)*: Exact, lucrez în acest minister de peste zece ani, mai precis de aproape unsprezece ani, şi conduc Direcţia recuperării şi valorificării deşeurilor — „De-Re-Ve-De" —, de, aproximativ, cinci ani şi jumătate... În ultima perioadă, am analizat modul nostru de lucru...

AURELIA ŢINŢOCA: ...Şi aţi observat o serie de lipsuri...

HRISANIDE: ...De deficienţe, de care eram conştienţi, dar care, în urma, şi pe baza analizei făcute, ne-au apărut mult mai clar...

AURELIA ŢINŢOCA: Şi aţi luat — după cum sîntem informaţi —, o serie de măsuri, menite să ducă, într-un ritm tot mai susţinut, la lichidarea lor...

HRISANIDE: Fără îndoială. Noi sîntem convinşi că planul de măsuri, discutat de întregul nostru colectiv, şi aprobat de forurile superioare, va constitui o bună bază pentru lichidarea, urgentă, a tuturor deficienţelor şi rămînerilor în urmă semnalate.

AURELIA ŢINŢOCA: Tovarăşe director, vă mulţumim pentru lămuririle date, şi ne iertaţi că v-am răpit, prea mult, din preţiosul dumneavoastră timp.

HRISANIDE: Nu face nimic. *(Luminile s-au stins, echipa: un om la camera de luat vederi, un altul la lumini şi un al treilea pentru „sonor", începe să-şi strîngă aparatele.)*

AURELIA ŢINŢOCA: Cred c-o să iasă o emisiune interesantă.

HRISANIDE: Cînd se transmite?

AURELIA ŢINŢOCA: De obicei, miercuri seara, dar, s-ar putea să intre mai devreme. *(A sunat telefonul.)*

HRISANIDE *(în aparat)*: Nu. Am terminat. Imediat. Te rog. Te aştept. *(A închis.)*

AURELIA ŢINŢOCA: Încă o dată, mii de mulţumiri.

HRISANIDE: Pentru nimic. Oricînd la dispoziţie. *(O conduce pînă la uşă, în prag a apărut secretara şi dactilografa tovarăşului director: Tanţi.)* Nu pleci, rămîi aici, lucrăm! *(În pragul altei uşi, a apărut tovarăşul Plătică.)* Intră. Şezi! *(Dactilografei, căreia îi dă un teanc de file scrise de mînă.)* Baţi la maşină. Într-un singur exemplar, fără copie. Vezi să nu-şi bage nimeni nasul. Confidenţial! *(Dactilografa a dispărut.)* Ei, ce spui, Plătică, îţi place? Nu mai zici că mi se pare? Nu mai susţii că mi s-a năzărit? Eu am simţit din prima clipă... Şi mă mir de dumneata — nu ştiu cum să spun —, care stai de atîţia ani lîngă mine, că n-ai sesizat.

PLĂTICĂ: Ca să vă spun drept, m-am gîndit...

HRISANIDE: Nu era nevoie să te gîndeşti. Trebuia să sesizezi.

PLĂTICĂ: De sesizat, de ce să mint, n-am sesizat.

HRISANIDE *(reproşuri sleite)*: Fiindcă, nu te doare.

PLĂTICĂ: Pe mine?

HRISANIDE: Sau te doare, exclusiv, de dumneata. Nu insista, nu-mi demonstra, nu încerca să mă convingi. Fiecare se gîndeşte numai la el şi la interesul lui. Ce se întîmplă cu Hrisanide, maica Domnului. *(Tot pesimismul lumii.)* Dar nu face nimic. Încă o experienţă...

PLĂTICĂ: Poate că totuşi...

HRISANIDE: Nu, Plătică: nici un „poate", nici un „totuşi". Clar, ca bună ziua. Au pus şedinţa, chipurile, pe probleme de ordin general, ca să distragă atenţia, şi, în fond, o să vezi, n-o să fie decît un punct la ordinea de zi...

PLĂTICĂ: Dumneavoastră? Nici pomeneală.

HRISANIDE: Facem prinsoare?

PLĂTICĂ: Pe oricît.

HRISANIDE: Nu face, că pierzi.

PLĂTICĂ: Dumneavoastră? Ce să vă reproşeze? Ce poate să vă reproşeze?

HRISANIDE *(rîs amar)*: Tot.

PLĂTICĂ: Nu văd.

HRISANIDE: C-am muncit. Că nu m-am pretat la nici o porcărie. C-am avut demnitate, şi nu m-am ploconit. Că

n-am tras sfori, și n-am fugit de răspundere. C-am spus, întotdeauna, ce gîndesc. Plătică dragă, cineva trebuie să plătească pentru păcatele astea... Și atunci — nu știu cum să spun —, plătesc eu... Da, da, nu te mira: eu! Eu, care n-am știut ce-i zi și ce-i noapte, care mi-am ridicat nivelul — fiindcă trebuie să recunoști că mi l-am ridicat —, care am promovat cadre tinere, să-ți arăt statistica: media de vîrstă: douăzeci și șase de ani, plec mîine, de aici, cu picioare în fund, bombardat, în cel mai bun caz, responsabil cu munca la domiciliu: broderii, covoare și împletituri din pai, eu, care am muncit unsprezece ani la recuperarea și valorificarea deșeurilor, cu toate că pregătirea mea de bază era filologia comparată, domeniu în care nu găsești trei specialiști. *(Martir.)* De ce, Plătică, poți să-mi argumentezi și mie, de ce?

PLĂTICĂ: Poate că...

HRISANIDE: Nici un „poate", nici un „că"... *(Pauză.)* Ce-ai vrut să spui?

PLĂTICĂ: Cînd?

HRISANIDE: Nu ziceai: „poate că"...? Poate că, ce?

PLĂTICĂ: Mi-a zburat din minte. Nu mai sînt în stare să mă concentrez. Eu, care, altădată, dumneavoastră știți cum mă concentram, vreau să mă concentrez, fac eforturi să mă concentrez, inutil, nu reușesc să mă...

HRISANIDE: La ce oră e pusă ședința?

PLĂTICĂ: La cinci.

HRISANIDE: Interesant! *(Certitudini nefaste.)* E un indiciu. Altceva: întreb: cine a convocat ședința? Ministrul? Nu. Organizația de partid? Nu. Sindicatul? Sindicatul habar n-are, dovadă că dumneata ai aflat de la mine. Tineretul? Nu. Femeile? Nici pomeneală. Ceva mai mult: mîine era prevăzut cu totul altceva. Unde mi-e agenda?... *(Caută, nu găsește, a sunat.)* Mîine era prevăzută o ședință de colegiu... *(A intrat Tanți.)* Unde mi-e agenda?

TANȚI: Ce zi e astăzi?

HRISANIDE: Marți.

TANȚI *(cel mai firesc lucru)*: Ați uitat-o la baia de aburi. Mă duc să telefonez. *(Și dă să iasă.)*

HRISANIDE: Stai! Ce faci? Baţi? Foarte bine! Dă-i bătaie. *(Tanţi a ieşit; privitor la filele date, spre dactilografiere)*: Autocritica mea de mîine. Fiindcă, ţin să te informez că nu sînt dispus să mă las executat. Dacă mă prăbuşesc, măcar să mă prăbuşesc în picioare. Mi-am pregătit patru versiuni. *(Arătînd spre cele patru buzunare ale hainei.)* Una aici, una aici, una aici, una aici... E atac frontal şi pe faţă, o scot p-asta... E numai o critică aspră, dar tovărăşească, să fie şi sectorul mulţumit, o scot p-asta... E clar că sînt puşi pe disperare, pe desfiinţare, pe compromitere... *(A sunat telefonul.)* Eu. Mulţumesc! *(A închis.)* Nu ţi-am spus? Nu mai e la cinci. La şase. De ce, la şase? Că şi asta are o semnificaţie! Sfinţescu e aici?

PLĂTICĂ: Nu.

HRISANIDE: Linte a venit?

PLĂTICĂ: N-a venit, dar vine. Aleargă şi ei să afle, să se informeze, să ne orientăm. Că eu, vă spun drept: înainte mă orientam. Dumneavoastră ştiţi foarte bine că mă orientam.

HRISANIDE *(tristeţi metafizice)*: Ştiu, Plătică, ştiu...

PLĂTICĂ: Ei bine, acuma vreau să mă orientez, încerc să mă orientez, degeaba: imposibil să mă orientez!

HRISANIDE *(analiză şi disociaţii)*: Stau tot timpul şi mă gîndesc, trec în revistă toate ipotezele, mă întreb: de unde pleacă istoria cu şedinţa asta? Ministrul n-are cu mine nimic, dovadă că nu m-a mai chemat de doi ani...

PLĂTICĂ: Exclus! Nu se bagă şeful în chestii d-astea...

HRISANIDE: Nu e aşa? Adjunctul, nu văd ce amestec ar putea să aibă, fiindcă nu ţin de el. Eu răspund direct faţă de conducere. Cu organizaţia de partid sînt în termenii cei mai buni: cotizaţia la zi. *(Ipoteză liniştitoare.)* Înseamnă că vine de mai jos...

PLĂTICĂ: De unde?

HRISANIDE: Ştiu şi eu?

PLĂTICĂ: Deşi s-ar putea întîmpla...

HRISANIDE: Ce?

PLĂTICĂ: ...Cu toate că nu-mi vine să cred...

HRISANIDE: Spune!

PLĂTICĂ *(numai dubii)*: Să vină de...?

HRISANIDE: De unde?
PLĂTICĂ: Dar mă întreb și eu: de ce?
HRISANIDE: Ce, „de ce"?
PLĂTICĂ: Așa? Hodoronc-tronc?
HRISANIDE: Adică, cum: „hodoronc-tronc"?
PLĂTICĂ: Asta mă întreb și eu... Cu toate că îmi zic: dacă nu vine de jos, de unde poate să vină?
HRISANIDE: De unde?
PLĂTICĂ: De sus!
HRISANIDE *(ton scăzut, confidențial)*: Crezi? Crezi că s-ar putea să vină de... *(și nu se pronunță nici un nume, se indică numai, cu mîna, niște „trepte")* de la...?
PLĂTICĂ: Poate că și mai...
HRISANIDE: De la...?
PLĂTICĂ *(sigur)*: Nu!...
HRISANIDE: Atunci, nu poate să vină decît de la...
PLĂTICĂ: Mai știi...
HRISANIDE *(pe panta prăbușirii)*: Păi, dacă vine de la...
PLĂTICĂ *(„vigilent")*: Ssst!
HRISANIDE: Nu, că nu spun nimic... *(Rostogolire în vid.)* Păi, dacă vine de la...
PLĂTICĂ: Cu toate că, vă repet: nu-mi vine să cred.
HRISANIDE: Înseamnă că știi ceva.
PLĂTICĂ: Jur!
HRISANIDE: Ai aflat și nu vrei să-mi spui.
PLĂTICĂ: Tovarășe director...
HRISANIDE: Ai fost informat, pus în temă, și, nu știu cum să spun, ori n-ai vrut să mă indispui, și rău ai făcut, extrem de rău, ori ți s-a cerut să respecți secretul, și taci, cu toate că puteai să ai atîta prietenie pentru mine, și să mă previi... *(Disperare și resemnare.)* A, păi, atunci, e clar, atunci, s-a lămurit, atunci, n-are rost să mă mai zbat. Devine și inutil, și ridicol... *(A deschis ușa spre anticameră.)* Tanți, scoate din mașină, rupe tot, nu mai bați nimic! *(A închis ușa. Cea mai adîncă deziluzie.)* De un singur lucru îmi pare rău...
PLĂTICĂ: De ce, tovarășe director?
HRISANIDE: Știi dumneata...
PLĂTICĂ: Vă dau cuvîntul meu de onoare, că nu pricep.
HRISANIDE: Fă un efort.

PLĂTICĂ: Fac. Dar fac degeaba. Înainte, făceam eforturi, fără nici un efort. Acum vreau să fac eforturi, fac eforturi să fac eforturi, și...

HRISANIDE: Va să zică, lucrezi cu mine de unsprezece ani și orișicum, ne-am legat, fiindcă trebuie să recunoști că ne-am legat, și, acum, mă vezi la greu, știi totul, și mă lași să fierb...

PLĂTICĂ *(inocență serafică)*: Eu?

HRISANIDE: Nu. Eu.

PLĂTICĂ: Tovarășe director...

HRISANIDE: Mulțumesc!

PLĂTICĂ: Un singur lucru vreau să vă spun: că...

HRISANIDE: Plătică, nu insista! Nu insista fiindcă — n-ai observat? —, m-am liniștit. *(Dar e evident că fierbe ca un cazan gata să explodeze.)* Acum, că știu totul, m-am liniștit. Te miră că m-am liniștit? Atunci, află că nu mă cunoști. Așa sînt eu. Orice problemă se ridică, nu știu cum să spun, mi se pare dificilă, pînă o pricep. Odată, însă, ce am priceput-o, gata, m-am liniștit. Ei, ce-au crezut dumnealor: că mi-e frică de ședință? Nu mi-e, Plătică, și dacă vrei să știi adevărul, află că abia o aștept. Ard de nerăbdare. Și știi de ce? Fiindcă nu mi-e frică. De cînd m-am eliberat de sentimentul religios, de prejudecăți și superstiții, nu mai știu ce-i aia frica. *(A sunat telefonul; a încremenit, de spaimă; a ridicat receptorul cu sentimentul că se apropie de o bombă cu hidrogen.)* Da. Eu. Mulțumesc! *(A închis.)* Te-ai convins? Adică, pentru dumneata nu e o surpriză, fiindcă ești la curent.

PLĂTICĂ: Cu ce, tovarășe director?

HRISANIDE: Nu te preface, că nu-ți șade bine. Iar au schimbat ora. Bieții oameni, că mi-e și milă de ei... Se zbat ca peștele pe uscat, nu știu cum s-o întoarcă... *(„Înțelegere" supremă.)* Fiți calmi, tovarăși, nu vă faceți probleme. Hrisanide e gata. Hrisanide-i pregătit! *(A intrat Tanți. A tresărit.)* Ce s-a întîmplat?

TANȚI: Agenda. A trimis-o de la baia de aburi. Și-a venit soția dumneavoastră. *(A intrat Lucia-Felicia Popescu-Hrisanide, Tanți a ieșit.)*

LUCIA: *Bonjour*, Tomiță, noroc, tovarășe Plătică!

PLĂTICĂ: Sărut mîna!

LUCIA: Dar ce e cu voi? Ce e atmosfera asta lugubră?

HRISANIDE *(nervi supravegheați)*: Nici o atmosferă, Lucico, dar te-am rugat de o mie de ori... te-am implorat...

LUCIA: Ce m-ai rugat, ce m-ai implorat?

HRISANIDE: Să nu vii, fără să telefonezi.

LUCIA: Am telefonat, dar era ocupat.

HRISANIDE: Telefonul ăsta?

LUCIA: Nu. Al meu! Ai putea, însă, să fii atît de politicos, și să-mi oferi un scaun. Nu de alta, dar chiar dacă mi-l oferi, tot nu stau. Mai am de făcut o mie de drumuri.

HRISANIDE: Ce drumuri?

LUCIA: Nu te speria, nu țin mașina, ți-o trimit imediat. Că a și rămas în pană. Cînd o să ajungi să ai, și tu, o „Volgă" ca lumea, nu știu... Am trecut să-ți aduc aminte că astă-seară, la nouă, am premieră. Vezi, să nu faci, ca de obicei, să uiți, și să nu vii.

HRISANIDE: Lucico dragă, cu riscul să te dezamăgesc...

LUCIA: Dezamăgește-mă, n-ar fi pentru prima dată.

HRISANIDE: Tocmai. Deci, îți spun că nu vin, și asta din trei motive.

LUCIA: Treci la ultimul: ai ședință.

PLĂTICĂ: Nu azi. Mîine.

LUCIA: Atunci?

HRISANIDE: Unu: consider premierele astea cinematografice, cu prezentarea actorilor în fața ecranului, o inepție și un non-sens. Dispare surpriza. Doi: fiindcă și în filmul ăsta ai, probabil, din nou, două vorbe, care, mulțumită inginerilor noștri de sunet, tot nu se aud, și trei: pentru că, oricum, astă-seară sînt ocupat.

LUCIA: Iar eu îți repet că tot ce ai debitat e o imensă dobitocie...

HRISANIDE: Serios? Ei, bravo! Mulțumesc!

LUCIA: Unu: fiindcă asemenea premiere se fac în toată lumea; doi: și Hamlet a avut tot două vorbe: „A fi sau a nu fi", și asta nu l-a împiedicat să joace în Anglia, și trei: să nu te prind la cinema, că-ți întorc un spate, de față cu toată lumea, că n-ai să știi pe unde să dispari. Și cu asta: noroc, tovarășe Plătică! *(Și a pornit-o, furtunos, spre ușă.)*

HRISANIDE *(s-a sculat, încearcă s-o rețină)*: Lucico! *(Dar Lucia a dispărut. Pe cealaltă ușă au intrat Sfințescu și Linte.)* Hai, fraților, pe unde naiba umblați?

SFINȚESCU: Umblăm și noi, că dacă o să stăm în birou, ca alții...

HRISANIDE *(simțind că e vorba de o piatră în grădina lui Plătică)*: Lăsați, că nici el nu stă. De unde veniți? *(Și din această clipă, începe o adevărată cursă, contra cronometru, între Sfințescu și Linte, fiecare ținînd să comunice, el, primul, noutățile.)*

SFINȚESCU: Aricescu.

HRISANIDE *(surprins)*: Serios?

LINTE *(ecou)*: Aricescu.

SFINȚESCU: Eu am spus, din primul moment: de la Aricescu aflăm totul.

LINTE: Și eu.

SFINȚESCU: Pardon: tu ai spus că Aricescu n-are ochi să ne vadă. Ai spus, ori n-ai spus?

LINTE: Am spus, dar am revenit... Și am afirmat, fii corect și recunoaște: indiferent de ce a fost între direcțiile noastre, Aricescu rămîne un om obiectiv.

SFINȚESCU: Foarte obiectiv.

LINTE: Și prin...

SFINȚESCU: ...cipial. Extrem de principial.

HRISANIDE: Asta am susținut, și eu, întotdeauna: lui Aricescu poți să-i reproșezi orice. Dar că e un om dintr-o bucată, nu poate să nege nimeni... Și?

SFINȚESCU: Clar! Ședința de mîine n-are cu noi nici în clin nici în mînecă.

LINTE: Nu ne privește...

SFINȚESCU: Nu ne vizează...

LINTE: Nu se leagă de noi.

SFINȚESCU: Dimpotrivă!

LINTE: În raport sînt, la adresa dumneavoastră, niște aprecieri pozitive...

SFINȚESCU: „Pozitive"? „Pozitive" ai spus? Extrem de pozitive!

HRISANIDE *(„modest")*: Să nu exagerăm.

SFINȚESCU: Direcția noastră este dată ca model și exemplu pe tot ministerul.

HRISANIDE *(înviat din morți, ca Lazăr)*: Vă dau cuvîntul meu de onoare că mă bucur. Și nu pentru mine, vă jur. Fiindcă voi — nu știu cum să spun —, mă cunoașteți: n-am veleități. Nu țintesc. Nu mă interesează, nu aspir. Spune dumneata, Plătică, aspir, eu, la ceva?

PLĂTICĂ: Nu, tovarășe director...

HRISANIDE: Nu, dar spune drept, dă-ți cuvîntul de onoare...

PLĂTICĂ: Ceva mai mult: aspiră unii, aspiră alții, aspiră toți. Dumneavoastră, pot să jur, nu aspirați la nimic.

HRISANIDE: Ba nu, și aici sînt obligat să aduc un corectiv: aspir, dar nu la chestiuni personale. Pentru mine, chestiunile personale sînt chestiuni de serviciu, iar chestiunile de serviciu sînt chestiuni personale. Eu nu cunosc decît un singur obiectiv: interesul general. Vii cu o problemă. E de interes general, se aprobă; nu e de interes general...

SFINȚESCU: Se respinge...

HRISANIDE: Nu. Se studiază.

LINTE: Asta spunea și Aricescu, cuvînt cu cuvînt.

HRISANIDE: Un om admirabil, Aricescu ăsta. Un om...

SFINȚESCU: Rar...

LINTE: Excepție...

SFINȚESCU: ...nal. Literalmente excepțional.

HRISANIDE: Îmi pare rău că ne-a luat viața, așa, și n-am reușit să am cu el legături mai strînse. Dar, eu, se știe, n-am avut pentru Aricescu decît admirație.

PLĂTICĂ: Asta așa e, sînt martor.

HRISANIDE: L-am considerat, din prima clipă, un om devotat. *(A sunat.)* Cinstit... Sincer... Modest... *(A intrat Tanți.)* Nu mai bate nimic! Tovarășul Carapetrache a venit?

TANȚI: N-a venit.

HRISANIDE *(nervi simulați. „Nervi" de bună dispoziție)*: Poftim! Un adjunct am și eu, și nici ăla nu e lîngă mine, cînd am nevoie de el. E cineva afară?

TANȚI: Cinci sau șase persoane... Zi de audiențe.

HRISANIDE: Să intre.

TANȚI: Toți?

HRISANIDE: Nici unul. Adu, dumneata, cererile lor, încoace. *(Tanți a ieșit.)* Și să nu uităm un lucru: că direcția lui Aricescu e o direcție grea. Cu probleme... *(A intrat*

Tanți cu cererile.) Cu toate că nici aici, la noi, nu e simplu. *(Ia cererile și, fără să le citească, încearcă să pună apostila.)* „Se aprobă..." Unde mi-e stiloul?

TANȚI: Ce ați luat înainte? Cafea, sau ceai?

HRISANIDE: Ceai.

TANȚI *(cel mai firesc lucru)*: Ați amestecat ceaiul cu stiloul, și a ajuns, împreună cu serviciul, la bufet. *(Îi întinde stiloul ei.)*

HRISANIDE *(fără să citească cererile)*: „Se aprobă"... „Se aprobă..." „Se aprobă... „Se aprobă..." *(A terminat de semnat, Tanți a luat cererile și a ieșit.)* Altceva?

SFINȚESCU: Așa că ne-am alarmat, singuri, de pomană.

LINTE: Care direcție se poate compara cu noi?

HRISANIDE *(„obiectiv")*: Nu, nu, și alte direcții au avut rezultate bune. Să nu minimalizăm.

PLĂTICĂ: Nu minimalizăm, tovarășe director... Și-n primul rînd, eu. Înainte, fără să-mi dau seama, minimalizam. Acum, vă dau cuvîntul meu de onoare...

HRISANIDE: Și alte direcții au crescut. *(A sunat telefonul.)* Da. Da. Da. Da. E mult mai bine. Sigur. Mulțumesc. *(A închis.)* Ședința de mîine. Nu mai e la șase. La patru. *(Lui Plătică, plin de satisfacții.)* Semnificativ. Ce spuneam?

SFINȚESCU: Că și alte direcții au avut rezultate bune. Depinde însă ce înțelegem prin „bune". Știți, cu ce deficit, a încheiat Aricescu, planul?

LINTE: Milioane.

SFINȚESCU: Ca să nu mai vorbim de organizare. Ca să nu mai vorbesc de disciplină. D-asta a ajuns Aricescu unde a ajuns...

HRISANIDE: Dar ce-i cu Aricescu?

SFINȚESCU: Păi, contra cui e ședința de mîine?

HRISANIDE: Aricescu?

LINTE: Aricescu!

PLĂTICĂ: Eu știam.

HRISANIDE: Știai?

PLĂTICĂ: Bănuiam, eram sigur, aș fi fost în stare să pun mîna în foc. Dacă m-ați fi întrebat, vă spuneam...

HRISANIDE *(euforie abia stăpînită)*: Îmi pare foarte rău... Teribil de rău... Extrem de rău... Dar eram sigur c-o să ajungă aici. Eu — cred că-ți mai aduci aminte, Plă-

tică —, am prevăzut c-aici o să ajungă. Fiindcă, iată, pun o, singură, întrebare: și-a ridicat nivelul?

PLĂTICĂ: Aș!

SFINȚESCU: Nici pomeneală!

LINTE: Exclus!

HRISANIDE: Ei bine, tovarăși, dacă nu-ți ridici nivelul, rămîi în urmă. Și viața nu te cruță, și viața nu te iartă. Aricescu n-a mai pus mîna pe o carte, de nu știu cînd. Și dacă nu citești — studiul individual: sfînt! —, te transformi într-un simplu...

PLĂTICĂ: ...Automat.

HRISANIDE: Nu atît un automat, cît, cum să vă spun, ca să nu credeți că am ceva cu el...

LINTE: Un robot.

HRISANIDE: Exact! Eu, vă dau cuvîntul meu de onoare, oricît aș fi de obosit, vin acasă, mănînc ceva și mă așez la citit. O oră, două, trei, patru, cinci, șase ore... Poate să tune, poate să fulgere, poate să izbucnească războiul, fără șase ore de lectură, nu mă culc...

LINTE *(gafă criminală)*: Nici eu!

HRISANIDE *(fulgerîndu-l cu privirea)*: Cum?

LINTE *(intimidat, și-a dat seama c-a făcut imensa, inadmisibila greșeală, de a-l întrerupe)*: Nici eu!

HRISANIDE *(îngăduitor, fiindcă e bine dispus)*: Foarte bine. *(Și trece, superior, peste incident.)* Mai departe. Aricescu a bazat toată viața pe trecutul lui. Perfect, de acord, n-am nimic împotrivă, respect trecutul. Dar trecutul nu e bun, decît în măsura în care justifică prezentul. Or, Aricescu, să fim drepți, cum a lucrat? Empiric, pragmatic...

PLĂTICĂ *(totalmente cretin)*: ...Insectar...

HRISANIDE: Mă rog?

PLĂTICĂ: Sectorist...

HRISANIDE *(lămurindu-l)*: Fără orizont... Nu știu, n-am idee, nu m-am pregătit, dar poate c-o să mă înscriu și eu mîine la cuvînt. *(Se și vede la tribună, executîndu-l pe Aricescu.)* Și, atunci, aș spune doar cîteva cuvinte: Tovarășe Aricescu, fă un efort de obiectivitate și recunoaște: ești depășit! Ne întrebăm — și e firesc să ne punem această întrebare —, de ce a ajuns Aricescu unde a ajuns? Nu e nevoie să ne pierdem în analize

prea savante, cînd realitatea se află sub ochii noştri. Aricescu s-a înfumurat! Fără îndoială, vor fi unii tovarăşi care vor veni cu argumente sentimentale: să ţinem seama de meritele celui pus în discuţie şi să nu dăm cu barda. Ei, bine, tovarăşi, cînd se invocă un asemenea argument — nu ştiu cum să spun —, simt că-mi ies din ţîţîni. Pentru mine nu există decît un singur merit: felul cum munceşte omul, azi. *(Patetic.)* Şi nu fiindcă eu sînt acela care conduce Direcţia recuperării şi valorificării deşeurilor, dar fiindcă aceasta este realitatea, trebuie s-o declar, aici, deschis: Aricescu a ajuns un deşeu! *(S-a deschis uşa şi a intrat, cu cea mai jalnică şi mai îndurerată figură, Ion Carapetrache, adjunctul tovarăşului Hrisanide. Poartă cu sine, şi n-o lasă din mîini nici o clipă, o geantă extrem de voluminoasă.)* Ce e, Carapetrache?

CARAPETRACHE *(lugubru)*: Nimic.

HRISANIDE *(presimţiri)*: „Nimic"? Cum, „nimic"?! Şezi!

CARAPETRACHE: Şed.

HRISANIDE: Dar ce s-a întîmplat? De unde vii?

CARAPETRACHE *(după ce a făcut un semn chemînd la discreţie, arată cu degetul de unde vine: de „sus")*.

HRISANIDE *(„lămurit")*: A, bon... *(Şi, din clipa asta, se vorbeşte ca şi cînd în cameră ar exista o mie de microfoane ascunse.)*

CARAPETRACHE: E frumos afară...

HRISANIDE *(intrat în limbaj)*: Da... Azi, a fost frumos... Chiar foarte frumos...

CARAPETRACHE: Mai frumos ca ieri...

HRISANIDE *(şoptit)*: Grav?

CARAPETRACHE: O jale. *(Şi din nou spre derutarea microfoanelor.)* Da, e foarte frumos, cu toate că n-ar fi exclus să plouă.

HRISANIDE: Plouă sigur... *(Şoptit.)* De noi?

CARAPETRACHE: Sfînt.

HRISANIDE: Atunci cu Aricescu, ce e?

CARAPETRACHE: Ce vreţi să fie? Bine, mersi, l-am văzut adineauri. Pleca la vînătoare.

HRISANIDE: La vînătoare? Şi mîine?

CARAPETRACHE: Nici nu e convocat... Aveți dreptate: plouă sigur, dacă nu cumva ninge. Am auzit la radio. În Banat a nins.

PLĂTICĂ *(fiindcă n-a intrat în limbajul secret)*: N-a nins.

CARAPETRACHE: A nins, domnule. Dacă îți spun eu c-a nins, a nins, ninge și acuma, ninge mereu.

HRISANIDE *(prăbușire cosmică)*: Va să zică, tot de noi e vorba. Știam. Nu m-am îndoit, nici o clipă. Nu mi-am făcut nici un fel de iluzii. *(A sunat.)* Dacă nu mă credeți pe mine, întrebați-l pe Plătică. *(Sună iar, lung.)* Mi-am făcut, eu, iluzii?

PLĂTICĂ: Nici un fel de iluzii. Nici dumneavoastră, nici eu. Înainte, îmi făceam... De ce să mint? Îmi făceam. Acum...

HRISANIDE *(a sunat din nou, a intrat Tanți)*: Unde umbli? Ce e asta?

TANȚI: Stiloul. L-a trimis de la bufet.

HRISANIDE: Unde a fost?

TANȚI: În zaharniță.

HRISANIDE: Bate la mașină. Bate întruna, bate mereu! *(Tanți a ieșit.)* Și, în fond, ce ni se reproșează?

CARAPETRACHE: Tot. *(Limbaj derutant.)* Și nu numai că ninge, dar a dat și grindină.

PLĂTICĂ *(sincer)*: Și grindină?

CARAPETRACHE: Cît oul de porumbel.

PLĂTICĂ: Unde, frate?

CARAPETRACHE *(exasperat de prostia lui Plătică)*: În Patagonia.

PLĂTICĂ: Și ce legătură avem noi cu Patagonia?

SFINȚESCU: Avem. Fiindcă atît noi, cît și Patagonia, sîntem țări de limbă latină.

HRISANIDE: Totuși, cît de cît, vreau să aflu și eu: de unde a plecat? Cine a turnat?

CARAPETRACHE *(limbaj pentru microfoane)*: Ceasul ăsta *(deși nu e nici un ceasornic în odaie)* merge bine?

HRISANIDE: După radio.

CARAPETRACHE: Numai cinci și jumătate?

HRISANIDE: Fix. Cine? Cine a turnat?

CARAPETRACHE *(confidență adîncă)*: Bocioacă!

HRISANIDE: Bocioacă?

SFINȚESCU: Melomanu'?

LINTE: Mormolocu'?

HRISANIDE *(turbare apocaliptică)*: Ei, acum ce mai spui, Plătică? Da, ce mai spui? Că dumneata l-ai adus, dumneata l-ai impus, dumneata i-ai semnat recomandarea... *(Lui Sfințescu și Linte.)* Bine, tovarăși, e perfect, mai stăm noi de vorbă. *(Lui Plătică.)* Nu, dumneata rămîi... *(Sfințescu și Linte au ieșit.)* Și dobitocii ăștia *(Sfințescu și Linte, evident)* care erau convinși că e vorba de Aricescu... Imbecili...

CARAPETRACHE: Sau canalii...

HRISANIDE: Cred că ai dreptate: Au venit, mi-au turnat istoria cu Aricescu ca să mă deruteze...

CARAPETRACHE: Perdea de fum.

HRISANIDE *(lui Carapetrache)*: Dă-mi o idee...

CARAPETRACHE: Imposibil, n-am!

HRISANIDE: Dă-mi un sfat. Eu am avut, întotdeauna, încredere în capul dumitale... În cinstea dumitale... În corectitudinea dumitale...

CARAPETRACHE: Sînt depășit... Uimit... Stupefiat... Auziți dumneavoastră: Bocioacă! Cine s-ar fi așteptat?

HRISANIDE *(mucenic, crucificat)*: Eu!

CARAPETRACHE: Și ce a pregătit pentru mine, la ședință, să ferească Dumnezeu! *(Și s-a ridicat de plecare.)*

HRISANIDE: Stai! Ce mă lași? Unde pleci?

CARAPETRACHE: Să mă pregătesc... Să-mi adun gîndurile... Să-mi scriu și eu ceva. Măcar un punctaj. *(Adînc respectuos.)* Să trăiți! *(Și a ieșit.)*

HRISANIDE *(miere și fiere)*: Plătică dragă, nu te supăra, recunoști că ești un cretin?

PLĂTICĂ: De ce, tovarășe director?

HRISANIDE: Te-am avertizat că Bocioacă, ăsta, e o lepră?

PLĂTICĂ: M-ați avertizat.

HRISANIDE: Ți-am dat sarcină să nu-l scapi din ochi?

PLĂTICĂ: Mi-ați dat.

HRISANIDE *(a făcut un număr de telefon)*: Te-am prevenit că de la Bocioacă, ăsta, mi se trage catastrofa? *(În aparat.)* Cu tovarășul Bocioacă...

PLĂTICĂ: Tovarășe director...

HRISANIDE: Inutil! *(În aparat, dulce.)* Tovarășu' Bocioacă? Hrisanide. Fii, te rog, drăguț și vino pînă la mine. Te

aştept. *(A închis.)* Ascultă-mă, Plătică, nu vreau să te insult, dar dacă n-aş fi convins de cinstea dumitale, aş jura că eşti un nemernic.

PLĂTICĂ *(prăbuşit)*: De ce, tovarăşe director?

HRISANIDE: Ţi-am spus: „Lasă tot, şi ocupă-te de Bocioacă"?

PLĂTICĂ: Tovarăşe director, eu am făcut tot ce am putut. Tot ce a fost omeneşte posibil. I-am căutat în coşul cu hîrtii. Nimic. I-am cercetat sugativele. Scrie cu pixul. I-am examinat plombaginele, indigourile, cu lupa. Realizează economii, nenorocitul! Le bate pînă le face ferfeniţă, nu poţi să descifrezi un cuvînt. Am căutat să-l trag de limbă: mormînt! Ăsta-i un criminal... *(Fiindcă s-a deschis uşa.)* Intră, tovarăşe Bocioacă, de dumneata vorbeam. Şi ziceam ce om extraordinar... eşti...

HRISANIDE: Ia loc, tovarăşe Bocioacă, nici nu ştii ce bine îmi pare că te văd. De fapt, prevăzusem de mult — e notat în agendă —, să te caut, să stăm de vorbă, dar — nu ştiu cum să spun —, de fiecare dată, a intervenit cîte ceva...

BOCIOACĂ: Înţeleg, tovarăşe director.

HRISANIDE: Asta nu înseamnă că nu sînt la curent cu activitatea dumitale, şi că n-o preţuiesc.

BOCIOACĂ: Sînt foarte fericit.

HRISANIDE: Dumneata faci parte din acea categorie de oameni, poate cei mai valoroşi — nu e aşa, Plătică? —, care lucrează fără surle şi tromboane, şi care, tocmai de aceea, sînt cei mai necesari. Dumneata mi-ai inspirat un articol — nu ştiu dacă l-ai citit —, publicat acum cîteva luni, şi pe care l-am intitulat: *Şurubul.* O cafea? Un pepsi? *(A sunat, a intrat Tanţi.)* O cafea. *(Tanţi a ieşit.)* Or, ce susţineam, eu, atunci? Există — nu ştiu cum să spun —, în lume, instrumente extraordinare, vizibile şi spectaculoase: lunete astronomice uriaşe, microscoape electronice fantastice, bisturie miraculoase, maşini de calcul. Fac impresie. Da, da, uluiesc, pun omenirea într-o stare de admiraţie vecină cu idolatria. Şi există instrumente minuscule, modeste, anonime: un şurub, un cui, un ac, o copcă. Ei bine, poate că mă înşel, poate că greşesc, poate să sune paradoxal, dar eu

sînt convins că omenirea a mers mai departe, nu prin mașinile uriașe, ci prin instrumentele mici și neștiute, dar atît de utile și de indispensabile. *(Admirație, prețuire, respect, recunoaștere oficială.)* Dumneata, tovarășe Bocioacă, ești un șurub!

BOCIOACĂ: Mă flatați. *(A intrat Tanți cu cafelele.)*

PLĂTICĂ: Un șurub și un om de bază. Servește-te, de ce nu te servești?

HRISANIDE: De aceea o să mă înțelegi cînd îți spun: mă simt vinovat.

BOCIOACĂ: De ce, tovarășe director?

HRISANIDE: Fiindcă nu mi-am făcut timp să stăm de vorbă, să ne sfătuim, să analizăm, împreună, situația. Sînt sigur că am fi avut de cîștigat. Amîndoi. *(Scurtă pauză; priviri paterne pline de tandrețe.)* Ei, cum merge serviciul dumitale?

BOCIOACĂ *(în timp ce soarbe din cafea)*: Bine, tovarășe director.

HRISANIDE: Ai probleme?

BOCIOACĂ: Nu, tovarășe director.

HRISANIDE: Sînt greutăți?

BOCIOACĂ: Ca în toate părțile. Dar, nu știți cum se întîmplă? Stai, te frămînți, și, pînă la sfîrșit, o scoți la capăt.

HRISANIDE: Cu oamenii dumitale te împaci bine? Vezi, fii atent, sufletul omului e complicat, iar aparențele înșală: te uiți la el, pare un sfînt, și, în fond...

PLĂTICĂ: E a mai mare cutră.

BOCIOACĂ: La mine în serviciu, nu există.

HRISANIDE: Ai nevoie de vreun ajutor?

BOCIOACĂ: În ce direcție?

HRISANIDE: În primul rînd, în muncă.

BOCIOACĂ: Nu. La ora actuală, n-am nevoie de nimic.

PLĂTICĂ: Ia, ia și pepsi, că tot se aruncă.

HRISANIDE: Atunci, poate că din punct de vedere personal... Poate că soția dumitale are vreo problemă...

PLĂTICĂ: Nu, că e burlac.

HRISANIDE *(admonestare dulce)*: Cum se poate una ca asta, tovarășe Bocioacă?

BOCIOACĂ: Nu s-a nimerit.

HRISANIDE: Un om plăcut, distins — nu știu cum să spun —, agreabil, ca dumneata, să nu-ți găsești o tovarășă de viață?! *(Lui Plătică.)* Ia să ne gîndim, împreună, la problema asta...

PLĂTICĂ *(notîndu-și în carnet)*: „Soție — Bocioacă". Să vedem ce fete ne vine de la politehnică... Anu' trecut ne-a trimis numai băieți... Ăștia sînt inconștienți...

HRISANIDE: Cu casa cum stai?

BOCIOACĂ: Bine, tovarășe director.

HRISANIDE: Omul ăsta mă exasperează. Și cu casa stai bine? Păi, bine, frate, dumneata încetezi să fii un om, începi să devii un personaj de teatru. Unde locuiești?

BOCIOACĂ: Peste drum, blocul numărul trei, etajul patru, apartamentul cinci, unde e jos o florărie.

HRISANIDE: Și ce ai acolo?

BOCIOACĂ: O garsonieră: cameră, baie și bucătărie. Mic, dar mie mi-ajunge.

HRISANIDE: Plătică, te ocupi și-i cauți un schimb: două pe hol.

PLĂTICĂ *(notînd în carnet)*: „Bocioacă — casă"...

BOCIOACĂ: Ferească Dumnezeu, tovarășe director, nici nu mă gîndesc! Eu n-am pretenții, n-am veleități... Eu, cînd sînt, la mine, acasă și ascult muzică...

HRISANIDE: Așa e, că ești meloman...

PLĂTICĂ: Pătimaș. Zice oamenii că se pricepe la muzică, ceva de speriat.

BOCIOACĂ: „Pricepe"!... Ce înseamnă să „te pricepi"? Asculți o viață întreagă, și abia la sfîrșit — vorba lui Socrate —, știi că nu știi nimic.

PLĂTICĂ: Și Socrate a fost cu muzica?

BOCIOACĂ: Nu, numai cu filozofia.

PLĂTICĂ: Tocmai. Atunci, ce le încurci?

HRISANIDE: Și ai discuri bune?

BOCIOACĂ: Benzi. Că eu lucrez cu magnetofonul. Am peste șase sute de benzi.

PLĂTICĂ: Asta trebuie să facă o avere. Dar, de, dacă îi place lui așa... Vorba aia, fiecare cu țicneala lui.

HRISANIDE: Nu vorbi, Plătică. Muzica are — nu știu cum să spun —, o caracteristică pe care n-o găsești nici în literatură, nici în pictură. Nici în sculptură. Poate, cel mult, în grafică...

BOCIOACĂ: Eu pot să ascult ore în șir...
PLĂTICĂ: Și te distrează?
BOCIOACĂ: Dar eu nu ascult ca să mă distrez. Distracția e o monstruozitate. Corolarul plictiselii. Eu ascult, ca să aud.
PLĂTICĂ *(ironie „subțire")*: Și ce auzi, neică?
BOCIOACĂ: Ce aud? Ce aud? Lanțurile robilor din galerele antichității...
PLĂTICĂ: I-auzi!
BOCIOACĂ: Strigătele sclavilor de pe colinele Romei...
HRISANIDE: Interesant...
BOCIOACĂ: Gemetele torturaților... Tot vaietul umanității, de la începuturile ei...
HRISANIDE: Orice s-ar spune, muzica atinge sublimul...
BOCIOACĂ: În alte nopți, aud scrîșnetele materiei și, ca o răscumpărare, imnurile de biruință ale creației. Lumea s-a născut de două ori: o dată, cînd din neant s-a închegat primul atom...
HRISANIDE *(între competențe)*: Vezi Eminescu...
BOCIOACĂ: ...și a doua oară cînd omul, văzîndu-l și înțelegîndu-l, l-a numit, cîntîndu-l. Primul cuvînt a fost un cîntec, ce nu va pieri decît odată cu moartea universală: Logos, Mellos, Thanatos!
HRISANIDE *(lui Plătică)*: Ai înțeles?
PLĂTICĂ: Categoric!
BOCIOACĂ: Sînt alte nopți cînd văd chipurile marilor zei arzînd pe rugurile lor de pedeapsă: Beethoven...
HRISANIDE: Ludwig van?
BOCIOACĂ: Exact!... Ochii rătăciți sub spaima vedeniilor: Schubert.
HRISANIDE: *Simfonia neterminată*... De ce n-a isprăvit-o, Plătică?
PLĂTICĂ: N-am idee... Să iau legătura... *(Și-și notează în carnet.)* Șubred... S-o finiseze!
BOCIOACĂ: ...Cînd încerc să consolez o bătrînețe mistuită de căinți: Verdi!
HRISANIDE *(beregățindu-se)*: *„E-luce-val-e-stele..."*
BOCIOACĂ: Asta e *Tosca:* Puccini.
HRISANIDE: Serios? Gata, m-ai convins, ader la muzică. Și eu cînd ader la ceva, ader necondiționat, cu pasiune. Știi că am fost și vegetarian?

BOCIOACĂ: Singura nenorocire e că nu prea am timp. Azi după-masă a fost un concert de muzică aleatorie. L-am ratat. Mîine după-masă, e un concert de muzică pop. Nu zîmbiți. Muzica pop nu este ceea ce se crede: o expresie a gălăgiei, a trivialității... Nici pomeneală! Iar, mie, îmi place, la nebunie. Ei bine, nu pot să mă duc. Ședință! *(La auzul acestui cuvînt malefic, Hrisanide și Plătică schimbă, între ei, niște priviri complice.)*

HRISANIDE: La ce oră e concertul?

BOCIOACĂ: La șase.

HRISANIDE *(îngăduinți sublime)*: Du-te, tovarășe Bocioacă.

BOCIOACĂ: Imposibil.

PLĂTICĂ: Du-te, neică, dacă îți spune tovarășul director să te duci, du-te!

BOCIOACĂ: Exclus!

HRISANIDE *(categoric)*: Spui că te-am învoit eu.

BOCIOACĂ: Cu neputință.

HRISANIDE *(autoritate)*: Îți trasez sarcină!

BOCIOACĂ: Cu nici un preț!

PLĂTICĂ: Dar ce, ți-a dat, careva, ordin să fii la ședință?

BOCIOACĂ: Nu, dar am iscălit, în condică, de prezență și că am luat cunoștință. Or, eu, dacă am semnat, s-a terminat... Și pe urmă, să spun drept: mă interesează și pe mine să iau parte...

HRISANIDE *(fiere)*: Te „interesează"...

BOCIOACĂ: Mă interesează, tovarășe director. Mă interesează foarte mult.

HRISANIDE: Dacă te interesează — și încă foarte mult — e altă situație... Nu știu cum să spun, dar e cu totul altă situație. Înseamnă că trebuie să participi... *(Privire asasină spre Plătică.)*

BOCIOACĂ: Obligat.

HRISANIDE: Că nu se poate altfel... *(Fulgere în ochi.)*

BOCIOACĂ: Ăsta e cuvîntul.

HRISANIDE: Atunci, ce să mai insistăm? *(Arsenic.)* Du-te, tovarășe Bocioacă... Du-te sănătos!

BOCIOACĂ: Pot să plec?

HRISANIDE: Liber!

BOCIOACĂ: O să mă duc, și eu, acasă, c-aici am terminat. *(S-a sculat.)* Să trăiți, tovarășe director, și să știți că mi-a făcut o deosebită plăcere...

PLĂTICĂ *(„verde de Paris")*: Dar nouă... Dar nouă... *(Bocioacă a ieșit.)*

HRISANIDE *(turbat)*: Să nu bagi cuțitul în el? Uite cine își bate joc de Hrisanide, cine îl terorizează, la cheremul cui am ajuns! A, dar nu e capul lui la mijloc! Nenorocitul ăsta e doar un instrument. Cine îl manevrează, Plătică?

PLĂTICĂ: Aflăm noi.

HRISANIDE: Cine l-a pus la cale?

PLĂTICĂ: Ne lămurim noi.

HRISANIDE: Pe cine servește?

PLĂTICĂ: Le dovedim noi, pe toate.

HRISANIDE *(în pragul apoplexiei)*: Le dovedim, pe dracu! N-ai fost în stare să afli nimic. Ți-am arătat toată încrederea, ți-am dat mînă liberă, m-am bazat pe dumneata... Fiindcă asta a fost eroarea mea: m-am bazat!

PLĂTICĂ: Stați, tovarășe director, nu vă necăjiți, c-aveți colesterol. Dacă n-o să vă placă...

HRISANIDE: Ce să-mi placă? Ce să-mi placă?

PLĂTICĂ: Dacă n-o să-mi spuneți: „Plătică ești un geniu", să mă retrogradați cu două clase de salarizare, ori să-mi desfaceți contractul de muncă, că nu fac contestație. Peste un sfert de oră știm tot. Și ce a supt de la mă-sa. Și ce vorbește în somn. Și ce visează cînd stă de vorbă cu Ceaikovski.

HRISANIDE: Cum?

PLĂTICĂ: „Cum"?

HRISANIDE: Da: cum? Cum aflăm?

PLĂTICĂ *(îl ia deoparte și îi comunică în cea mai mare taină)*: I-am pus, în cameră, un „ciripitor".

HRISANIDE: Un ce?

PLĂTICĂ: Un microfon. *(În fața stupoarei lui Hrisanide.)* Tovarășe director, altă soluție nu există: trebuie să ținem pasul cu tehnica contemporană!

HRISANIDE: Și?

PLĂTICĂ: Stăm aici și auzim tot ce se petrece la el în odaie... O clipă, să fac legătura... *(A scos din buzunar un mic tranzistor și-l pune pe birou.)* O clipă, să fac legătura... Așa... O secundă... Perfect... Sînt pe undă... *(Și*

într-adevăr, se aude o reverberație.) Gata, sîntem la el în odaie... *(Și auzim, extrem de distinct, un telefon sunînd într-o cameră.)* Sună telefonul... Atenție... *(Se aude o cheie răsucită în broască.)* A venit... *(Și-l auzim pe Bocioacă ridicînd receptorul și vorbind în aparat:* Eu. Eu. Bocioacă. Da. Acum am venit. Nu, nu, deloc. Vă aștept.)

HRISANIDE: Și eu, Bocioacă!

PLĂTICĂ: Și noi!

(Schimbare instantanee de decor. Sîntem în camera lui Bocioacă, o odaie modestă, mobilată însă cu oarecare gust. Vor, fi, evident, vizibile elementele pasiunii lui primordiale: muzica.)

BOCIOACĂ *(continuînd convorbirea telefonică)*: Nu, nu vă grăbiți. Vă aștept. *(Și a închis. Face o ordine grăbită prin odaie, strînge cîteva ziare și reviste, căzute lîngă divan, aprinde o lampă de noapte. A sunat. A deschis și a intrat, cu geanta lui voluminoasă, Carapetrache.)* Poftiți, tovarășe, poftiți...

CARAPETRACHE: Bocioacă dragă, iartă-mă, nici nu știi ce jenat mă simt.

BOCIOACĂ: Vai de mine, tovarășe Carapetrache... Dacă pot să vă fac un serviciu, cu dragă inimă. Nu e prea elegant la mine, vă rog să mă iertați...

CARAPETRACHE: Păi, sigur, domnu' Hrisanide a avut grijă să dea case la damele lui...

BOCIOACĂ *(arătîndu-i cealaltă ușă a camerei)*: Aici, e baia, aici e bucătăria, cu intrarea de serviciu... Dacă vreți apă rece, e în frigider. Și cîteva felii de parizer.

CARAPETRACHE: Fii serios, Bocioacă. Stau o oră, pe ceas, studiez cîteva dosare, și plec. Nu te-aș fi deranjat, dar la mine, acasă, e un frig, ceva de speriat... Or, munca nu așteaptă. Poți, nu poți, trebuie să tragi... Ce spuneai?...

BOCIOACĂ: Cînd plecați, trageți ușa, și încuiați de două ori. Cheia mi-o dați mîine, că eu am alta. A, am uitat. Radioul. Așa se deschide... Așa se închide... *(Odaia s-a umplut de o muzică intimă.)* Dacă sună telefonul...

CARAPETRACHE: Nu ridic.
BOCIOACĂ: Am plecat.

(Și a ieșit. Carapetrache aruncă o privire prin cameră, deschide, în sfîrșit, voluminoasa lui geantă, scoate o sticlă de coniac, un carton cu fursecuri și o elegantă haină de casă. Așază, frumos, sticla și fursecurile pe o măsuță, își scoate haina, își pune halatul. A sunat. S-a repezit să deschidă. În ușă : Sfințescu și Linte.)

CARAPETRACHE: Dumneavoastră?
SFINȚESCU: Noi, tovarășe Carapetrache.
LINTE: Noi, vai de sufletul nostru...
SFINȚESCU: Îl căutăm pe Bocioacă... Nu mai șade aici?
CARAPETRACHE: Ba, aicea șade... Dar stau și eu o zi, două, că la mine, acasă, nu merge caloriferul.
LINTE: Ziceam să ne sfătuim cu Bocioacă...
CARAPETRACHE: Nu e, Linte, nu vezi, că nu e?
LINTE *(lui Sfințescu)*: Nu e... Eu ți-am zis, că nu e! *(Scurtă pauză.)*
SFINȚESCU: Ce facem, tovarășe Carapetrache?
CARAPETRACHE: Cu ce?
SFINȚESCU: Hai, spune, că ce vorbim aici, aicea...
LINTE: ...moare. Cum ne orientăm?
CARAPETRACHE: În ce chestiune?
SFINȚESCU: Mîine, la ședință.
CARAPETRACHE: Vedem pe loc... În funcție de situație.
LINTE: Asta ziceam și eu.
SFINȚESCU: Eu mă gîndeam... Dar, de, păcat că nu e Bocioacă... Nu știți? Vine?
CARAPETRACHE: Vine. Mai tîrziu.
LINTE: Asta e, că dacă vine, vine tîrziu. Formi...
SFINȚESCU: ...dabil. Atunci, tovarășe Carapetrache, un singur cuvînt, că, vorba aia: sîntem între șase ochi. Ce zici? Scăpăm de nebun? *(Și se aude o „microfonie", un zgomot provocat de „ciripitorul" din odaie, dar pe care nimeni nu-l sesizează.)*
CARAPETRACHE: De cine?
LINTE: De Hrisanide. Că ăsta e nebun de legat.

CARAPETRACHE: Numai că suferă de o nebunie foarte lucrativă. Pe vremuri, demența era o maladie. Azi, e o profesiune. *(Împingîndu-i spre ieșire.)* Mîine, înainte de ședință.

LINTE *(întorcîndu-se, spre disperarea lui Carapetrache)*: Eu, atîta vreau să vă mai spun, tovarășe Carapetrache: dacă ar fi numai nebun, ar fi bine. Dar e și escroc. Și, atît de escroc, că-i convine să treacă drept nebun...

CARAPETRACHE: Atunci, fii om, ai curaj, și spune, mîine, în ședință tot ce gîndești. Să te văd. Ai?

LINTE: Am!

CARAPETRACHE: Și Sfințescu, la fel. Că știe și el destule.

SFINȚESCU: Vai de mine și de mine... Păi, numai chestia cu valuta dac-o ridic...

CARAPETRACHE *(exasperat, fiindcă Sfințescu e pus pe vorbă)*: Știu...

SFINȚESCU *(s-a așezat iar)*: Or istoria cu mașina...

CARAPETRACHE: Sînt la curent...

SFINȚESCU: Sau contractele, nerespectate...

CARAPETRACHE: Am aflat.

SFINȚESCU: Chestiunea este, însă: îmi dă cuvîntul?

CARAPETRACHE *(care e, tot timpul, cu ochii pe ceas)*: Înscrie-te, și ți se va da... *(A sunat la intrare.)*

PLĂTICĂ: Bocioacă! A venit Bocioacă!

CARAPETRACHE: Nu e Bocioacă! Nici un Bocioacă! Pe aici, tovarăși! Pe aici! *(Și îi expediază pe ușa ce dă spre baie. A deschis ușa de la intrare, și a intrat, provocatoare și fascinantă, Lucia.)*

LUCIA: Jură: nu-i așa că erai sigur că nu vin?

CARAPETRACHE *(simulînd o mare emoție)*: Dimpotrivă, aș fi putut jura...

LUCIA: ...Că vin. Înseamnă că nu te pricepi la oameni. Fiindcă, uite, pînă acum un sfert de oră, eram decisă să nu vin. Am venit, numai, ca să te contrazic. Spune, spune-mi, repede: de ce m-ai chemat?

CARAPETRACHE: Pentru că trebuia.

LUCIA: „Trebuia"?

CARAPETRACHE: Să stăm de vorbă.

LUCIA: Despre mine? Despre dumneata?

CARAPETRACHE: Despre soțul dumitale. Era obligația mea, morală, să te previn.

LUCIA: Dar ce s-a întîmplat?

CARAPETRACHE: Nu s-a întîmplat, ci se va întîmpla. Mîine, și sigur. Va fi scos.

LUCIA: Hrisanide?

CARAPETRACHE: Hrisanide!

LUCIA: Nu se poate!

CARAPETRACHE: Vei vedea că se poate. Cum de s-a ajuns la situația asta, n-are rost să căutăm explicații, acum, și aici. E o poveste lungă și ar însemna să ne pierdem în amănunte. Or, eu, cel puțin asta m-a caracterizat toată viața: la esențial. *(Și în aceeași clipă se aude, distinct, o „microfonie" a „ciripitorului".)*

LUCIA: Și eu, la fel... Dar ce e zgomotul ăsta?

CARAPETRACHE: Ce zgomot?

LUCIA: Fii atent.

CARAPETRACHE *(după ce a tras cu urechea)*: N-aud nimic. Deci, cum spuneam: la esențial! *(Tenebros.)* Va fi scos. O să fie, pentru el, o lovitură grea, cu atît mai dureroasă cu cît e meritată, sau nu. Te-am chemat să te pun la curent. Să știi că va trece prin momente grele, și că trebuie să fii lîngă el.

LUCIA: Ascultă, Carapetrache: m-ai chemat, aici, ca să fiu eu lîngă el, sau ca să fii tu, lîngă mine? Hai, declară-te, ca să știm cum stăm. Și asta din două motive: unu: nu-mi plac introducerile și, doi: detest scenele de bulevard. Nu mă prete:. Da, da, Carapetrache: nu mă pretez. Eu interpretez. *(„Anchetă" cochetă.)* Cine șade aici?

CARAPETRACHE: Eu.

LUCIA: Nu minți, Carapetrache.

CARAPETRACHE: Jur!

LUCIA: Carapetrache, nu minți!

CARAPETRACHE *(pocăit)*: De unde știi că nu stau eu?

LUCIA: Cînd ai deschis, ai căutat șalterul ca un om care nu locuiește aici. Pentru ce m-ai chemat, Carapetrache? Să-mi vinzi povești? Ți se rupe inima de grija lui Hrisanide, cînd eu știu, pertinamente, că-l deteşti? Taci, nu mă contrazice! Cum s-a ajuns la situația asta? Erați făcuți să vă prețuiți, fiindcă vă completați...

CARAPETRACHE *(amar)*: Ne completam, ai dreptate: eu nu am nimic, din ce are el, și el are tot, ce n-am eu.

LUCIA: Ce?

CARAPETRACHE *(sfîșiat de dragoste)*: Pe tine!

LUCIA *(flatată)*: Trebuia să lupți...

CARAPETRACHE: Arme inegale. Posedă niște calități...

LUCIA: Hrisanide?

CARAPETRACHE: Niște calități pe care, eu, n-o să le am niciodată: cinic, rău, egoist, brutal, ipocrit, nedrept, inferior...

LUCIA: Nu exagera. Dacă era cum spui, nu-l dădea afară. Îl muta sau îl avansa.

CARAPETRACHE *(radios)*: L-a părăsit norocul.

LUCIA: Și te bucuri...

CARAPETRACHE: Servește, servește, te rog...

LUCIA: Mulțumesc, nu prefer coniac. Numai *whisky*.

CARAPETRACHE *(neconsolat)*: De ce? De ce nu mi-ai spus?

LUCIA: N-am știut că prietenul meu, Carapetrache, care timp de zece ani n-a îndrăznit să-mi cerșească o privire, o să mă aducă într-o garsonieră, obținută pentru o oră, ca să-mi spună ce mi-a spus, și să mă trateze cu coniac „Milcov".

CARAPETRACHE *(umilit)*: N-am experiență...

LUCIA: Carapetrache, nu te preface, nu încerca să joci un rol care nu-ți convine, și, mai ales, nu minți: trăiesc departe de universul vostru — Hrisanide nu m-a ținut niciodată la curent cu problemele voastre de serviciu —, și totuși, află că sînt informată, și că pot să-ți povestesc toate aventurile dumitale: dactilografe aspirînd la o avansare, sau proaspete absolvente de facultate, dornice să rămînă în București. *(Reproșuri otrăvite.)* Cum ai putut, Carapetrache, să mă confunzi cu ele, eu, care nu trăiesc decît pentru artă, și-mi dau sufletul, sub reflectoare, chiar dacă n-am reușit, încă, să arăt ce pot?

CARAPETRACHE: Te-ai întrebat însă: din vina vui? Îmi dai voie să beau eu? *(Și bea.)* Te-am urmărit. Cîteva roluri secundare, interpretate cu multă măiestrie, cum am citit și în revista *Cinema*, dar, care, orișicum, sînt atît de departe de posibilitățile dumitale. Eu nu mă pricep în a șaptea artă, sau, sînt, dacă vrei, un diletant, un

amator, dar ca simplu spectator, și, încă, pot să-mi dau seama. Te-ai întrebat, vreodată, de ce se întîmplă toate astea?

LUCIA *(prima treaptă)*: De ce, Ionele?

CARAPETRACHE: Fiindcă domnul Hrisanide nu și-a pus, niciodată, problema ce se petrece cu omul de lîngă el. Ce curs ia cariera ta artistică, pe care a privit-o, întotdeauna, cu dispreț.

LUCIA *(melancolii mocnite)*: Sau, în cel mai bun caz, cu indiferență.

CARAPETRACHE: Sînt gata să accept: cu indiferență. Găsești că nuanța îl absolvă? Eu i-am atras atenția și i-am spus: e o chestiune de estetică: în artă, fără pile, nu faci nimic. Fă-mi plăcerea și servește-te.

LUCIA *(a băut)*: Știi că nu e rău? *(A tresărit.)* Ce a fost asta? *(Și se aude, din nou, bîzîitul „ciripitorului".)*

CARAPETRACHE: Ce?

LUCIA: Fii atent...

CARAPETRACHE: N-aud nimic.

LUCIA: Sper că, aici, sîntem în siguranță.

CARAPETRACHE: Garantez! *(Reluîndu-și firul argumentării.)* Și nu numai că nu faci nimic, dar fără proptele, orice efort e inutil.

LUCIA *(fiindcă a început s-o cîștige)*: Să-ți dau un exemplu. Acum cîteva zile, sînt chemată să dau o probă pentru un film. Îmi trimite scenariul, îl citesc, îmi place... Un fel de Anna Karenina, azi. Ea, o femeie de treizeci-treizeci și cinci de ani, soția unui director de fabrică, inginer, un om foarte bine, dar mai în vîrstă... și se îndrăgostește de controlorul de calitate, un plăvan de douăzeci și șase de ani, înalt, frumos, sportiv, încolo, nimic de capul lui. Dar, mă rog, se amorezează de el, îl iubește ca o nebună, află soțul, face o dramă, vrea să divorțeze, ea crede că controlorul de calitate o s-o ia, aiurea, o lasă ca pe o conopidă în ploaie, și, pînă la sfîrșit, singură, părăsită, se aruncă înaintea trenului...

CARAPETRACHE *(„impresionat")*: Serios?

LUCIA: Foarte serios.

CARAPETRACHE: Și cu controlorul de calitate ce se întîmplă?

LUCIA: Îl dă afară din partid. Ultima scenă a filmului este: ea pe peron, prăbușită, abandonată, așteptînd să treacă

trenul. Nu mi-a dat nimeni nici cea mai vagă indicație. Sau, ca să fiu cinstită, atîta mi-a spus: „Aștepți să vină rapidul, și, cînd îl vezi, te arunci între linii". Va să zică, reține... *(Și începe să joace scena, așa cum a interpretat-o pe platoul de filmare.)* Aici e peronul, gara, în spate, trenul venea de acolo, ba nu, greșesc, de dincolo. Eu eram îmbrăcată cum mă vezi. În plus, în mînă, un buchețel de flori... *(Și-și improvizează, dintr-o bucată de ziar, recuzita: „florile".)* Luate de la o țigancă... Se ținuse de mine pe stradă și i-am dat un leu, ca să-mi poarte noroc... Și totul — ca să vezi ce interesant —, de la florile astea s-a tras. Cînd m-am urcat pe platou, și s-au aprins reflectoarele, îți dau cuvîntul meu de onoare că habar n-aveam ce-o să fac. Dar cînd am auzit: „Atenție! Filmăm!", m-am transpus în pielea personajului...

CARAPETRACHE: Formidabil!

LUCIA: Și mi-am zis: e singură, soțul a abandonat-o, controlorul de calitate, la fel. Ce face? Da, ce face femeia asta? La ce se gîndește? Ce e în inima și în sufletul ei? Și în clipa în care am auzit șuieratul trenului, și-am văzut farurile locomotivei cum se apropie, atîta am făcut *(și joacă scena)*: am luat florile, le-am sărutat, și fără să spun un cuvînt, că n-aveam text, și n-ai voie să improvizezi, atîta am făcut: am luat florile și le-am aruncat pe linie cu dezgust, cu gîndul la controlorul de calitate: adică, „porcule, altă soartă nu meriți", și m-am azvîrlit sub tren. Auzi, Ionele, — mai toarnă-mi un deget —, ți-o jur pe premiera mea de diseară, să n-am succes, să mă împiedic, să cad în scenă, de față cu toată sala, cînd am făcut gestul *(și repetă figura)* și am zvîrlit florile, cu subtextul: „toți bărbații sînt niște animale, nu merită să faci sacrificii pentru nici unul din ei", a făcut tot studioul: „Aaaa!" După ce s-a terminat proba, a venit Balaban, operatorul, la mine și mi-a spus: „Coană Lucico, ai cuvîntul meu de onoare: am plîns!"

CARAPETRACHE: Păi, eu, care n-am fost acolo, și mi-au dat lacrimile *(și-și șterge o lacrimă)*. Și?

LUCIA: Vrei să cunoști rezultatul? M-am dus astăzi. Afișat. În rolul meu: Mirela Rupcea. *(A tresărit.)* Acum, ai auzit? *(Evident, „ciripitorul".)*

CARAPETRACHE *(trage și el cu urechea)*: N-aud nimic. Nu e absolut, nimic.

LUCIA: Nu știu ce am, sînt nervoasă...

CARAPETRACHE: Emoția. Premiera de diseară. Și te înțeleg. Eu, care nu sînt decît un simplu spectator, și-mi simt mîinile reci...

LUCIA: Unde ai să stai?

CARAPETRACHE: În sală. O să-ți țin pumnii. O să-mi fac cruce, cu limba în cerul gurii. *(Turnîndu-i încă un pahar.)* Vine și Hrisanide?

LUCIA: Nu.

CARAPETRACHE *(încă o treaptă urcată, încă un punct marcat)*: Nu mă mir. Cînd l-a interesat pe omul ăsta și altceva decît propria lui persoană? Cînd a vibrat? Da, te întreb, și te rog să-mi răspunzi cinstit și cu mîna pe conștiință: cînd a vibrat? Că orice om vibrează. Un tablou, o carte, o simfonie, un peisaj... Vibrezi. Sau, măcar, faci efortul să vibrezi...

LUCIA *(sorbind, îndesat, din pahar)*: Asta așa e: n-a vibrat.

CARAPETRACHE: Niciodată! Absolut niciodată!

LUCIA *(așa începe „sfîrșitul")*: Spune-mi, Nelule, dar spune-mi adevărat: îți dai seama ce dramă trăiesc? Eu i-am dat omului ăsta totul.

CARAPETRACHE: Cred. Vino lîngă mine.

LUCIA: Te rog... Fără mîini. N-am precupețit și n-am păstrat pentru mine nimic. *(Și a trecut lîngă Carapetrache, pe divan.)* Cînd m-am căsătorit, nu aveam nici un fel de experiență de viață. Iluzii, visuri, speranțe, într-un cuvînt: o gîscă. O mică gîsculiță provincială, inocentă, cu farmec dacă vrei, dar inocentă. Am avut ghinionul să-l întîlnesc pe el. Eram în anul întîi la Institut. Ca să vezi ce înseamnă destinul... În aceeași săptămînă, am mai cunoscut doi băieți. Morți după mine, căzuți, preș cu „bun sosit" la picioarele mele. Unul a ajuns adjunct la Externe — ambasador de nu știu cîte ori —, celălalt, antrenorul național al handbal, ieri dimineață am văzut la ziar: a plecat în Australia. Îți închipui cu ce vine de acolo... Ei bine, domnișoarei Lucia-Felicia Popescu nu i-a plăcut nici diplomatul, că era mărunt, nici sportivul, că n-avea conversație, și a căzut, fleașcă, în admirația lui Toma Hrisanide, fiindcă îmi declama

versuri din Ion Barbu — interzis la ora aia —, din care nu pricepeam nimic: „La rîpa Uvedenrode, cu multe gasteropode", fii, te rog, drăguț, mai dă-mi un pahar, simt nevoia să mă confesez...

CARAPETRACHE: Vino mai aproape... *(Îi întinde o țigară aprinsă.)*

LUCIA: Sărut ochii... Și ne-am căsătorit. Nu spui că domnul era și gelos?!...

CARAPETRACHE: Gelos? Nu-mi vine să cred.

LUCIA: Îți jur. Venea la Institut, mă aștepta la ieșire, și pe urmă, pe drum, pînă acasă, îmi făcea scene. M-a adus într-o asemenea stare, că într-o zi i-am spus: „Ori mă lași în pace cu nebunia ta, ori mă sinucid".

CARAPETRACHE: Nu se poate!

LUCIA: Stai să vezi, ai răbdare, așteaptă! M-am gîndit: să mă sinucid, să nu mă sinucid...

CARAPETRACHE: Ia și un fursec, să nu-ți facă rău.

LUCIA: Nu-mi face. Și nu m-am sinucis. În primul rînd, fiindcă îl iubeam. Da, n-o să crezi, o să rîzi, o să spui că exagerez: îl iubeam! Ca o nebună, ca o disperată, îl iubeam, îl admiram, și el nu mă credea. Și ca să i-o dovedesc, i-am zis — era de ziua lui —, „Tomiță, vreau să-ți fac un cadou. Mă retrag de la Institut, renunț la visul meu, cel mai scump, dar o fac, fericită, ca să-ți arăt cît de mult te iubesc". Fetele, la Institut, cînd au aflat, m-au prevenit: „Ești dementă". Inutil, hotărîrea mea era luată. Mi-am retras actele, și am rămas acasă, să-i cîrpesc lui Hrisanide ciorapii, să-i duc rufele la spălătorie, să-i pregătesc, seara, tîrziu, cînd vine plictisit de la ședințe, cafeaua cu lapte cum îi place lui, nici rece, nici fierbinte, și să aștept resemnată, să-mi iasă ridurile, mulțumită să termin cu o tinerețe de care mi-am bătut joc, și cu un talent cu care n-am știut ce să fac. Cînd m-am trezit și mi-au venit mințile la cap, era prea tîrziu. Toate fetele, colegele mele, lansate, care la „Național", care la Baia-Mare, aranjate fiecare cum s-a descurcat, iar Lucia-Felicia Popescu-Hrisanide, a început — ca să-și găsească un rost în viață —, să-și încerce norocul în film, cu toate că eu eram făcută pentru teatru, iar cu cinematograful n-am decît afinități...

CARAPETRACHE: Mari...

LUCIA: Acum ai înțeles infernul în care trăiesc? Ai priceput? Nu, nu, spune, dar jură-mi, realizezi?

CARAPETRACHE *(foarte aproape de ea)*: Fetiță dulce, nu te necăji, peste o oră ai premieră, trebuie să fii frumoasă.

LUCIA *(treapta decisivă)*: Nelule, mă omor!

CARAPETRACHE: Lucico!

LUCIA: Mă omor, și gata!

CARAPETRACHE: Lucia-Felicia, cum poți să spui o asemenea copilărie?

LUCIA: Pentru ce să mai trăiesc? Lasă-mă! Pentru ce să mai exist? Fiecare femeie, la vîrsta mea, are ceva care îi justifică existența: dacă nu o carieră, un cămin, dacă nu un cămin, un copil, dacă nu un copil, un voiaj... Eu pentru ce trăiesc, Neluțule?

CARAPETRACHE: Pentru mine!

LUCIA: Lasă, că te cunosc. Ești, probabil, și tu singur, și cauți o aventură.

CARAPETRACHE: Lucico, te implor: nu mă asimila cu ceilalți bărbați...

LUCIA: În clipa asta ești flatat: „Lucia Hrisanide e în brațele mele!"

CARAPETRACHE: Greșești!

LUCIA: Atunci?

CARAPETRACHE: Te iubesc, Lucia! Te iubesc cu toate fibrele ființei mele!

LUCIA: Trombonistule!

CARAPETRACHE: Te visez în fiecare noapte. Și ieri noapte, te-am visat. Se făcea că eram amîndoi, nu știu unde, poate la Cannes, poate la Acapulco, și se prezenta filmul tău, în regia lui Fellini.

LUCIA: Nu mă omor.

CARAPETRACHE: N-are importanță, dar erau acolo toți: Antonioni, Passolini, de Sicca, Ciulei... Și tu ședeai lîngă mine, îmbujorată de emoții, înfrigurată de trac, și eu, în frac, lîngă tine, mîndru că te am alături, gata să strig lumii: „femeia asta e a mea! Și o iubesc! O iubesc! O iubesc!" *(Și se repede pătimaș, și o sărută, o sărută, o sărută...)*

LUCIA *(zbătîndu-se ipocrit)*: Stai, nebunule, o să-mi lași semne...

CARAPETRACHE *(în culmea pasiunii)*: Da, vreau să-ți las semne, pentru ca toată lumea să vadă că ești a mea...

LUCIA: Nebunule, îmi rupi rochia...

CARAPETRACHE: Scoate-o!

LUCIA: Stai, smintitule, o clipă, ai răbdare, stinge lumina, întoarce-te...

CARAPETRACHE: Nu... Vreau să te văd... Vreau să te văd... Vreau să te văd. *(Și-i scoate rochia.)*

(Dar în aceeași clipă, se stinge lumina în camera lui Bocioacă, și, instantaneu, ne aflăm în biroul lui Toma Hrisanide. Se aud suspinele amoroase ale Luciei: „Ești nebun, dar ești dulce, mă omori...")

HRISANIDE *(turbat, lui Plătică)*: Oprește! Oprește! Oprește!...

PLĂTICĂ *(întrerupe legătura)*: Eu am oprit! Ei...

HRISANIDE: Îi ucid! Îi omor! Îi împușc! *(Urlă.)* Tanți! Tanți! Tanți! *(Tanți a intrat, înspăimîntată.)* Paltonul și pistolul. Unde mi-e pistolul?... *(Tanți a ieșit.)* Unde șade Bocioacă?

PLĂTICĂ: Blocul trei, etajul patru, apartamentul cinci...

HRISANIDE: Unde-i jos o măcelărie...

PLĂTICĂ: Nu. O florărie. *(A intrat Tanți.)*

TANȚI: Poftim revolverul. Și gloanțele... Am tras piedica...

HRISANIDE: Mulțumesc! Ești o secretară ideală. *(În timp ce își pune paltonul, sună telefonul.)* Da. Da. Eu. Iar la cinci? Perfect. Acum îmi puteți comunica și ordinea de zi: primul punct: instalarea noului ministru adjunct... Carapetrache Ion. Mulțumesc! Voi fi acolo. *(A închis.)* Dar, în schimb, nu va fi el... *(Hrisanide a ieșit; în aceeași secundă, pe cealaltă ușă, în goană, a dispărut Plătică. Telefonul sună lung și sinistru. A intrat Tanți, a ridicat.)*

TANȚI *(în aparat)*: Nu. Tovarășul director Hrisanide nu e aici. Lipsește. S-a dus să omoare pe cineva... pe cine, nu pot să spun. Inutil, tovarășe, nu insistați: eu nu divulg secrete de stat!

CORTINA

PARTEA A II-A

În camera lui Bocioacă. Lampa de noapte împrăștie o lumină tandră, aparatul de radio, o muzică dulce. Carapetrache, în cămașă, e întins pe divan. Lucia, în furou, își întinde, pînă la portjartier, ciorapii ei negri.

LUCIA: Să nu te întorci... *(Fiindcă Carapetrache a schițat un gest.)* Vezi? Vezi că ești un porculeț? Cît e ceasul?
CARAPETRACHE: Șapte și jumătate. Ai timp.
LUCIA: Nu, fiindcă mai trebuie să trec și pe acasă.
CARAPETRACHE: De ce?
LUCIA: Mi-a fugit un fir de la ciorap. Și trebuie să mă și schimb. Dacă mă întreabă Hrisanide pe unde am umblat, nici nu știu ce să-i spun.
CARAPETRACHE: Te mai întreabă?
LUCIA: Te miri?
CARAPETRACHE: După atîția ani?
LUCIA: Nu numai că mă întreabă, dar trebuie să-i dau raportul, zilnic, minut cu minut.
CARAPETRACHE: Și tu ce faci?
LUCIA: Îi spun. De ce rîzi? Ah, de ce ești la fel ca toți bărbații? Cît aș fi vrut să fii altfel... Mă crezi cînd îți spun că este pentru prima dată că va trebui să-l mint?
CARAPETRACHE: Foarte bine! Spune-i adevărul!

LUCIA: Eşti nebun!

CARAPETRACHE: Rămîi cu mine!

LUCIA: Eşti dement!

CARAPETRACHE: De ce nu vrei? Fiindcă el e director, şi, eu, numai, un biet director adjunct?

LUCIA: Vorbeşti prostii. Unde să rămîn? Aici?

CARAPETRACHE: Nu...

LUCIA: Toţi bărbaţii îţi spun „rămîi cu mine", fără să se gîndească, o singură clipă, că la mijloc e o problemă de spaţiu locativ. Taci! Nu vorbi copilării, tot ce vrei să-mi spui, acum, sînt iluzii. Or, între iluzii şi realitate, e o distanţă colosală... *(Fără tranziţie.)* Încheie-mă la rochie, trage fermoarul, vezi că, sus, e o copcă...

CARAPETRACHE: Eşti chiar atît de legată de Hrisanide?

LUCIA: Mi-e milă. Un sentiment pe care voi, bărbaţii, n-o să-l înţelegeţi niciodată! După un timp — nu pot stabili, exact, variază —, orice iubire se transformă în afecţiune, şi afecţiunea, în milă. Cine spune altfel, mănîncă bomboane. Dă-mi poşeta... Cînd mă gîndesc ce lovitură îl aşteaptă mîine... Fiindcă, trebuie să recunoşti că-l aşteaptă o lovitură... Nu mă gîndesc la leafă, maşină, sau alte avantaje, care, orişicum, contează, să nu ne furăm căciula, dar pentru că, după unsprezece ani de serviciu *(fiindcă s-a contaminat)* — nu ştiu cum să spun —, te identifici. Asta e cea mai mare nenorocire în viaţă, după mine, cel puţin: te identifici. Te identifici cu biroul, cu secretara, cu covorul din faţa ta, te identifici, şi gata! Spune, mămică, nu putem să facem nimic, pentru el?

CARAPETRACHE: Ce putere am, eu?

LUCIA: Cine, naiba, ar putea să intervină?

CARAPETRACHE: Ştiu şi eu...

LUCIA: Gîndeşte-te.

CARAPETRACHE: Nu văd...

LUCIA: Fiindcă nu vrei.

CARAPETRACHE: Eu?

LUCIA: Dacă ai vrea, ai găsi o soluţie.

CARAPETRACHE *(brutalitate divulgată)*: Ei, bine, nu vreau! Nu vreau să-l mai aud, din nou, mîine dimineaţă, dînd ordine, sigur de el...

LUCIA: Eşti rău!

CARAPETRACHE: Sînt sincer! Nu vreau să-l ştiu, din nou, fericit lîngă tine.

LUCIA: Eşti cinic!

CARAPETRACHE: Sînt îndrăgostit! *(Liric.)* Lucico, rămîi cu mine! Cu tine, lîngă tine, simt c-aş putea face minuni. M-aş dezvolta şi aş creşte... Mi-aş da doctoratul, pe care îl amîn de nu ştiu cîţi ani, cu toate că lucrarea e gata, dar îmi spun: „la ce bun", nici la încadrare nu contează, ori licenţă, ori doctorat, tot un drac. Aş învăţa limbi străine... Am talent la engleză... *„I love you!"* Uite, să-ţi arăt, am în buzunar un carnet de C.E.C., banii pe o „Dacie". Am călători în străinătate. Am face împreună...

LUCIA: Yoga. Ador... *(Ghilotina concretă a vieţii.)* Spune-mi, Neluţule, de cîte ori ai fost însurat?

CARAPETRACHE: O singură dată.

LUCIA: Cînd?

CARAPETRACHE: Acum... A, dar să ştii: soţia mea e o femeie înţelegătoare... O femeie superioară...

LUCIA: Toate femeile sînt superioare, pînă se ajunge la divorţ. În clipa aia, îşi pun mîinile în şolduri: „N-am bărbat de lăsat"... Prostuţule... Nebunule... Băiatule... Începe de te îmbracă, e tîrziu, ne vedem la cinema. O să te caut cu privirea prin sală. Dacă o să te zăresc, şi o să fac cu mîna la frunte, aşa, să ştii că m-am gîndit la tine. Nu, nu te apropia, îmi iei rujul... Te sărut, te aştept, te doresc, te iubesc... Mai grav: mi-eşti necesar! *(Dă să iasă, dar, în aceeaşi clipă, a sunat, la uşă, lung şi insistent.)*

CARAPETRACHE: O clipă, ieşi pe aici şi ia liftul de serviciu! *(Lucia a plecat prin bucătărie, Carapetrache a deschis, şi au intrat, cu aerul lor veşnic grăbit, Sfinţescu şi Linte. De data asta, însă, cu figuri radioase.)* Voi?

SFINŢESCU: Noi, tovarăşe Carapetrache...

CARAPETRACHE: Îl căutaţi pe Bocioacă?

LINTE: Nu e, ştim. Nu-l căutăm pe Bocioacă...

SFINŢESCU *(cu o fericire, încă secretă)*: Pe dumneavoastră!

LINTE: Pe dumneavoastră. Şi nu noi... Tovarăşul Ministru.

SFINŢESCU: Adică, nu tovarăşul Ministru: Nelly, secretara.

LINTE: ...De la cabinet. Zice Nelly: „Tovarăşe Linte, nu ştii unde pot să dau de tovarăşul..."

SFINŢESCU: „...Carapetrache? Că umblu cu telefonul după el în tot..."

LINTE: „...oraşul... Că l-a numit ministru..."

SFINŢESCU: „...Adjunct!"

CARAPETRACHE: Cum?

SFINŢESCU: Aşa: „ministru...

LINTE: ...Adjunct. I-a ieşit numirea..." Atunci, noi n-am suflat o vorbă... Sau, mai exact, a spus Sfinţescu: „Colo..."

SFINŢESCU: ...sal. Cînd îi instalează?

LINTE: „Mîine..." Şi-am fugit încoace. Daţi un telefon la cabinet...

CARAPETRACHE: Mă, voi aţi înnebunit?

LINTE: Daţi un telefon la Nelly, tovarăşe ministru...

CARAPETRACHE *(încă nelămurit, face un număr de telefon)*: Bună seara. Carapetrache. Da. Da. Da. Da. A ieşit numirea? Şi cînd e instalarea? Mîine. Mulţumesc! *(A închis, a stat o clipă pe gînduri, şi-a recîştigat aplombul.)* Ca să vedeţi, fraţilor, ce se poate întîmpla: eram aici, lucram, meditam, eram adjunct, şi nu ştiam...

SFINŢESCU: Atunci, să trăiţi şi la mai mare!... Hai, Linte, ce mai stai, nu vezi că tovarăşul ministru e ocupat?

CARAPETRACHE *(încă emoţionat, orişicum)*: Staţi o clipă... *(Dar a sunat la uşă, în disperare, a deschis Linte, şi a intrat, ca o furtună, cu faţa descompusă, Plătică.)*

PLĂTICĂ *(lui Sfinţescu şi Linte)*: Liber! Hai, fără vorbă multă, liber... Cînd vă spun: „liber!", e liber... *(Şi, efectiv, îi dă afară.)*

CARAPETRACHE: Ce e, omule?

PLĂTICĂ: Grozăvie!

CARAPETRACHE: Cum?

PLĂTICĂ: Grozăvia lui Hristos şi a lui peşte...

CARAPETRACHE: Ce s-a mai întîmplat?

PLĂTICĂ: S-a întîmplat, că vine Hrisanide.

CARAPETRACHE: Cine?

PLĂTICĂ: Hrisanide! Vine, turbat! A aflat ce s-a petrecut aicea — că, să fim obiectivi: s-a petrecut —, şi vine ca

nebunu', vine cu pistolul, cu glonțul pe țeavă, și cu piedica trasă... Că i-a potrivit-o Tanți.

CARAPETRACHE: Și cum a aflat?

PLĂTICĂ: Nu știu: mă depășește. Așa că nu deschideți, încuiați ușile, baricadați! La ce etaj sîntem? Patru. Se poate sări? Nu se poate. Există o ieșire prin spate?

CARAPETRACHE: Prin bucătărie!

PLĂTICĂ: Perfect! Pe acolo ies eu! *(Dînd să plece.)* Și cu aceeași ocazie, felicitări pentru avansare! Restul pe mîine, dacă va mai fi cazul. *(Și a ieșit. A sunat.)*

CARAPETRACHE *(descumpănit, cu un zîmbet descurajat)*: În aceeași zi, înălțarea și prăbușirea! Oricum, Carapetrache, fii demn! *(S-a repezit să-și adune lucrurile, și, cu ele în brațe, se repede la ușa care dă în baie. Dă la o parte perdeluța, și în ochiul ferestrei: capul lui Hrisanide. A tras, electrocutat, perdeluța, și se repede la ușa principală, a deschis, în prag, înger exterminator: Hrisanide. Carapetrache e în anticamera morții. Hrisanide, cu mîna stîngă la spate, mai ezită o clipă, înaintează... și-i întinde un splendid buchet de flori.)*

HRISANIDE: Carapetrache dragă, dă-mi voie să te sărut! Să te sărut, fiindcă ziua pe care o trăiesc este — nu știu cum să spun —, și o încununare a mea. Eu am crezut în tine, am simțit din prima clipă ce posibilități de creștere ai, și, de ce să n-o spun, deschis, ce perspective de dezvoltare te așteaptă. Nu, nu, lasă-mă să termin. Mă băiatule, eu am văzut în tine propriile mele speranțe ajunse — nu știu cum să spun —, la împlinirea lor.

CARAPETRACHE: Tovarășe Hrisanide, mă copleșiți...

HRISANIDE: Sigur, evident, negreșit, fără îndoială, treapta asta: ministru adjunct, ți se cuvenea. Și acum, că faptul e consumat, nu fiindcă aș aștepta din partea ta un semn de recunoștință, deși recunoștința e o floare atît de rară, că n-o găsești nicăieri, pot să-ți declar: n-a fost prilej, n-a fost ocazie pe care s-o ratez, și să nu-ți pun în valoare meritele. „Carapetrache?" — spuneam, — „Carapetrache are niște calități pe care le găsești rar, adunate într-o singură persoană..."

CARAPETRACHE: Tovarășe Hrisanide, sînt obligat s-o recunosc, dumneavoastră ați fost primul, care m-ați ajutat.

Aș fi un ingrat să uit. *(Gafă fără iertare.)* Eu am luat, de la dumneavoastră, tot ce a fost mai bun: spiritul de organizare, de disciplină, de tenacitate și perseverență... în muncă...

HRISANIDE *(tristețe de mucenic)*: Cine mai stimează, azi, asemenea merite, cine e dispus să le consemneze? Poate, unul, dumneata, fiindcă am lucrat împreună.

CARAPETRACHE: Exagerați, tovarășe Hrisanide, mai știu și alții...

HRISANIDE: Memoria, dragul meu, e — nu știu cum să spun —, mai degrabă, un viciu de care vrei să scapi, decît o virtute, pe care ești obligat s-o cultivi. Cine își mai aduce aminte?

CARAPETRACHE *(există, totuși, și oameni de conștiință pe lumea asta)*: Dar sînt gata să mă bat și cu Dumnezeu din cer, dacă va fi nevoie! Dumneata, tovarășe Hrisanide, nu ești pentru mine numai omul care mi-a condus primii pași în profesiune, ești poate singurul, care, în unsprezece ani de conlucrare zilnică, nu m-a dezamăgit. Fiindcă, pentru mine, mai importantă decît competența este consecvența. Într-o activitate ca, asta, a noastră, în care lucrurile se schimbă vertiginos, și în care trebuie să demonstrezi, permanent, un spirit suplu și elastic, dumneata ai fost un exemplu, da, da, un exemplu, pe care se cuvine să-l promovăm, dacă vrem să imprimăm ministerului un ritm tot mai viu și mai eficient, așa cum o impune dezvoltarea impetuoasă a economiei noastre naționale, și, aș îndrăzni să spun, stadiul la care a ajuns lumea contemporană. Dacă m-au chemat în postul ăsta...

HRISANIDE: ...E fiindcă au apreciat — nu știu cum să spun —, dinamismul care vă caracterizează. Fiindcă, și dumneavoastră o știți mai bine ca oricine altcineva, ceea ce vă definește, în primul rînd, este capacitatea de a vă mișca, la fel de bine, în domeniile cele mai variate.

CARAPETRACHE: Hrisanide dragă, nu știu încă, n-am apucat să mă consult cu ministrul, nu-mi dau seama ce sectoare voi coordona, de un singur lucru țin să te asigur: sînt hotărît să aduc în ministerul nostru un aer proaspăt, și te rog să mă crezi, un alt climat.

HRISANIDE: Sînteți singurul în stare s-o faceți.

CARAPETRACHE: Vreau, de asemeni, să-ți spun, și să rămînă între noi...

HRISANIDE: Tovarășe Carapetrache...

CARAPETRACHE: Ți-o spun, fiindcă știu cît de discret poți să fii: în ministerul nostru lucrurile nu prea merg...

HRISANIDE: Nu „prea" merg? Nu merg deloc.

CARAPETRACHE *(confidență de lucru)*: Merg sau încet, sau anapoda. Nu, nu din cauza șefului. Ferească Dumnezeu! Ministrul e un om admirabil...

HRISANIDE *(și începe clasica supralicitare)*: Un om extraordinar...

CARAPETRACHE: Competent...

HRISANIDE: Informat...

CARAPETRACHE: La curent cu ultimele achiziții ale științei...

HRISANIDE: Ceea ce îl caracterizează pe tovarășul ministru este spiritul său novator...

CARAPETRACHE: Și intransigent...

HRISANIDE: Echilibrat...

CARAPETRACHE: Și nemulțumit...

HRISANIDE: Exigent...

CARAPETRACHE: În primul rînd cu el.

HRISANIDE: Tovarășe Carapetrache, dumneavoastră pot să v-o declar — cu riscul să mă divulgați —, dacă există, în afară de dumneavoastră, bineînțeles, cineva care nu se împacă deloc, dar absolut deloc, cu rutina, e tovarășul ministru...

CARAPETRACHE: Și, în același timp, reține, Hrisanide, și nu uita nici o clipă: un om modest.

HRISANIDE: Sînt unii — nu știu cum să spun —, care simulează modestia. El e modest prin constituție, prin natura ființei lui. Mi-aduc aminte — dumneavoastră erați atunci plecat în străinătate —, cînd s-a pus problema prețurilor...

CARAPETRACHE: Dar numai, atunci?...

HRISANIDE: Nu, dar cu prilejul acela a mai demonstrat ceva: că e curajos. Că știe să dea o bătălie, fără teama că-și pierde scaunul, fără să gîndească un singur moment că-și poate rupe gîtul...

CARAPETRACHE: De aceea sînt convins, profund încredințat, că voi găsi în el un aliat în toate acțiunile pe care vreau să le inițiez. Fiindcă, iată, ți-o spun de la început: nu

sînt dispus să tolerez situația actuală din minister. Nu pentru asta am venit, nu pentru asta am fost chemat, nu pentru asta mi s-a acordat încrederea care mi s-a acordat. Sînt necesare reforme. Unora li se vor părea, poate, revoluționare...

HRISANIDE: Și vor intra în panică...

CARAPETRACHE: Ei bine, Hrisanide, află că sînt hotărît să merg pînă la capăt. Întîi, în ceea ce privește schema organizatorică a ministerului: prea multe direcții...

HRISANIDE: Aveți perfectă dreptate.

CARAPETRACHE *(se plimbă prin odaie; strateg)*: Dispersăm și irosim forțele, cînd, o comasare a energiilor n-ar face decît să sporească, în mod evident, rezultatele. Avem o direcție: „Plan și studii"... Și o altă direcție: „Perspective". De ce nu le-am contropi într-una singură, Hrisanide?

HRISANIDE: Clar ca bună ziua și mă întreb: cum de nu s-a gîndit nimeni, pînă acum, la o asemenea formulă? *(A scos un carnet și începe să ia notițe.)*

CARAPETRACHE: Avem o direcție: „Proiectări și propuneri" și o alta: „Inovații și invenții". Nu e mai firesc ca „Proiectările" și „Propunerile" să se contopească — dar imediat —, cu „Inovațiile", și din „Invenții" să facem o direcție separată, cu un profil distinct?

HRISANIDE: Aveți dreptate. Perfectă dreptate. Și Hrișcu poate să vă confirme...

CARAPETRACHE: N-am terminat...

HRISANIDE: Sînt trei ani...

CARAPETRACHE: Fii atent!

HRISANIDE: ...De cînd am propus același lucru...

CARAPETRACHE: Concentrează-te.

HRISANIDE: ...Hrișcu...

CARAPETRACHE: Mai departe. Direcția dumitale: „De-Re-Ve-De"... Direcția recuperării și valorificării deșeurilor. Perfect. Dar mai avea o direcție — care, Dumnezeu știe ce hram poartă —, „Direcția economiilor previzibile". Nu e în firea lucrurilor să le unim, și, sub conducerea... *(pauză lungă, în care îl fierbe pe Hrisanide în cazanele iadului)* dumitale, să-și capete nu numai o altă orientare, dar și un sporit volum de muncă? O direcție, pe care am putea, eventual, s-o facem generală...

HRISANIDE *(luminat de o ipoteză pe care n-a visat-o nici în reveriile lui cele mai trandafirii)*: Tovarăşe ministru, dacă se realizează, vă garantez că...

CARAPETRACHE: O clipă... Şi astea sînt numai primele sugestii, primele măsuri pe care vreau să le propun mîine în şedinţă. Cred, sper, că voi fi înţeles şi c-o să găsesc sprijinul necesar, ca să le duc la capăt.

HRISANIDE: În mine, să ştiţi că aveţi...

CARAPETRACHE: N-am terminat. *(Altă pauză de reculegere „organizatorică".)* Problema cadrelor. Nu se poate, nu e îngăduit ca un minister care se intitulează „al Construcţiilor de Maşini paralele", şi care, prin însuşi numele lui, arată ce profil are — sau, mai exact, ar trebui să aibă, — să numere în rîndurile sale cel mai mic număr de specialişti verificaţi. Hrisanide dragă, e inadmisibil, e de neconceput. De aceea, va trebui să te gîndeşti şi dumneata la problema asta, şi să treci imediat la o reexaminare a oamenilor.

HRISANIDE *(timidităţi de subaltern)*: Vă gîndiţi să mai aducem cadre, tovarăşe ministru?

CARAPETRACHE: Hrisanide, nu fi prost! Prima ta problemă trebuie să fie: cum scapi de ce ai? Tu trebuie — ca să poţi exista —, să laşi lest. Nu ştii ce înseamnă asta? Ascultă, Hrisanide, tu ştii cum se înalţă baloanele?

HRISANIDE: Aruncă din nacelă sacii cu nisip.

CARAPETRACHE: Exact! Acelaşi lucru trebuie să-l faci şi tu. *(Dispoziţii şi ordine.)* Bocioacă? Afară! Sfinţescu. Afară! Linte. Afară! Plătică...

HRISANIDE *(fiindcă şi-a adus aminte că funcţionează „ciripitorul")*: Nu. Plătică, nu. Plătică e un om bun, devotat, muncitor, ascultător... chiar... ingenios.

CARAPETRACHE *(mirat)*: Plătică?

HRISANIDE: Uneori, are şi idei...

CARAPETRACHE: Mă rog, treaba ta, Direcţia ta, te priveşte. Un singur obiectiv însă să nu scapi din vedere: interesul general. Noi nu muncim pentru noi, nu urmărim scopuri personale, nu ne-am născut să fim directori sau miniştri adjuncţi, nu pentru asta am venit pe lume. Noi, nu trebuie să uităm, nici o clipă, că avem un ţel, şi că depinde numai de noi, ca să-l atingem... Trebuie să plec. Sînt aşteptat sus... O să mai avem prilejul să

stăm de vorbă, sîntem abia la început... Hrisanide, sper să am în tine nu un colaborator: un frate... Dă-mi voie să te sărut. *(Și îl îmbrățișează. În pragul ușii care dă înspre bucătărie a apărut Bocioacă.)* Noroc, Bocioacă. Voiai să-mi spui ceva? Iartă-mă, nu mai pot să stau. Sînt în întîrziere. Noroc... *(A ieșit. Scurtă pauză.)*

BOCIOACĂ *(cu un surîs otrăvit)*: Sărutul lui Iuda.

HRISANIDE: Cum?

BOCIOACĂ: Sărutul lui Iuda, în versiune contemporană. Evoluăm și în viciile noastre.

HRISANIDE: Ce te face să crezi?

BOCIOACĂ: Dumneavoastră aveți încredere în omul ăsta? Păi, cine trage sforile în minister, cine toarnă, cine aţîţă, cine pune la cale toate infamiile?

HRISANIDE: Bocioacă, nu vorbi așa, probabil că nu ești la curent: a fost numit ministru adjunct.

BOCIOACĂ: Sigur?

HRISANIDE: Confirmat.

BOCIOACĂ: Nici nu știți cît mă bucur. Dintr-un porc mai mic, a devenit un porc mai mare. Evoluție firească: legea selecției negative. Vă miră ce spun? Dar toată porcăria asta, împotriva dumneavoastră, cine a pus-o la cale?

HRISANIDE: Au fost, poate, și alții...

BOCIOACĂ: Cine vă sapă?

HRISANIDE: Bocioacă, mă induci în eroare...

BOCIOACĂ: Eu? Credeți c-o să uit, vreodată, ce frumos v-ați purtat cu mine azi după masă?

HRISANIDE: M-am purtat frumos cu toată lumea. Și cu ce m-am ales? Vrei să-ți fac o confidență? Mi-am pierdut încrederea în oameni. Nu mai poți să știi nimic... *(filozof dezabuzat)* Și mă întreb dacă știe cineva, ceva.

BOCIOACĂ: Nu, tovarășe Hrisanide. Că eu sînt atent și observ tot ce se petrece în jurul meu. Sînt unii care mă cred distrat, naiv sau indiferent: „Bocioacă — mormolocul"... Se înșală, tovarășe director. Spiridon Biserică a evoluat. Cutra asta de Carapetrache îmi face, în ultima vreme, o curte insistentă. Din „Bocioacă — îngere" nu mă scoate. Azi-dimineață, vine la mine: „Bocioacă — puiule, știi că avem mîine ședință?" — „Știu." — „Vrei să-mi faci un serviciu?" — „Vreau." — „Trebuie să mă văd cu niște oameni, să stăm puțin de

vorbă și n-am unde, c-aici sînt toți niște iude"... Cine vorbește de „Iuda"! — „Perfect, și ce pot face pentru dumneavoastră?"
— „Să-mi împrumuți, pentru o oră, garsoniera ta. Se poate?" — „Cu plăcere." Și i-am dat cheia. El știe ce ticăloșii a mai pus, aici, la cale.

HRISANIDE: Ce te face să crezi?

BOCIOACĂ: Am informațiile mele. I-am dat camera, dar l-am lucrat pe „onorabilul" în foi de viță.

HRISANIDE: Adică cum?

BOCIOACĂ: L-am imprimat pe bandă.

HRISANIDE *(nu-și crede urechilor)*: Nu înțeleg.

BOCIOACĂ: L-am imprimat pe bandă. Tot ce s-a petrecut, azi, după masă, aici, în odaie, a fost luat pe bandă de magnetofon. Mîine, la ședință, cer cuvîntul. Și eu, care n-am vorbit niciodată, pun banda. Să audă toată lumea, să afle toți, să se facă lumină. Interesul general. *(Marțial.)* Vin cu magu...

HRISANIDE *(trăsnet)*: Bocioacă, puiule...

BOCIOACĂ: Da, tovarășe director...

HRISANIDE: Bocioacă, suflete...

BOCIOACĂ: Eu...

HRISANIDE: Spui că toată intriga era îndreptată împotriva mea...

BOCIOACĂ: Sînt convins.

HRISANIDE: Ca să mă sape...

BOCIOACĂ: Nu vă era adjunct? Adjunctul e cea mai teribilă invenție a contemporaneității: în pofida legilor gravitației, sapă în sus!

HRISANIDE: Atunci, fă-mi și mie un serviciu. Dă-mi banda.

BOCIOACĂ: Asta, nu! Tovarășe director, țin la dumneavoastră foarte mult. Mi-ați arătat o mare prietenie — și azi după masă la dumneavoastră în birou —, dar să vă dau banda: cu nici un preț! Vă cunosc, nu vă supărați, sînteți un om slab, influențabil, nehotărît. Nu vă dau banda, pentru nimic în lume. Mîine, la ședință. Vin, mă înscriu la cuvînt, și pun magnetofonul, dacă n-o să vă placă, să nu-mi spuneți mie Bocioacă!

HRISANIDE: Bocioacă, gîndește-te!

BOCIOACĂ: M-am gîndit.

HRISANIDE: Faci ceva contra vîntului.

BOCIOACĂ: O fac pe barba mea.
HRISANIDE: Are putere.
BOCIOACĂ: Azi... Vorbim mîine.
HRISANIDE: Are rude...
BOCIOACĂ: Din aceeași familie.
HRISANIDE: Prieteni...
BOCIOACĂ: Vreți să spuneți: complici!
HRISANIDE: Trebuie să ne gîndim dacă e politic, dacă e oportun, să dezvăluim totul în public.
BOCIOACĂ: Adevărul este totdeauna public. Tot ce ține de mister, mi-e suspect.
HRISANIDE: Spui singur că e periculos...
BOCIOACĂ: Cînd te simte slab.
HRISANIDE: Am putea folosi prilejul — nu în interesul dumitale: în interesul general —, am putea obține...
BOCIOACĂ: ...O avansare? Inutil. Am vocația anonimatului.
HRISANIDE: Nu știu cum să-ți mai vorbesc...
BOCIOACĂ: Îmi pare rău.
HRISANIDE: Nu știu cum să te mai rog...
BOCIOACĂ: Tovarășe director, orice insistență e de prisos. Banda asta nu iese din mîna mea. Chiar dacă ar fi să-mi pierd postul, chiar dacă ar fi să-mi pierd viața și cele șase sute de benzi pe care le am...
HRISANIDE: Ultimul dumitale cuvînt?
BOCIOACĂ: Ultimul!
HRISANIDE: Bocioacă, să nu regreți! Nu știu cum să spun, dar să nu-ți pară rău... *(A ieșit, dar a reintrat, umil, servil.)* Dă, mă băiatule, banda, ce, ești copil?
BOCIOACĂ: Să trăiți, tovarășe director!
HRISANIDE *(în timp ce-și ia paltonul... și florile aduse lui Carapetrache)*: Ce să mai trăiesc, mă, ce să mai trăiesc! *(Și a ieșit. A sunat telefonul. A ridicat Bocioacă.)*
BOCIOACĂ *(în aparat)*: Da, eu, Bocioacă... Pe București, doi, *Patetica?* Cine cîntă? Philadelphia? Ormandi? Mulțumesc! Dau drumul imediat.

(A închis. A zvîrlit, cu dezgust, haina de casă a lui Carapetrache, rămasă pe divan, a dat drumul la aparatul de radio, și se aude începutul Pateticei. *Decorul se schimbă, ne aflăm în biroul lui Hrisanide, unde, transportat, cu „ciripitorul" la ureche, Plătică ascultă și el, fascinat, muzica. A intrat, furie dezlănțuită, a infernului, Hrisanide.)*

HRISANIDE *(lui Plătică)*: Ai ascultat!

PLĂTICĂ: Tot.

HRISANIDE: Și stai ca un idiot!

PLĂTICĂ: Nu stau. Înainte, e adevărat, stam, acum... M-am aruncat în mașină, am fugit la cinema, l-am căutat, pe întuneric, pe tovarășul ministru, și l-am pus la curent. Era, vă rog să mă iertați, dar sînt obligat să vă informez, era acolo și doamna...

HRISANIDE: Păi, cum să nu fie, dacă joacă în film...

PLĂTICĂ: Nu, că nu era pe pînză. Naturală, lîngă tovarășul ministru.

HRISANIDE: Și ce făceau?

PLĂTICĂ: Plîngeau și mîncau napolitane.

HRISANIDE: De ce plîngeau?

PLĂTICĂ: Probabil că nu le plăceau napolitanele...

HRISANIDE: Și cînd le-ai spus...?

PLĂTICĂ: Ce să le spun?

HRISANIDE: Păi, tu pentru ce te-ai dus, după ei, la cinema?

PLĂTICĂ: A, chestia cu banda? Întîi au rămas trăsniți, și pe urmă tovarășul Carapetrache a zis: „Hai, madam, că nu e de glumă..." Și vin. Vin încoace. Vin imediat... *(A intrat fiert, Carapetrache.)*

HRISANIDE: Vă place, tovarășe ministru?

CARAPETRACHE *(cineva trebuie să „răspundă")*: Subalternii dumitale. Eu am spus de mult că Direcția asta e o catastrofă. Că trebuie desființată din temelii.

PLĂTICĂ: Nu e de vină ea, Direcția, săraca... Cadrele hotărăsc totul.

CARAPETRACHE: Acum, să vedem ce face doamna dumitale! Cum o descurcă! Am trimis-o la el. La el acasă. Că eu, îți dai seama, nu pot să mă amestec. Întreaga istorie ia un aspect politic. Pe cine urmărește bestia asta să compromită? Un funcționar oarecare, un director oarecare, care azi e, și mîine a zburat? Un cadru de conducere! Ei, bine, vom afla imediat ce urmărește canalia, cine îl instigă, și-n serviciul cui se află...

HRISANIDE: Credeți c-a fost cumpărat?

CARAPETRACHE: Nu cred: sînt sigur!

HRISANIDE: ...Că nu e decît o unealtă?

CARAPETRACHE: Mă las jupuit de viu.

PLĂTICĂ: Un instrument orb, în mîna unei agenturi străine?

CARAPETRACHE: Aflăm noi, numaidecît... ce e cu banda asta, cine l-a pus la cale s-o imprime... Din ordinul cui a făcut-o... Ce urmărește să obțină... Fiindcă, îmi imaginez că nu ești atît de naiv, Hrisanide, încît să crezi că vrea să pună banda, mîine, la ședință. Aici e o urzeală mult mai subtilă... Dar, n-are importanță, aflăm noi...

HRISANIDE: Putem afla pe loc. *(Ordin.)* Plătică, pune „ciripitorul"! *(Plătică manevrează aparatul... și intrăm pe undă.)*

CARAPETRACHE: Ce e asta?

PLĂTICĂ: Tehnică contemporană: ultimul răcnet! Invenție proprie și personală! O încerc acuma, și o brevetez.

(Și într-adevăr, auzim glasul Luciei: „Bocioacă, numai un om sensibil ca dumneata mă poate înțelege..." *Schimbare de decor, și vedem ce se petrece în camera lui Bocioacă.)*

LUCIA: ...Numai un om ca dumneata, îndrăgostit de frumos, de muzică — deși sînt și alte manifestări ale artei care îndeplinesc același rol: cinematografia, de exemplu —, totuși, numai dumneata poți pricepe drama pe care o trăiesc. Sînt căsătorită. Sigur, n-ar fi cea mai mare nenorocire, există și altele mai mari: drogurile sau accidentele de mașină, cu un număr de victime tot atît de ridicat. Hrisanide, însă, nu mă înțelege: mă speculează, nu mă iubește: mă utilizează!

BOCIOACĂ: Doamnă, iertați-mă, dar îmi vine greu să ascult asemenea confidențe... Nu pot...

LUCIA: Plîngi? Știam eu c-o să te impresioneze.

BOCIOACĂ: Nu plîng: sînt revoltat!

LUCIA: Urmărește-mă, te implor, chiar dacă mă pierd în digresiuni. Tragedia este că-l iubesc, că nu pot să-i rezist...

BOCIOACĂ: Lui Hrisanide?

LUCIA: Lui Hrisanide.

BOCIOACĂ: Interesant.

LUCIA: Numește-o cum vrei: patimă, pasiune, sau simplă obișnuință: mi-e indiferent...

BOCIOACĂ: Doamnă, nu vă supărați, dar n-am nici o stimă pentru oamenii care se lasă robiți de pasiune.

LUCIA: Ce ușuratic judeci... Ai iubit vreodată, Bocioacă? Trebuie să fi iubit, fiindcă ești un om tînăr, inteligent, cultivat, plin de farmec... Dacă ai iubit, cum poți să judeci atît de schematic, atît de simplist și de elementar? Bocioacă, ești dogmatic!

BOCIOACĂ: Eu, doamnă?

LUCIA: Cînd iubești, ierți totul fiindcă înțelegi totul, și înțelegi totul, fiindcă ai iertat. Iar dacă n-ai iertat, faci, cel puțin, efortul să uiți. Eu am trecut peste toate defectele lui Hrisanide, le-am șters cu buretele. Acum se află într-o situație grea...

BOCIOACĂ: Hrisanide?

LUCIA: Într-o situație-limită... Cel puțin așa se numește în estetică.

BOCIOACĂ: Vă înșelați, doamnă. Nu el. Ceilalți... Da, da, ceilalți, care au încercat să-l lucreze, să-l luxeze, și să-l compromită.

LUCIA *(scena cea mare)*: Bocioacă, salvează-mă!

BOCIOACĂ: Cum, doamnă?

LUCIA: Scoate-mă din prăpastia în care am căzut. Cu toate că, dumitale pot să ți-o delcar: nu-mi pare rău de nimic. Fiindcă principiul meu este: nici o experiență nu trebuie regretată, cu excepția acelora pe care nu le-ai încercat. Bocioacă, dă-mi banda!

BOCIOACĂ *(inocență simulată)*: Ce bandă?

LUCIA: Știi dumneata!

BOCIOACĂ: Care bandă?

LUCIA: Să nu intrăm în detalii!

BOCIOACĂ: Nu pricep...

LUCIA: Banda imprimată, azi după masă, aici...

BOCIOACĂ: A, dumneavoastră vreți banda... Vă trebuie banda...

LUCIA: Nu mie. Eu bănui ce conține. Sau, cel puțin, îmi imaginez. Hrisanide o cere. El m-a trimis. Trecînd peste demnitatea lui de director...

BOCIOACĂ: Care va să zică: banda...

LUCIA: Da, Bocioacă, da...

BOCIOACĂ *(rezolut, dar politicos)*: Doamnă, sînt neconsolat, dar nu pot să vă satisfac.

LUCIA: Ce înseamnă asta, Bocioacă?

BOCIOACĂ: Îmi cereți un lucru care nu-mi aparține.

LUCIA: Cum asta, Bocioacă?

BOCIOACĂ: Doamnă, banda asta, prin semnificațiile ei, e proprietate obștească! După ce o transmit însă mîine în ședință, pot să vă fac o copie...

LUCIA: Bocioacă, mă sinucid...

BOCIOACĂ: Doamnă, vă rog...

LUCIA: Mă arunc înaintea trenului. Sînt antrenată!

BOCIOACĂ: Doamnă, nu vă las...

LUCIA: A, nu, mă sinucid acum, aici, în cameră la dumneata... Unde mi-e poșeta?

BOCIOACĂ: Doamnă, vă rog, vă implor...

LUCIA: Ori banda, ori iau somniferele și adorm aici, definitiv.

BOCIOACĂ *(s-a repezit, i-a smuls geanta din mîini)*: Doamnă Hrisanide, vă rog, nu faceți una ca asta... Sînteți tînără, frumoasă... *(Începe s-o mîngîie părintește.)* În sfîrșit... atrăgătoare... Aveți toată viața înainte. Sinuciderea e un act de lașitate... Aveți atîta farmec... *(Pauză infinitezimală.)* Doamnă Hrisanide, conștiința mă obligă la o mărturisire...

LUCIA: Spune.

BOCIOACĂ: Vă iubesc.

LUCIA: Pe mine?

BOCIOACĂ: De cînd v-am văzut prima dată... Era în 1953, imediat după viscol...

LUCIA: Ce mult e de-atunci...

BOCIOACĂ: Nimeni n-o să poată bănui vreodată ce s-a petrecut în inima mea. V-am zărit în poarta ministerului, ați trecut pe lîngă mine, nici nu m-ați observat.

LUCIA: Te rog să mă ierți, sînt mioapă, și nu atît mioapă, cît zăpăcită și distrată.

BOCIOACĂ: M-am dus acasă, am pus *Matheius passione*... de-atunci nu mai pot s-o ascult.

LUCIA: Păcat, e pasiunea mea.

BOCIOACĂ: Apoi, v-am văzut mai des. Pîndeam în ușa Direcției, și dacă treceau cîteva zile fără să vă văd, eram bolnav.

LUCIA: Bietul băiat!

BOCIOACĂ: Dumneavoastră ați fost visul meu de adolescent întîrziat.

LUCIA: Nu mai spune, mă simt vinovată.

BOCIOACĂ: Cînd ați apărut pentru prima oară în film, am binecuvîntat cinematografia pentru inspirația ei... Știți de cîte ori am văzut *Dincolo de dealurile fără arbuști*? De douăzeci și nouă de ori. Mă duceam la cinema exclusiv pentru mica scenă în care apăreați dumneavoastră. Ultima dată, la „Miorița", era să leșin în sală. Cînd s-a ajuns la secvența dumneavoastră, s-a rupt filmul... Nu mă credeți? Priviți, doamnă! *(Și întoarce tablourile de pe pereți. Pe toate, pe verso, sînt pozele Luciei din diverse filme.)* Nu mă întrebați cum le-am procurat? Le-am furat, doamnă, din cinematografe... Am riscat, dar nu-mi pare rău. Pentru dumneavoastră, aș fi putut face orice. *(Scurtă pauză.)* Pe urmă, am început să vă telefonez...

LUCIA: Mie? Nu-mi aduc aminte.

BOCIOACĂ: Ar fi fost și greu. Fiindcă făceam numărul și închideam. Telefonam de la toate telefoanele: publice și particulare, în nădejdea, secretă, c-o să răspundeți și c-o să vă aud glasul. Uneori răspundeați dumneavoastră, și atunci întîrziam... Alteori, mai ales seara, răspundea tovarășul Hrisanide, și, atunci, eram de o tristețe fără margini. Am ajuns să vă cunosc starea de spirit și dispoziția după felul cum spuneați „alo"!. În ultima vreme, însă, ați răspuns tot mai rar. Iar într-o noapte, e adevărat că era după unu, tovarășul Hrisanide mi-a spus cîteva cuvinte pe care nu îndrăznesc să le reproduc. În clipa aceea m-am decis să vă scriu...

LUCIA: N-am primit nimic...

BOCIOACĂ: Ar fi fost și greu, fiindcă am scris scrisorile, dar nu le-am expediat. În schimb, răspunsurile dumneavoastră, scrisorile dumneavoastră...

LUCIA: Ale mele?

BOCIOACĂ: Au fost pentru mine un adevărat balsam...

LUCIA: Bine, dar nu ți-am scris nici o scrisoare.

BOCIOACĂ: Și totuși, eu le-am primit. Știți cîte, doamnă? Priviți. *(Și scoate dintr-un sertar un teanc de scrisori.)* O sută și opt. Unele tandre, altele înfuriate, niciodată indiferente.

LUCIA: Iar eu, îți repet, n-am scris nici o scrisoare...

BOCIOACĂ: Eu le-am primit, totuși... Scrise de mine, e adevărat, dar ce importanță are, de vreme ce fiecare scrisoare îmi aducea ce aș fi vrut să-mi aducă: un zîmbet, o speranță, o iluzie...

LUCIA *(îndoioșată)*: Bocioacă, e adevărat, m-ai iubit, mă iubești chiar atît de mult?

BOCIOACĂ: Enooorm, doamnă... Imens!

LUCIA: Atunci, fă-mi dovada...

BOCIOACĂ: Sînt gata, doamnă.

LUCIA: Dă-mi banda.

BOCIOACĂ: Care bandă?

LUCIA: Bocioacă, nu mă exaspera, am nervii slabi... Banda!

BOCIOACĂ: Ce bandă?

LUCIA: Bocioacă, te omor!

BOCIOACĂ: A, banda? Banda ați spus?

LUCIA: Banda, Bocioacă, banda...

BOCIOACĂ: A, dacă e vorba de bandă, e cu totul altceva... *(„Gibraltar.")* Nu pot să v-o dau!

LUCIA: Nu?

BOCIOACĂ: Trebuie s-o transmit mîine în ședință.

LUCIA: Și cu ce scop, mă rog?

BOCIOACĂ: Să vadă toată lumea cum lucrează Carapetrache.

LUCIA: Bine, dar l-a făcut ministru. Îl instalează mîine.

BOCIOACĂ: Nu e niciodată prea tîrziu ca să împiedici o infamie... Pun banda!

LUCIA: Iar el o să nege și o să spună că nu e vocea lui.

BOCIOACĂ: Dar ce, eu am luat numai „sonorul"? Și imaginea, doamnă! Ampex-color-panoramic!

LUCIA: Ecran lat? Mă omor!

BOCIOACĂ: Nu, că merge și pe optsprezece milimetri, alb-negru! Mîine, în ședință, o proiectez pe pînză, și, pe urmă, o dau la Televiziune, la „Reflector"... Cum v-am mai spus, vă fac și dumneavoastră o copie.

LUCIA: Acum am înțeles...

BOCIOACĂ: Ce-ați înțeles, doamnă?

LUCIA: E limpede!

BOCIOACĂ: Nici nu știți ce bine îmi pare.

LUCIA: ...De ce m-ai atras în cursa asta, Bocioacă?

BOCIOACĂ: Eu?

LUCIA: De ce mi-ai telefonat? De ce mi-ai scris? De ce m-ai urmărit, pas cu pas?

BOCIOACĂ: Doamnă, e o confuzie...

LUCIA: Nici o confuzie! Confuziile sînt clare! Dovadă, scrisorile! De ce m-ai adus aici, Bocioacă? Ca să abuzezi de mine? *(Dezlănțuită.)* Ca să mă violezi? *(Și-a desfăcut, dintr-o singură mișcare, rochia.)* Na, poftim, violează-mă, abia aștept! *(S-a deschis ușa și a intrat, cu o figură asasină, Hrisanide.)*

HRISANIDE: Monstrule! Atentezi la pudoarea soției mele?...

BOCIOACĂ: Tovarășe director...

HRISANIDE: Care, „tovarășe"? Care, „director"? Te omor!

LUCIA: O clipă, să vedem ce explicații dă...

BOCIOACĂ: Explicații? Eu să dau explicații?

CARAPETRACHE *(i-a apărut capul în ferestruica ușii ce dă spre baie)*: Dacă nu vrei să dai explicații, dă banda! *(Și a intrat.)*

BOCIOACĂ: Bandă? Ce bandă? Care bandă? *(Scăzut, aproape șoptit.)* Păi, voi sînteți banda, nenorociților... Voi sînteți banda, hiene abjecte!

HRISANIDE: Observați cum ne insultă?

CARAPETRACHE: Tovarășe, ce ai cu dumnealor te privește. Pe mine departajează-mă: sînt cadru de conducere.

BOCIOACĂ: Imediat, pe dumneavoastră, o să vă insult separat. *(Cu o mare amărăciune.)* Bandă de lichele, paraziți, haimanale, incapabili și asasini. Mă uit la voi și mă cuprinde mila. Tremurați... Vă ucide spaima. Vă e frică de toți și de toate. Vă temeți de orice și de oricine. De frumos și de urît, de bun și de rău, de mic și de mare, de dulce și de amar. Și cum spaima naște monștri, sînteți gata de crimă. Ca să vă apărați pielea și blidul vostru de linte, în care pică, din cînd în cînd, și un vîrf de cuțit de icre roșii. Știu că mă puteți ucide... Vreți să vă spun adevărul? O și doresc. Ar restabili realitatea pe care unele piese de teatru au denaturat-o. Prea învinge ușor eroii pozitivi... Eu știu foarte bine, că, într-o asemenea situație, se poate și crăpa. Poftim, sînt gata, trageți! *(Hrisanide a scos pistolul și a tras. Bocioacă s-a prăbușit în spatele fotoliului fără să scoată un geamăt.)*

LUCIA *(îngrozită)*: Ce-ai făcut, Toma?

HRISANIDE *(complet inconștient)*: Ce am făcut?

LUCIA: Ce-ai făcut, nenorocitule?

HRISANIDE: Eu?

LUCIA *(lui Carapetrache care s-a repezit să vadă ce-i cu Bocioacă)*: Mort? *(Fiindcă a citit în ochii lui Carapetrache răspunsul nefast.)* Trage perdeaua! Trage perdeaua! *(Hrisanide a tras perdeluța ferestrei care dă în baie.)*

CARAPETRACHE *(după o pauză)*: Am știu c-o să ajungă aici... *(Luînd pistolul din mîna lui Hrisanide, ștergîndu-l frumos cu batista și aruncîndu-l lîngă cadavru.)* I-am spus tot timpul, sînteți martori: Bocioacă, nu te mai juca cu pistolul, că poate să fie încărcat... Poftim! Ceasul rău... Cine s-ar fi așteptat la un accident atît de stupid?... Atît de absurd? *(Scurtă pauză.)* Păcat... Un om valoros...

LUCIA *(pauză)*: Inteligent...

HRISANIDE *(pauză)*: Și sensibil... Extrem de sensibil. Cînd vorbea de muzică — nu știu cum să spun —, avea în ochi o lumină care venea, parcă, din altă parte...

LUCIA *(citind o hîrtie găsită pe biroul lui Bocioacă)*: Poftim! Să nu crezi în presimțiri... Uite ce scrie: „Și-mi place atîta muzica pop, c-aș vrea și la înmormîntarea mea să mi se cînte la căpătîi..."

CARAPETRACHE: A fost un om deosebit, o să-i satisfacem dorințele... Tovarăși, să mergem la sediu...

(Lumina se stinge în camera lui Bocioacă, se aprinde în biroul lui Hrisanide. La o măsuță, Tanți bate la mașină.)

PLĂTICĂ *(dictînd după ce consultă, din cînd în cînd, un dosar)*: „Tovarășul Bocioacă Ion s-a născut la 14 aprilie 1920 în comuna Rășchitoarele din fostul județ Vlașca, într-o familie de oameni nevoiași. A cunoscut din fragedă copilărie jugul greu al exploatării... A fost pe rînd..."

TANȚI: ...Meloman.

PLĂTICĂ: Nu. Asta la urmă... „Argat, cioban la oi, ucenic tîmplar..." *(A intrat Sfințescu, urmat, bineînțeles de Linte.)*

SFINȚESCU: Ascultă, Plătică...

PLĂTICĂ: Cîntă!

LINTE: E adevărat ce se aude?

PLĂTICĂ *(cu ochii în dosarul lui Bocioacă, dictînd)*: „...Imediat după 23 august 1944..." *(Tanți bate la mașină.)*

SFINȚESCU: E adevărat că l-a avansat și pe Bocioacă?
PLĂTICĂ: Adevărat. S-a promovat, singur, pe post de sfînt.
SFINȚESCU: Adică... „sus"?
PLĂTICĂ: De tot. Lasă, c-o să aflați voi mîine...
SFINȚESCU: De unde?
PLĂTICĂ: Din ziar.
SFINȚESCU: Senza...
LINTE: ...țional! Sfințescule, ce mai stai? N-ai înțeles? L-a făcut ministru plin... *(Și au ieșit.)*
PLĂTICĂ *(dictînd)*: „După 23 august 1944, urmează diferite școli, reușind să se califice inginer"... *(Au intrat: Lucia și Toma Hrisanide, urmați de tovarășul ministru adjunct Carapetrache.)*
HRISANIDE *(lui Plătică)*: Ce faci, aici?
PLĂTICĂ: Necrologul lui Bocioacă...
HRISANIDE: Fii, te rog, drăguț și lucrează alături... Tanți: cafele! *(Plătică și Tanți au ieșit.)* De, vorba dumneavoastră: ceasul rău... Cine s-ar fi putut aștepta?
CARAPETRACHE: Un om foarte valoros...
LUCIA: Și sensibil...
HRISANIDE: Un tovarăș bun... Devotat... Muncitor...
LUCIA: Eu l-am cunoscut foarte puțin, dar, din prima clipă, în care l-am văzut, mi-a făcut o impresie foarte bună... Și orice s-ar spune: prima impresie contează... Cu toate că, de cele mai multe ori, te înșală...
CARAPETRACHE: Am lucrat împreună și am putut să-mi dau seama. Unii îl considerau poate tipicar, alții maniac. Era numai conștiincios. Extrem de conștiincios...
HRISANIDE: Și bun.
CARAPETRACHE: O inimă de aur.
LUCIA: Avea prieteni?
HRISANIDE: Puțini. O viață retrasă...
CARAPETRACHE: Închinată exclusiv muncii...
HRISANIDE: Un om generos...
CARAPETRACHE *(evocări patetice)*: Îmi aduc aminte, în 1946 am făcut, împreună, campania electorală în județul lui, în Vlașca... Îl cunoșteau și pietrele... Băteam satele, cîte douăzeci și două de ore, pe zi. Pe vînt, pe ploaie, prin noroaie... Și flămînzi. Într-o zi, nu mîncasem amîndoi nimic, nu știu de unde a făcut el rost de un covrig. A mîncat jumătate, și jumătate a pus

deoparte... — „De ce nu mănînci, Bocioacă?" — „Jumătatea asta e pentru tovarășul Hrisanide, el e mai flămînd ca noi..." Și, uite, acum vorbim de Bocioacă la trecut... În sfîrșit... Să luăm și măsuri organizatorice... *(A intrat Plătică.)* Gata necrologul?

PLĂTICĂ: Gata ! Cine semnează?

CARAPETRACHE: Conducerea ministerului. Se constituie o comisie pentru organizarea înmormîntării: tovarășul director Hrisanide, dumneata...

PLĂTICĂ: Și dumneavoastră...

HRISANIDE: Și dumneavoastră.

CARAPETRACHE: Mă rog, dacă țineți voi: și eu. Corpul defunctului va fi expus în sala de marmură a ministerului, pentru ca toți cei care l-au iubit și apreciat să-i poată aduce un ultim salut. Mitingul de doliu va avea loc vineri 26 ianuarie 1964, la ora... Asta vom stabili ulterior ! Important e să-i aducem dispărutului omagiul pe care îl merită, și să-i îndeplinim, așa cum le-a lăsat scrise, ultimele dorinți. Plătică, te ocupi !

(Lumina se stinge și se aprinde în sala de marmură a ministerului, drapată în crep de doliu. În mijloc, pe un catafalc, ușor înclinat, ca să poată fi bine văzut de public, în haine negre, Bocioacă. E acoperit pînă la brîu cu o cuvertură neagră. La picioare, pe o perniță de catifea roșie: „Medalia Muncii". În surdină, pioasă, o muzică funebră. La cele patru colțuri ale coșciugului, cu brasarde de doliu la mîna dreaptă, patru tovarăși de gardă. Un șir lung de tovarăși îndurerați intră cu pași măsurați prin dreapta, ocolesc catafalcul și ies prin stînga. Pe latura stîngă a catafalcului, pe două scaune, în rochii de doliu mare: Lucia Hrisanide și Tanți. Singurul care se agită: Plătică. Schimbă garda. În locul celor patru tovarăși, intră alții, în timp ce la picioarele catafalcului se depune o imensă coroană de garoafe roșii. Pe panglică scrie: „Recunoștință ! — Direcția recuperării și valorificării deșeurilor.")

PRIMA PARTICIPANTĂ LA MITINGUL DE DOLIU: Parcă doarme...

A DOUA PARTICIPANTĂ: Ce tînăr !... *(Și-și șterge o lacrimă. O femeie cu un buchețel de flori dă să se apropie de catafalc.)*

PLĂTICĂ: Tovarășa?

FEMEIA: Asociația melomanilor din comuna Răschitoarele. Fostul județ Vlașca. *(Și depune buchetul de flori.)*

(Și-a făcut apariția Aurelia Țințoca de la Televiziune. E urmată de un tovarăș cu o cameră de luat vederi și de un altul cu tridentul de lumini.)

AURELIA ȚINȚOCA *(lui Plătică)*: La ce oră are loc mitingul?

PLĂTICĂ: Peste cinci minute. *(Și din nou aferat.)* Ultima gardă. Garda de onoare! *(Și, într-adevăr, în ultima gardă intră: tovarășul Carapetrache, tovarășul Hrisanide, tovarășul Linte și tovarășul Sfințescu.)*

AURELIA ȚINȚOCA *(lui Plătică)*: Cine vorbește?

PLĂTICĂ: Tovarășul director Hrisanide.

AURELIA ȚINȚOCA: Numai?

PLĂTICĂ: Trebuia să vorbesc și eu, dar nu pot: emoția!

AURELIA ȚINȚOCA: Unde o să stea?

PLĂTICĂ: Aici. *(Momentele de reculegere au trecut, tovarășul Hrisanide a ieșit din gardă și-și începe discursul funebru rostit la un microfon instalat ad-hoc.)*

HRISANIDE: Îndoliați tovarăși! Conducem astăzi, pe ultimul său drum, pe acela care a fost tovarășul nostru de muncă, luptă și idealuri, pe tovarășul Bocioacă Ion. Sînt momente cînd lacrimile nu mai ajung, iar cuvintele *(fiindcă a pierdut șirul)* — nu știu cum să spun —, pălesc. E cu neputință să cuprinzi, în cîteva fraze, o viață de om, chiar dacă această viață a fost scurtă. Tovarășul nostru drag, Bocioacă Ion, a trăit puțin. Dar mari au fost realizările sale. Iar aceste realizări capătă dimensiunea imaginii pe care o lasă în inimile noastre: amintirea unui om desăvîrșit, muncitor, leal, capabil, un cadru de bază și de răspundere, devotat, cu trup și suflet, interesului general. Pentru mine, despărțirea de tovarășul Bocioacă este și mai grea, fiindcă am pierdut prin el nu numai un colaborator de neînlocuit, dar și un

prieten de nădejde. Adio, scumpul nostru tovarăș de muncă, de luptă, și de ideal, îți vom purta o, veșnic vie, aducere aminte...

(În clipa în care pronunță ultimele cuvinte, izbucnește violentă, tumultuoasă, o muzică și se aude glasul lui Bocioacă, spunînd: „Bandă de lichele, paraziți, haimanale, incapabili și asasini. Vă ucide spaima. Vă e frică de toți și de toate. Vă temeți de orice și de oricine... De frumos și de urît... De bun și de rău...")

PLĂTICĂ *(urlînd)*: Oprește banda!

GLASUL LUI BOCIOACĂ: ...Și cum spaima naște monștri, sînteți gata de crimă... *(Banda a fost oprită; în asistență s-a produs o penibilă rumoare și o mare dezordine. Și fiindcă tot s-a produs acest moment îngrozitor, actorul care îl interpretează pe Bocioacă se scoală în șezut, în sicriu, și strigă:)*

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Costică... Costică... Unde e Costică, de la Recuzită? Dacă n-o să te omor, o să vezi...

REGIZORUL SPECTACOLULUI INTERESUL GENERAL *(venind, înnebunit din culise, sau chiar din sală)*: Dar ce e? Ce s-a întîmplat?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: L-am rugat să-mi pună o pernă la spate, mă bate scîndura, asta, de la coșciug, de mi-a făcut rană... *(După o scurtă pauză.)* Auzi, meștere, ăi fi dumneata mare regizor, dar dacă ne-o lăsa nouă tabloul, ăsta, cu înmormîntarea, să-mi zici mie „cuțu"! Ni-l scoate!

REGIZORUL: Și mă rog, de ce să-l scoată?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Dintr-o mie de motive. Întîi: unde ai văzut dumneata să se facă, la noi, o crimă, și să nu se descopere asasinii? Doi: vocea de dincolo de mormînt, a lui Bocioacă, e o manifestare, categoric, mistică. Trei: cum se explică apariția benzii cu glasul mortului, taman la mitingul de doliu?

REGIZORUL: Ai terminat?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Am terminat.

REGIZORUL: O clipă! Figuraţia, afară! Nu pleacă nimeni. Reluăm. *(Scena s-a golit, n-au rămas decît interpreţii principali.)* Ei, vezi că eşti cretin? Recunoşti?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: De ce, meştere?

REGIZORUL *(pedagogic, cu duhul blîndeţii)*: Mă, tu ai citit piesa asta?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Ce piesă?

REGIZORUL: De avem diseară premieră... În care mi-a venit ideea genială să te distribui pe tine, că mai bine îmi rupeam un picior. Cum îi zice piesei?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: *Interesul General.*

REGIZORUL: Înseamnă că eşti alfabetizat, că ai citit textul, sau, măcar, coperta. Atunci, cum poţi să întrebi, acù, la generală, asemenea dobitocii?...

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: De ce, zapciule?

REGIZORUL: Mă, te-a omorît ăsta — cum îi zice? Hrisanide —, la tine, acasă, cu pistolul?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ *(docil)*: M-a omorît.

REGIZORUL: Şi ţi-a găsit Lucica testamentul, în care cereai să fii îngropat cu muzică pop, că altfel tuşeşti?

INTERPRETA LUCIEI: L-am găsit, eu, cu mîna mea, că era pe...

REGIZORUL: Gura! *(Interpretului lui Bocioacă.)* De unde ai vrut, neisprăvitule, să iau, eu, muzică pop? De la mama? L-am trimis pe Plătică la tine...

INTERPRETUL LUI PLĂTICĂ: Să scot „ciripitorul"... că nu eram prost, să-l las acolo...

REGIZORUL: Tocmai! Bravo, Plătică! Şi să ia o bandă cu pop... *(Urmîndu-şi firul demonstraţiei, cu logică şi convingere.)* Şi s-a nimerit că în loc de muzică, să ia o altă bandă, pe care s-a imprimat tot ce ai urlat tu, ca bezmeticu', contra lor, înainte să apese Hrisanide pe trăgaci. E clar?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ *(pisălog)*: Oricum...

INTERPRETUL LUI HRISANIDE *(interpretului lui Bocioacă)*: Termină, domne, că ne ţine, aici, pînă mîine dimineaţă.

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ *(uite, aşa, îi intră omului nebunia în cap)*: Chestia cu vocea... E o voce de dincolo de mormînt... Ne scoate tabloul.

REGIZORUL: Ce înseamnă voce „de dincolo de mormînt"? E o voce foarte concretă: pe bandă. Şi chiar dacă ar fi

„de dincolo", cum spui tu, încă nu e nici o catastrofă, fiindcă, în ultimii ani, am auzit destule voci „de dincolo" spunînd adevărul.

INTERPRETUL LUI LINTE *(în timp ce, ca să se odihnească, se așază turcește, în sicriu)*: Să știți însă, că cealaltă întrebare a lui, nu e lipsită de logică: cum de umblă asasinii liberi, și nu-i arestează nimeni?

REGIZORUL: Țineți minte ce vă spun eu: voi o să intrați în balamuc, de prea multă logică. Va să zică, de ce nu sînt arestați criminalii...

INTERPRETUL LUI PLĂTICĂ *(pe gînduri, sincer alarmat)*: Să nu se sesizeze organele de resort...

REGIZORUL: Deci: de ce nu-i arestează, imediat... Poate că autorul a făcut-o dinadins: să arate pînă unde merge cinismul asasinilor: omoară omu', și-i ține discursuri, înălțătoare, la căpătîi... Și chiar dacă nu concordă cu realitatea, ce e? Mă, băgați la cap: arta are dreptul să modifice realitatea, realitatea să nu schilodească arta! E limpede? *(A observat că haina „de coșciug" a lui Bocioacă, n-are spate. Îl rotește bine, ca să se dumirească.)* Asta ce mai e?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Economii... Economii pe spinarea mea...

REGIZORUL: Atunci, gălăgia mică și poftim, înapoi, la coșciug.

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Nu intru în coșciug, fără pernă, nici mort!

INTERPRETA LUCICĂI: Maestre, dacă tot ați oprit, dați-mi drumul, să mă duc pînă la croitorie, să-mi lungească fusta: nu pot să apar, la înmormîntare, în „mini".

REGIZORUL: Ascultă, domnișoară: dumneata, crezi că eu te-am distribuit în rolul ăsta, pentru geniul dumitale dramatic? Pentru picioare! Așa că, nu lungim nici o fustă, și te rog să-ți pui în valoare „talentele"... Atențiune, gata, reluăm! *(Urlet.)* Mihăilescule! *(Regizorul de culise întîrzie. Muget.)* Mihăilescule! *(Regizorul de culise a intrat, cu sufletul la gură.)* Unde umbli, suflet în furtună?

MIHĂILESCU *(fără umbră de umor)*: Să caut o pernă pentru mort. Nu vrea să-mi dea de la magazie, zice că ia mirosul... În schimb am găsit umbrelele.

REGIZORUL: Toată lumea în scenă. Reluăm!

MIHĂILESCU: De unde, maestre?

REGIZORUL: Sfîrșitul discursului la Hrisanide... Dar să meargă ibrișim, că altfel vă țin pînă deseară... Dă-i drumul!

MIHĂILESCU *(ordine scurte)*: Figurația în scenă! Lumina! Sonorul!

REGIZORUL: O secundă! Fiți atenți! A intervenit o schimbare. Scoatem banda lui Bocioacă, fără banda lui Bocioacă! Restul, normal! *(Interpretului lui Bocioacă.)* Stai lîngă mine, să vedem cum iese. *(Scena s-a umplut de lume. Toți cei ce participă la funeralii au umbrele, mari, negre, strînse. Marșul funebru, în surdină. Tabloul arată ca în momentul discursului lui Hrisanide.)* Poftim!

HRISANIDE: „Adio, scumpul nostru tovarăș de muncă, luptă și de ideal, îți vom purta o, veșnic vie, aducere aminte..."

(Cei patru tovarăși, ai ultimei gărzi s-au retras cu un pas. Plătică acoperă sicriul cu învelitoarea neagră. Peste învelitoare sînt puse florile... Și se formează, solemn, cu o sfîșietoare durere, cortegiul mortuar. Patru tovarăși: Hrisanide, Carapetrache, Plătică și Linte ridică sicriul pe umerii lor copleșiți de întristare. Sfințescu Jean poartă, cu pietate, perna de catifea cu decorația defunctului. La o distanță respectuoasă, Lucia Hrisanide și Tanți.

În spatele lor, încolonată, disciplinat, mulțimea.

Și, astfel, în sunetele marșului funebru care crește, cortegiul îl petrece pe Bocioacă, pe ultimul lui drum... Cortegiul ocolește, în această formație, scena... Cînd să înceapă al doilea ocol, fiindcă se aud trăznete și se văd fulgere, fiindcă s-a pornit ploaia, se deschid, protectoare umbrelele... Și, astfel, cortegiul se îndreaptă, în sunetele puternice ale marșului, spre fundul scenei, pe unde Bocioacă va ieși îndreptîndu-se spre nemurire...)

REGIZORUL *(interpretului lui Bocioacă)*: Cum ți se pare?

INTERPRETUL LUI BOCIOACĂ: Superb! Cea mai frumoasă înmormîntare din viața mea!

Și, în timp ce se mai aude, scăzut, marșul, cade, încet:

CORTINA

17 februarie 1971

Piesa văzută de:

AMZA PELLEA

Am recitit, cu același interes ca la prima lectură, cele zece piese din prezenta ediție a *Teatrului* lui Aurel Baranga. Și am observat un lucru neconsemnat de criticii marelui nostru comediograf. Pe „Ministrul" din *Bulevardul Împăcării* — om al puterii și al autorității — îl cheamă *Hristodorescu*. Pe inginerul-șef din *Mielul Turbat* — întruchipare a abuzului și a arbitrariului — îl cheamă *Cristescu*. Eroul principal din *Rețeta fericirii* — expresie a puterii abuziv instrumentată — se numește Marin *Hristu*. Îngîmfatul personaj principal din *Fii cuminte Cristofor!* . . . — cel ce își închipuie că i se cuvine totul — se numește . . . *Cristofor*. Odiosul director din *Sfîntul Mitică Blajinu*, imagine a brutalității inumane, se numește *Cristea*. Directorul ziarului *Făclia vie* din *Opinia publică*, chintesență a demagogiei și a turpitudinii, se numește *Cristinoiu*. Pe directorul din *Interesul General*, omul ce împinge ticăloșia pînă la crimă, se numește *Hrisanide*.

Să fie în această asemănare de nume o simplă coincidență? Îmi vine greu să cred. Sînt mai degrabă înclinat să presupun că Baranga s-a servit de similitudinea patronimică, pentru ca — și pe această cale — să sugereze un sens profund: toate personagiile mai sus numite, atît de divers înfățișate, prezentate din atîtea unghiuri diferite, aparținînd unor medii și profesiuni atît de felurite, sînt de fapt chipul unui singur personaj, unul și mereu același, indiferent de masca sub care s-ar ascunde: *OMUL-NE-OM*, dornic și orbit de putere, aducător de nefericiri celor din jur și sieși. Dacă toate personajele de mai sus sînt doar metafore diferite ale unui singur tip uman, și cele zece piese adunate în această ediție formează o unitate:

o singură „comedie umană" contemporană, fața ascunsă a lunii unei lumi, care nu se poate cunoaște pe sine, decît dezvăluindu-se în „luminile și umbrele" ei.

Am avut cinstea și norocul să joc de cîteva sute de ori în *Interesul General*. S-ar putea scrie un studiu despre *„sala Baranga"*, o sală de teatru pe care n-o întîlnești — sau n-am întîlnit-o eu — la nici un alt autor. Îi simți suflul înainte de ridicarea cortinei. Există în sală o participare și tensiune, o osmoză cu scena, realizată de la primele replici. Și odată cu primele replici pleacă ropotele de aplauze. Baranga povestește în piesele sale lucruri și întîmplări triste. Unele chiar atroce ca în *Interesul General*. Altele de o sfîșietoare durere, ca în *Viața unei femei*. Și totuși, publicul lui îi primește piesele cu o imensă bucurie. E în sală — și noi actorii simțim acest lucru — o intensă satisfacție morală. Fiecare spectator e fericit că nu arată ca Hristu, Cristescu, Cristea, Cristinoiu sau Hrisanide.

Aurel Baranga realizează în teatrul lui, și în chip magistral, o adevărată *purificare* etică, acel catharsis de care vorbea Aristotel, care te face mai bun, mai înțelept, mai înțelegător, mai puțin ispitit de nimicurile și nimicniciile vieții, un teatru pe care, dacă aș fi pus să-l definesc, l-aș numi al *DEMNITĂȚII OMENEȘTI*.

1976

VIAŢA UNEI FEMEI

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRŢI

Marcelei mele,
această piesă scrisă cu
lacrimile ei.

Viața unei femei

Cu descoperirea raporturilor complicate între individul, văzut ca monadă de sine stătătoare, și colectivitatea umană în plină afirmare de sine, noua dramaturgie românească intra, prin anii '50, în faza sa de maturitate. Tratarea, divers multiplicată, a acestei relații se putea face, evident, atît în registrul comediei, cît și sub forma disputelor grave, dezvăluind notele unor confruntări dramatice ce implicau, în esență, actualitatea.

Prima cale, cea a comediei, a fost ilustrată de Aurel Baranga de timpuriu. Cu *Mielul turbat* (1953), drepturile acestei specii, nejustificat neglijate îndată după 1944, erau definitiv restaurate.

Treptat, totuși, mai ales începînd cu *Opinia publică* (1967), dramaturgul abordează un ton din ce în ce mai virulent, atingînd sarcasmul și diatriba. Țintuirea carierismului, a invidiei profesionale, a atitudinilo cameleonice, cunoaște o treaptă nouă care presupune, ca modalitate, mai mult decît aria portretului demascator: sondarea automatismului sufletesc în stare să explice disoluția umanității din om. În aceste condiții, opera lui Aurel Baranga dobîndea note de o tot mai apăsată gravitate. În alte piese satirice, faptele „negative" sînt sau erau confruntate cu acțiunile „pozitivilor". În *Opinia publică*, însă, ca și în *Travesti* ori în *Interesul general*, confruntarea are loc, în afara schemelor, între procesul involuției etice a unor indivizi și *întregul* organism social, sănătos. Reținem procedeul, pentru că el poate fi identificat și în *Viața unei femei*, lucrare care nu mai este comedie, ci o „tragedie optimistă" — cum o și caracterizează autorul. Tranziția de la comic la tragic apare, astfel, într-o bună măsură, firească, în orice caz lipsită de hiat în creația comediografului, chiar dacă nu mai facem

trimitere la *Iarbă rea* sau la alte piese din creația sa, anterioare binecunoscutelor comedii. Și dacă *Interesul general* era o „farsă atroce", puternic acuzatoare, cu accente și cu efecte de serioasă meditație etică, drama *Viața unei femei* nu este lipsită de accente satirice împotriva celor care au impietat sau impietează asupra libertății și a demnității umane. E o dovadă în plus că piesa face corp comun cu întreaga operă a lui Aurel Baranga. Dintre procedee, în sprijinul aceluiași caracter unitar, mai adăugăm că și aici conflictul se sprijină, dar în și mai mare măsură, pe un personaj-pivot: acela al femeii (comparativ cu Chitlaru din *Opinia publică* sau cu directoarea de teatru Alexandra Dan din *Travesti*). Și aici se poate vorbi, de asemenea, de o anumită *regizare* a acțiunii, potrivit ideii teatrului în teatru folosită de autor în toate piesele, începînd de la *Opinia publică*.

Mai mult însă decît procedeele pe care e și greu și ineficace să le privim separat de conținut, ceea ce găsesc că e esențial, demonstrînd revenirile și, poate, obsesiile dramaturgului, stăruința sa nu numai de observator, ci și de comentator al condiției umane în genere sau al condiției umane în împrejurări anume, este unitatea de ton. Și aici autorul află, cum spuneam, efecte comice, dar gravitatea analizei se impune în prima linie, în pofida acelei excelente însușiri a gradațiunii care oferă, din cînd în cînd, spectatorului perplexități sinonime unor tradițional criticate „lovituri de teatru". În traiectul acestui stil analitic amar, comicul potențează, în fond, drama, îi stabilește reliefurile și-i dezvăluie semnificația etică. Lucrurile stau la fel, sub acest raport, în *Viața unei femei*, ca și în celelalte lucrări ale lui Aurel Baranga, mai ales în comediile menționate de noi, doar proporția încărcăturii comice este, evident, diferită.

Structura epică a acestei drame (întreaga piesă este o narațiune) aduce o sobră revărsare de sentimente, trimițînd, cu atît mai mult, la forțele care înlătură derizoriul atitudinilor venale, permițînd stenica perspectivă a manifestării unui umanism plenar.

Personajul-pivot: *Femeia* care ni se spovedește, dezvăluind chipul adevărat al unor „onorabilități" ce-și justifică inumana comportare acuzînd conjunctura, nu și-a dorit și nici n-a avut vocația de eroină. A fost o tînără oarecare, o femeie simplă, nepregătită să înfrunte cumulul nedreptăților și al turpitudinii celor cărora de fapt le revenea datoria s-o apere, apărînd dreptatea. Se înțelege că tocmai acest personaj devine și cauza și finalitatea celorlalți „eroi" ai dramei. (Rolul femeii a constituit prilejul unui veritabil recital de virtuozitate tragică susținut de Marcela Rusu pe scena Naționalului bucureștean.)

Dar ce reprezintă celelalte personaje? E vorba de cinci bărbați care, cîndva, în trecut, au marcat fiecare cîte un scurt episod în declanșarea și menținerea injustiției, brutalității și gratuitei represiuni împotriva acelei

tinere cu totul nevinovate și căreia i se răpise, cu ani în urmă, libertatea, dragostea, încrederea, dreptul de la vis și dreptul de a-și căuta fericirea. Aceștia sînt numiți de autor: *Primul iubit, Primul bărbat, Primul judecător de instrucție, Primul avocat,* și... *Ultimul îndrăgostit.* Numele nu mai interesează, deși rolurile sînt individualizate prin cîte o scurtă retrospectivă biografică. Lașitatea, cinismul, supralicitatea obedienței vinovate explică numai în parte atitudinea acestor umbre ale unei umanități degradate, pentru că, așa cum încearcă unul dintre vinovați să se apere retrospectiv: „obligațiile impuse" nu justifică impulsul de a da curs, la adăpostul lor, lacomei interesări și egoismului sangvinar, pe care numai negația oricărei umanități o explică. Însă negația umanității nu se traduce decît prin ideea de coșmar, „iar coșmarul e, prin însăși natura lui, absurd și ilogic" — completează *raisonneurul* piesei: *Autorul dramatic.* Coșmarul fusese atît de puternic încît se instalase pînă în ultimele celule ale ființei care, într-o stare de confuzie, nici nu-și mai dă seama dacă e sau nu vinovată. Cu atît mai incredibile apar începuturile de limpezire a orizontului, condensate de autor în acest memorabil pasaj confesiv: „Cînd m-au scos, după patru ani, la lumină, am crezut c-am orbit. După aceea, mi s-a făcut și mie favoarea să fiu dusă la muncă, la cîmp, la culesul sfeclei. N-am să uit ziua aia, chiar dacă aș mai trăi zece vieți. Era o zi frumoasă, limpede, cu un cer senin, albastru, imens, pe un cîmp nesfîrșit și negru. Culegeam sfecla, strînsă în grămezi, aplecată, cu sîrguință, deasupra gropilor, cînd, deodată, departe, la un kilometru, sau doi, sau mai departe, am zărit un cîine. Înțelegeți? După cinci ani, vedeam, pentru prima oară, un cîine. Și-atunci s-a petrecut minunea: eram peste o sută de femei, aplecate deasupra gropilor: eu n-am făcut nici o mișcare, nici un gest, numai, din cînd în cînd, ridicam privirile, ca să mai văd, o dată, cîinele. Și, deși era la un kilometru sau doi, sau mai departe, a venit în fugă la mine, direct la mine, s-a apropiat la un pas — eu n-am schițat nici o mișcare și nici un gest — s-a lipit de mine, și a început să-mi lingă picioarele. Și-atunci, în clipa aia sublimă, pentru care merită să înduri toate suferințele, toate chinurile și toate ofensele, m-am trîntit la pămînt, și, după ani și ani de tăcere, [...] mi-am spus rugăciunea mea, șoptită în copilărie..."

Confruntarea etică și istorică, totodată, pe care o realizează autorul și care constituie însuși nucleul piesei se săvîrșește în prezența acelui martor obiectiv — *Autorul dramatic,* concentrînd, în coordonate moderne, funcția corului antic. Ascuțit și înțelept comentator retrospectiv al faptelor epocii, de pe pozițiile adevăratului umanism, profesia acestui personaj pare aleasă anume spre a sugera, pe de o parte, ideea inevitabilei judecăți a istoriei, dincolo de dosarele și de arhivele măsluite de cei lipsiți de orice omenie, deci și de umanul simț al răspunderii. Pe de altă parte, prezența *Autorului-*

personaj acreditează convingerea intimă a autorului efectiv, Aurel Baranga, cu privire la adevărul vieții ca sursă și condiție de necontestat a operei de artă. Personajul nu intervine des, se dovedește calm și perspicace, cu o doză de amar scepticism, dar și de ironie, reverberînd încrederea în valorile umanității.

Povestirea femeii are forța de a reprezenta nu un caz, ci sufletul unei frînturi de istorie. De aceea, voalata acuzare de melodramatism adusă de unii, după premiera spectacolului cu *Viața unei femei*, nu se susține, rămînînd doar un clișeu critic. Istoria însăși este de multe ori melodramatică, dacă o apreciem din perspectiva prezentului, cu privilegiul distanțării pe care trecerea timpului și uitarea momentelor de criză ni-l poate uneori permite.

Nenorocirile odată depășite, oamenii care își regăsesc echilibrul au puterea de a le trece în cîmpul imensei experiențe umane pe care o acumulează literatura (și eroina din *Viața unei femei* își evocă trecutul sub forma pretextului pentru o piesă de teatru). Dealtfel, cea mai exactă subliniere a adevărului omenesc pe care-l cuprinde această dramă (deci și dovada că nu-i vorba, pur și simplu, de o melodramă) ne-o oferă, fie și indirect, tăcerea cu care spectatorii primesc și respectă tragedia acestei femei oarecare, o tragedie care aparține trecutului și pe care autorul o numește, justificat, „tragedie optimistă", referindu-se, desigur, la faptul că societatea noastră a înlăturat ea însăși cauzele acelor vicieri ale vieții.

Latura *optimistă* a acestei tragedii este rezolvată de autor cu o fină pătrundere, ceea ce denotă echilibrul artistic, o performanță în cuprinderea sensurilor literaturii-document.

Din întreaga țesătură a piesei se degajă respectul față de om, în spiritul celor mai importante documente de partid, apărute de un deceniu și mai bine încoace. „Trebuie amintite aceste dureri vechi, ca să nu se mai repete" — spune, textual, personajul numit *Autorul dramatic*. „Cu atît mai mult cu cît asemenea suferințe ca cele îndurate și povestite de tine, uite, sînt zece ani de cînd au devenit o amintire. Dureroasă, dar o amintire... Sînt zece ani de cînd fiecare om care se culcă seara știe că dimineața se trezește în patul lui... Știi cum se numește asta? *Respect față de ființa umană.*"

Poetul din *Alge*, plachetă reeditată în același an în care apărea și piesa de care ne-am ocupat, își manifestă astfel consecvența de atitudine din versurile „M-am luat după voi, / oameni, / pașii noștri treceau prin sîngele meu, / răsuflarea voastră / ardea în oasele mele" *(Oameni, vă simt în mine ca pe o piatră)*.

Atitudinea îmbracă o stare lirică de o luminozitate gravă, rezultînd cu evidență artistică și din piesa *Viața unei femei*.

NICOLAE BARBU

1977

Premiera absolută a piesei: *17 ianuarie 1976*

DISTRIBUȚIA

Femeia	*Marcela Rusu*
Autorul dramatic	*Radu Beligan*
Primul iubit	*Șerban Iamandi*
Primul bărbat	*Iulian Necșulescu*
Primul judecător de instrucție	*Constantin Dinulescu*
Primul avocat	*Matei Gheorghiu*
Ultimul îndrăgostit	*Emil Liptac*

Regia: *Aurel Baranga*
Scenografia: *Mihai Tofan*

PERSONAJELE

(în ordinea intrării în scenă):

FEMEIA
AUTORUL DRAMATIC
PRIMUL IUBIT
PRIMUL BĂRBAT
PRIMUL JUDECĂTOR DE INSTRUCȚIE
PRIMUL AVOCAT
ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT

PARTEA I

O vilă elegantă, undeva, la munte, în amurg, în preajma Anului Nou. Ca într-o stampă mediocră, afară, ninge festiv; în holul de jos al casei, în cămin, arde un foc, idilic, de bușteni. O scară de nuc afumat duce la odăile de dormit. Un aparat de radio, clasic, cu lămpi, transmite încet, discret, *„Marea"* de Debussy. Într-un fotoliu, în fața căminului, *Femeia*. Are cincizeci de ani și e de o mare frumusețe, ușor obosită. A intrat, venind din vestibul, *Autorul dramatic*, un bărbat fără vîrstă, fiindcă, în afara unui farmec nemărginit, înfățișează o tinerețe incurabilă.

FEMEIA *(entuziasm sincer, exploziv)*: Iubitule! Ce bine îmi pare că te văd! Știam c-o să vii!

AUTORUL: Dar ce s-a întîmplat? Am primit telegrama ta, și m-am speriat. Telegramele au fost inventate ca să aducă la cunoștință veștile nenorocite, cu o clipă mai devreme. *(Scurtă privire în jur.)* Dar ce e cu vila asta? A ta?

FEMEIA: Nici pomeneală! Mă vezi pe mine căpătuită? Pusă la dispoziție, de un prieten, pentru cîteva zile. Am nevoie de cadru. De decor. Tu, ca autor dramatic, o să mă înțelegi. Am scris o piesă de teatru.

AUTORUL: Știam că telegramele anunță calamități. *(Sincer surprins.)* Ai scris o piesă? Tu?

FEMEIA: Și ce te miri? Nu scrie toată lumea? Cu ce sînt eu mai rea decît alții? O piesă autobiografică. Viața mea. Am nevoie de sfaturile, de priceperea ta. Sper să nu mi-o refuzi...

AUTORUL: Cine îți rezistă?

FEMEIA: Perfect! Vreau să fac lectura piesei. Și-atunci, m-am gîndit s-o citesc în fața eroilor mei. Nu te speria, nu sînt mulți. Cinci bărbați.

AUTORUL: Bărbații tăi?

FEMEIA: Într-un fel.

AUTORUL: Personajele piesei?

FEMEIA: Exact!

AUTORUL: O clipă, să mă dumiresc: deci, eroii vieții tale sînt descriși în piesă...

FEMEIA: Exact!

AUTORUL: ...Și i-ai convocat aici... Ei știu despre ce e vorba?

FEMEIA: Le-am trimis o scrisoare-tip.

AUTORUL: Și ce aștepți de la ei?

FEMEIA: Piesa este o relatare fidelă a unor date de viață. N-am făcut apel la imaginație. Dealtfel, spre deosebire de ce crede lumea despre mine, n-am nici un fel de fantezie. Am descris faptele, așa cum s-au petrecut. S-ar putea, totuși, să se fi strecurat vreo eroare. Nu mi-aș ierta-o! I-am convocat să asculte, să reflecteze, să-și dea părerea, eventual și consimțămîntul. Fiindcă piesa divulgă nume precise.

AUTORUL: Cum asta? Dai în vileag numele unor oameni care...

FEMEIA: Evident! Dacă au făcut anumite fapte, dacă poartă unele vini, dacă și-au luat răspunderi, determinînd destine, *în viață*, de ce să n-o facă și *în piesă?*

AUTORUL: Iubita mea, am înțeles. Piesa ta nu e o piesă: un șantaj. Întreb, din nou: ei știu despre ce e vorba?

FEMEIA *(întinzîndu-i un pahar)*: Bea! Fără îndoială că știu.

AUTORUL: Atunci e limpede: n-o să vină nici unul!

(S-a deschis ușa și a intrat Primul iubit. E un bărbat de cincizeci de ani, una din acele figuri pe care nu le ții minte niciodată, fiindcă poate fi confundată cu oricare alta, în pofida faptului că prezintă o chelie marțială și un tic insistent al bărbiei, ce caută să elibereze gîtlejul de un guler prea strîmt.)

FEMEIA: Iubitule! Ce bine îmi pare că te văd! Știam c-o să vii! Șezi, ia loc, nu fac prezentările, ar însemna să mă repet. Îi aștept și pe ceilalți, bea! *(Autorului dramatic.)* Primul meu iubit! Nu te mira, așa a arătat și-acum treizeci de ani. Tăcut timid, îngrijorat... Ce vrei să spui? Nu sînt treizeci de ani?

PRIMUL IUBIT: ...Și șase...

FEMEIA: Se poate. *(Autorului dramatic.)* Vezi că intervin erori? N-am avut niciodată memoria cifrelor, nu sînt în stare să țin minte un număr de telefon, nici data nașterii mele n-o știu exact. *(S-a deschis ușa.)* Intră, iubitule! Ce bine îmi pare că te văd! Știam c-o să vii. *(Celorlalți.)* Primul meu bărbat! Șezi, ia loc, bea! *(Autorului dramatic.)* E formidabil cum intră: exact ca în piesa mea! Întîi *Primul iubit*, apoi: *Primul bărbat!*

AUTORUL: Ai respectat cronologia și logica vieții.

FEMEIA: Clar! *(Primului ei bărbat — cincizeci de ani marcați, trăiți intens, față „lucrată", dominată de un control nervos, sever.)* Așază-te lîngă cămin — cum ai venit? —, se circulă greu, știu, șezi! Ceilalți vor veni, probabil, împreună, fiindcă sosesc cu același tren. *(Se deschide ușa și intră: Judecătorul de instrucție.)* Iubitule! *(Avocatului.)* Ce bine îmi pare că te văd! *(Și Ultimului îndrăgostit.)* Știam c-o să vii. *(În timp ce toarnă și oferă paharele.)* Nu mai fac prezentările, fiindcă voi cinci vă cunoașteți... Singurul personaj, nou, e el: un prieten, autor dramatic, poet, critic de teatru, scenarist, un geniu. *(După o clipă de reflecție, Autorului dramatic.)* Și totuși, îmi dau seama, am greșit! În piesă. N-am mai făcut prezentările. Sînt necesare. Dacă cei cinci se cunosc între ei, în schimb, tu nu știi pe cine ai în față. Și-atunci: *Primul iubit, Primul bărbat, Judecătorul de instrucție* — primul meu anchetator —, *Primul avocat* și *Ultimul îndrăgostit. (Învăluindu-i pe toți cu o privire plină de tandrețe.)* Iubiților! Ce bine îmi pare că vă văd! Știam c-o să veniți! Beți! În sănătatea voastră, pentru Anul Nou care bate la ușă, și, dacă sînteți de acord, pentru succesul piesei mele!

PRIMUL BĂRBAT *(e în figura lui, de om de cincizeci de ani, și în glasul lui, de rezonanțe supravegheate, o liniște*

didactică): Dacă îmi dai voie, despre ce piesă e vorba, fiindcă, din scrisoarea ta, n-am prea înțeles.

FEMEIA: Ai înțeles foarte bine, altfel n-ai fi venit.

PRIMUL BĂRBAT: Am venit, fiindcă m-ai chemat...

FEMEIA: Ai venit, fiindcă ți-ai dat seama că nu poți să lipsești.

PRIMUL IUBIT: Eu mi-am lăsat toate treburile... Și-acum, la fine, la închidere de an...

FEMEIA *(Primului iubit)*: Și tu la fel. Ca și ceilalți. V-ați dat seama că e necesar, că trebuie să veniți, că nimeni nu poate să lipsească.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE *(cincizeci și cinci de ani menajați, personajul poate fi ușor confundat cu un venerabil prelat)*: Draga mea, nu te supăra, dar ai un ton, ostentativ, de anchetă, și, în condițiile astea...

FEMEIA: Iubitule, ai fost judecător de instrucție, primul meu anchetator, dă-mi voie să fi învățat și eu ceva de la tine.

AVOCATUL *(șaizeci de ani, profil de efigie romană, păr argintiu, eleganță vestimentară și de gesturi, exemplară)*: Din cîte îmi dau seama — poate că greșesc, și dacă greșesc mă veți corecta —, dar încep să am sentimentul că, aici, nu e vorba de lectura unei piese... Or, eu, ca avocat...

FEMEIA *(explicînd celorlalți)*: Primul meu avocat, primul meu apărător...

AVOCATUL: ...Iertați-mă, dar nu văd... Fac eforturi să văd... Dar vă repet, în deplină conștiință, nu văd ce caut în toată afacerea asta... Eu, o mărturisesc, spre rușinea mea, n-am avut, niciodată, o vocație literară. Nu mi-au îngăduit-o preocupările profesionale. Asta, dacă este, într-adevăr, vorba de o operă de artă... Iar dacă nu e vorba de o dramă, sau de o comedie — fiindcă, din scrisoare, nu rezultă explicit —, în acest caz...

FEMEIA: Iubitule, îmi pare bine că te aud, știam c-o să vii, ceea ce mă miră e că nu înțelegi. Dar ai jucat în comedia, sau în drama asta, cum spui tu, un rol principal...

AVOCATUL: Sînt flatat, dar și îndreptățit să te întreb: eu?

FEMEIA: Evident. *(Autorului dramatic.)* Știi ce greu mi-a fost să-l descriu? Mi-era prezent în memorie și, totuși,

îmi scăpa printre degete. Dealtminteri, nici acum nu sînt sigură că l-am prins perfect.

AVOCATUL: Pentru că nu mă cunoști.

FEMEIA: Sau pentru că te cunosc prea bine.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Sînt douăzeci și cinci de ani de cînd nu ne-am mai văzut...

FEMEIA: Vezi cum te trădezi? N-ai uitat nimic. Sînt douăzeci și cinci de ani. Exact, douăzeci și cinci de ani! Și, ca în piesele proaste, pline de coincidențe aranjate, era în ziua de 27 decembrie și ningea ca acum... Eram căsătoriți de cîteva luni. *(Primului ei bărbat.)* În ce lună ne-am căsătorit?

PRIMUL BĂRBAT: În aprilie.

FEMEIA: Eu voiam să amîn, aprilie nu mi-a purtat niciodată noroc. Mi-ai spus: „prostii, superstiții, prejudecăți, tu, în general, ești plină de prejudecăți". Mă tratai cu un evident sentiment de superioritate, pe care eu îl acceptam, fiindcă îmi convenea: mă simțeam ocrotită. Toată viața am simțit nevoia de ocrotire. Și tu — e meritul tău —, mi-ai dat liniștea, siguranța asta, pentru care îți sînt recunoscătoare.

PRIMUL BĂRBAT: Îți mulțumesc, e pentru prima oară că mi-o mărturisești...

FEMEIA: Fiindcă, n-am avut ocazia s-o fac. Să trecem, însă, peste amănunte, se întunecă și lectura piesei o să dureze...

AUTORUL: Cîte pagini are?

FEMEIA: Patru sute.

AUTORUL *(în panică)*: Cît?

FEMEIA: Patru sute zece pagini. E mult?

AUTORUL: Nu. O să aibă de unde să taie.

FEMEIA: Cine?

AUTORUL: Toată lumea. Fiindcă, asta e drama dramaturgiei: scrie unul și taie toți. Aștept momentul cînd o să scrie toți, și o să taie unul.

FEMEIA: Era în ziua de 27 decembrie, și e singura zi pe care n-o s-o uit pînă la moarte. Am umblat mult prin oraș — ți-aduci aminte? —, din leafa ta de inginer începător și din prima mea de secretară conștiincioasă, ne-am făcut cîteva cadouri meschine, dar care. nouă, ne dădeau

o imensă voluptate și o imensă fericire. Ți-am luat ție un pulovăr îngrozitor, de bumbac, în carouri, mi-ai cumpărat mie o pereche de mănuși și o poșetă de plastic, pe care o purtam, triumfal, agățată de umăr, peste lodenul meu uzat.

PRIMUL BĂRBAT: Dramatizezi.

FEMEIA: Deloc. Ne-am întors acasă tîrziu, uzi, degerați, dar beți de o bucurie fără margini. Era, repet, în ziua de 27 decembrie 1950, sînt de atunci douăzeci și cinci de ani. Ca douăzeci și cinci de secole, și ca douăzeci și cinci de milenii. Ne-am încălzit la o lampă de petrol, care fumega, și ne-am iubit cu o frenezie, cu o panică, pe care, de atunci, n-am mai trăit-o, niciodată. *(Ultimului îndrăgostit.)* Da, dragul meu, îmi pare rău că sînt obligată să te dezamăgesc. Ești ultimul venit în viața mea, asta nu-mi dă dreptul să te și mint...

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT *(cincizeci de ani, mistuiți în mizantropie. Figură de contabil, amenințat de o iminentă concediere)*: Nu mă interesează...

FEMEIA: Ba te interesează.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Ți-am spus că nu. Și te rog să încetezi.

FEMEIA: De ce? Sîntem în familie. N-avem secrete. Ești ultima mea dragoste, durează de aproape zece ani, și, spre cinstea sau rușinea ta, știu că te interesează. Altfel, nu m-ai fi torturat nopți întregi, silindu-mă să-mi povestesc viața, „în cele mai mici detalii", cum spuneai tu.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Fiindcă voiam să ne cunoaștem.

FEMEIA: Tocmai. Să ne cunoaștem. *(Primului ei bărbat.)* Deci, ne-am iubit cu o patimă pe care, de atunci, n-am mai trăit-o niciodată. *(Autorului dramatic.)* Fraza asta e o replică din piesă. Bună, nu?

AUTORUL: Excelentă! Parcă ar fi de mine.

FEMEIA: Era ora unsprezece noaptea. M-ai sărutat, și, spre mirarea mea, ai început să te îmbraci. „Unde pleci la ora asta?" te-am întrebat. „Am treabă, o să-ți explic cînd o să mă întorc". „Lipsești mult? Știi că mi-e urît fără tine..." „O jumătate de oră..." N-ai venit toată noaptea, nici a doua zi, și nici a treia zi, nici de Anul Nou, nici a doua zi de Anul Nou... Umblam disperată prin oraș, pe la toți cunoscuții, pe la toți prietenii,

întrebam pe toată lumea, colindam spitalele, morga, mi se părea că toată lumea știe, că mi se ascunde o veste îngrozitoare, intram în casă pentru cîteva secunde, îmi puneam pe mine, din nou, lodenul ud leoarcă și, cu picioarele degerate, năucă, plecam pe străzi, în speranța c-o să te întîlnesc, c-o să-mi dai o explicație, aș fi acceptat orice: o beție, o femeie, o aventură, cea mai absurdă, cea mai umilitoare pentru mine, numai să știu că exiști, că trăiești, și că te mai poți întoarce la mine. După încă două zile, în timp ce lipseam de acasă — mi-a comunicat proprietăreasa la întoarcere —, a avut loc o descindere, o percheziție, și am aflat și motivul dispariției tale: arestat, pentru tentativă de fugă din țară, prins la frontieră în posesia unui pașaport fals. „Nu se poate" — mi-am spus —, „e o greșeală, o confuzie, o eroare, pe omul ăsta îl cunosc, îl iubesc, ne-am legat pentru toată viața, nu e cu putință..." Dar în clipa în care am văzut camera noastră devastată, cu toate lucrurile răsturnate în mijlocul odăii, cu patul nostru desfăcut, cu somiera sprijinită de perete, cu plapuma desfățată și pulovărul tău, de bumbac, cumpărat de mine, azvîrlit pe jos, pătat de o sticlă de gaz răsturnată, în clipa aia am înțeles că la mijloc e o dramă adîncă, și că o mare primejdie mă pîndește. Și, în clipa aia de spaimă, singurul om care mi-a venit în minte, singurul om care mi-a apărut ca un sprijin, ca o posibilitate de salvare din catastrofa în care mă aflam, ai fost tu, primul meu iubit, prima mea dragoste, de copilărie, de adolescență și de fericire, tu, care mi-ai rămas credincios și cînd ți-am comunicat că mă mărit cu el, și care, la ultima noastră întrevedere, mi-ai spus, cu lacrimi în ochi, sufocat de emoție, alb de deznădejde: „te iubesc și-o să te iubesc pînă în ultima clipă a vieții mele..."

PRIMUL IUBIT: Și n-am mințit.

FEMEIA: Tocmai. Mă iubești, probabil, și acum... Iubitule, ce bine îmi pare că te văd, și că mă asculți, așa cum asculți tu întotdeauna, timid și puțin îngrijorat. Așa m-ai ascultat și cînd am venit la tine, înnebunită, hăituită, nedormită de o săptămînă, nemîncată de o săptămînă, la capătul puterilor, sleită, sfîrșită, o zdreanță.

PRIMUL IUBIT: Exagerezi...

AVOCATUL: Și, oricum, spectacolul devine...

FEMEIA: Asta nu e nimic. Să ascultați piesa!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Draga mea, am venit, m-am lămurit, știu despre ce este vorba, toată povestea nu mă privește, îmi pare rău că m-am deplasat, dă-mi voie să mă retrag...

FEMEIA: Mă rog, dar faci foarte rău. Fiindcă sînt abia la început. La el acasă. Rolul tău, scumpul meu anchetator, abia vine. Și mă îndoiesc c-o să-ți convină să-ți auzi numele rostit pe scenă în legătură cu o serie de fapte, pe care — știu și eu? —, mă întreb cum o să le suporți. Dar, dacă n-ai răbdare, sînt gata să sar peste toate întîmplările de pînă la tine, și să-ți citesc doar scenele care te privesc. *(Autorului dramatic.)* Ce părere ai?

AUTORUL: Exclus! O piesă e o armonie, o catedrală... Am ajuns să confundăm o piesă de teatru cu o conopidă? Peste cadavrul meu!

FEMEIA *(Judecătorului de instrucție)*: Vezi? Așa că e mult mai bine să aștepți și, dacă ai impresia că am relatat unele episoade denaturat, sînt gata să modific. *(Alb, simplu, cotidian.)* Mă gîndesc, în special, la scena violului.

AUTORUL *(electrocutat)*: Viol? Ce viol? Există și un viol?

FEMEIA *(elementar, informativ)*: Sigur. M-a violat în timpul anchetei, în cabinetul lui.

AUTORUL: Sări tot și citește scena! Mai ales că, în spectacol, n-are nici o șansă să treacă! Cum, dragă, viol, viol?

FEMEIA: Pe covor, în fața biroului, cu ușile deschise...

AUTORUL: Cu ușile deschise? Teribilă lovitură de teatru... Nu-mi vine să cred...

FEMEIA *(arătînd spre Ultimul îndrăgostit)*: Întreabă-l și pe el.

AUTORUL: A fost de față?

FEMEIA: Nu, dar m-a pus să-i povestesc scena de o mie de ori.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Nu e adevărat! Faci din mine un tip patologic, detracat, dement...

FEMEIA: Nu m-ai torturat nopți întregi, cu gelozia ta absurdă pe trecutul meu, nu mi-ai inventat iubiți pe care nu i-am avut, nu mi-ai scormonit sertarele, sperînd să

descoperi o scrisoare, și n-ai făcut o dramă din faptul că, într-un cinematograf, m-a salutat un bărbat, un om, pe care nu-l mai văzusem din copilărie? Nu te scuza, te înțeleg și te iert. Fiindcă m-ai iubit. Fiindcă mă iubești și acum... Nefericirea face că iubirea ta e tristă, dureroasă și chinuitoare. Cînd s-ar cuveni să fie luminoasă, împlinită și plină de frumusețe... Nefericirea este că nenumărate iubiri sînt, ca spectacol, urîte și plictisitoare... Un jug, o mizerie, o osîndă. Dacă judecata de apoi ar exista, cu adevărat, în fața instanței supreme, ar trebui să se prezinte fiecare bărbat cu femeia lui. Să dea socoteală, fiecare, pentru ce a făcut, sau n-a făcut, celuilalt... Dar să mă întorc la tine, prima mea iubire...

PRIMUL IUBIT: De acord, dar mai repede. Știi că mi-am lăsat toate treburile și că e încheiere...

FEMEIA: ...„Fine de an", cum o să uit? Pe tine să te uit? Ne cunoaștem din copilărie, ai fost pajul meu devotat, mîndru să-mi porți ghiozdanul... În liceu, cînd au început să-mi facă curte și alți băieți, timid, tăcut și îngrijorat, ai suferit ca un martir, cu o răbdare de mucenic, știind că, într-o zi, mai devreme sau mai tîrziu, tot o să mă întorc la tine. Mi-era milă de suferința ta, iubitule — dar ce puteam face? —, nu te-am iubit niciodată. Poate că sînt rea și ingrată, nerecunoscătoare și lipsită de sensibilitate, dar iubirea ta mi s-a părut încăpățînare, și răbdarea ta îngerească, o lipsă gravă de demnitate. Te-am urmărit și în timpul studiilor tale — cînd ne vedeam mai rar —, aveai o perseverență, iartă-mă, de catîr, învățai toate cu aceeași aplicație, fără o vocație specială, ce mai încoace, încolo, erai...

AUTORUL: ...Un tîmpit! *(Primului iubit.)* Vă rog să mă iertați, vorbeam de eroul din piesă, nu de dumneavoastră.

FEMEIA: ...Nu „un tîmpit". Nu sînt de acord cu termenul și nu așa mi-am reprezentat personajul. Un tip mediocru.

AVOCATUL: Scumpa mea, nu sînt avocatul nimănui, dar am sentimentul — și, dacă mă înșel, rog să fiu contra-

zis —, că nu pentru asta ne-am adunat aici, ca să ne insultăm reciproc...

FEMEIA: Iubitule, ce bine îmi pare că te aud, dar a spune despre un om că e mediocru, nu constituie o ofensă. Pămîntul are, astăzi, patru miliarde de oameni. N-am o statistică, dar aș putea jura că, cel puțin, trei miliarde și nouă sute de milioane sînt oameni obișnuiți. Abia, dacă putem spune că o sută de milioane sînt peste medie, abia dacă putem descoperi o sută de mii de oameni excepționali, abia, dacă ne putem descoperi în fața a o mie de genii... Și, dacă din mia asta scoatem, cel puțin, șase sute de genii negative, care fac mai mult rău decît bine, îți dai seama că omul *obișnuit* începe să devină profund stimabil?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Fals! Totalmente, fals!

PRIMUL BĂRBAT: Dimpotrivă, las-o să divagheze... Da, draga mea, ai dreptate. În ceea ce mă privește, sînt gata să mă declar mediocru, nu văd cum aș putea interesa pe cineva, mă duc acasă!

FEMEIA: Din nou grăbit! Toată viața te-ai grăbit! Și în seara de 27 decembrie 1950. Tu faci parte din categoria de oameni care trag ușa după ei. Or, ușile nu sînt făcute ca să fie trîntite: dimpotrivă, ca să rămînă deschise! Dar eram încă la el, la Primul meu iubit. În noaptea în care am venit să-i cer adăpost, nu știam că și el trăiește un mare eveniment. Căpătase un post, mai mult politic decît administrativ, și, de la această avansare, nesperată, dar dorită, a început întreaga lui tragedie. Fiindcă, mărunt, cupid și meschin, a înțeles că singura lui posibilitate de menținere și supraviețuire e să nu aibă opinie, să nu aibă curaj, să nu aibă șira spinării, într-un cuvînt, s-a transformat în *omul-piftie*. Ferească Dumnezeu de *omul-piftie*, pus pe parvenire, pe ascensiune socială, chemat să comande și să răspundă de vieți omenești. Ferească Dumnezeu de omul care confundă disciplina cu supunerea, principialitatea, cu fanatismul, ordinea, cu turma, fiindcă transformă viața în letargie și ființa umană, într-o larvă... Eu, însă, cînd i-am bătut la ușă, nu știam nimic din toate astea, nici de avansarea lui, eram la capătul puterilor, și căutam, ca o fiară rănită, o vizuină.

PRIMUL IUBIT: Sînt, e adevărat, douăzeci și cinci de ani de la această întîmplare, dar mi-e proaspătă în amintire, de parcă s-ar fi petrecut ieri.

FEMEIA: Iubitule, mă dezamăgești, fiindcă mă surprinzi. Aș fi jurat c-ai să spui „am uitat". Vezi ce bine am făcut că te-am chemat?

PRIMUL IUBIT: Nu, n-am uitat nimic. Tu, în schimb, fără să-ți dai seama, denaturezi faptele... Ai venit la mine, m-am bucurat cînd te-am văzut, mi-am dat seama că se petrece cu tine ceva neobișnuit, am fost convins că te-ai certat cu el, și ți-am oferit ospitalitate, cu cea mai mare generozitate. N-a fost așa?

FEMEIA: Ba da.

PRIMUL IUBIT: Ți-am dat patul meu, m-am culcat pe jos, eu care sufăr, din copilărie, de spondiloză, și nici o clipă nu m-am gîndit că în odaia mea doarme o femeie. N-a fost așa?

FEMEIA: Ba da.

PRIMUL IUBIT: A doua zi, am încercat să aflu pricina conflictului dintre voi, și să-l aplanez. Eu, care, de fapt, speram, mereu, să te văd despărțită de el. N-a fost așa?

FEMEIA: Ba da! Dar a treia zi, după ce ai aflat adevărul, că el era arestat, că la noi acasă a avut loc o descindere, și că sînt, probabil, și eu urmărită, ai pălit, ai intrat într-o agitație îngrozitoare, deși căutam să te liniștesc, deși îți juram că sînt nevinovată și deși știai că spun adevărul. Îți frîngeai mîinile, ticul tău devenise insuportabil, și nu repetai decît cîteva vorbe: „o afacere murdară", „o istorie penibilă", „o afacere murdară", „o istorie penibilă", „o poveste în care, dacă te amesteci, ieși pătat"... După cîteva ore cumplite, în care — culmea! —, eu te consolam pe tine, și eu îți insuflam curaj, ai plecat, spunînd că ai treburi urgente, ce nu pot fi amînate, recomandîndu-mi, însă, foarte riguros, să nu plec nicăieri, ca să nu fiu zărită și recunoscută. La o jumătate de oră după plecarea ta, acasă la tine, unde nu știa nimeni că mă aflu, în afară de mine și de tine, am fost arestată. M-ai denunțat.

PRIMUL IUBIT: Nu e adevărat!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Ba e adevărat! Acum, aici, după atîta vreme, ce rost are să ne mințim? Am instruit cazul și cunosc fiecare filă, fiecare literă a dosarului. N-a fost un proces obișnuit.

FEMEIA *(Primului iubit)*: Vezi, iubitule, auzi? Ce rost are să ne mințim?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Cu atît mai mult cu cît, să nu uităm, au trecut douăzeci și cinci de ani, o viață de om.

FEMEIA: O viață de om: a mea!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Toate faptele sînt prescrise!

AUTORUL: Din punct de vedere juridic. Nu și moral. Eu zic să trecem la scena violului...

FEMEIA: Ajungem și acolo. Sar peste o mie de amănunte — acum, nu și în piesă —, și mă aflu în fața ta, iubitule, scumpul meu judecător de instrucție, primul meu anchetator. Erai tînăr, frumos, miroseai, de la distanță, a lavandă, aveai un glas plăcut — acum s-a cam dogit, de urlete sau de tutun —, dar, atunci, cu mine, vorbeai încet, cu o adevărată emoție în voce, de parcă drama mea ar fi răsunat, în propria ta conștiință, ca o nefericire trăită de o ființă apropiată și dragă. Îmi spuneai tot timpul *„fetițo"*, și strecurai în cuvîntul ăsta oribil, pe care eu îl detest, o asemenea duioșie, încît sufeream, cu sinceritate, pentru ceasurile istovitoare pe care erai silit să le petreci cu mine. „Fetițo", îmi spuneai, „n-are nici un rost să ne ascunzi adevărul, fiindcă noi îl cunoaștem în cele mai mici detalii". „Dar nu sînt vinovată, vă jur, n-am știut nimic, în ziua de 27 decembrie am umblat prin oraș și mi-a cumpărat o geantă de plastic... Pot să v-o arăt... Nici prin gînd nu-mi trecea că omul ăsta cuminte, așezat, și care mă iubește, ar fi în stare..." „Fetițo", ai continuat cu același glas duios, tandru, părintesc, „n-are nici un rost să te îndărătnicești și să ne induci în eroare... Noi știm foarte bine că, tu, i-ai procurat pașaportul". „De unde?" „Asta vrem s-o aflăm și noi..." „Dar eu nu am nici un fel de relații, nu cunosc pe nimeni, cîțiva colegi de la Institutul de Teatru, am urmat și eu un an, m-a retras el, acum sînt secretară

la Uniunea artiștilor plastici, vin dimineața și plec la trei, luați informații unde vreți, n-am ieșit în viața mea cu nimeni, cu nici un bărbat..." „Fetițo, îmi pare rău că o fată atît de deșteaptă și de plăcută ca dumneata se încăpățînează să mintă în halul ăsta. Nu-ți dai seama că noi știm tot, că nu ne scapă nimic, și că încercarea asta, absurdă, de a ne deruta, îți agravează situația? Zău, fetițo, îmi pare rău..." Plîngeam îngrozitor, aș fi dat tot ce aveam mai scump în viață ca să-l pot convinge că n-am nici o vină, mai ales că-mi vorbea frumos, mă mîngîia, mila pe care mi-o arăta și felul cum îmi spunea, cu nenumărate nuanțe de tandrețe: *„fetițo"*... Ți-aduci aminte?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da, cred că da. Principiul meu, de la care nu m-am abătut, a fost: ancheta trebuie să fie o analiză lucidă și o confesiune. Elementul infracțional, odată ajuns în fața anchetatorului, să simtă bunăvoința și omenia...

FEMEIA: Tocmai. Și-atunci s-a petrecut scena următoare. *(Autorului dramatic.)* S-o citesc, sau s-o joc?

AUTORUL: Joac-o, e mai elocvent.

FEMEIA *(Judecătorului de instrucție)*: Ești drăguț să vii aici? *(Judecătorul de instrucție se apropie, la doi pași, de Femeie.)* Eu plîngeam, iar el avea în ochi o milă infinită pentru suferința mea deznădăjduită. „Fetițo", mi-a spus... Și, în clipa aia, două palme, cumplite ca astea *(și i le și dă, repezit, de-l clatină)*, au detunat pe obrajii mei... Iartă-mă, iubitule, n-am vrut să te lovesc, mi-a zburat mîna, ia loc, îmi pare bine c-ai venit. Bea! Au fost asemenea palme năpraznice și neașteptate, că m-am prăbușit pe dușumea.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Nu e adevărat! Am anchetat sute, mii de cazuri, n-am bătut pe nimeni, niciodată.

FEMEIA: Probabil că eu am fost o excepție. Fiindcă ți-a fost milă de mine. Mă întreb ce s-a întîmplat cu cei pe care îi urai.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Fantezii de scriitoare! Pot face dovada că tot ce spune sînt simple invențiuni literare. Sînt de zece ani la pensie, se întîmplă să mă întîlnesc, pe stradă, cu nenumărați oameni anchetați de mine, se opresc și-și aduc aminte cu ce omenie,

blîndețe, și, mai ales, grijă pentru punerea în lumină a adevărului, am condus cercetările. Am și scrisori. Iar dumneata, dacă în piesa asta ai de gînd să prezinți altfel lucrurile, le voi considera calomnii, simple calomnii...

FEMEIA: Ce vorbești, iubitule, și ce s-a întîmplat pe covor, în fața biroului tău, e o „calomnie"?

AUTORUL: În sfîrșit, ne apropiem de momentul culminant. *(A sunat telefonul. A ridicat receptorul Autorul dramatic.)* Greșeală! Nu face nimic. Tot universul e o greșeală! *(A închis.)*

FEMEIA: Căzusem pe covor, trăznită de palmele lui, dar nu simțeam nici o durere, cu toate că aveam impresia c-am surzit și că o teribilă tăcere, de piatră, s-a instalat, pentru totdeauna, în capul meu. Nu, nu simțeam nici o durere. Doar o imensă neputință, o imensă paralizie a tuturor simțurilor, de parcă o ghilotină mi-ar fi despărțit capul de trup. Zăceam la pămînt, ca o vită înjunghiată, fără puterea să mișc un deget, scăldată în lacrimi, ca în propriul meu sînge. Și-atunci, s-a petrecut un fapt, care, în clipele alea de coșmar, nu mi s-a părut nici fioros, nici înspăimîntător, ci numai straniu, cumplit de straniu. I-am văzut ochii, foarte aproape de ochii mei, buzele, gura, foarte aproape de gura mea, i-am simțit mîinile — pe stînga purta o verighetă, asta am observat din prima clipă —, mîinile, pe pielea mea, căutîndu-mă cu înfrigurare, cu o dorință gîfîită, cu o poftă de dragoste atît de năvalnică, încît n-a mai avut prudența să încuie ușa, să tragă zăvorul, un zăvor greu și amenințător, spre care priveam cu o ultimă speranță, în timp ce el, congestionat, posedat, dezlănțuit, îmi șoptea la ureche: „te iubesc".

AVOCATUL: Sigur, fără îndoială, tot ce am auzit e reprobabil, dar pe mine nu mă surprinde. Sentimentele umane sînt ambivalente. Freud — îl am în vedere pe Sigmund Freud —, a demonstrat, de mult, că ura e dragoste refulată.

FEMEIA: La asta m-am gîndit și eu. Că mă iubea.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: De episodul ăsta nu-mi aduc aminte, dar dacă, tu, spui că te iubeam, nu neg. Lom-

broso, mi se pare, sau un alt mare criminalist, spune că, între anchetat și anchetatorul său, se stabilesc relații similare relațiilor dintre medic și pacient. Legături afective...

FEMEIA: Asta susțin și eu. Mă iubea. De aceea avea o asemenea grijă, părintească, pentru viitorul meu. „Semnează declarația și ai scăpat. Recunoaște că, tu, i-ai procurat pașaportul, subtilizat, într-o noapte, unui străin, cu care te-ai iubit, cîteva ceasuri, într-un hotel de lîngă gară, și ai isprăvit cu toate necazurile. Nu-ți dai seama? E o formalitate, o simplă formalitate. La urma urmei, nici lui n-o să i se întîmple mare lucru. O tentativă de fugă peste granița. Or, tentativa nu se pedepsește. Dacă scapă el, cum o să te pedepsim pe tine, o simplă complice? Semnezi declarația, închidem dosarul, și gata. Mîine ești acasă". Eram într-o asemenea stare de degradare morală, atît de umilită, atît de sfîrtecată, pînă în adîncul ființei mele, de neputința mea să-l sfîșii, să-l sugrum, sau să-i dau foc, ca să ardem, împreună, ca o torță vie, că am semnat, fără să citesc, tot. Peste cîteva minute, mă aflam, din nou, în celulă, iar el, acasă, lîngă nevasta și copiii lui, mulțumit că a „lucrat" bine, și că și-a făcut, „intransigent" și „corect", datoria.

AVOCATUL: Simplifici și omiți cîteva elemente esențiale, fără de care întregul context devine de neînțeles. Nu trebuie uitat că ne aflăm în o mie nouă sute cincizeci...

AUTORUL: Resping argumentul. Dă-i și ăstuia două palme. Au fost și atunci oameni. Spun: *OAMENI*. Care s-au zbătut, s-au luptat să împiedice samavolniciile. Unii au și pătimit...

AVOCATUL: Dumneata, ești neserios. Am spus eu că n-au existat, și atunci, oameni? Altceva aș fi vrut să reamintesc: că, pe vremea aia, rolul lui nu era să descopere inocenți, ci să pună mîna pe delincvenți. Și au existat destui. Or, adevărul adevărat — nu adevărul meu, ci adevărul faptelor —, este că el a încercat să fugă.

FEMEIA: Numai că, în clipa aia, nu era vorba de *el*, ci de *mine*. Dar, fiindcă s-a referit la tine, iubitule, primul meu bărbat, ești obligat să recunoști un lucru: că, la

ancheta ta, ai declarat, senin, că eu te-am instigat la fugă, că eu am pus la cale întreaga aventură, şi, că, eu, ţi-am procurat paşaportul. Ai declarat toate astea?

PRIMUL BĂRBAT: Sub presiunea cercetărilor.

FEMEIA: Se poate. Dar la proces, în instanţă, n-ai revenit.

PRIMUL BĂRBAT: Cine avea curajul s-o facă? Vorbeşti astăzi; să te fi văzut atunci...

FEMEIA: Ce înseamnă „să te fi văzut atunci?" N-am stat lîngă tine, în boxă, şi n-am încercat să mă apăr?

AVOCATUL: De aici a şi început dezastrul: apărarea dumitale!

FEMEIA: Îmi pare bine că vorbeşti de apărare, iubitule, fiindcă, în felul ăsta, ajung şi la tine, scumpul meu avocat. Îţi mai aduci aminte cînd ne-am văzut, pentru prima oară?

AVOCATUL: La grefa tribunalului.

FEMEIA: Are memorie bună. Eram după opt luni de regim celular. Voi ştiţi, iubiţii mei, ce înseamnă regim celular? Fără fereastră, cu un bec aprins zi şi noapte, fără să ştii cînd e zi şi cînd e noapte, fără să vezi chip omenesc, în afara feţii gardianului care îţi întinde, prin vizetă, un blid cu păsat, la prînz, şi un boţ de mămăligă rece, seara. După opt luni — am aflat, ulterior, că atîtea trecuseră —, am fost dusă la grefă. Te-ai prezentat, iubitule, mi-ai spus că eşti avocatul meu, că mi-ai studiat dosarul, şi că procesul va avea loc într-o săptămînă sau două. Corespunde adevărului?

AVOCATUL: Probabil. Ce puteam face mai mult?

FEMEIA: Nu, nu exagera, nu invoca o slăbiciune, o laşitate, pe care n-ai avut-o. Dimpotrivă, te-ai dovedit, atunci, şi abil şi curajos. Ai profitat de o secundă de neatenţie a gardianului şi mi-ai şoptit, precipitat: „comunică mătuşii dumitale să facă ce spune avocatul". Apoi, fiindcă gardianul revenise la postul lui de observaţie, n-ai mai adăugat decît cîteva cuvinte: „stai liniştită, dacă va fi nevoie, o să te caut iar". Şi, din nou, pentru gardian: „fii disciplinată"...

AVOCATUL: Numai eu ştiu cît m-am luptat ca să obţin această întrevedere.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCŢIE: Astea erau condiţiile... Aşa sunau instrucţiunile...

FEMEIA: Se poate. Dar nu și pentru cele ce urmează. Iar ce urmează, în ordine cronologică, e procesul. Trec peste o mie de amănunte, ca să mă opresc la tine, iubitule, scumpul meu avocat, la felul cum m-ai apărat. Nimeni — dacă n-a trecut pe acolo —, nu știe ce înseamnă, pentru omul din boxă, avocatul lui. Mă uitam la tine, scumpule, ca la icoana la care mă închinam, seara, în copilărie, și de la care așteptam toate minunile. Nu știam ce reprezintă icoana — mult mai tîrziu am aflat că poartă chipul Maicii Domnului —, dar mă rugam, șoptind o rugăciune inventată de mine, rostită cu înfrigurare și spaimă: „Doamne fă ca mamaia" — era veșnic bolnavă de rinichi, și mirosea puternic a medicamente —, „să se facă bine, fă, Doamne, ca tataia" — era veșnic fără lucru —, „să găsească un serviciu", cu toate că nu știam ce e „un serviciu" și cum se găsește. Dar, după ce mă rugam, smerită, speriată, să nu uit un cuvînt din rugăciunea mea fierbinte, un mare sentiment de liniște și de împăcare cobora în ființa mea, fiind profund încredințată că e imposibil ca rugăciunea mea să nu fie primită. Așa mă rugam, cînd eram copil, așa m-am rugat și mai tîrziu, cu toate că mamaia s-a prăpădit, foarte tînără, de uremie, și deși tataia și-a sfîrșit zilele, fără să găsească, undeva, un serviciu, din care să-și crească plozii. Mă uitam, ca la icoană, la tine, iubitule, scumpul meu avocat, și-mi spuneam: „Nu se poate ca domnul ăsta elegant, și cu un mod de a vorbi atît de plăcut, să nu convingă tribunalul de nevinovăția mea".

PRIMUL IUBIT: Cine poartă vina, dacă ai rămas o adolescentă?

PRIMUL BĂRBAT: Un singur lucru m-a supărat la tine: o oarecare doză de exaltare. Idealizezi oamenii, și le ceri să facă și altceva decît sînt în stare.

FEMEIA: Vai, iubitule, de ce cauți să-l aperi și de ce îl nedreptățești, socotindu-l un bicisnic, cînd, el, era un luceafăr și vorbea cu atîta patos și dăruire? Îi țin minte pledoaria, felul cum m-a apărat, cuvînt cu cuvînt. *(Avocatului.)* Îți mai aduci aminte?

AVOCATUL: Nu știu: Am uitat.

FEMEIA: Se poate. Tu ai pledat în mii de procese, eu n-am avut decît un singur avocat. „Datoria avocatului", ai spus, „era concepută, pe vremuri, ca o misiune caritabilă. Avocatul se străduia să-și salveze clientul, fie că era vinovat, fie că era inocent. În lumina unui asemenea concept, avocatul era, mai degrabă, un complice al acuzatului, decît un apărător al lui". „Pe mine" — ai continuat, cu o voce emoționată —, „nu mă interesează sentința, ci dezvăluirea adevărului. A adevărului întreg, oricît de dureros ar fi". „Scumpul meu", îmi spuneam, „ce frumos vorbește și cu cîtă convingere, Doamne, Dumnezeul meu, apără-l pe acest om de toate umilințele și de toate durerile". „Da, asta caut: adevărul, care să aducă lumină într-un caz atît de tragic. În boxă se află, alături, un bărbat și o femeie. Femeia lui. Evident, vina bărbatului e clară și a fost mărturisită integral și fără reticențe". M-am uitat atunci la tine, iubitule *(Primului ei bărbat)*, și ți-ai întors privirile. Eram convinsă că vederea mea îți dă remușcări. O, cît de tare m-am înșelat... „Deci, vina bărbatului e clară și a fost mărturisită integral și fără reticențe. *Delict de drept comun.* Am studiat — cum zic —, dosarul și am ajuns la convingerea că vina femeii e mult mai mare și mai apăsătoare. Ea avea toate inițiativele, ea își impunea punctul de vedere, și tot ea decidea în problemele cele mai însemnate ale vieții lor familiale. Ea era materia cenușie care hotăra ce trebuie făcut". „Nu se poate", mi-am spus, „omul ăsta se înșeală, n-a citit dosarul, nu s-a informat, a fost indus în eroare, Dumnezeule mare, Dumnezeul meu, ce faci?" „Cum zic: ea, femeia, a pus la cale fuga, ea și-a împins bărbatul la o aventură atît de riscantă, de sinistră și de absurdă, ea i-a procurat pașaportul..." „Nu e adevărat" — am strigat. „Nu e adevărat, Dumnezeule, de ce mă lași? E o minciună!" „E declarația dumitale, dată la anchetă". „Smulsă prin forță" *(Judecătorului de instrucție.)* Vezi că de viol n-am pomenit, m-am gîndit că ai nevastă și poate și copii... Atît am strigat: „Smulsă prin forță"... Dar, în clipa aia, m-a călcat gardianul, cu bocancul, pe picior, atît de tare, că am leșinat. Cînd mi-am revenit, n-am auzit decît cuvintele tale, iubi-

tule: „Avînd în vedere *caracterul politic* al faptelor comise de acuzată, cer *disjungerea* ei din proces". Şi-am aflat, curînd, ce înseamnă *„disjungere"*: alt interogatoriu, alt anchetator, alt proces, alt tribunal şi altă boxă. *(Primului ei bărbat.)* Tu nu mai erai lîngă mine, iubitule, în schimb, erau alţi oameni, pe care nu-i mai văzusem niciodată... Şi totul intră în ceaţă... Auzeam vocea acuzatorului rostind cuvinte care mă îngrozeau: *„spionaj"* şi *„trădare"*... Şi, la sfîrşit, pe tine, scumpul meu avocat: „În conformitate cu probele de la dosar, ce nu pot fi negate, şi, în primul rînd, cu declaraţia dată la anchetă, sînt de acord să se dea acuzatei maximum de pedeapsă". Maximum de pedeapsă, adică douăzeci de ani de muncă silnică. Aveam douăzeci şi doi de ani de viaţă.

AVOCATUL: Şi crezi că pledînd teza inocenţei, a nevinovăţiei, rezultatul, sentinţa, era alta?

AUTORUL: Nu ştiu care ar fi fost sentinţa, dar, în orice caz, acum, conştiinţa ta arată altfel.

AVOCATUL: Am pledat cum mi s-a impus să pledez.

AUTORUL: Nu insista, ne împingi pe un drum periculos: al „ordinului" primit. Ce „ordin", care „ordin"? Mureai dacă pledai altfel? Cinstit şi în spiritul adevărului? Sau, în ipoteza că pledoaria ţi-a fost impusă, mureai dacă nu pledai deloc? Marea superioritate a omului, imensul lui prestigiu, care îl deosebeşte de toate animalele, îi vine din faptul că poate să refuze, să spună: *„nu"*. Omul este singura fiinţă care are dreptul să aleagă: să fie om sau bestie. Ai fost bestie, te priveşte, tragi consecinţele!

FEMEIA *(Autorului dramatic)*: Scumpule, de ce simplifici? Nu numai bestie. Şi porc! Mult mai tîrziu, am aflat de ce mi-a spus, la grefă: „comunică mătuşii dumitale să facă ce spune avocatul". De episodul ăsta îţi mai aduci aminte, iubitule? Deşi ai fost angajat, prin colegiul avocaţilor, să mă aperi pentru un onorariu fixat, te-ai dus la mătuşa mea bătrînă, pensionară şi aproape oarbă, şi i-ai spus să-ţi încredinţeze ultimele ei amintiri şi ultimele ei bunuri, un lanţ de aur cu o monedă austriacă, darul ei de logodnă, o brăţară de aur cu safire, şi verigheta ei.

AVOCATUL: Vorbești bazaconii, habar n-am ce tot îndrugi. Păcat că nu am un magnetofon care să te înregistreze. Mîine n-ai mai susține asemenea aberații, menite să discrediteze o viață de muncă și de onestitate, unanim recunoscute... Ei, nu, că e formidabil! Toate cutezanțele au o margine!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Deși nu sînt de acord cu tonul, trebuie să recunosc: revolta lui e legitimă. Au fost vremuri tulburi atunci, circulau fel de fel de indivizi suspecți, șoapte, zvonuri și insinuări... Vremuri cumplite! Dacă te înșeli, îți dai seama ce răspundere îți asumi?

FEMEIA: Eu să mă înșel? Eu? „În schimbul acestor lucruri" — i-ai spus mătușii mele —, „îi putem ușura situația și obține o sentință mai blîndă". Am trimis vorbă mătușii mele să facă „ce spune avocatul", și ți-a dat lucrurile.

AVOCATUL: Mie? Fiți martori! Vă rog, vă oblig, vă somez!

FEMEIA: Iubitule, de ce te enervezi de pomană? Ai o frezăideală, porți la piept o batistă de olandă, albă, imaculată, te exprimi, cînd nu ești iritat, cu o eleganță supravegheată, ai orgoliul distincției tale, de ce îți pierzi cumpătul, tocmai cînd voiam să evoc un episod care te pune într-o lumină atît de favorabilă? După proces, te-am mai văzut o dată, tot la grefă, cînd m-ai pus să semnez recursul. M-ai privit cu o mare tandrețe, m-ai mîngîiat pe obraz și mi-ai spus cu vocea ta dulce, timbrată: „ești foarte drăguță". Și ți-am citit în ochi o mare poftă bărbătească, sinceră și nedisimulată, dar ce puteam face, intram în ocnă pentru douăzeci de ani.

AVOCATUL: Altă bazaconie de muiere isterică. Iertați-mă, dar nu mă mai pot controla.

FEMEIA: În ceea ce privește bijuteriile, vă prezint faptul, fiindcă s-a petrecut ca în piesele proaste, pline de coincidențe ticluite. *(Ultimului îndrăgostit.)* Iubitule, ai cuvîntul!

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Ce rost are?

FEMEIA: Te rog!

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Nu, nu, refuz!

FEMEIA: Am impresia că n-am auzit bine. Cum ai spus? Refuzi?

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT *(sfert de glas)*: Nu refuz, dar consider că e un capriciu!

FEMEIA: Fără reproşuri faţă de lume străină!

PRIMUL IUBIT: Parcă spuneai că sîntem în familie.

FEMEIA: Dragul meu, iubiţii mi-au fost impuşi, rudele mi le aleg singură. Sînt în familie, cînd decid eu. *(Ultimului îndrăgostit.)* Vorbeşte!

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Acum trei ani; se apropia ziua ei, şi voiam să-i fac un cadou. Deschid ziarul şi găsesc, la „Mica publicitate", un anunţ: „vînd lanţ de aur cu monedă străină şi brăţară de aur cu safire". Caut adresa, mă duc, sun *(Avocatului)*, mi-ai deschis, mă vedeai pentru prima oară, mi-ai spus că te-au scos din barou şi că o duci greu... Am cumpărat lanţul, am cumpărat brăţara, şi i le-am dat de ziua ei. Cînd le-a văzut, în loc să se bucure — eu nu bănuiam nimic —, a devenit, subit, o fiară turbată şi a început să urle: „du-i-le înapoi! Nu pot sta la mine! La el! Pînă la judecata de apoi!"

FEMEIA *(scoţînd lanţul şi brăţara)*: Ia-le! *(Ordin.)* Te rog! Judecata de apoi n-a venit încă. Sîntem abia la anchetă!

PRIMUL IUBIT *(Avocatului)*: Ia-le, domnule, n-o enerva. Dacă ţi le dă femeia, ia-le! În felul ăsta, poate că scurtăm calvarul...

FEMEIA: Nu, fiindcă Golgotha, calvarul, abia începe. Nu sîntem nici la jumătatea piesei. Urmează recursul, respins, — trec peste o mie de amănunte, acum, nu şi în piesă —, şi ajung la închisoare. Primii patru ani i-am petrecut într-o celulă de beton, un metru şi jumătate pe doi, cu o rogojină, putrezită, pe cimentul gol şi cu o singură lumină, cît o palmă: vizeta din uşa de fier. Patru ani, n-am auzit glas de om. Încercam să-i spun un cuvînt gardianului, şi n-avea voie să-mi răspundă. Număram în gînd, ca să nu uit să vorbesc. Mă trezeam rostind cîte un cuvînt, şi nu-i mai cunoşteam sensul... *„Infimă"*... *„Infamă"*... *„Infantă"*... „Domnule, gardian, fii bun: ce-i aia *„Infantă"* ? Era un gardian cumsecade, sau, în orice caz, mai puţin bestial ca ceilalţi. *„Infantă?* Vrei să spui *În fontă*... *Fontă*. Un fel de

fier"... Și m-am pomenit rîzînd, fericită că n-am uitat să rîd... Fiindcă, voi știți, iubiților, care e cea mai grea pedeapsă? Începusem să mă cred și eu vinovată. Da, da, asta este grozăvia: începusem să mă cred și eu vinovată. Îmi aminteam lecția băgată în capul meu de al doilea anchetator — pe ăsta nu l-am mai convocat, a murit de ciroză —, și pe care ar fi trebuit s-o rostesc, *„cuvînt cu cuvînt"*, la proces... „Recunosc, am luat legătura cu" — și îi pronunțam numele stîlcit, fiindcă l-am auzit pentru prima dată la anchetă —, „din anul 1948. Mi-a propus să lucrez pentru el. Întîi, am rezistat, fiindcă mi-era frică. Mi-am dat seama că îmi cere un lucru nepermis. Dar, apoi, m-a tentat. Cu diverse cadouri, și cu pașapoarte, pe care le-am comercializat contra unor mari sume de bani. Îmi plăceau banii și luxul... Și am devenit amanta și unealta lui mîrșavă..." Îmi aminteam lecția, spaima să nu uit o vorbă... Și, deși, la proces, am refuzat s-o rostesc, acum, în celulă, mă întrebam dacă n-a fost așa, și dacă n-au avut dreptate cînd susțineau că sînt „o criminală perversă, de cea mai abjectă specie". Începusem să mă cred și eu vinovată. Dumnezeule, pînă unde poate să cadă omul? Cu timpul, mi-am explicat cum se petrec lucrurile, care e mecanismul prăbușirii... Cealaltă ipoteză: că toți acuzatorii mei, anchetatori, judecători sau temniceri, greșeau, mi se părea de neconceput. Ce să aibă toată lumea cu mine? Și, atunci, cu vremea, frigul, foamea, singurătatea, excluderea din timp și din lume, te fac să spui: „sînt vinovată, trebuie să ispășesc!" *(Scurtă pauză.)* Cînd m-au scos, după patru ani, la lumină, am crezut c-am orbit. După aceea, mi s-a făcut și mie favoarea să fiu dusă la muncă, la cîmp, la culesul sfeclei. N-am să uit ziua aia, chiar dacă aș mai trăi zece vieți. Era o zi frumoasă limpede, cu un cer senin, albastru, imens, pe un cîmp, nesfîrșit, și negru. Culegeam sfecla, strînsă în grămezi, aplecată, cu sîrguință, deasupra gropilor, cînd, deodată, departe, la un kilometru, sau doi, sau mai departe, am zărit un cîine. Înțelegeți? După cinci ani, vedeam, pentru prima oară,

un cîine. Şi-atunci, s-a petrecut minunea: eram peste o sută de femei, aplecate deasupra gropilor: eu n-am făcut nici o mişcare, nici un gest, numai, din cînd în cînd, ridicam privirile, ca să mai văd, o dată, cîinele. Şi, deşi era la un kilometru, sau doi, sau mai departe, a venit în fugă la mine, direct la mine, s-a oprit la un pas — eu n-am schiţat nici o mişcare şi nici un gest —, s-a lipit de mine, şi a început să-mi lingă picioarele. Şi-atunci, în clipa aia sublimă, pentru care merită să înduri toate suferinţele, toate chinurile şi toate ofensele, m-am trîntit la pămînt, şi, după ani şi ani de tăcere, în care n-am mai vrut să aud de numele Lui, mi-am spus rugăciunea mea, şoptită în copilărie: „Doamne, Dumnezeul meu, ţi-am cerut s-o faci bine pe mamaia, şi nu m-ai ascultat, ţi-am cerut să-i dai lui tataia un serviciu, şi nu m-ai ascultat, şi uite că, acum, te-ai îndurat de suferinţele mele, şi mi-ai trimis un cîine, să mă mîngîie, îţi mulţumesc, Doamne, văd că Eşti!"

AUTORUL: Divină replică! Păcat că e mistică.

FEMEIA: Şi, cum nici o minune nu vine, niciodată, singură, s-a întîmplat a doua. Am găsit, printre gropi, un petec de ziar. Vechi, plouat, prăfuit, un sfert dintr-o pagină. Nu mai văzusem o literă tipărită de peste cinci ani. Un an în prevenţie şi patru la închisoare. Stăteam cu ochii în groapă, mă mişcam de-abuşilea, dar, cînd se depărta gardianul, trăgeam petecul de ziar după mine, citind cîte un rînd, cîte două, ca să dureze. Ei, bine, iubiţilor, e nemaipomenit cîte lucruri poţi afla dintr-un petec de ziar, nu mai mare decît o filă din manuscrisul meu. *(Primului iubit.)* Din petecul ăla de ziar, am aflat că ai crescut, iubitule, aveai poza la ziar şi erai trimis în străinătate... Cît m-am bucurat! *(Primului bărbat.)* Pe tine începusem să te uit, iubitule... Ei, ce crezi, că am aflat? Erai liber şi lucrai la o hidrocentrală...

PRIMUL BĂRBAT: Îmi faci şi din asta un cap de acuzare?

FEMEIA: Dimpotrivă! M-am bucurat, eu am avut, întotdeauna, încredere în calităţile tale tehnice. Citesc mai departe — dacă nu mă credeţi, o să caut ziarul în colecţiile de la Academie —, şi ce credeţi că aflu? *(Judecătorului de instrucţie.)* Că tu, iubitule, făcuseşi o carieră

extraordinară: erai director general, în Ministerul de Justiție... Numai de tine, iubitule, *(Avocatului)* n-am aflat nimic, și eram profund nefericită. Ca să întorc petecul de ziar — era un fragment din cronica sportivă —, și să aflu că fiul tău — nu putea să fie decît fiul tău, fiindcă purta același nume, și-ți semăna ca două picături de apă —, se clasase al treilea la un concurs internațional de sărituri de la trambulină. Doamne, ce băiat drăguț... Și, Doamne, cît mi-aș fi dorit să am, lîngă mine, un copil, al meu, un băiat grațios și sportiv, elegant și iubit de fete... Ce mîndră aș fi fost de el, și ce mamă, extraordinară, aș fi fost! *(Scurtă pauză.)* Știi ce mă gîndesc, iubitule? Să-mi dai mie pe fiul tău.

AVOCATUL: Cum să ți-l dau?

FEMEIA: Simplu: să mi-l dai. Îmi ești dator. *(Năpraznică.)* Toți, îmi sînteți datori. Toți, trebuie să plătiți!

PRIMUL IUBIT: Să plătim? Ce să plătim?

FEMEIA: A, nu te speria, nu bani. Ce să fac, eu, cu banii voștri? Există vreo sumă cu care să vă plătiți datoria? Să mi-l dai pe fiul tău! Dacă nu se întîmpla ce s-a întîmplat, putea să fie copilul meu. Făcut chiar cu tine, iubitule... Crezi c-am uitat privirea ta, din ziua cînd am semnat recursul, cînd m-ai mîngîiat pe obraz și cînd mi-ai spus plin de pofte: „ce drăguță ești"? *(Judecătorului de instrucție.)* Sau cu tine, scumpul meu anchetator... Ar fi fost un copil născut din oroare, dar ce vină ar fi avut el? Sau cu tine *(Primului ei bărbat)*, dragostea mea... Ar fi fost un copil născut din trădare și tristețe, dar cu ce am greșit eu? *(Avocatului, definitivă.)* Să mi-l dai pe fiul tău!

AVOCATUL: Cum să ți-l dau? Fiul meu e însurat.

FEMEIA *(melancolie simulată)*: Cum zboară vremea... Însurat... Cu cine, iubitule?

AVOCATUL *(arătînd spre Primul bărbat)*: Cu fata profesorului.

FEMEIA: Cum? Ești și profesor?

PRIMUL BĂRBAT *(„modest")*: Doctor docent.

FEMEIA: Şi ce predai, iubitule?

PRIMUL BĂRBAT: Rezistenţa materialelor.

FEMEIA: Rezistenţa materialelor... umane! Sublimă disciplină. Cred că omul e materialul cel mai rezistent, infinit mai tare ca oţelurile speciale, infinit mai puternic decît orice beton. Mă mir că nu s-a gîndit nimeni să facă un pod din trupuri omeneşti. Ar fi un pod gigantic, suplu şi graţios, peste care ar trece, în goană, în toate direcţiile, mii şi mii de trenuri... Numai, uneori, noaptea, s-ar auzi un vaiet, un scrîşnet, un geamăt şi un oftat... Dar asta n-are nici o importanţă! Va să zică, ţi-ai căsătorit băiatul cu fata profesorului... V-aţi conjugat prestigiile... *(Primului bărbat.)* Şi cum e fata ta, iubitule? Drăguţă, frumoasă, deşteaptă, curvă? Cîţi ani are?

PRIMUL BĂRBAT: Douăzeci şi doi de ani.

FEMEIA: Altă coincidenţă! Vîrsta mea cînd am intrat în închisoare. *(Scurtă pauză.)* Dar am impresia c-aţi c-am obosit, iubiţilor... O, ce gazdă imposibilă sînt... Nu v-am dat nimic de băut, sînteţi, probabil, leşinaţi de foame... Şi-atunci, uitaţi ce propun *(după ce şi-a consultat manuscrisul)*: sîntem, exact, la mijlocul piesei. Trecem sus, luăm ceva uşor, şi continuăm pe urmă...

PRIMUL IUBIT: Eu aş prefera să meargă mai repede... Am lăsat oamenii...

FEMEIA: ...„În mijlocul şedinţei", ştiu. Nesuferitule, tu n-ai avut timp, niciodată. Eu, măcar, cu asta m-am ales: am învăţat să aştept. Poftiţi, poftiţi, sus. *(Ultimului îndrăgostit.)* Iubitule, fii tu dulce, stinge lumina şi deschide fereastra! E un miros de tutun în camera asta, ceva de speriat! *(Ultimul îndrăgostit a deschis fereastra.)* Ce e afară?

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Viscoleşte îngrozitor! *(A stins lumina, s-a aprins în sala teatrului.)*

SFÎRŞITUL PRIMEI PĂRŢI

PARTEA A II-A

Toate personajele coboară în scenă, și-și ocupă locurile, în aceeași așezare, ca la sfîrșitul primei părți.

FEMEIA: N-ați mîncat nimic, îmi pare rău, *(Ultimului îndrăgostit)*, iubitule, fii tu o gazdă mai bună ca mine și toarnă-le cîte un pahar. *(Așteaptă ca Ultimul îndrăgostit să se execute...)* Așa... Mergem mai departe... În ziua de 17 august 1962, am fost grațiată. Aș mai fi avut de stat, dacă mi se scădea prevenția și zilele muncite, cinci ani, șapte luni și unsprezece zile...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE *(gafă criminală)*: În sfîrșit, „tout est bien qui finit bien"...

FEMEIA *(zîmbet amar, de cenușă)*: Într-adevăr, totul a fost bine, fiindcă s-a sfîrșit cu bine... Și m-am trezit, după doisprezece ani, într-o lume pe care n-o mai cunoșteam, singură, fără nici o adresă — mătușa mea murise de mult —, dezvățată să mai vorbesc, obligată să umblu. Voi știți, iubiților, ce înseamnă umblatul la nesfîrșit, printr-un oraș în care străzile, casele, oamenii, pînă și limba, ți se par străine, unde nu cunoști pe nimeni, nici o ușă, la care să bați? Am dormit în gară — îngrozită să nu fiu luată drept o hoață —, în sala de așteptare a poștei, pînă am descoperit o „colegă de pension",

de pușcărie, adăpostită și ea, fără bucurie, la un frate de-al ei, care lucra, undeva, noaptea. „Colega" mea practica un soi de prostituție, și trebuia să plec de acasă, ca să-i respect orele de lucru. Și-atunci, o porneam, din nou, pe străzi, mereu pe străzi, căutînd o față cunoscută, un om. Și, din nou, mi-am adus aminte de tine, iubitule, prima mea dragoste, adoratorul meu din copilărie, ajuns, acum, și mai mare, dacă stăteam să judec după secretara care mi-a răspuns, uimită, cînd am cerut să-ți vorbesc la telefon.

PRIMUL IUBIT: Nu e adevărat! Nu e adevărat! Îți place să te chinui și să chinuiești și pe alții. Ți-am răspuns, și te-am primit imediat.

FEMEIA: Vezi? *„Te-am primit"*... Da, e adevărat, m-ai „primit", m-ai ascultat cîteva minute, privind pe fereastră, mutînd, nervos, lucrurile de pe birou și mi-ai spus să te caut, din nou, peste cîteva zile. „Cînd?" „Păi, astăzi e joi, să zicem: luni. Sau, mai bine, miercuri." Miercuri te-am căutat, mi-a răspuns secretara: „Cine întreabă?" „Eu." „Să văd dacă e în birou." Și, după cîteva clipe: „Nu, tovarășul nu e în birou, reveniți". „Cînd?" „După-masă... sau mai bine mîine." „La ce oră?" „Spre prînz." „Mîine" — am chemat: „Nu, tovarășul nu e aici, a plecat în provincie, lipsește o săptămînă..."

PRIMUL IUBIT: Ce puteam face?... Țin fcarte bine minte, eram în plină reorganizare...

FEMEIA: Sigur, erai ocupat, iubitule, aveai atîtea pe cap, cum să mă ții minte și pe mine? Și-atunci, te-am căutat pe tine, *(Primului ei bărbat)* scumpule, — ce puteam face? —, trebuia să uit tot ce a fost între noi, cine își poate îngădui luxul demnității, cînd moare de foame? Te-am căutat, acasă, mi-a răspuns o voce de femeie, plăcută, distinsă: „Cine întreabă? Aici e soția lui..." Și am închis. Cum să-i spun că soția lui sînt eu... sau am fost... și am încetat să mai fiu, fără s-o aflu, fiindcă nimeni nu m-a avertizat că ai divorțat de mine, iubitule, primul meu bărbat, dragostea tinereții mele. Te-am căutat și la birou, dar cine să te găsească, dacă erai mereu absent, solicitat de atîtea obligații?

PRIMUL BĂRBAT: Nu ți-ai lăsat niciodată numele.

FEMEIA: Care „nume", dragostea mea? Mai aveam, eu, vreun nume? Mi-am adus aminte și te-am căutat, scumpul meu avocat, voiam să te întreb, pe tine, om al legii și al spiritului de justiție: ce să fac? Tu, iubitule, m-ai primit imediat, în biroul tău, elegant și atît de bine încălzit — era o zi geroasă, de iarnă, și eu tremuram în pardesiul meu împrumutat —, mi-ai oferit o cafea, o țigară, și m-ai poftit lîngă tine, pe divanul acoperit cu o splendidă „buhara", ca să-ți explic, „mai bine", „cazul"... fiindcă „tot drăguță ai rămas"... „nici nu s-ar zice..." Și te-ai oprit: erai gata să spui: „Nici nu s-ar zice c-ai stat doisprezece ani... Tot drăguță ai rămas"... Ți-aduci aminte? Aceleași cuvinte, ca la grefa tribunalului, numai că, acum, nu mai era gardianul care să ne supravegheze. M-am desprins, cu greu, din îmbrățișarea ta, am bînguit cîteva cuvinte penibile: „nu pentru asta am venit", și am plecat. Înțelegi? Mi-era rușine să întreb de bijuterii...

AVOCATUL: Femeia asta te bagă în pușcărie!

AUTORUL: În sfîrșit, o replică de haz!

PRIMUL BĂRBAT: Cît mai durează tortura asta?

FEMEIA *(simplu, fără nici o grandilocvență)*: Trei ani! Exact: trei ani! După luni de așteptare și căutări, am intrat femeie de serviciu într-o tipografie. Spălam cimentul, căram lăzile cu litere, curățam, cu ghemotoace de cîlți, mașinile. Într-o zi, s-a apropiat de mine șeful atelierului și mi-a spus: „Fetițo" — și ăsta „fetițo", dar altfel —, „mă uit la tine, ești slabă de te bate vîntul. Dacă mai stai mult aici, te cureți. Te omoară plumbul"... Și m-am speriat: dacă mă îmbolnăvesc, cine o să-mi dea un pahar cu apă? Și m-am angajat îngrijitoare la copilul unui arhitect. Un domn foarte bine, îi murise soția într-un accident de mașină și rămăsese neconsolat în durerea lui... Iubitule, toarnă-mi și mie un pahar...

PRIMUL BĂRBAT: Bei prea mult...

FEMEIA: Și te gîndești la sănătatea mea. Ce dulce ești... Unde am rămas? Vezi, dacă mă întrerupi? Da... Copilul era cuminte, drăguț, bine crescut, îl duceam la școală, îl luam de la școală, iar după-amiaza, cînd își

făcea lecțiile, citeam, și eu, cîte o carte... După trei-patru zile, a venit arhitectul acasă, mai devreme ca de obicei — copilul era încă la școală —, mi-a spus că e răcit, și m-a întrebat dacă n-aș putea să-i fac un masaj... „Să aduc spirtul" — am spus, și am plecat pe scara de serviciu.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Poate că era omul, realmente, bolnav... Ai ajuns să suspectezi pe toată lumea.

FEMEIA: Asta încep să cred și eu: am un caracter imposibil. *(Pauză.)* Și am intrat infirmieră într-un spital. Curățam odăile bolnavilor, le scoteam afară plosca, dar eram mulțumită, fiindcă în spital era liniște, cald, și mîncam în fiecare zi. Într-o seară, am adus, într-o rezervă, masa bolnavului, era acolo și cocoana lui. M-a măsurat, de sus și pînă jos, cu niște ochi răi și aroganți: „Nu ți se pare că halatul ăsta e prea scurt?" „Ăsta e halatul pe care l-am primit." „Ascultă, cu mine să nu fii obraznică!" A doua zi am fost chemată la birou: „Cînd vii, de unde vii"... Și m-au dat afară.

AVOCATUL: Cine știe ce mitocancă a fost și aia...

AUTORUL: Exclus! Unde mai găsești, astăzi, asemenea specimene?

FEMEIA *(după o scurtă pauză)*: Și-atunci *(Ultimului îndrăgostit)* ai apărut tu în viața mea, iubitule, ultima mea dragoste... Nu, nu te speria, nu-ți fac nici un rechizitoriu, nu-ți reproșez nimic...

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Ar fi și greu... Nu te-am iubit?

FEMEIA: Ba da! Dar în felul tău: rău, egoist, avar și rapace. Nu te supăra, dragul meu, ți-am spus că nu te învinuiesc de nimic. Sau, poate, de un singur lucru: nu m-ai făcut să uit! Eu am înțeles, și m-am pus la diapazonul iubirii tale mărunte. M-am transformat într-o gospodină harnică, munceam de dimineața pînă seara, atentă să nu te supăr, să nu-ți lipsească nimic, făceam economii sîngeroase, ca să-ți dovedesc devotamentul și calitățile mele de gospodină, silindu-mă să mă conving că mi-am găsit, în sfîrșit, un echilibru, și că sînt, și eu, dacă nu fericită — termenul ăsta dispăruse, de mult, din vocabularul meu —, cel puțin mulțumită, la adăpost de singurătăți și de spaime. Te așteptam, resemnată, cu masa încălzită de trei ori, cînd întîrziai...

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Știi bine că făceam ore suplimentare, ca să mai scot un ban peste leafă...

FEMEIA: Știu, iubitule, știu...

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Eu m-am silit să-ți asigur o viață cît mai omenească — în limita posibilităților mele, bineînțeles —, și au fost — oricît ai vrea tu să le uiți —, și zile frumoase...

FEMEIA: Vai de mine... Cum să le uit? Eu, să le uit? Îți mai aduci aminte cînd am plecat, împreună, la mare? Da, m-ai dus la mare. Cum o să uit vreodată ziua aia? — așteptată cu înfrigurare, fiindcă, uite, ți-o mărturisesc, abia acum, după atîta vreme: aveam patruzeci de ani și nu văzusem niciodată marea. Am plecat cu un personal de noapte și am ajuns cînd se lumina de ziuă. Aveam ochii arși de nesomn, de nerăbdare, de oboseală. Cînd am ajuns, am văzut, la orizont, o pată mare, albastră, ca un imens cearșaf, bătut de vînt. „Ce e acolo, iubitule?" „Marea." Apoi, încet, treptat, pe nesimțite, a început să mă învăluie soarele. Și era atîta lumină, și era atîta căldură, nisipul devenea tot mai fierbinte, că trupul meu, ținut atîta vreme la întuneric și la umezeală, părea să se desfacă din încheieturi, pentru ca toate măruntaiele mele chinuite, fiecare fibră a mușchilor mei, fiecare picătură de sînge să se umple de lumina divină a soarelui. M-am tăvălit în nisip, cuprinsă de frenezia luminii, mă răsuceam pe toate părțile, neobosită și nesătulă, mă ridicam în picioare, orbită de flăcările cerului, cădeam sărutînd nisipul, și numai din cînd în cînd, mă apropiam de țărm și-mi răcoream gura, buzele arse, fruntea încinsă, cu apa sărată a mării, ca să mă întorc, din nou, la soare, înspăimîntată să nu se stingă și să nu mă mai pot bucura de minunea lui neștiută, nevisată, niciodată închipuită. „O să te îmbolnăvești", mi-ai spus, „să mergem în cameră", dar nici nu voiam să aud, fiindcă, iartă-mă, nici nu te vedeam cînd mă ocroteai cu prosopul pe umeri, într-atît eram de singură cu soarele meu. Am stat pe plajă toată ziua, începea să se întunece, plaja se golise de oameni, la restaurant începeau să se aprindă luminile, din soare nu se mai vedea decît o pată de sînge, iar pe faleză doar

bucăți de ziare, rupte și urîte, ca niște cicatrici. Și-atunci, mi s-a părut că bucățile astea de hîrtie, murdare, sluțesc frumusețea lumii și am început să le adun, să mătur plaja, așa cum am măturat în tipografie și în odăile bolnavilor, la spital. Era întuneric pe țărm, abia acum descifram, distinct, vuietul mării, numai noi doi mai umblam pe faleză, desculți, cu picioarele ude, spălate de valurile mici ce se spărgeau, alături de noi, aproape. Și-atunci, m-am apropiat de tine, m-am lipit de tine cu o adîncă recunoștință — cred că în clipa aia te și iubeam —, ca să-ți spun ceva, cel mai frumos lucru pe care l-aș fi putut rosti, după ce tăcusem atîtea ceasuri. M-am lipit de tine și ți-am spus la ureche, în șoaptă, în glumă, fiindcă nu ne auzea nimeni: „Iubitule, știi ce vreau? Să ne căsătorim". O, nu te speria, nu voiam căsătoria asta fiindcă așteptam de la tine și altceva decît mi-ai dat pînă atunci — și ce puteai să-mi dai mai mult? —, dar fiindcă aș fi vrut să dăruiesc zilei mele de fericire o armonie, o ordine, o împlinire, care s-o binecuvînteze și s-o sfințească. „Auzi iubitule, să ne căsătorim." Ai fi putut răspunde „bine" sau „cînd?" sau „să mai așteptăm"... sau... orice. Dar tu ai tăcut, iubitule, inert, ca o piatră. Și, în clipa aia, am înțeles că eu reprezentam, pentru tine, rușinea, compromisul, primejdia care putea să-ți murdărească dosarul, reputația, și posibilitățile de avansare.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Nu e adevărat! Nu m-am gîndit în viața mea...

FEMEIA: Taci! Te rog, taci! Atunci, am înțeles că ți-e rușine cu mine... În clipa aia, s-a făcut lumină în capul meu, și mi-am explicat de ce nu m-ai prezentat niciodată fratelui tău, inspector la Finanțe, sau cumnatei tale, tîrfa smerită, prinsă în biroul șefului ei, într-o poziție pe care nu pot s-o divulg acum, aici, față de atîția bărbați... să păstrăm, totuși, cuviința. Apropo, ce mai face cuvioasa — vezi ce elegant mă exprim —, se îngrașă, prosperă?

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Să nu te legi de familia mea...

FEMEIA *(după o scurtă pauză)*: Ai tăcut, iubitule, ca o piatră. „Să mergem în cameră", ți-am spus, „sînt obosită." „Nu mîncăm?" „Sînt obosită, vreau să mă

culc..." M-am întins în pat, îmbrăcată, cu picioarele murdare de nisip, eram, din nou, murdară, nespălată, ca la închisoare, m-am întors cu fața la perete, m-am prefăcut că dorm, și, spre dimineață, când soarele ieșea din mare, pentru o altă zi de fericire, a altor oameni, am plecat, pe jos, la gară... „De ce ai dispărut?", m-ai întrebat a treia zi, mirat, supărat că ți-am stricat vacanța. „O singură zi ajunge". „Păcat, mai aveam, plătite, luate prin sindicat, hotel și masă, două săptămîni". În zilele care au urmat, mi-am spus că n-am ce căuta lîngă tine, că trebuie să muncesc, să cîștig, să-mi plătesc hrana și patul și rochia pe care o port. În ziua de 8 iulie 1965, i-am trimis un memoriu. La 27 iulie 1965, eram reabilitată. „Ce înseamnă *reabilitată?*" am întrebat un avocat, nu pe tine, iubitule, pe un altul, nu mi-a cerut, pentru consultație, nici o plată, de nici o natură. „Reabilitată? Că n-ai avut nici o vină, că s-a șters orice urmă de acuzare, că nimeni n-are voie să ți-o mai amintească... Stigmatizați, în acest proces, sînt cei care l-au înscenat. Tu, umblă pe stradă cu fruntea sus..." În aceeași seară, i-am scris o scrisoare și-am depus-o la Cancelarie: „Eu, fosta deținută cu numărul 1006, îți scriu și-ți spun *Tu* și *Ție*, ca lui Dumnezeu..." Peste două zile, am primit o carte de vizită: „Vă doresc multă sănătate și multă fericire..." Nu mă despart de ea... *(Scurtă pauză.)* Trec peste o mie de amănunte — acum, nu și în piesă —, și am început să muncesc. Am intrat muncitoare, necalificată, într-o fabrică de televizoare. În patru luni am învățat meseria, după încă două luni eram conducătoare de grupă, după un an, șefa atelierului, peste trei săptămîni de la numire urma să plec la un curs de perfecționare tehnică... Și tot atunci, ai apărut tu, da, tu, scumpul meu autor dramatic, omul cu reputația cea mai compromisă, fiindcă te crede lumea un mare cuceritor, căruia nu-i scapă nimic, dar care nu mi-ai spus niciodată că sînt drăguță, nu mi-ai cerut niciodată „să ieșim într-o seară ca să stăm de vorbă și să ne cunoaștem". Nu m-ai chemat la tine acasă „să ascultăm muzică", nu mi-ai cerut nici măcar un zîmbet. Ai venit în uzină, ca să faci un documentar, m-ai văzut și te-ai apropiat de mine... „Am scris un

scenariu", mi-ai spus — nu știam cum te cheamă, nici cine ești —, „ai capul care îmi trebuie, vino mîine dimineață, îmbrăcată cum ești, să facem cîteva probe, pentru un film..." O, cum m-am chinuit în noaptea aia, cum am așteptat dimineața, desfigurată de insomnie... Nu, nu e adevărat, nu ni se întîmplă ce meritäm, și nici ce ne seamănă... Ce dorim foarte tare. Am dat probele, am făcut filmul, și încă unul, și alte filme... Au apărut cronici, poze la ziar, interviuri, mese rotunde la televiziune, am devenit un nume, eu, care n-am fost decît o cifră pe un dosar, mi-am cîștigat o identitate, o stare civilă, am devenit un personaj...

AUTORUL: Prin munca ta, prin meritele tale.

FEMEIA: Prin muncă, poate... Crezi, însă, că sînt atît de naivă să-mi închipui că, la patruzeci de ani, s-a răzvrătit talentul în mine?

AVOCATUL: Și totuși — o atestă istoria —, multe vocații s-au manifestat tîrziu...

PRIMUL IUBIT: Eu, cînd te-am văzut, prima dată, pe ecran, nici nu mi-a venit să cred...

FEMEIA: Și mi-ai trimis flori, mi-aduc aminte... Ce drăguț ai fost... *(Primului ei bărbat.)* Și tu mi-ai trimis flori, nu? Și un număr de telefon, ca să te caut. Da, din clipa aia, toate s-au schimbat. *(Ultimului îndrăgostit.)* Și între noi doi, iubitule! Îți citeam în ochi orgoliile satisfăcute, sînt sigură că la birou spuneai colegilor tăi, arătîndu-le, flatat, invitația: „Mă duc la premiera filmului... Joacă soția mea", nu e așa că la birou spuneai că sînt soția ta? Iar eu mă gîndeam să plec de lîngă tine. Dar mi-am spus c-ar fi o pedeapsă prea ușoară, pe care o dorești și care ți-ar face bine. Taci, te cunosc! Ai fi rămas singur, părăsit, cu o psihologie de victimă... Ai fi spus: „Ați văzut? Cît timp crăpa de foame, a stat aici, cum a dat de bine, a șters-o!" Și, așa cum te știu, „nedreptatea" asta ar fi satisfăcut gustul tău pentru suferință. Și am rămas. Ca să te pedepsesc mai tare. Ca să știi că-ți cunosc și-ți observ toate maniile, tabieturile, josniciile, papucii scîlciați și cheia cu care îți încui, de două ori pe lună, salariul, în sertarul biroului, lîngă carnetul de partid... *(Ordin.)* Dă-mi cheia! Am spus: cheia!

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT *(ezitînd)*: Pentru ce îți trebuie?

FEMEIA: Am spus: cheia!

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Nu-ți dau nimic. Ai băut și nu mai știi ce vorbești!

FEMEIA: Cum?

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT *(dîndu-i legătura de chei)*: Poftim!

FEMEIA: Și-acum deschide fereastra!

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Ce vrei să faci?

FEMEIA: Am spus: deschide fereastra! *(Primului iubit.)* Deschide-o tu, iubitule... *(A deschis.)*

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Stai! Ești nebună! N-o să mai putem intra în casă...

FEMEIA *(a aruncat cheile pe fereastră)*: Așa... Și-acum toarnă-mi un pahar.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Nu torn nimic! Ești un monstru! Nu mai suport! Nu mai suport! *(În timp ce urcă scările.)* Nu mai suport!

FEMEIA: Nu-l credeți. Asta e destinul lui: să suporte... Închide fereastra, e frig. Mie mi-e frig tot timpul... Voi știți cum arată morții, iarna? I-am văzut la morga închisorii: chirciți de frig... *(A deschis aparatul de radio, se aud cîteva acorduri muzicale, apoi vocea crainicei: „Am transmis: « Pavană pentru o infantă defunctă »". Femeia a închis aparatul.)* „Pavană pentru o infantă defunctă"... N-am știut niciodată ce înseamnă *„pavană"*, nu știu, nici acum, ce înseamnă *„infantă"*, știu ce înseamnă *„defunctă"*... *(În timp ce soarbe, liniștită, din pahar.)* Știți la ce mă gîndesc, iubiților? Îmi pare rău că trebuie să vă împușc! *(Reacție la cei vizați.)* Ho! Nu, acum! Nu, aici! În piesă!

PRIMUL BĂRBAT: Asta nu e o piesă: un denunț!

AVOCATUL: Eu nu am o pregătire literară — de aceea, m-am și mirat că am fost chemat —, dar, oricum, îmi dau și eu seama, asta nu e piesă: un pamflet.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Prezintă faptele într-o lumină denaturată și subiectivă.

PRIMUL IUBIT: Absolut subiectivă...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Încît mă întreb: ce vrei să obții cu ea?

PRIMUL IUBIT: Just!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Care e mobilul ei, unde vrei să ajungi?

FEMEIA *(simplu, firesc)*: Să-mi dați înapoi ce mi-ați luat...

PRIMUL IUBIT: Ce?

FEMEIA: Viața.

AUTORUL: O clipă! Eu nu judec faptele prin prisma adevărului cotidian. Cutare episod e adevărat, cutare, fals. Eu — și pentru asta m-ai chemat aici: ca autor dramatic —, eu judec piesa. Iar piesa ta nu există.

FEMEIA: Cum „nu există"? Uite-o aici: patru sute și zece pagini.

AUTORUL: Se poate. Dar, dacă e așa cum ai povestit-o, e abia la început. N-ai făcut decît expoziția, introducerea... Abia după aceea, după introducere, ar trebui să înceapă conflictul, intriga, drama...

FEMEIA: Nu înțeleg...

AUTORUL: Te lămuresc imediat. Piesa e o confruntare între o femeie căreia i s-au făcut o serie de nedreptăți...

FEMEIA: Tu numești astea „nedreptăți"?

AUTORUL: ...„samavolnicii", „orori" sau „crime", numește-le cum vrei. Și cinci bărbați, vinovați. Le-ai trimis o scrisoare-tip, prin care i-ai chemat să asiste la lectura piesei. S-au conformat — spre stupefacția mea —, și-au venit. Uite-i, sînt în fața ta. Ce aștepți de la ei? Să-și recunoască vina? Sînt gata, amenințați de publicarea sau reprezentarea piesei și de scandalul care s-ar isca, s-o facă. Ipocrit, filistin și de formă, ca să scape. Asta vrei?

FEMEIA: Nu.

AUTORUL: Atunci?

FEMEIA *(fără convingere)*: Să-mi dea înapoi viața mea.

AUTORUL: Asta e o metaforă poetică, nu un argument de teatru.

FEMEIA: Viața mea furată, terfelită, schilodită, ofensată, e o metaforă poetică?

AUTORUL: Nu, dar ce pot să-ți mai dea ei, astăzi? Prima întrebare pe care trebuie să ți-o pui, *în piesă*, este: ce le ceri? *(Scurtă pauză.)* Să-ți spun eu: să fie 27 decembrie 1950 și nimic din ce s-a întîmplat să nu se fi petrecut. Recunoști că asta te-ar face fericită? *(Scurtă pauză.)* Uite, să presupunem că eu sînt Dumnezeul

copilăriei tale, la care te rugai cu atîta pietate, și că am puteri nemărginite. Că pot orice. Și miracolul să dau timpul înapoi. Fiți, vă rog, buni și treceți, pentru o clipă, dincolo. Dumneata, primul ei bărbat, rămîi. Așa, perfect, mulțumesc. Deci, sînteți în seara de 27 decembrie 1950, acasă la voi, și el nici nu se gîndește să plece. *(Bărbatului.)* Poți să-ți imaginezi o asemenea ipoteză?

PRIMUL BĂRBAT: Cît am dorit-o. În anii cînd am plătit și eu...

AUTORUL: Remușcări tardive, n-am ce face cu ele. Întrebarea este: știi cum ar fi arătat viața ta?

PRIMUL BĂRBAT: Cine poate să prevadă?

FEMEIA *(imensă amărăciune)*: Nici măcar asta nu știi? Iubitule, nu m-ai vîndut: m-ai uitat!

AUTORUL *(Femeii)*: Tu știi cum s-ar fi desfășurat viața ta?

FEMEIA: Cu bucurii mici și ambiții nevinovate... Pe vremea aia, nimic n-avea gravitate, pentru că nimic și nimeni nu mă amenința. Nu știam, încă, ce înseamnă frica. Nu, nu frica de oameni — e cea mai inofensivă dintre spaime —, frica de necunoscut, de surprizele dușmănoase, care te iau de gît și te sugrumă. Pe vremea aia, te iertam, iubitule, și nu numai pe tine, fiindcă nu știam ce e frica...

PRIMUL BĂRBAT: Dacă aș fi venit, atunci, și dacă ți-aș fi spus: „iartă-mă", m-ai fi iertat?

FEMEIA: Cred că da.

PRIMUL BĂRBAT: Și mai tîrziu?

FEMEIA: Cred că da.

AUTORUL: Și acum?

FEMEIA: Acum, nu!

AUTORUL: Atunci, ce mai aștepți de la el?

FEMEIA: Nu știu!

AUTORUL: Vezi? Dar, stai, Dumnezeul copilăriei tale mai poate să facă o minune. *(A deschis ușa.)* Fii, te rog, bun și intră. *(A intrat Primul iubit; Femeii.)* Să presupunem că te afli în odaia lui, unde te-ai refugiat, urmărită, hăituită și fără adăpost. Și că el, nefericitul, lașul, poltronul — iartă-mă, dar trebuie să caracterizez personajul —, nu te-ar fi denunțat...

FEMEIA: O, atunci ar fi fost cu totul altceva.

PRIMUL IUBIT: Dar nici n-am făcut-o... Ticălosul ăla minte.

FEMEIA: Minte? Vrei să-ți arăt declarația ta, scrisă? O am! *(Autorului dramatic.)* Toate s-ar fi petrecut altfel. Aș fi stat ascunsă...

AUTORUL: Și tot te-ar fi arestat.

FEMEIA: Poate că da, poate că nu. Sînt, mai degrabă, încredințată, că nu. În zilele alea, erau grăbiți să încheie dosarul, și să pregătească procesul. Dacă nu m-ar fi găsit, m-ar fi abandonat... Iar după un timp, eu, liberă, afară, m-aș fi zbătut, aș fi alergat, mutam munții din loc, ca să-l scap...

AUTORUL: Dar era vinovat.

FEMEIA: ...sau să ia o pedeapsă mai ușoară... Și, oricum, în zilele alea, în săptămînile alea, în lunile de pînă la proces — cînd putrezeam neputincioasă într-o celulă, cu toată carnea mea însîngerată —, mi-ar fi rămas intact cel mai mare bun al acestei lumi: Speranța! Tu, iubitule, nefericitule, mi-ai răpit speranța. Dintre voi doi, nu știu care e mai vinovat!

AUTORUL: „Speranța"... Și dacă n-ai fi reușit?

FEMEIA: Nu înțeleg.

AUTORUL: Dacă n-ai fi izbutit să-l scoți din închisoare?

FEMEIA: L-aș fi așteptat.

AUTORUL: Deși a declarat, la anchetă, ce a declarat?

FEMEIA: N-aș fi știut.

AUTORUL: Și dacă ai fi aflat pe urmă?

FEMEIA: N-aș fi crezut. Nu credem decît ceea ce vrem să credem... L-aș fi așteptat.

AUTORUL: Oricît?

FEMEIA: Oricît... Și dacă ar fi ieșit bătrîn, și dacă ar fi ieșit bolnav, l-aș fi îngrijit ca pe un copil, i-aș fi sărutat rănile... L-aș fi făcut să uite, i-aș fi insuflat ceva din dîrzenia, încăpățînarea și curajul meu... și am fi luat-o de la capăt, într-o cameră mică, încălzită cu o lampă de petrol... Și ar fi trecut anii, totul s-ar fi șters, ca într-un vis rău, și am fi rîs din nou, cum rîdeam noi, nebunește, pînă la leșin, de toate prostiile... *(Pauză.)* La ceilalți doi, la judecătorul de instrucție și la avocat, renunță, îi disprețuiesc prea tare, ai dreptate: ce aș mai putea aștepta de la ei? Mi-au injectat cea mai

oribilă toxină: *umilința*, cea mai jalnică otravă, fiindcă se elimină cel mai greu. Acum cîteva zile, primesc un telefon: să mă prezint la cadrele cinematografiei. Atît a fost deajuns, ca să intru într-o stare de neliniște. Am încercat să aflu despre ce e vorba, mi-a răspuns o secretară grăbită: „O să vedeți dumneavoastră, mîine". „Ce poate să fie", îmi spuneam, ca să-mi dau curaj: „cine știe ce prostie... N-are rost să-mi fac probleme..." Dar, a doua zi, cînd am intrat, cu inima în gît, în camera funcționarului, m-am oprit, în prag, și i-am spus: *„Să trăiți"* ! Mă chema să mă întrebe dacă am decorații, ca să știe cum să-mi calculeze impozitele... La ceilalți doi, renunță.

AUTORUL: Nu ! La Judecătorul de instrucție nu pot renunța. E un factor mult prea important, și trebuie să-i pun cîteva întrebări. *(S-a apropiat de ușă, a deschis-o).* Fii, te rog, bun și intră. *(Judecătorul de instrucție a intrat.)* Ia loc ! Iată ce vreau să-ți spun: imaginează-ți că ești la judecata de apoi. Te previn că judecata de apoi a început odată cu facerea lumii, și, că, în fața instanței supreme, fiecare om e acuzat, acuzator, avocat și judecător. Poți fugi de toți, nu poți scăpa de tine. Ești în stare să răspunzi în deplină sinceritate?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da.

AUTORUL: Recunoști că în acele vremuri „tulburi", cum spuneai tu, întîmplări ca astea, evocate acum, aici, au fost, totuși, niște excepții?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Fără îndoială...

AUTORUL: Răspunzi prin „da" sau „nu".

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da !

AUTORUL: Atunci, fii atent ce te întreb: spui că filele dosarului îți sînt proaspete în memorie, și că n-ai uitat nici un amănunt. Adevărat?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da.

AUTORUL: Perfect, ascultă prima întrebare. Cînd ai anchetat-o, și voiai să-i smulgi declarația, știai că e nevinovată...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE *(după o scurtă ezitare)*: Da...

AUTORUL: ...Că n-are nici un amestec...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da...

AUTORUL: A doua întrebare: Dacă știai că e nevinovată, de ce ai torturat-o să semneze declarația?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Cineva trebuia să semneze...

AUTORUL: Oricine?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Oricine! Sau, în sfîrșit, cineva care să îndeplinească unele condiții: să fie o femeie suficient de tînără și de plăcută, încît să crezi c-a putut să aibă legături cu un spion, care i-a dat pașapoartele...

AUTORUL: Deci, în locul ei putea fi oricine...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Oricine!

AUTORUL: Și asta, fiindcă trebuia să organizezi procesul, nu?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da.

AUTORUL: Un proces care să servească drept „exemplu"...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da.

AUTORUL: Dacă procesul urma să aibă o valoare „educativă", înseamnă că dezbaterile au fost publice...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Nu.

AUTORUL: Cum? Procesul s-a judecat cu ușile închise?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Da.

AUTORUL: Nu înțeleg. Cine a participat la proces?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Acuzații, avocații și Curtea!

AUTORUL: Atît?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Atît.

AUTORUL: Atunci, ultima întrebare: susții că procesul trebuia să fie „un exemplu". S-a făcut acestui proces vreo publicitate prin ziare?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Nu.

AUTORUL: Dezbaterile n-au fost publicate?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Nu.

AUTORUL: Nici sentința?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Nici sentința!

AUTORUL: Gîndește-te bine: nici un ecou?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Nici un ecou. Tăcere.

AUTORUL *(zîmbet și vitriol)*: ...Tăcere... Cel mai zgomotos cuvînt. Și cel mai strigător la cer...

FEMEIA *(Autorului)*: Mai înțelegi ceva?

AUTORUL: Da. Eroarea ta. Cauți explicații raționale unui coșmar... Iar coșmarul e, prin însăși natura lui, absurd și ilogic... *(S-a apropiat de Judecătorul de instrucție, i-a pipăit fruntea, l-a răsucit ca să-l privească de la spate, s-a uitat, cu atenție, la picioarele lui.)* Aș fi putut jura c-o să-i descopăr coarnele, coada și copitele... Le-a camuflat! Belzebut, recunosc, ești tare! *(Pauză.)*

FEMEIA: Și cu asta — chemați-l și pe Avocat *(a intrat Avocatul)* — ne apropiem de ultimul episod al piesei. *(Consultîndu-și manuscrisul.)* Cinci pagini. Ultimele cinci pagini. *(Scurtă pauză.)* La cîteva zile după ce am intrat în închisoare, ca să-mi ispășesc pedeapsa, am născut. Nu mă întrebați în ce condiții, ar însemna să încep o altă piesă, mai lungă și mai dureroasă. Am adus pe lume un copil, un băiat. Nu l-am văzut decît trei săptămîni. Mi l-au luat. O închisoare nu e o creșă. Cincisprezece ani n-am știut nimic de soarta lui. Cînd pierdusem orice speranță, m-a găsit, el. Un băiat înalt, deștept și echilibrat, care mă privea cu o imensă curiozitate, la care mă uitam ca la un miracol: copilul meu. Dar un copil pe care nu l-am vegheat, nu l-am legănat cînd a fost bolnav, nu i-am auzit primele vorbe, căruia nu i-am cumpărat o jucărie, o carte, prima cravată, primii pantaloni lungi, pe care nu l-am văzut plimbîndu-se cu o fată, nici sărind de la trambulină... Aveam înaintea mea un necunoscut, care se uita la mine cu o nesfîrșită tandrețe: „Bătrîno" — îmi spunea —, te-am văzut, aseară, în film, mi-ai plăcut"... Anul trecut, a absolvit facultatea de electronică, primul din promoția lui. În ziua în care și-a luat diploma, m-a chemat la telefon: „Bătrîno, vino să bei un pahar cu inginerul tău". A găsit o formulă convenabilă: „cu inginerul tău". Acum cîteva zile, m-a căutat din nou. Avea un ton grav, preocupat, era palid, cu o cută adîncă între ochi. „Vreau să te întreb ceva..." „Ascult..." „Spune, mamă" și era pentru prima dată cînd auzeam cuvîntul ăsta —, „cine e tatăl meu?" Și-atunci, m-am gîndit să vă chem. Fiindcă toți patru i-ați determinat destinul. Fiecare dintre voi poartă o răspundere pentru felul cum arată viața lui. *(Necruțătoare.)* Întreb: cine e tatăl lui?

(Avocatului.) Tu? *(Judecătorului de instrucție.)* Tu? *(Primului ei bărbat.)* Tu? *(Primului ei iubit.)* Tu? Cine îl recunoaște?

AVOCATUL: Eu n-am avut nici un amestec...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Ce pot să-i ofer eu acestui om? Mă știi doar: pensionar. Un simplu pensionar... Scos din rînduri... Zvîrlit la marginea vieții... Uitat...

PRIMUL BĂRBAT: Situația mea este și mai dificilă. Am o familie, o soție și trei fete, una este măritată, e adevărat, dar cum m-ar privi copiii ăștia, dacă aș veni și le-aș spune: „Fetelor, pînă acum v-am ascuns: aveți un frate"...

FEMEIA: Ți-ai pierde reputația...

PRIMUL BĂRBAT: Și orice autoritate...

FEMEIA *(primului iubit)*: Tu, iubitule...?

PRIMUL IUBIT: Știi foarte bine că sînt singur. Că n-am fost căsătorit niciodată. Viața mea e cunoscută... Cum să apar, acum — hodoronc-tronc —, în postura de tată? Cum să-l justific?

FEMEIA: N-ai cum să-l încadrezi... N-ai loc în schemă...

PRIMUL IUBIT: Pe de altă parte, situația mea actuală...

FEMEIA: Precară, o știu... Dar eu, ce să fac? Ce să-i răspund acestui băiat, care așteaptă, de la mine, adevărul? Să-l mint? Să-i inventez o poveste: „tatăl tău a fost pilot de linie și a murit, de mult, într-un accident de avion, lîngă Djakarta..."?

PRIMUL IUBIT: Ar fi o soluție.

FEMEIA *(cu o adîncă amărăciune)*: Ar fi o soluție... *(privindu-i pe toți.)* Ar fi o soluție...

AUTORUL *(femeii)*: Mai ai de adăugat ceva?

FEMEIA *(tristețe de cianură)*: Nu.

AUTORUL: Curtea e luminată! Ridicăm ședința!

FEMEIA: Încă nu! Am de spus un cuvînt ultimului meu iubit. L-am năpăstuit. Îi învinuiam că nu m-a făcut să uit. Am greșit! Și-mi pare rău. *(Pauză.)* Voi știți, iubiților, ce este o închisoare? Înainte de orice, o duhoare. O duhoare de sudoare, de sînge, și de rană infectată... Ani de zile, după ce am ieșit, aveam mirosul ăsta în nas, în cerul gurii, în gît, în plămîni, în toată ființa mea. Am făcut tot ce e omenește posibil ca să

scap, și să uit. Făceam gargară cu apă de colonie, îmi ardeam gura, dar mirosul mă urmărea ca un blestem. Într-o zi, mi-a adus el un buchet de frezii. Pînă atunci, nu văzusem niciodată frezii... Nu cred că există, în toată lumea asta, o perfecție mai absolută, ca un buchet de frezii... Cînd am văzut florile, am intrat într-o asemenea stare de exaltare, că... le-am mîncat. Și, din clipa aia, mi-a dispărut mirosul... Fii drăguț și cheamă-l. *(Autorul dramatic se îndreaptă spre ușă.)* Am fost nedreaptă, nepermis de rea cu el... *(A intrat Ultimul îndrăgostit.)* Unde ai fost, iubitule?

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Să caut cheile...

FEMEIA: Și le-ai găsit?

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Da. Și am dat și cîteva lopeți, ca să putem ieși, mîine, din casă. Viscolește îngrozitor...

FEMEIA: Sper că n-ai răcit... Fii dulce și spune femeii să-ți încălzească bine odaia. Cînd urc, o să-ți aduc eu un ceai fierbinte. *(Scurtă pauză.)* Cu voi, iubiților, ce să mai fac? V-am văzut și mi-a revenit mirosul, nu mai aștept nimic de la voi... piesa s-a terminat...

PRIMUL IUBIT: Sper că n-o s-o publici.

PRIMUL BĂRBAT: Și în nici un caz cu nume exacte... Nu pentru noi... dar chiar și pentru tine... Nu-ți dai seama în ce lumină defavorabilă... Au trecut douăzeci și cinci de ani. Pentru ce să dezgropăm morții?...

AUTORUL: Replică justă: morți și îngropați!

PRIMUL BĂRBAT *(care n-a simțit ironia)*: Pentru ce să dai în vileag fapte uitate...

FEMEIA *(cu un evident dezgust)*: Nici o grijă, dormiți liniștiți...

AVOCATUL *(euforic)*: Nu v-am spus eu, dincolo, că e o femeie deșteaptă?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Excepțională!

PRIMUL IUBIT: Din copilărie a fost așa... De mică...

FEMEIA: Dar, uite, se luminează de ziuă... Dacă vă grăbiți, voi, care n-aveți mașină, prindeți acceleratul...

PRIMUL IUBIT: Numai eu știu ce e pe capul meu...

AUTORUL: ...„Ședințe, încheiere, fine de an..."

FEMEIA: Nici nu v-am întrebat: voi unde faceți revelionul?

PRIMUL IUBIT: Eu? Acasă, în pat.

FEMEIA *(primului bărbat)*: Tu, iubitule?

PRIMUL BĂRBAT: Niciodată prin restaurante sau în familii... Numai acasă. *(Gafă obscură.)* De douăzeci de ani...

FEMEIA *(cu o subtilă ironie)*: ...Cu soția și copiii tăi... Înțeleg, e mult mai sănătos. Atunci, „la mulți ani" și petrecere frumoasă! *(Au ieșit toți, în afară de Femeia și de Autorul dramatic.)* Acum, c-am rămas singuri, să bem, în sfîrșit, și noi, un pahar... *(În timp ce toarnă.)* Asta a fost piesa!

AUTORUL *(s-a apropiat de manuscris)*: Oricum, patru sute de pagini, e imens... *(A răsfoit manuscrisul.)* Dar ce e asta? Coli albe?

FEMEIA *(hohot de rîs, mai trist ca orice lacrimă)*: Ei, cum îți închipuiai, scumpule, sînt eu în stare să scriu o piesă? Mă și vezi...

AUTORUL: Atunci, ce e cu piesa? Unde e piesa?

FEMEIA: În tine. Aștept s-o scrii. Nu te ispitește? *(S-a sculat, a dat drumul aparatului de radio. Crainica anunță: „Transmitem « Mica suită » de Claude Debussy".)*

AUTORUL: Să mă gîndesc... Valéry spune undeva: „durerile noi strigă, durerile vechi, cîntă"... Trebuie amintite aceste dureri vechi, ca să nu se mai repete... Cu atît mai mult cu cît asemenea suferințe ca cele îndurate și povestite de tine, uite, sînt zece ani, de cînd au devenit o amintire. Dureroasă, dar o amintire... Sînt zece ani de cînd fiecare om care se culcă seara, știe că, dimineața, se trezește în patul lui... Știi cum se numește asta? *Respect față de ființa umană!* Să nu uităm niciodată, dar niciodată, cui îl datorăm. Omului care ne-a redat demnitatea și sensul suprem al libertății... Libertatea începe de la respectarea libertății tuturor, și nu e liber cel care, în numele puterii, primejduiește libertatea celorlalți. *(Scurtă pauză.)* Știi în ce punct al lumii te afli? Într-un loc unde închisorile sînt transformate în muzee... *(Pauză.)* Eu însă aș termina piesa altfel... O femeie cu trecutul și experiența ta... Și un bărbat cu o reputație compromisă, fiindcă trece drept un mare cuceritor, căruia nimic nu-i scapă... Dar care

nu i-a spus niciodată femeii, nici „ce drăguță ești", nici, „vino la mine să ascultăm muzică", și nici, măcar, un zîmbet nu i-a cerut... *(Pauză.)* Dar care, într-o noapte, sau la capătul unei nopți chinuitoare, după ce i-a ascultat spovedania, are, în sfîrșit, curajul s-o întrebe, emoționat ca un adolescent...

FEMEIA: Taci, te rog, taci...

AUTORUL: Nici nu știi ce voiam să te întreb... Cum te-ai gîndit să se numească piesa ta?...

FEMEIA: „Viața unei femei"...

AUTORUL: Ce titlu banal!

CORTINA

Februarie, 1975

Piesa văzută de:

MARCELA RUSU

artistă emerită

Pentru mine, *Viața unei femei* nu este o piesă, nu este un rol, nu este nici ceea ce noi, actorii, numim, uneori, „rolul vieții mele", este însăși viața mea, dacă „viața mea" înseamnă cea mai mare împlinire pe care o visezi din clipa în care începi să judeci conștient și responsabil.

Așa cum a precizat și critica de specialitate, *Viața unei femei* este o *tragedie*, în accepția clasică a termenului. Există însă o deosebire între o tragedie de tipul *Electra* și piesa de care vorbesc. În tragedia clasică faptele se *întîmplă* sub ochii spectatorilor, în *Viața unei femei* evenimentele tragice sînt *povestite*. Dar dacă aceste evenimente tragice ar fi doar *povestite*, piesa ar fi, în cel mai fericit caz, o narațiune patetică. Și aici intervine marea artă a acestei tragedii contemporane. Faptele sînt povestite de o eroină, care, istorisindu-le, le *retrăiește* la cea mai înaltă tensiune.

Viața unei femei impune o permanentă alternanță a timpilor. Eroina trebuie să fie necontenit și *azi*, cînd își aduce aminte ce a trăit, și *atunci* cînd a trăit ce povestește astăzi. Trebuie să aibă luciditatea, înțelepciunea, capacitatea de înțelegere a maturității sale actuale și naivitatea, candoarea, inocența, disperarea celor douăzeci și doi de ani pe care i-a avut cînd s-au abătut asupra destinului ei toate nefericirile. Rolul cere ca, într-o singură replică, eroina să trăiască spaima ei nedumerită din clipa cînd a încercat toate torturile fizice și morale și adînca înțelegere pe care o are acum cînd își retrăiește trecutul. Eroina trebuie să treacă uneori în cadrul unei singure replici prin stările de conștiință cele mai contradictorii: să fie ironică, necruțătoare, cumplită, justițiară, îngăduitoare, resemnată, vindicativă, sau, dimpotrivă, înțelegătoare, și, prin asta, deasupra și dincolo de mize-

riile omeneşti. „Femeia" din această tragedie are o existenţă concretă imediată şi o dimensiune simbolică. Aşa cum simbolice sînt şi personagiile care i-au provocat nefericirile. În tragedia antică chinurile omului sînt determinate de voinţa răzbunătoare a unor zei răi. În *Viaţa unei femei* vinovaţi de torturile noastre sînt nu zeii, ci oamenii. Oamenii cu îngrozitoarele lor slăbiciuni. Primul iubit simbolizează *laşitatea*. Primul bărbat, *trădarea*. Judecătorul de instrucţie, *violenţa*. Avocatul, *minciuna*. Ultimul îndrăgostit: *conformismul*. Iată, ne arată cum nu se poate mai limpede autorul, care sînt cauzele tragediilor contemporane, pricinile care generează spaima, singurătatea, tristeţea, dezamăgirea, neîncrederea omului în om. Şi deasupra acestor stări negre, „Femeia" trebuie să aibă tărie, dîrzenie, o imensă capacitate de înfruntare a suferinţelor, să împletească lacrima cu zîmbetul, scepticismul cu speranţa, disperarea cu răbdarea, exasperarea cu un calm controlat şi înţelept, gustul morţii cu bucuria resurecţiei. „Doamne", spune undeva Dostoievski, „nu putem trăi fără milă!" — „Doamne, nu putem trăi fără nădejde", spune autorul tragediei *Viaţa unei femei*. Şi această nădejde inflexibilă, de nebiruit, trebuie să ajungă, puternică, luminoasă, la inima spectatorilor, prin zbuciumul „Femeii" care traversînd deşertul, trecută prin flăcările infernului, se cuvine să ajungă la limanul liniştii şi al izbăvirii.

Autorul reuşeşte să comunice acest sentiment de împăcare cu sine, poate cea mai importantă stare de suflet, cu o artă desăvîrşită.

Observaţi că în tot ce am scris n-am pronunţat niciodată numele autorului şi asta pentru că, *Baranga*, este pentru mine, nu un nume, ci un cuvînt de dragoste!

1977

Precizarea autorului

Din cele douăzeci de piese tipărite, n-am oprit decît zece, celelalte fiind eliminate, nu din alte motive, dar pentru că mi se par excentrice interesului estetic.

Piesele cuprinse în prezentul volum au fost, din nou, atent şi minuţios, revăzute. Am eliminat impurităţile strecurate cu prilejuri şi din pricini felurite.

Punctuaţia folosită, de multe ori în contradicţie cu regulile academice, departe de a reprezenta un capriciu, a fost dictată de necesităţile oralităţii teatrale, oferind lectorului eventual un supliment de informaţie, la fel de importantă ca indicaţiile din paranteze.

Tipăritura de faţă este o ediţie NE VARIETUR.

AUREL BARANGA

9 Martie 1977

NOTE BIO-BIBLIOGRAFICE

1913 — se naște, la 20 Iunie, la București, viitorul dramaturg *Aurel Baranga*.

1929 — debutează în paginile publicației *Bilete de papagal*, de sub conducerea lui *Tudor Arghezi*.

1930 — face să apară revista de artă modernă *Alge*. Publică în revista *UNU* și în alte publicații de avangardă;

1934 — intră în presa democrată și antifascistă scriind reportaje sociale, articole politice, pamflete, cronici literare și dramatice, la *Facla*, de sub direcția lui *Ion Vinea*, *Reporter*, condusă de *N. D. Cocea*, *Lumea românească* și *Azi*, de sub direcția lui *Zaharia Stancu*;

1938 — absolvă Facultatea de medicină din București;

1941—1944 — practică medicina la București.

1944 — colaborează la *România liberă*, în coloanele căreia semnează reportaje sociale și articole politice, redactînd, în același timp, împreună cu *Miron Radu Paraschivescu*, pagina culturală a ziarului;

1945 — tipărește *Ninge peste Ucraina* (două ediții, Editura „Veritas" și Editura „Scînteia"), prima mărturie, în

lume, cu privire la crimele naziste, făptuite în lagărele de exterminare;

1946 — tipărește placheta de versuri *Marea Furtună (Editura Fundațiilor)*, și începe să se manifeste ca dramaturg scriind prima sa comedie, *Bal în Făgădău (Teatrul „Comedia"*, în regia lui *Sică Alexandrescu)*.

Urmează piesele:

1947 — *Voiaj în Noua Caledonie* (Teatrul Național din Cluj, în regia lui *N. Dinescu* și supervizarea lui *Ion Aurel Maican*);

1948 — *Iarbă rea* (Teatrul Național din București, în regia lui *Sică Alexandrescu*);

1949 — *Recolta de aur* (Teatrul Armatei, în regia lui *Ion Șahighian*); în același an ia conducerea revistei *Urzica*;

1949—1953 — este secretar literar al Teatrului Național din București, de sub direcția lui *Zaharia Stancu*;

1950 — *Anii negri* (Teatrul Național din București, în regia lui *Sică Alexandrescu*) și *Bulevardul Împăcării* (Teatrul Național din București, în regia lui *Sică Alexandrescu*);

1951 — *Într-o noapte de vară*, (versiune remaniată a *Recoltei de aur* (Teatrul Armatei, în regia lui *Alex. Finți*);

1952 — *Mielul Turbat* (Teatrul Național din București, în regia lui *Sică Alexandrescu*);

1953 — *Cîntecul Libertății* — premiul I la Festivalul Tineretului de la București;

1954 — *Arcul de Triumf* (Teatrul Municipal, în regia lui *Sică Alexandrescu*);

1955 — *Rețeta Fericirii* (Teatrul Național din București, în regia *Mariettei Sadova*);

1958—1961 — este director adjunct artistic al Teatrului Național din București și redactor șef adjunct al revistei *Viața Românească*;

1959 — *Siciliana* (Teatrul Național din București, în regia lui *Sică Alexandrescu*);

1961 — *Adam și Eva* (Teatrul Național din București, în regia lui *Sică Alexandrescu*);

1963 — *Fii cuminte, Cristofor!...* (Teatrul „Lucia St. Bulandra", în regia lui *Valeriu Moisescu*);

1965 — *Sfîntul Mitică Blajinu* (Teatrul „Lucia St. Bulandra", în regia autorului);

1967 — *Opinia Publică* (Teatrul de Comedie, în regia lui *Mihai Berechet*);

1968 — *Travesti* (Teatrul Național din București, în regia autorului);

1971 — *Interesul General* (Teatrul de Comedie, în regia autorului);

1973 — *Simfonia Patetică* (Teatrul Național din București, în regia autorului);

1975 — *Viața unei femei* (Teatrul Național din București, în regia autorului);

Între timp continuă să publice volumele de versuri *Poezii* (E.S.P.L.A., 1968), *Poezii* (Editura Eminescu, 1973) și *Alge* (Editura Litera, 1975). În anul 1968, editura pariziană „Pierre Seghers" îi publică volumul *Les mois de la semaine*, cu o prefață de Pierre Seghers. Tipărește volumele de proză *Tipuri și tertipuri* (Editura Politică, 1971) și *Teze și Paranteze* (Editura Eminescu, 1973). Este permanent prezent în paginile ziarelor și revistelor literare în coloanele cărora semnează articole politice, pamflete, articole de critică și teorie literară, fabule și aforisme.

Opera dramatică a lui Aurel Baranga este tradusă, reprezentată sau difuzată radiofonic în Albania, Republica Arabă Unită, Brazilia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, China, R. D. Germană, Finlanda, Franța, Polonia, Spania, Ungaria, Uniunea Sovietică etc. În anul 1973, cu ocazia împlinirii a 60 de ani de viață, este decorat cu Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România", clasa I.

Dramaturgia lui Aurel Baranga

În urmă cu aproape cinci ani, răspunzînd la întrebarea pe care unii mi-au pus-o cîteodată, recunosc, chiar pe un ton maliţios: *de ce îl stimez pe Aurel Baranga* am scris aceste rînduri. Le recitesc şi le aşez nu ca un epilog sau ca o încheiere, ci ca un omagiu pentru o operă a cărei viabilitate îmi apare tot mai elocventă la fiecare nouă lectură. Aşadar de ce îl stimez pe Aurel Baranga? Pentru că, la un moment dat, am observat că unele aspecte ale vieţii au început să semene cu opera lui. Din momentul acela comediile sale nu au mai reprezentat pentru mine doar momente ale carierei unui autor dramatic, doar expresia unui talent care adăuga perspicacităţii şi curajului o ştiinţă deosebită a construcţiei piesei de teatru cu toate legile sale specifice, ci au fost expresia *organică* a unei viziuni *organice* despre societatea românească. Dramaturgul care, odată cu *Mielul turbat*, a demonstrat nu numai virtuţile, dar şi dreptul de cetate al comediei — gen care părea pînă atunci menit doar să vorbească despre racilele unor epoci revolute ale societăţii româneşti —, este, mai înainte de toate, un spirit neliniştit.

Observaţia sa nu e aceea a grefierului, a omului impasibil căruia întîmplarea îi relevă tipuri şi tertipuri pe care apoi le aşază într-o ecuaţie comică. E, poate, această neliniştе una din virtuţile cele mai preţioase ale unui adevărat autor de comedie, a celui căruia lumea i se relevă sub faţa ei ascunsă, cu ceea ce are mai puţin atrăgător, cu ceea ce jigneşte sentimentul cinstei, omeniei, frumosului şi armoniei. Autorul de comedie nu poate să fie un spirit placid, retras după meterezele conformismului şi ale prudenţei. El îşi asumă riscul de a-i face pe contemporani să-şi vadă defectele, să se privească într-o uriaşă oglindă retrovizoare care nu-i flatează. Şi Baranga

are toate aceste calități care au făcut ca piesele sale să nu rămînă numai file de istorie literară, parafate în colecții de programe și de reviste, în arhive de fotografii și în dosare cu tăieturi de cronici. Pentru că autorul e un perpetuu neliniștit, un om căruia un fapt ce nici nu mai este perceput de noi — într-atît ne-am obișnuit să-l considerăm intrinsec vieții noastre — îi spune mult, infinit mai mult decît ne spune nouă. Atunci cînd ne vedem sau, mai bine-zis, ne revedem în piesele lui Baranga, mi se pare că tipurile și defectele surprinse de el sînt atît de evidente, încît autorului i s-au relevat pur și simplu. Dar apoi ne dăm seama că nimic nu e anecdotic în anecdotica comediilor sale, că, referindu-se la întîmplări, fapte, situații care plutesc în aer și sînt ale momentului, Aurel Baranga le dă o semnificație ce trece dincolo de momentul scrierii și își păstrează o nealterată actualitate. Dintre toate genurile artei, comedia are, dacă vreți, cea mai fericită și cea mai tristă soartă. Fiind a momentului, adresîndu-se contemporanilor rîzînd de lucruri pe care ei le cunosc, le-au trăit, vorbind de situații și tipuri caracteristice unei anume perioade, toate acestea fiind supuse dispariției, toate acestea fiind perisabile, comedia poate deveni, odată cu trecerea anilor, doar un cod de semne neînțelese de cei ce n-au traversat aceleași situații. Din fericire, istoria teatrului a fost marcată de filonul marii comedii scrise pentru contemporani și despre contemporani.

Aurel Baranga ilustrează acest filon. Și ceea ce mi se pare uimitor e faptul că autorul lui *Mitică Blajinu* vădește o marcată aplecare spre ceea ce este mai direct implîntat într-o realitate sufletească și etică, pe care el o surprinde prin ceea ce are incidențe imediate cu momentul reprezentării piesei. Și totuși, nimic mai puțin efemer în această galerie în care fiecare personaj reprezintă nu doar un timp trecător, ci semnifică una din acele anormalități morale, acele distorsiuni spirituale pe care le-am cunoscut, de care ne-am lovit și pe care Aurel Baranga le-a supus unui tir necruțător. Unii, uimiți de impactul exploziv al comediilor sale cu publicul, de instantaneea declanșare a entuziasmului spectatorilor față de fiecare nouă operă a sa, au privit teatrul său numai în perspectiva dialogului cu imediata actualitate. Dar nimic nu-i mai peren decît aceste comedii în care imediatul trăiește cu o vibrație demnă de cele mai autentice tradiții ale comediei românești. Nu mă gîndesc numai la sutele de reprezentații pe care fiecare piesă a sa le-a înregistrat și care i-au prelungit ecoul în ani, nu mă gîndesc la faptul că succesivele reluări ale pieselor sale au echivalat cu adevărate redescoperiri și că publicul le-a receptat ca pe adevărate noutăți, ci la ceea ce mi se pare, în cazul de față, semnul sigur al biruinței autorului: faptul că realitatea îi justifică opera.

Şi aceasta nu pentru că Baranga ar fi calchiat-o şi ar fi copiat cutare sau cutare episod, ci pentru că a surprins procese morale, tipuri, moravuri şi năravuri specifice unui climat social. Viaţa îi justifică opera, şi adeseori ne suprindem, cînd aflăm un fapt sau altul, cînd sîntem părtaşii sau martorii unei întîmplări, spunînd că totul este aidoma unei comedii de Baranga. Pentru că viabilitatea unei adevărate comedii nu rezidă numai în capacitatea autorului de a surprinde ceea ce s-a petrecut şi se petrece sub ochii noştri, ci în aceea că înarmează nu numai împotriva a aceea ce a fost, dar şi a ceea ce va să fie. În felul acesta, comedia are un caracter profilactic acut.

Autorul care are o privire atît de ageră asupra lumii, autorul care a făcut din scrisul său o adevărată magistratură ce sancţionează ceea ce e vetust şi anacronic, amoral şi abject, ceea ce e în contratimp cu un climat spiritual, are satisfacţia să vadă acum, cînd îşi strînge în volum ceea ce el reţine din propria operă, nu numai că a construit o operă, dar că opera aceasta a devenit o permanenţă ce trăieşte dincolo de spectacol şi de pagina scrisă şi se perpetuează în existenţa noastră cotidiană firesc, ca orice expresie autentică a unei conştiinţe.

VALERIU RÂPEANU

(*Contemporanul*, an. XXVI, 22 iunie 1973)

SUMAR

SFÎNTUL MITICĂ BLAJINU 5
Comentariu: *Dinu Săraru* 7
Toma Caragiu 85
OPINIA PUBLICĂ 87
Comentariu: *G. A. Tostonogov* 89
Radu Beligan 161
TRAVESTI 163
Comentariu: *Eugen Barbu* 165
Draga Olteanu-Matei 237
INTERESUL GENERAL 239
Comentariu: *Radu Popescu* 341
Amza Pellea 306
VIAȚA UNEI FEMEI 309
Comentariu: *Nicolae Barbu* 311
Marcela Rusu 361
Precizarea autorului 363
Note bio-bibliografice 364
Dramaturgia lui Aurel Baranga: 369
Valeriu Râpeanu

Lector: VIOLA VANCEA
Tehnoredactor: AUREL BUCUR

Apărut 1978. B.T. 12.01.1978. Tiraj 5 700 ex. Coli tipar 23,50

Tiparul executat sub comanda
nr. 1445 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România

Viața unei femei

Piesă în două părți

Versiunea II („de mînă")

Personajele:

Femeia
Autorul dramatic
Primul iubit
Primul bărbat
Primul judecător de instrucție
Primul avocat
Ultimul îndrăgostit.

De completat decorul.

O vilă elegantă, undeva, la munte, în amurg, în ajunul Anului Nou.

Femeia: (entuziasm sincer, explozio) Iubitule! Ce bine îmi pare că te văd! Știam c-o să vă!

Autorul: Dar ce s-a întîmplat? Am primit telegrama ta și m-am speriat. Telegramele au fost inventate ca să aducă la cunoștință vestile nenorocite, cu o clipă mai devreme. (scurtă privire în jur) Dar ce e cu vila asta? A ta?

Femeia: Nici pomeneala! Mă vezi pe mine căpătuită? Pusă la dispoziție, de un prieten, pentru cîteva zile. Am nevoie de cadru de decor. Tu, ca autor dramatic, o să mă înțelegi. Am scris o piesă de teatru..

Autorul: Știam că telegramele anunță calamități. (sincer surprins) Ai scris o piesă? Tu?

Femeia: Și ce te miri? Nu scrie toată lumea? Cu ce sînt eu mai rea decît alții? O piesă autobiografică. Viața mea.

Lei 13,50